

MAJÁK

ROČENKA ÚSTAVU PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV | GODIŠNJAK ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

www.slovackizavod.org.rs/

Príhovor

INFORMAČNO-DOKUMENTAČNÁ A KOMUNIKAČNÁ ČINNOSŤ

- 3 Okno do sveta vojvodinskej kultúry - www.slovackizavod.org.rs v roku 2013
- 4 Elektronická databáza bohatšia o vydania Národného kalendára, Našho slniečka a Našich pionierov
- 5 Rozvoj príručnej knižnice ÚKVS

ROZVOJOVO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

- 6 Druhé vydanie Slovákov v Srbsku z aspektu kultúry vyšlo v roku 2013
- 8 Silbaš – Kultúrne tradície Slovákov v Báčke
- 11 Nový titul v edícii Doktorské dizertácie – Literárna tvorba Jána Labátha
- 11 Zmapovaná cirkevná hudba vojvodinských Slovákov
- 12 Juraj Ribay 1812 – 2012 – Život a dielo
- 14 Odhalená pamätná tabuľa Juraja Ribaya
- 16 Bibliofília Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782
- 17 Nielen zachovávať, ale aj oživovať
- 18 ÚKVS a kreatívny priemysel
- 18 Fotokonkurz o najzaujímavejšie zábery zvykov a obyčají vojvodinských Slovákov
- 19 Výskum kolektívnych identít vojvodinských Slovákov

PREZENTÁCIA KULTÚRY SLOVÁKOV V SRBSKU

- 20 Celomenšinové festivaly vojvodinských Slovákov
- 21 Divadelné festivaly vojvodinských Slovákov
- 35 Hudobno-folklórne festivaly vojvodinských Slovákov
- 57 Kultúra pamätania – pripomínanie výročí a jubileí
- 65 O portrétoch významných osobností v ÚKVS

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

- 68 O spoločných dolnozemskej projektoch v Segedíne
- 68 Slováci v Srbsku z aspektu kultúry aj v nemeckom Gomaringene
- 69 V Banskej Bystrici sa hovorilo o Slovákoch žijúcich v Srbsku
- 71 Slovom a obrazom predstavená kultúra dolnozemskej Slovákov v Martine
- 72 Istorija Slovačke – podpora tlače a realizácie programu prezentácie

75 V ÚSTAVE BOLO...

78 PODPORILI SME

- 80 Adresár inštitúcií, ustanovizní, združení, kultúrnych stredísk a kultúrno-umeleckých spolkov vojvodinských Slovákov

Uvodna reč

INFORMATIVNO-DOKUMENTACIONA I KOMUNIKACIONA DELATNOST

- 3 Prozor u svet vojvođanske kulture – www.slovackizavod.org.rs u 2013. godini
- 4 Elektronska baza podataka bogatija za izdanja Narodného kalendára, Našho slniečka i Našich pionierov
- 5 Razvoj priručne biblioteke ZKVS

RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

- 6 Drugo izdanje Slovaka u Srbiji s aspekta kulture izašlo je 2013. godine
- 8 Silbaš – Kulturne tradicije Slovaka u Bačkoj
- 11 Novi naslov u ediciji Doktorske disertacije – Književno stvaralaštvo Jana Labata
- 11 Mapirana crkvena muzika vojvođanskih Slovaka
- 12 Juraj Ribaj (1812-2012) – život i delo
- 14 Otkrivena spomen-ploča Juraju Ribaju
- 16 Bibliofilija Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782.
- 17 Ne samo čuvati, već i oživljavati
- 18 ZKVS i kreativna industrija
- 18 Foto-konkurs za najzanimljivije snimke navika i običaja vojvođanskih Slovaka
- 19 Istraživanje kolektivnog identiteta vojvođanskih Slovaka

PREZENTACIJA KULTURE SLOVAKA U SRBIJI

- 20 Svemanjinski festivali vojvođanskih Slovaka
- 21 Pozorišni festivali vojvođanskih Slovaka
- 35 Muzičko-folklorni festivali vojvođanskih Slovaka
- 57 Kultura sećanja – obeležavanje godišnjica i jubileja
- 65 O portretima značajnih ličnosti u ZKVS

MEĐUNARODNA SARADNJA

- 68 O zajedničkim donjozemskim projektima u Segedinu
- 68 Slovaci u Srbiji s aspekta kulture i u nemačkom Gomaringenu
- 69 U Banskjoj Bistrici se govorilo o Slovacima koji žive u Srbiji
- 71 Rečju i slikom predstavljena kultura donjozemskih Slovaka u Martinu
- 72 Istorija Slovačke – podrška štampanju i realizaciji programa prezentacije

75 DOGODILO SE U ZAVODU...

78 PODRŽALI SMO

- 80 Adresar institucija, ustanova, udruženja, kulturnih centara i kulturno-umetničkih društava vojvođanskih Slovaka

Maják

2013, ročník V, nepredajné / 2013, godišťe V, besplatán primerak

Ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov / Godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka

- Vydavateľ / Izdavač: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov / Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka (Njegoševa 16/III/7, 21 000 Novi Sad, Srbija, Tel.: +381 21 54 55 70, +381 21 54 55 71/ Fax: +381 21 54 55 72, e-mail: office@slovackizavod.org.rs, www.slovackizavod.org.rs)

- Za vydavateľa / Za izdavača: Milina Sklabinská

- Ročenku pripravili / Godišnjak sastavile: Anna Margareta Valentová a Milina Sklabinská

- Autori príspevkov / Autori tekstova: Milina Sklabinská, Katarína Mosnáková, Anna

Margareta Valentová, Ivan Baglaš, Marian Pavlov, Sava Stepanov

- Preklad do srbciny / Prevod na srpski jezik: Helena Despić

- Lektorovanie a korektúra slovenských príspevkov / Lektura i korektura slovačkih

tekstova: Katarína Melichová

- Lektorovanie a korektúra srbských príspevkov / Lektura i korektura srpskih tekstova:

Helena Despić

- Dizajn a grafická úprava / Dizajn i grafička obrada: Đula Šanta

- Fotografie / Fotografije: Arhiv ÚKVS.

- Tlač / Štampa: Štamparija Stojkov, Novi Sad

- Registračné číslo / Registarski broj: ISSN 1821-4045

- Distribúcia / Distribucija: ÚKVS/ZKVS

- Náklad / Tiraž: 400

* Preberanie, publikovanie alebo rozširovanie ktorejkoľvek časti ročenky sa povoľuje výhradne so súhlasom vydavateľa.

* Preuzimanje, ponovno publikovanje ili distribucija bilo kojeg dela godišnjaka dozvoljena je samo uz saglasnost izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице Српске, Нови Сад
061.22(497.113=854)

MAJÁK : ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov = godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

- Roč. 1 (2009) - . - Novi Sad : Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, 2010-. - Ilustr. ; 29 cm

Godišnje. - Tekst uporedo na slov. i srp. jeziku.

ISSN 1821-4045

COBICC.SR-ID 246701063

Vážení ctitelia slovenskej kultúry,

predkladáme Vám najnovšie číslo ročenky ÚKVS Maják za rok 2013. Naše ročenky sú svedectvom doby, v ktorej existujeme a tvoríme. V nich sú uložené všetky podstatné informácie o ľuďoch, programoch a projektoch, ktorým sme sa v priebehu roka dôkladne venovali.

ÚKVS aj v roku 2013 pokračoval v už osvedčených dlhodobých projektoch a systematicky robil ich nadstavbu. Zároveň však, poverení zakladateľom, zaoberali sme sa aj siedmimi festivalmi celomenšinového rázu, ktoré sú i finančne i logisticky náročné a vyžadujú si sústredenie všetkých síl ustanovizne vo chvíli, keď sa konajú. Vďaka týmto festivalom upevnili sme doterajšiu spoluprácu so slovenskými spolkami v Starej Pazove, Hložanoch, Pivnici, Kysáči, Selenči a Kovačici. Zasadzovali sme sa predovšetkým o to, aby v súlade s vloženými finančnými prostriedkami boli viditeľné aj kvalitatívne posuny v ich obsahoch a náplni. Toto je však cieľ, ktorý si tak ÚKVS, ako aj iné zainteresované strany ešte len budú stanovovať vo svojich plánoch v budúcnosti.

Zároveň, pri oslavovaní výročí alebo organizovaní rôznych programov sme boli prítomní aj v mnohých iných slovenských prostrediach ako je Padina, Savino Selo, s knihami z našej produkcie navštívili sme aj Šíd, Dobanovce, Ľubu, Selenču, navyše Slovákom v Silbaši sme spolu s výskumným tímom z Nitry pripravili svedectvo o slovenských tradíciách v tomto etnicky zmiešanom prostredí v podobe knižnej publikácie. O našej činnosti sa dozvedeli aj na Slovensku, v Banskej Bystrici a v Martine, ale aj v nemeckom Gomaringene. Tam, kde sme neboli, zavítal náš portál. Prostredníctvom neho snažili sme sa sledovať významné kultúrne podujatia Slovákov v Srbsku a informovať o nich slovom a obrazom. Permanentne sme dopĺňali údaje v časti, ktorá popisuje našu kultúrnu infraštruktúru, sieť našich spolkov a ustanovizní, ako aj všetko, čo patrí do cesty, ktorú sme ako Slováci na týchto priestoroch zatiaľ prekonali.

Aj v roku 2013 náš ústav bol dôležitým centrom kultúrnych diania na kultúrnej mape mesta Nový Sad. Poriadali sa tu rôznorodé programy, ktorých spoločným menovateľom bola kultúra vojvodinských Slovákov. Boli to výstavy, literárne a hudobné večierky či konferencie, vďaka ktorým nás navštívil nemalý počet občanov tohto mesta. Chceme veriť, že sme dobré slovo o našej komunite širili aj týmto spôsobom, pretože práve to, šírenie dobrého mena o vojvodinských Slovákoch, je hlavným heslom nášho ústavu, odkedy bol založený.

Dobré čítanie a veľa inšpirácie do nových dní praje

Riaditeľka
Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov
Milina Sklabinská

Uvaženi poštovaoci slovačke kulture,

predstavljamo Vam najnoviji broj godišnjaka ZKVS Maják za 2013. godinu. Naši godišnjaci svedoče o vremenu u kojem živimo i stvaramo. U njima se nalaze sve bitne informacije o ljudima, programima i projektima kojima smo se tokom godine suštinski posvetili.

ZKVS je i u 2013. godini nastavio realizaciju već potvrđenih dugoročnih projekata i sistematično radio na njihovoj nadgradnji. Istovremeno, pak, zaokupilo nas je sedam festivala svemanjinskog karaktera, koji su i finansijski i logistički zahtevni i iziskuju usredsređenost svih snaga ustanove u trenutku kada se održavaju. Zahvaljujući ovim festivalima učvrstili smo dosadašnju saradnju sa slovačkim društvima u Staroj Pazovi, Gložanu, Pivnicama, Kisaču, Selenči i Kovačici. Prvenstveno smo nastojali da u skladu sa uloženim finansijskim sredstvima budu uočljivi i kvalitativni pomaci u njihovim sadržajima i značaju. Ovo je, pak, cilj koji će ZKVS, kao i druge zainteresovane strane, tek utvrđivati u svojim planovima u budućnosti.

Ujedno, prilikom proslavljanja godišnjica ili organizovanja raznih programa bili smo prisutni i u mnogim drugim slovačkim sredinama, kao što su Padina, Savino Selo; sa knjigama iz naše produkcije posetili smo i Šid, Dobanovce, Ljubu, Selenču; osim toga, Slovacima u Silbašu, u saradnji sa istraživačkim timom iz Nitre, pripremili smo svedočanstvo o slovačkim tradicijama u ovoj etnički mešovitoj sredini, u obliku knjižne publikacije. O našoj delatnosti saznalo se i u Slovačkoj, u Banskoj Bistrici i Martinu, ali i u nemačkom Gomaringenu. Tamo, gde nismo bili mi, bio je naš portal. Posredstvom portala trudili smo se da pratimo značajna kulturna dešavanja Slovačka u Srbiji i o njima informišemo rečju i slikom. Permanentno smo dopunjavali podatke u odeljku koji opisuje našu kulturnu infrastrukтуру, mrežu naših društava i ustanova, kao i sve što spada u put koji smo kao Slovaci na ovim prostorima do sada savladali.

I u 2013. godini naš Zavod je bio važan centar kulturnih zbivanja na kulturnoj mapi grada Novog Sada. Priređivani su raznovrsni programi čiji je zajednički imenitelj bila kultura vojvođanskih Slovačka. To su bile izložbe, književne i muzičke večeri odnosno konferencije, zahvaljujući kojima nas je posetio značajan broj žitelja ovog grada. Želimo da verujemo da smo dobru reč o našoj zajednici širili i na ovaj način, zato što je upravo to, šírenje dobrog imena o vojvođanskim Slovacima, glavni moto našeg Zavoda, otkako je osnovan.

Zadovoljstvo prilikom čitanja i mnogo inspiracije za nove dane želi

Direktorka
Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka
Milina Sklabinski

INFORMATIVNO-DOKUMENTACIONA I KOMUNIKACIONA DELATNOST

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov sa i v piatom roku svojej existencie snažil svojou činnosťou prispieť k realizácii projektov, ktoré súvisia so zhromažďovaním dokumentačného materiálu z rôznych oblastí života, kultúry a umenia vojvodinských Slovákov, ako i jeho zachovávaním a zveľaďovaním. V tom zmysle, ústav aj v tomto roku pokračoval v dlhodobých projektoch, akým je prevádzkovanie a vylepšovanie Portálu kultúry vojvodinských Slovákov a zveľaďovanie elektronickej databázy a príručnej knižnice. Elektronické svedectvá o kultúre vojvodinských Slovákov sme následne naplno využívali v príprave prezentačných materiálov pre rôzne podujatia, najmä pre festivaly celomenšinového charakteru. Vznikol tak rad zaujímavých bulletinov, plagátov, billboardov, flayerov či videoklipov, ktoré pridali atraktivnosť spomínaným podujatiam. Informačno-dokumentačné a komunikačné oddelenie tak prispelo k skvalitneniu propagácie a viacúčelovosti použitia získaného materiálu.

OKNO DO SVETA VOJVODINSKEJ KULTÚRY - WWW.SLOVACKIZAVOD.ORG.RS V ROKU 2013

Aj v roku 2013 bol internetový portál www.slovackizavod.org.rs permanentne prevádzkovaný a širšia verejnosť o všetkých oblastiach kultúry vojvodinských Slovákov informovaná. Portál zviditeľňoval slovenskú kultúru doma a v zahraničí a prispieval k rozvoju vzťahov s materskou krajinou. Tiež mal dopad na zhromažďovanie a elektronické archivovanie údajov o kultúre vojvodinských Slovákov, ako aj na vytváranie siete spravodajcov a kontaktných osôb zo slovenského zahraničia a na monitoring súčasného stavu a postavenia slovenskej menšiny v Srbsku. Výstupom realizovaného projektu sú nové obsahy na portáli, ktoré dennodenne pripravovali a zverejňovali pracovníci v ÚKVS, ale aj početní externí spolupracovníci. Veľká časť obsahov sa vďaka tomuto projektu preložila aj do angličtiny, čím sme poskytli možnosť, aby sa o slovenskej kultúre vedelo v čím širších rámcoch. Sústavný záujem používateľov internetu o jeho obsahy nám ešte raz potvrdil, že portál kultúry www.slovackizavod.org.rs patrí medzi najúspešnejšie projekty našej ustanovizne. Je to projekt, ktorý ako nové médium vojvodinských Slovákov vznikol ešte v roku 2009, teda na samom začiatku pôsobenia ústavu, a v rámci Informačno-dokumentačného a komunikačného oddelenia našej ustanovizne úspešne a nehatene funguje až dodnes.

Od januára až po december v roku 2013 náš portál navštívilo približne sto tisíc návštevníkov. Údaj nám potvrdzuje mapka

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka nastojao je da i u petoj godini postojanja svojom delatnošću doprinese realizaciji projekata koji su u vezi sa prikupljanjem dokumentacionog materijala iz raznih oblasti života, kulture i umetnosti vojvođanskih Slovaka, kao i sa njegovim očuvanjem i unapređivanjem. U tom smislu, Zavod je i ove godine nastavio sa dugoročnim projektima, kao što su funkcionisanje i poboljšavanje portala za kulturu vojvođanskih Slovaka, kao i unapređivanje elektronske baze podataka i priručne biblioteke. Elektronska svedočanstva o kulturi vojvođanskih Slovaka u potpunosti smo iskoristili za pripremu prezentacionog materijala za razne događaje, pre svega za festivale svemanjinskog karaktera. Na taj način nastao je niz zanimljivih biltena, plakata, bilborda, flajera odnosno video-klipova, koji su doprineli atraktivnosti pomenutih dešavanja. Informaciono-dokumentaciono i komunikaciono odeljenje je na taj način potpomoglo poboljšanje kvaliteta propagacije i višenamensko korišćenje prikupljenog materijala.

PROZOR U SVET VOJVODANSKE KULTURE – WWW.SLOVACKIZAVOD.ORG.RS U 2013. GODINI

I u 2013. godini permanentno je bio u funkciji internet portal www.slovackizavod.org.rs i informisao širu javnost o svim oblastima kulture vojvođanskih Slovaka. Portal je približio vojvođansku kulturu u zemlji i inostranstvu, i doprineo razvoju odnosa sa matičnom zemljom. Takođe, uticao je na sakupljanje i elektronsko arhiviranje podataka o kulturi vojvođanskih Slovaka, kao i na formiranje mreže izveštača i osoba za kontakt iz slovačke dijaspor, i na monitoring sadašnjeg stanja i položaja slovačke manjine u Srbiji. Rezultat realizovanog projekta jesu novi sadržaji na portalu, koje su svakodnevno pripremali i objavljivali zaposleni u ZKVS, ali takođe i brojni spoljni saradnici. Zahvaljujući ovom projektu, veliki deo sadržaja preveden je i na engleski jezik, čime smo pružili mogućnost da se o slovačkoj kulturi zna u širim razmerama. Sistematsko interesovanje korisnika interneta za njegove sadržaje nam je još jednom potvrdilo da se portal kulture www.slovackizavod.org.rs svrstava među najuspešnije projekte naše ustanove. To je projekat koji je nastao kao novi medij vojvođanskih Slovaka još 2009. godine, dakle, na samom početku delovanja Zavoda, a koji, u okviru informaciono-dokumentacionog i komunikacionog odeljenja naše ustanove, uspešno i nesmetano funkcioniše sve do danas.

Od januara, pa sve do decembra 2013. godine, ovaj portal je imao oko sto hiljada posetilaca. Ovaj podatak nam potvrđuje

návštev, ktorá bola nainštalovaná začiatkom tohto roku práve kvôli tomu, aby dokumentovala údaje, z ktorých krajín nás najviac sledujú, koľko používateľov internetu si jej obsahy číta a pod. V tomto roku na stránku pribudlo vyše 200 správ, 15 fotograférií, 15 odborných príspevkov v rubrike Z môjho aspektu, početné výzvy, tiež nové texty o médiách vojvodinských Slovákov, o časopisoch a periodických publikáciách, ženských spolkoch a i. Zmapovali sme aj kultúrne pamiatky (busty a pamätné tabule), súkromné zbierky ľudových predmetov a popísali sme a vhodnými fotografiami ilustrovali aj všetky slovenské evanjelické kostoly v Srbsku. Portál sa aktualizoval každodenne tak technicky, ako aj obsahovo a vizuálne. Konal sa aj stály dozor nad existujúcim obsahom a rubrikami, ktoré sa aktualizujú, rozširujú a obohacujú novými čerstvými obsahmi a informáciami. Pritom sa jeho obsah prekladal aj do srbsčiny a angličtiny.

Novým obsahom na stránke je rubrika Slovensko-srbské kultúrne styky, umiestnená v oblasti Kultúra a širšia verejnosť, ktorá čitateľom podáva vzácne informácie o stykoch Slovenska a Srbska prostredníctvom významných osobností našich dvoch štátov. V roku 2013 na portál pribudla aj rubrika Ústav odporúča, ktorá má za cieľ čitateľom predstaviť a odporučiť najnovšie knižné tituly na Slovensku, ale aj vôbec diela slovenských autorov. Nad prevádzkovaním celého portálu má dozor ÚKVS, ktorý si každoročne predpláca RS doménu a angažuje odbornú firmu – Green Fish z Nového Sadu na programovú a technickú údržbu. Green Fish robí každodenný monitoring portálu, zabezpečuje virtuálny server, údržbu kódu a inštalovanie nových druhov Drupalu a modulov nevyhnutných pre permanentnú funkčnosť všetkých častí webového portálu. Tiež programuje nové rubriky, ktoré si personal ústavu stanoví a obsahovo pripraví.

Prevádzka portálu bola podporená aj Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, čím bolo umožnené šírenie informácií o zahraničných Slovákoch v svetových rámcoch. Projekt prispieva k prevádzkovaniu jedného z nových médií a k neustálemu aktualizovaniu jeho obsahov. Údaje z tohto portálu čerpajú mnohé tlačene a elektronické médiá, medzi nimi aj portál Slovenské zahraničie, čo má dopad na vzájomné výmeny informácií a prispieva obojstranne k prospešnej spolupráci.

ELEKTRONICKÁ DATABÁZA BOHATŠIA O VYDANIA NÁRODNÉHO KALENDÁRA, NÁŠHO SLNIEČKA A NAŠICH PIONIEROV

Elektronická databáza slovenskej vojvodinskej kultúry, ktorú Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov začal budovať v roku 2010, je jedinečným miestom, na ktorom sa zhromažďujú elektronické svedectvá o kultúrnom dedičstve a súčasnej kultúrnej tvorbe vojvodinských Slovákov. V roku 2013 do nej pribudli početné elektronické entity. V roku 2013 sa do nej vnášali hlavne digitalizované nahrávky slovenských ľudových piesní, ktoré sa do ÚKVS dostali na magnetofónových pásoch. Ide o niekoľko sto piesní z rôznych prostredí, ktoré sú vnesené spolu s údajmi o informátoroch, ale opatrené sú aj textom a inými charakteristikami. Okrem piesní, na pásoch sú i rozhovory s informátormi, ktoré zaznamenala Jarmila Cinkotská. Práve jej zbierka, ktorú odovzdala ÚKVS, je základom tejto kolekcie.

Obsah databázy bol obohatený aj o ročníky časopisu Naše Slniečko a Naši pionieri, ktoré sú predchodcami dnešnej Zorničky. Všetky vydania sú skenované a do databázy sa ukladajú v digitálnej forme. Naposledy sme digitalizovali čísla z roku 1939 a 1940. Pri digitalizácii sa dáva dôraz na to, aby sa z textami dalo ďalejarábať, čiže aby sa mohli aj ďalej používať v iných elektronických dokladoch ako citácie. Podobným

mapa poseta, koja je instalirana početkom ove godine upravo zbog toga da bi dokumentovala podatke iz kojih zemalja nas najviše prate, koliko korisnika interneta čita sadržaje stranice i sl. Ove godine stranica se povećala za više od 200 vesti, 15 foto-galerija, 15 stručnih priloga u rubrici Sa mog aspekta, za brojne pozive, takođe nove tekstove o medijima vojvođanskih Slovaka, o časopisima i periodičnim publikacijama, ženskim društvima i dr. Mapirali smo i spomenike kulture (biste i spomen-ploče), privatne zbirke narodnih predmeta, a napravili smo popis i odgovarajućim fotografijama ilustrovali sve slovačke evangelističke crkve u Srbiji. Portal se svakodnevno aktualizovao kako tehnički, tako i sadržinski i vizuelno. Vršio se i neprekidan nadzor nad postojećim sadržajem i rubrikama koje se aktualizuju, proširuju i obogaćuju novim, svežim sadržajima i informacijama. Pritom se njegov sadržaj prevodio i na srpski i engleski jezik.

Novu sadržinu na stranici predstavlja rubrika Slovačko-srpske kulturne veze, smeštena u oblast Kultura i šira javnost, koja čitaocima pruža dragocene informacije o kontaktima Slovačke i Srbije posredstvom značajnih ličnosti iz naše dve zemlje. U 2013. godini na portal je postavljena i rubrika Zavod preporučuje, koja ima za cilj da čitaocima predstavi i preporuči najnovije književne naslove u Slovačkoj, ali i uopšte dela slovačkih autora. Celokupnu izradu portala nadzire ZKVS, koji se svake godine pretplaćuje na RS domen i angažuje stručnu firmu – Green Fish iz Novog Sada, za njegovo programsko i tehničko održavanje. Green Fish radi svakodnevni monitoring portala, obezbeđuje virtuelni server, održavanje koda i instaliranje novih vrsta drupala i modula nužnih za neprekidnu funkcionalnost svih delova web portala. Takođe, programira nove rubrike koje personal Zavoda odredi i sadržinski pripremi.

Rad portala podržala je i Kancelarija za Slovake koji žive u inostranstvu, čime je omogućeno širenje informacija o inostranim Slovacima u svetskim okvirima. Projekat doprinosi stvaranju u pogon jednog od novih medija i neprekidnom aktualizovanju njegovih sadržaja. Podatke sa ovog portala koriste mnogi štampani i elektronski mediji, među njima i portal Slovačka dijaspora, što ima uticaj na međusobnu razmenu informacija i doprinosi uspešnoj saradnji.

ELEKTRONSKA BAZA PODATAKA BOGATIJA ZA IZDANJA NARODNÉHO KALENDÁRA, NÁŠHO SLNIEČKA I NAŠICH PIONIEROV

Elektronska baza podataka slovačke vojvođanske kulture koju je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka počeo da gradi 2010. godine, predstavlja jedinstveno mesto na kojem se pohranjuju elektronska svedočanstva o kulturnom nasleđu i savremenom kulturnom stvaralaštvu vojvođanskih Slovaka. U 2013. godini u nju su pristigli brojni elektronski entiteti; uglavnom su se unosili digitalizovani snimci slovačkih narodnih pesama koji su u ZKVS stigli na magnetofonskim trakama. Radi se o nekoliko stotina pesama iz raznih sredina koje su unete zajedno sa podacima o izveštačima, ali opskrbljene su i tekstom i drugim karakteristikama. Osim pesama, na trakama su i razgovori sa izveštačima koje je zabeležila Jarmila Cinkotski. Upravo njena zbirka, koju je uručila ZKVS, predstavlja osnovu ove kolekcije.

Sadržina baze podataka bila je obogaćena i godištim časopisima Naše slniečko i Naši pionieri, koji su prethodnici današnje Zorničke. Sva izdanja su skenirana i u bazu podataka smeštena u digitalnoj formi. Poslednje što smo digitalizovali su brojevi iz 1939. i 1940. godine. Prilikom digitalizacije vodi

spôsobom boli digitalizované aj ročníky Národného kalendára.

Zároveň sa databáza dopĺňala všetkými dostupnými materiálmi z tohtoročnej kultúrnej produkcie. Ide predovšetkým o fotografie, ale aj o videozázbery a písané materiály, ktoré vznikli pri organizácii celomenšinových festivalov a iných podujatí tunajších Slovákov. Chvályhodné je aj to, že sa do ústavu ozval nejednen jednotlivec, ktorý má záujem o uloženie vlastného archívneho materiálu aj v našej databáze. Tak naposledy urobil Stanislav Stupavský, ktorý materiály z výskumov v Šíde a Višnjičeve ochotne odovzdá do ÚKVS. Vzácnym dokladom budú aj materiály, ktoré ústavu odovzdajú choreografi zapojení do programu podpory kultúrnej produkcie v menších prostrediach. Fotokonkurzy sú taktiež zdrojom získavania nových entít do databázy.

ROZVOJ PRÍRUČNEJ KNIŽNICE ÚKVS

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov spracúva, dokumentuje a záujemcom sprístupňuje knižnú produkciu, predovšetkým v slovenskom, ale aj v srbskom jazyku. V príručnej knižnici ÚKVS sú publikácie tak našich domácich vydavateľstiev, ako aj iných dolnozemsých a vydavateľstiev zo Slovenska. Obsahuje odbornú a populárnu literatúru, kategorizovanú predovšetkým podľa typu publikácie. Aj v roku 2013 sme sa zasadzovali o rozvoj tejto knižnice a to najmä získavaním nových titulov vo forme darov a čast' je zadovážená aj formou kúpy. V odbornej literatúre sú knihy z oblasti filozofie, etiky, kultúrnych dejín, architektúry, náboženstva, antropológie, hudobného, výtvarného či divadelného umenia, ľudovej kultúry, jazykovedy, ale aj z oblasti žurnalistiky, kultúrneho manažmentu a politických vied. Zaradené sú sem aj bibliografie a biografie. Osobitným oddelením sú monografie dedín a miest, slovníky, lexikóny, encyklopédie, zborníky a pamätnice. Oddelenie krásnej literatúry obsahuje prózu a poéziu slovenských vojvodinských autorov, sú tu antológie, literatúra pre deti, v menšej miere aj diela slovenských autorov z iných krajín, preložené diela srbských autorov do slovenčiny a naopak. Zvláštnosťou príručnej knižnice je oddelenie, ktoré systematicky a chronologicky zbiera a uschováva bulletiny, brožúrky, katalógy, plagáty a pozvania zo všetkých kultúrnych podujatí vojvodinských Slovákov, predovšetkým z festivalov a podujatí celomenšinového, ale aj lokálneho rázu, tiež z umeleckých výstav, divadelných predstavení a rôznych iných akcií kultúrneho rázu, ktoré realizujú naše ustanovizne, spolky a združenia. Okrem monografických publikácií knižnica systematicky uschováva periodiká, kam patrí Hlas ľudu, Vzlet, Zornička, Nový život, Rovina, Dolnozemský Slovák, Národný kalendár, Pazovský kalendár, Čabiansky kalendár, Slovenské pohľady, Slovenské zahraničie, Naše snahy a iné. Keď ide o periodiká v srbcine, sú tu: časopis pre súčasnú kultúru Vojvodiny Nova misao, časopis pre podnecovanie a afirmáciu interkulturalnej komunikácie Interkulturalnost, časopis pre divadlo, film a televíziu TFT, Muzički kodovi a pod. Osobitnou zložkou knižnice sú audio- a videozáznamy, tak archívne, ako i súčasné dokumenty z kultúrneho života našej slovenskej menšiny. Príručná knižnica ÚKVS dnes počíta takmer 2 000 monografických publikácií, kam okrem kníh patria i bulletiny, katalógy, brožúrky, vyše 200 jednotiek periodických publikácií a takmer 200 CD a DVD nosičov. V rámci tohto programu boli nakúpené aj knihy pre deti z Vydavateľstva Pro Solutions z Bratislavy, špecializovaného podniku, ktorý pripravuje a distribuuje publikácie pre deti. ÚKVS zabezpečil najmä tituly spracované encyklopedicky. Tieto knihy boli darované deťom, ktoré sa zúčastnili predvianočného večierka v ÚKVS.

se računa o tome da se sa tekstovima može dalje raspolagati, odnosno da se mogu i nadalje koristiti u drugačijim elektronskim dokumentima kao citati. Na sličan način digitalizovana su i godišta Narodného kalendara.

Ujedno, baza podataka se dopunjavala svim dostupnim materijalima iz ovogodišnje kulturne produkcije. Prvenstveno je reč o fotografijama, ali i o video-snimcima i pisanim materijalima koji su nastali prilikom organizacije svemanjinskih festivala i ostalih dešavanja ovdašnjih Slovaka. Vredno pomena je i to što se Zavodu obratilo mnogo pojedinaca koji su pokazali interesovanje za skladištenje sopstvenog arhivskog materijala i u našu bazu podataka. To je nedavno uradio Stanislav Stupavski, koji će materijale istraživanja u Šidu i Višnjičevu rado uručiti ZKVS. Dragoceni dokument će biti i materijali koje će Zavodu uručiti koreografi uključeni u program podrške kulturnim produkcijama u manjim sredinama. Foto-konkursi su takođe izvor sticanja novih entiteta za bazu podataka.

RAZVOJ PRIRUČNE BIBLIOTEKE ZKVS

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka obrađuje, dokumentuje i zainteresovanima čini dostupnom knjižnu produkciju, prvenstveno na slovačkom, ali i na srpskom jeziku. U priručnoj biblioteci ZKVS nalaze se publikacije naših domaćih izdavača, kao i drugih izdavača sa Donje zemlje i iz Slovačke. Sadrži stručnu i popularnu literaturu, kategorisanu pre svega prema tipu publikacije. I u 2013. godini smo se zalagali za razvoj ove biblioteke i to uglavnom dobijanjem novih naslova u formi poklona, a deo je nabavljen i kupovinom. Stručna literatura sadrži knjige iz oblasti filozofije, etike, istorije kulture, arhitekture, religije, antropologije, muzičke, likovne odnosno pozorišne umetnosti, narodne kulture, lingvistike, ali i iz oblasti žurnalistike, kulturnog menadžmenta i političkih nauka. Tu su uvrštene i bibliografije i biografije. Posebno odeljenje čine monografije sela i gradova, rečnici, leksikoni, enciklopedije, zbornici i spomen-knjige (pamätnice). Odeljenje beletristike sadrži prozu i poeziju slovačkih vojvođanskih autora. To su antologije, književnost za decu, u manjoj meri i dela slovačkih autora iz drugih zemalja, prevedena dela srpskih autora na slovački jezik i obratno. Specifičnost priručne biblioteke predstavlja odeljenje koje sistematično i hronološki sakuplja i čuva biltene, brošure, kataloge, plakate i pozivnice za sva kulturna zbivanja vojvođanskih Slovaka, pre svega za festivale i dešavanja svemanjinskog, ali i lokalnog karaktera, takođe sa umetničkih izložbi, pozorišnih predstava i raznih drugih akcija kulturnog karaktera koje realizuju naše ustanove, društva i udruženja. Osim monografskih publikacija, biblioteka sistematično čuva periodiku u koju se svrstavaju: Hlas ľudu, Vzlet, Zornička, Nový život, Rovina, Dolnozemský Slovák, Národný kalendár, Pazovský kalendár, Čabiansky kalendár, Slovenské pohľady, Slovenské zahraničie, Naše snahy i dr. Kada je reč o periodici na srpskom jeziku, tu su: časopis za savremenu kulturu Vojvodine Nova misao, časopis za podsticanje i afirmaciju interkulturalne komunikacije Interkulturalnost, časopis za pozorište, film i televiziju TFT, Muzički kodovi i sl. Posebnu komponentu biblioteke predstavljaju audio i video-snimci, kako arhivski, tako i savremeni dokumenti iz kulturnog života naše slovačke manjine. Priručna biblioteka ZKVS danas sadrži gotovo 2000 monografskih publikacija, gde osim knjiga spadaju i bilteni, katalozi, brošure, preko 200 jedinica periodičnih publikacija i gotovo 200 CD i DVD nosača. U okviru ovog programa kupljene su i knjige za decu od Izdavačke kuće Pro Solutions iz Bratislave, specijalizovanog preduzeća koje priprema i distribuira publikacije za decu. ZKVS je obezbedio prvenstveno naslove priređene enciklopedijski. Ove knjige su poklonjene deci koja su učestvovala na predbožićnoj priredbi u ZKVS.

ROZVOJOVO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

V rámci rozvojovo-výskumnej činnosti Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov sme aj v tomto roku aktivity rozvíjali v smere poriadania medzinárodných konferencií, publikovania zborníkov, prípravy a vydania zaujímavých publikácií a realizácie rozvojovo-výskumných projektov, všetko za cieľom skvalitnenia našej práce. Kapitálne dielo vo vydavateľstve aj tohto roku predstavuje publikácia Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, ktorá sa v roku 2013 dožila svojho druhého, doplneného vydania. Zároveň, vydavateľmi sme prvej monografickej práce o kultúrnych tradíciách Slovákov v Silbaši. Podpisujeme aj iné publikácie, monografie, brožúrky, bulletiny a všeobecne propagačný materiál, použitý na zveladenie celomenšinových festivalov. S cieľom skvalitňovať obsahy festivalov sme realizovali aj výskumy verejnej mienky a tieto sú tiež osobitnou prílohou našej ročenky.

DRUHÉ VYDANIE SLOVÁKOV V SRBSKU Z ASPEKTU KULTÚRY VYŠLO V ROKU 2013

S ohľadom na mimoriadny záujem o knihu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov pripravil jej druhé, doplnené vydanie.

O knižnom diele Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, o jeho vedecko-výskumnej príprave, vydavateľskom tíme, početných prezentáciách absolvovaných doma a v zahraničí a úspechoch sa už hovorilo mnoho. O tom, že vzbudila záujem verejnosti, najlepšie svedčí fakt, že jej prvý 1 000-kusový náklad bol mimoriadne rýchlo vyčerpaný a v tom istom roku keď kniha vyšla, teda v roku 2012, sa začali prípravy na jej nové doplnené vydanie.

Pripomenieme iba, že po knižnej premiére v aule vlády AP Vojvodiny (18. januára 2012) kniha bola predstavená v sedemnástich prostrediach vo Vojvodine (Kysáč, Silbaš, Pivnica, Kovačica, Lalič, Nový Sad (3 prezentácie), Hajdušica, Jánošík, Hložany, Stará Pazova, Aradáč, Vojlovica, Padina, Petrovec, Dobanovce, Selenča, Šid), ako aj v Bratislave, Melbourne, Toronte, Windsore, v Nemecku a v Banskej Bystrici. Každá z prezentácií sa vyznačovala originálnym programom, srdečnosťou a vďačnosťou domácich, ktorí sa postarali aj o propagovanie udalosti vo vlastnom prostredí. Za takú prácu sa im ÚKVS patrične odovďačil a to tým, že organizátorom odovzdal časť financií získaných z predaja kníh. Tým sme podporili nejednu kultúrno-umelecký spolok, miestny odbor Matice slovenskej, cirkevný zbor či základnú školu. Po jednom exemplári knihy sme darovali slovenským knižniciam, školám, evanjelickým zborom, miestnym spoločenstvám, miestnym odborom Matice slovenskej, spolkom a všetkým organizáciám, ktoré sa zaoberajú slovenskou kultúrou a pôsobia v prostredí, v ktorom sme prezentáciu organizovali.

U okvihu rozvojno-istraživačke delatnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, i u ovoj godini razvijali smo aktivnosti u pravcu organizovanja međunarodnih konferencija, publikovanja zbornika, pripreme i objavljivanja zanimljivih publikacija i realizacije razvojno-istraživačkih projekata, sve u cilju poboljšanja kvaliteta našeg rada. Kapitalno delo u izdavaštvu i ove godine predstavlja publikacija Slovaci u Srbiji s aspekta kulture, koja je 2013. godine doživela svoje drugo, dopunjeno izdanje. Ujedno, izdavači smo prvog monografskog dela o kulturnim tradicijama Slovaka u Silbašu. Priređujemo i druge publikacije, monografije, brošure, biltene i uopšte propagandni materijal koji je korišćen radi unapređivanja svemanjinskih festivala. U cilju poboljšanja kvaliteta sadržaja festivala, realizovali smo i istraživanja javnog mnjenja, koja takođe čine poseban prilog našeg godišnjaka.

DRUGO IZDANJE SLOVAKA U SRBIJI S ASPEKTA KULTURE IZAŠLO JE 2013. GODINE

S obzirom na izvanredno interesovanje za knjigu Slovaci u Srbiji s aspekta kulture, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka pripremio je njeno drugo, dopunjeno izdanje.

O knjizi Slovaci u Srbiji s aspekta kulture, o njenoj naučno-istraživačkoj pripremi, izdavačkom timu, brojnim prezentacijama održanim u zemlji i inostranstvu i postignutim uspesima, već se mnogo govorilo. O tome da je pobudila interesovanje javnosti najbolje svedoči činjenica da je njen prvi tiraž od 1000 primeraka izuzetno brzo rasprodat, te su iste godine kada je knjiga objavljena, dakle u 2012. godini, počele pripreme za njeno drugo, dopunjeno izdanje.

Podsetićemo samo da je posle promocije knjige u auli Vlade AP Vojvodine (18. januara 2012.) knjiga bila predstavljena u sedamnaest sredina u Vojvodini (Kisač, Silbaš, Pivnice, Kovačica, Lalič, Novi Sad – 3 prezentacije, Hajdučica, Janošik, Gložan, Stara Pazova, Aradac, Vojlovica, Padina, Bački Petrovac, Dobanovci, Selenča, Šid), kao i u Bratislavi, Melburnu, Torontu, Vindzoru, u Nemačkoj i u Banskoj Bistrici. Svaka od prezentacija odlikovala se originalnim programom, srdačnošću i prijatnošću domaćina koji su se pobrinuli i za propagiranje događaja u sopstvenoj sredini. Za takav rad im se ZKVS zahvalio na adekvatan način i to time, što je organizatorima predao deo finansija dobijenih prodajom knjiga. Na taj način smo podržali mnoga kulturno-umetnička društva, mesni odbore Matice slovačke, crkvenu opštinu, odnosno osnovnu školu. Po jedan primerak knjige poklonili smo slovačkim bibliotekama, školama, evangelističkim opštinama, mesnim zajednicama, mesnim odborima Matice slovačke, udruženjima i svim

Zábery z prezentácií knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry v Šíde, Selenči a v Dobanovciach

Veľká pocta sa jej zostavovateľkám Miline Sklabinskej a Kataríne Mosnákovej dostala aj na 18. medzinárodnom knižnom veľtrhu v Novom Sade, keď tomuto dielu bola udelená špeciálna cena za edičný počin roka. Cenu udelil predseda komisie Nenad Šaponja s odôvodnením, že špeciálna cena sa udeľuje za dôkladne vykonané, ucelené a vysokým graficko-vydavateľským štandardom spracované precízne zobrazenie kultúrneho rozvoja slovenskej menšiny v Srbsku.

Ďalšie uznávané ocenenie sa jej dostalo v otváracom programe Slovenských národných slávností, ktorého scenár pripravila Milina Sklabinská a réžiu mal na starosti Miroslav Benka. Program s názvom Otvorená kniha šlachetná – ako neskôr napísal novinár Juraj Bartoš – vyznel na jednej strane ako óda na publikáciu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a na strane druhej niesol pečať žatvy úspechov, ktoré dosiahli jednotlivci v hudbe, speve, v literatúre, vo výtvarnom umení, či kolektívy vo folklóre, divadelníctve a v iných formách kultúrnej tvorivosti vojvodinských Slovákov. Tento program mal za cieľ aj povzbudiť súčasnú generáciu vojvodinských Slovákov, aby svojou šlachetnou prácou na poli slovenskej kultúry do tejto publikácie vpisovali nové riadky. A tie nové riadky sa dostali už aj do nového vydania, ktoré svetlo sveta uzrelo 1. júna 2013. Sú to v prvom rade kapitoly o Slovákoch žijúcich v Sremskej Mitrovici (autor Marijan Pavlov) a v Savinom Sele (autor Juraj Bartoš). Tak kniha Slováci v Srbsku z aspektu kultúry tentokrát zahrnuje 36 lokalít, v ktorých Slováci mali alebo majú organizovaný kultúrny život. Prostredia sú predstavené v textovej podobe a prostredníctvom fotografických a archívnych dokumentov a súčasne originálne vypracovaných ilustrácií.

Prvé vydanie sme doplnili aj hodnotným materiálom najmä zo Slovenského národného múzea a zo Slovenskej národnej knižnice a z jej Archívu literatúry a umenia v Martine. Prispeli aj ďalší jednotlivci, ktorí nás upozornili na nedostatky či možnosti skvalitnenia prvého vydania. Na s. 21 je zobrazená i tabuľka údajov zo sčítania obyvateľstva Srbska v roku 2011, ktorú nám pre toto vydanie poskytol Štatistický ústav RS. V porovnaní s údajmi, ktoré uvádzame v knihe a ktoré sa vzťahujú na sčítanie obyvateľstva v roku 2002 vidno, že počet Slovákov v Srbsku odvtedy klesol z 59 061 na 52 750. Je to pokles o vyše sedemtisíc Slovákov.

Tlač druhého vydania sčasti podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Jeho predseda RNDr. Igor Furdík napísal pre toto vydanie príhovor, v ktorom medziiným uvádza: ...kniha je živá bytosť. Tak je to zakaždým – a titul Slováci v Srbsku z aspektu kultúry to potvrdzuje. Oživuje pamäť a povzbudzuje rozum. Doplnenému druhému vydaniu viňšujem čitateľskú priazeň a naplnenie poslania o životaschopnosti Slovákov vo Vojvodine aj cez návraty k obrazom a scénam z minulosti. Aby bola zdrojom poučného i ducha rozvíjajúceho bohatstva. Až vtedy, aby sme učinili zadosť slovám básnika, sa z knihy totiž stáva kus horúceho, pariaceho sa vedomia.

Kniha bola v roku 2013 predstavená v Dobanovciach, Šíde, Selenči, na Belehradskom veľtrhu kníh a tiež v nemeckom Gomaríngene, ako i v Banskej Bystrici a Martine v Slovenskej republike. O týchto prezentáciách sa dočítate viac v Prezentačnej činnosti ÚKVS. Tentokrát v rozsahu 410 strán aj naďalej predstavuje stručný prehľad snáh, ktoré boli vynaložené alebo sa vynakladajú v súčasnosti s cieľom zachovania a zveľadenia slovenskej kultúry na týchto priestoroch.

organizacijama koje se interesuju za slovačku kulturu i deluju u sredinama u kojima smo organizovali prezentaciju. Velika čast je ukazana autorkama knjige Milini Sklabinski i Katarini Mosnak i na 18. međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu, kada je ovom delu dodeljena Specijalna nagrada za izdavački poduhvat godine. Nagradu je uručio predsednik komisije Nenad Šaponja sa obrazloženjem da se Specijalna nagrada dodeljuje za temeljno urađeno, celovito i visokim grafičko-izdavačkim standardom obrađeno precizno oslikavanje kulturnog razvoja slovačke manjine u Srbiji.

Knjizi je odati priznanje i prilikom programa otvaranja Slovačkih narodnih svečanosti, čiji je scenario pripremila Milina Sklabinski a režirao Miroslav Benka. Program pod nazivom Otvorena knjiga plemenita – kako je kasnije napisao novinar Juraj Bartoš – odjeknuo je s jedne strane poput ode publikaciji Slovaci u Srbiji s aspekta kulture, a sa druge strane nosio je pečat žetve uspeha koje su dosegli pojedinci u muzici, pesmi, književnosti, u likovnoj umetnosti, odnosno kolektivi u folkloru, pozorištu i u drugim formama kulturnog stvaralaštva vojvođanskih Slovaka. Ovaj program imao je za cilj i da podstakne sadašnju generaciju vojvođanskih Slovaka da svojim čestitim radom na polju slovačke kulture u ovu publikaciju ispisuje nove redove. Upravo ti novi redovi dospeli su već i u novo izdanje koje je svetlost dana ugledalo 01. juna 2013. godine. U prvom redu, to su poglavlja o Slovacima koji žive u Sremskoj Mitrovici (autor Marjan Pavlov) i Savinom Selu (autor Juraj Bartoš). Na taj način knjiga Slovaci u Srbiji s aspekta kulture ovog puta je obuhvatila 36 lokacija u kojima su Slovaci imali ili imaju organizovani kulturni život. Sredine su predstavljene tekstualno i posredstvom fotografskih i arhivskih dokumenata, i savremeno originalno urađenih fotografija.

Prvo izdanje smo dopunili i kvalitetnim materijalom iz Slovačkog narodnog muzeja, Slovačke narodne biblioteke i iz njenog Arhiva književnosti i umetnosti u Martinu. Tome su doprineli i mnogi pojedinci koji su nam ukazali na nedostatke odn. mogućnosti poboljšanja kvaliteta prvog izdanja. Na 21. strani predstavljena je tabela podataka sa popisa stanovništva Srbije u 2011. godini, koju nam je, za ovo izdanje, pružio Statistički zavod RS. U poređenju sa podacima koje navodimo u knjizi prema popisu stanovništva u 2002. godini, vidljivo je da je broj Slovaka u Srbiji u 2011. godini pao sa 59 061 na 52 750. To je pad za više od sedam hiljada Slovaka.

Štampanje drugog izdanja delimično je podržala Kancelarija za Slovačke koji žive u inostranstvu. Njen predsednik RNDr Igor Furdík napisao je za ovo izdanje predgovor u kojem, između ostalog, navodi: ... knjiga je živo biće. Tako je oduvek – a naslov Slovaci u Srbiji s aspekta kulture to potvrđuje. Oživljava sećanje i podstiče misao. Dopunjenom drugom izdanju želim čitalačku naklonost i ispunjenje zaveta o trajanju Slovaka u Vojvodini i kroz povratke slikama i prizorima iz prošlosti. Da bude izvor pouke i duhovnog bogatstva. Tek tada, da udovoljimo rečima pesnika, knjiga, naime, postaje deo ustreptale svesti.

U 2013. godini knjiga je predstavljena u Dobanovcima, Šidu, Selenči, na Beogradskom sajmu knjiga, takođe u nemačkom Gomaríngenu, kao i u Banskoj Bistrici i Martinu u Slovačkoj Republici. O ovim prezentacijama možete da pročitate više u Prezentačnoj delatnosti ZKVS. Ovog puta u obimu od 410 strana i nadalje predstavlja kratak pregled snaga koje su uložene ili se ulažu u sadašnjosti, s ciljem očuvanja i unapređenja slovačke kulture na ovim prostorima.

Monografia Silbaša

SILBAŠ – KULTÚRNE TRADÍCIE SLOVÁKOV V BÁČKE

Monografia Silbaš na 430 stranách slovom a bohatým fotografickým materiálom podáva prehľad kultúrnych tradícií Slovákov žijúcich v tejto báčskej dedine. Kolektív autorov spracoval témy ako sú dejiny Silbaša, medzilokálne kontakty, silbašskí Slováci vo svete, etnografické črty, tradičné povolania, gastronómia, transformácie tradičnej architektúry, spolková činnosť, svadobné obyčaje a ľudové piesne. O výskum a popis týchto realít sa zaslúžili odborníci: prof. PhDr. Jaroslav Čukan, CSc. (editor), Mgr. Jana Ambrozová PhD., Ing. Marián Jarek, doc. PhDr. Ivana Kontriková Šusteková, PhD., PhDr. Michal Krupaš, PhD., doc. PhDr. Ladislav Lenovský, PhD., PhDr. Boris Michalík, PhD., Mgr. Art. Milina Sklabinská a Ján Šírka. Posudzovatelia boli doc. PhDr. Michal Babiak, Mr. a prof. PhDr. Zuzana Beňušková, CSc. Účelom ich zapájania do projektu bolo na jednej strane zabezpečiť relevantný a kvalitný obsah monografie a na strane druhej prehliť vzťahy a rozvinúť spoluprácu s odborníkmi zo Slovenska.

Slovo vedúceho výskumného tímu prof. PhDr. Jaroslava Čukana, CSc.

Kultúrne tradície každého slovenského dolnozemskeho lokálneho spoločenstva majú množstvo všeobecne platných črt, charakteristických pre formovanie kultúry v podmienkach odlúčenia od vlastného národa. Dôkladnejšie štúdium však vždy odhalí aj prvky neopakovateľné. Všeobecne platné kultúrne javy v slovenských dolnozemskejších komunitách sú dôsledkom podobného – geografického prostredia, historického diania, ekonomickej aj spoločenskej situácie v Uhorsku a postupne aj v Československu, v Slovenskej republike a vo všetkých štátoch, situovaných južne od súčasnej hranice Slovenska, kde registrujeme slovenské osídlenie, od skončenia tureckej expanzie až po prítomnosť. Kultúrna jedinečnosť pramení z veľkého množstva faktorov, ktoré nie je možné vymenovať, lebo každá osada, každé mestečko aj mesto má predsa len inú členitosť chotára, polohu vzhľadom k vodným tokom, všade je iná pôda s rozdielnymi predpokladmi pre poľnohospodárstvo, v každej dedine, dokonca aj na každom sáši ináč chutí voda, iné je ovzdušie. Každé slovenské spoločenstvo má iných susedov v bezprostrednej blízkosti alebo v rôznej vzdialenosti, nie sú k nim v rovnakom pomere z hľadiska počtosti, náboženstva ani etnickej príslušnosti. Dôležité sú možnosti cestného spojenia, používania železnice. Nemalý význam majú štátne hranice, ale aj administratívne členenie v rámci

SILBAŠ – KULTURNE TRADICIJE SLOVAKA U BAČKOJ

Monografija Silbaš na 430 strana, rečju i bogatim fotografiskim materijalom pruža pregled kulturnih tradicija Slovaka koji žive u ovom bačkom selu. Kolektiv autora obradio je teme kao što su: istorija Silbaša, međulokalni kontakti, silbaški Slovaci u svetu, etnografske crte, tradicionalna zanimanja, gastronomija, transformacije tradicionalne arhitekture, delatnost društava, svatovski običaji i narodne pesme. Za istraživanje i prikaz ovih realija zaslužni su stručnjaci: prof. PhDr. Jaroslav Čukan, CSc. (urednik), mr. Jana Ambrozova PhD, ing. Marian Jarek, doc. PhDr. Ivana Kontrikova Šustekova, PhD, PhDr. Mihal Krupaš, PhD, doc. PhDr. Ladislav Lenovski, PhD, PhDr. Boris Mihalik, PhD, mr. art. Milina Sklabinski i Jan Šírka. Recenzenti su bili: doc. PhDr. Mihal Babjak, mr. i prof. PhDr. Zuzana Benjuškova, CSc. Cilj njihovog uključivanja u ovaj projekat bilo je da se sa jedne strane obezbedi relevantan i kvalitetan sadržaj monografije, a sa druge strane da se prodube odnosi i razvije saradnja sa stručnjacima iz Slovačke.

Govor rukovodioca istraživačkog tima prof. PhDr. Jaroslava Čukana, CSc.

Kulturne tradicije svake slovačke sredine na tzv. Donjoj zemlji odlikuju se brojnim opštepoznatim svojstvima, karakterističnim za formiranje kulture u uslovima života mimo vlastitog naroda. Ipak, kompleksnijim proučavanjem dolazimo i do onih elemenata koji su jedinstveni. One poznate kulturne karakteristike u slovačkim zajednicama na Donjoj zemlji posledica su slične geografske sredine, istorijskih činjenica, ekonomske i društvene situacije u Ugarskoj, a postepeno i u Čehoslovačkoj, u Slovačkoj, kao i u svim državama situiranim južnije od sadašnje granice Slovačke, gde beležimo slovačka naselja od kraja turske ekspanzije pa sve do danas. Kulturna jedinstvenost, pak, izvire iz velikog broja faktora koje nije moguće nabrojati, jer svaka sredina, svako selo, varošica ili grad imaju drugačiji raspored atara, drugačiji položaj u odnosu na vodene tokove, različit je kvalitet zemljišta, a samim tim i mogućnosti bavljenja poljoprivredom. U svakom selu, a naposljetku i na svakom salašu, voda ima drugačiji ukus, atmosfera je drugačija. Svaka slovačka sredina ima druge komšije u svojoj neposrednoj blizini ili okolini, i nisu u jednakoj srazmeri ako govorimo o broju, konfesiji ili etničkoj pripadnosti. Važne su i mogućnosti korišćenja putne i železničke mreže. Nemali značaj imaju i državne granice, ali i administrativna podela u okviru država ili crkava, koje nekada mogu da predstavljaju veću barijeru u

Zábery z prezentácie monografie o Silbaši v rámci podujatia Čaro višieň

Podujatie otvára predsedníčka NRSNM Anna Tomanová Makanová

štátov, či cirkvi, ktoré môžu niekedy znamenať väčšiu prekážku k medzilokálnym kontaktom ako napríklad pohorie alebo rieka. Nemožno zabudnúť na vzdialenosť od mestských centier pre pravidelné alebo príležitostné ekonomické aktivity a rôznorodé kultúrne a spoločenské možnosti.

Predpokladom kultúrnej neopakovateľnosti sú predovšetkým ľudia. Každý človek vyrástol a bol vychovaný v inom rodinnom, príbuzenskom a susedskom prostredí, má iné fyzické dispozície, neopakovateľné psychické danosti, ktoré sa prejavujú v rôznej miere kolektivismu alebo individualizmu, nikto nemá rovnaké povahové vlastnosti, záujmy, schopnosti tvoriť, vidieť a dokázať použiť nové. Lokálne spoločenstvá tvoria ľudia, preto sa odlišujú svojimi kultúrnymi vzormi, pravidlami spoluzitia, povahovými črtami, jazykom aj ďalšími spôsobmi vzájomnej komunikácie. Človek na Masarykovej ulici ako jednotlivec, rodina ako základná sociálna jednotka, silbašský Slovák ako príslušník slovenskej národnostnej menšiny v obklúčení Srbov a príslušníkov iných etnických spoločenstiev, Silbaš ako lokálne sociokultúrne spoločenstvo, Báčka ako integrálna súčasť multietnickej Vojvodiny, Vojvodina ako teritoriálna, politická, ekonomická aj kultúrna oblasť Srbskej republiky aj dolnozemský Slovák v ktoromkoľvek štáte strednej a juhovýchodnej Európy – nikto nežije izolovane, pozná a dokáže rozlíšiť svoje aj cudzie, každý si uvedomuje svoju osobnú aj viacnásobnú kolektívnu príslušnosť. Každý je súčasťou pevného vzťahového kruhu, má v ňom nezastupiteľné postavenie, plní nenahraditeľnú funkciu. Dolnozemský Slovák sa má s kým porovnávať, má dosť príležitostí uvedomiť si ku komu patrí, aj čím sa od koho odlišuje. Obyvatelia slovenských enkláv v Báčke sa tiež navštevujú, poznajú a porovnávajú. O Silbašanoch si myslia, že až príliš podliehajú prirodzenej asimilácii a upúšťajú od materinského jazyka svojich predkov. Bohatstvo ich kultúrnych tradícií aj súčasné kultúrne dianie na neformálnej aj inštitucionálnej úrovni je však porovnateľné s inými. V každom spoločenstve sú z dôvodu jeho jedinečnosti iné predpoklady a podmienky k náboženským a kultúrnym aktivitám, čo v nemalej miere súvisí aj s rolou iniciatívnych osobností. Aj od toho sa odvíja striedanie období etnokultúrnej konjunktúry a stagnácie.

O príslušníkoch slovenskej minority v Silbaši možno konštatovať, že sami seba dobre poznajú, lebo dokážu charakterizovať kultúrne, hospodárske a iné odlišnosti, prednosti aj nedostatky obyvateľov susedných dedín a miest, ktoré vznikajú porovnávaním so sebou. Svoju lokálnu, etnickú aj náboženskú identitu stavajú na silnej kolektívnej pamäti, poznaní svojej kultúrnej histórie, čo je charakteristické pre väčšinu dolnozemskej komunity a rozdielne so situáciou v podmienkach materského národa. Sú neobyčajne realistickí a skromní, o čom sa presvedčame práve pri ich hodnoteniach Pivničanov, Petrovčanov, Selenčanov, no aj obyvateľov iných okolitých dedín so slovenským, srbským, bosniackym, nemeckým obyvateľstvom. Jedných charakterizujú ako pracovitejších, ďalších ako kultúrnejších a vyspelejších, podnikavejších, lepších muzikantov, kvalitnejších remeselníkov, s krajšími domami a ulicami, s lepšou zemou. Takáto vlastnosť Silbašanov je prinajmenšom ojedinelá, lebo pri hodnotení iných a pri vzájomnom porovnávaní má spravidla každý tendenciu lepšie hodnotiť, respektíve uprednostňovať seba. V každom

medulokálnym kontaktom nego npr. brda ili reke. Ne treba zaboraviti ni na udaljenost od gradskih centara radi redovnih ili povremenih ekonomskih aktivnosti i raznovrsnih kulturnih i društvenih mogućnosti.

Preduslov za kulturnu jedinstvenost odn. autentičnost su ipak i pre svega ljudi. Svaki čovek je odrastao i vaspitavan u drugačijem porodičnom, rodbinskom i susedskom okruženju, ima drugačije fizičke predispozicije, neponovljive psihičke karakteristike koje se reflektuju u različitoj meri kolektivizma, odnosno individualizma. Niko nema iste karakterne osobine, interesovanja, stvaralački potencijal da vidi ili uradi nešto novo. Lokalne zajednice čine ljudi i zbog toga se razlikuju po svojim kulturnim modelima, pravilima suživota, karakternim crtama, jeziku i drugim načinima uzajamne komunikacije. Čovek iz Masarikove ulice kao pojedinac, porodica kao osnovna socijalna jedinica, silbaški Slovak kao pripadnik slovačke nacionalne manjine okružen većinskim srpskim narodom ili pripadnicima drugih etničkih zajednica, Silbaš kao lokalno sociokulturno društvo, Bačka kao integralni deo multietničke Vojvodine, Vojvodina kao teritorijalna, politička, ekonomska i kulturna oblast Srbije i Slovak sa Donje zemlje u bilo kojoj državi srednje i jugoistočne Evrope – niko ne živi izolovano. Pozna je i ume da razlikuje svoje i tuđe, svako je svestan svoje lične, ali i višestruko kolektivne pripadnosti. Svako je deo čvrsto povezanog kruga, u njemu ima svoje jedinstveno mesto i ostvaruje nenadoknadivu funkciju. Slovak sa Donje zemlje ima sa kime da se poredi, ima dovoljno prilika da postane svestan kome pripada i čime se od koga razlikuje. Stanovnici slovačkih enklava u Bačkoj se međusobno posećuju, poznaju i poredi. O Silbašanima misle da isuviše podležu prirodnoj asimilaciji i lako odustaju od maternjeg jezika svojih predaka. Bogatstvo njihovih kulturnih tradicija, kao i savremena kulturna dešavanja na neformalnom, ali i institucionalnom nivou, ipak može da se poredi i sa drugima. U svakom društvu su usled njegove autentičnosti drugačiji preduslovi i uslovi za verske i kulturne aktivnosti, što je u znatnoj meri povezano sa ulogom inicijativnih ličnosti. Od toga takođe zavisi kako će se odvijati smena razdoblja etnokulturne konjunktura i stagnacije.

O pripadnicima slovačke zajednice u Silbašu može se konstatovati da sami sebe dobro poznaju jer su u stanju da odrede kulturne, privredne i druge različitosti, prednosti i mane u odnosu na stanovnike susednih sela i gradova koje nastaju iz poređenja sa sobom. Svoj lokalni, etnički i verski identitet grade na jakoj kolektivnoj svesti, poznavanju svoje kulturne istorije, što i jeste karakteristika većine zajednica na Donjoj zemlji, a razlika u odnosu na matični narod. Neobično su realni i skromni, o čemu nas uveravaju kada vrednuju Pivničane, Petrovčane, Selenčane, ali i stanovnike drugih okolnih sela sa slovačkim, srpskim, bosanskim ili nemačkim stanovništvom. Jedne karakterišu kao vrednije, druge kao kulturnije i razvijenije, preduzimljivije, bolje muzikante, kvalitetnije zanatlije, sa lepšim kućama i ulicama, sa boljim zemljištem. Ovakva crta Silbašana je u najmanju ruku jedinstvena, jer prilikom vrednovanja drugih i prilikom uzajamnog poređenja po pravilu svako ima tendenciju da sebe vrednuje bolje i postavlja na prvo mesto. U svakom slučaju, oni se trude da budu uz one kojima je stalo do očuvanja i stvaralačkog razvijanja slovačkog kulturnog nasleđa. To i jeste jedan od razloga za pripremu ove

Výskumný tím z Nitry sa o dojmy z výskumov rozdelil s obecnstvom, ktoré vyplnilo Dom kultúry v Silbaši

prípade sa však snažia pridávať sa k tým, ktorým na zachovávaní a tvorivom rozvíjaní slovenského kultúrneho dedičstva záleží. To je aj jeden z dôvodov prípravy tejto knižnej publikácie – vyrovnáť sa iným, ktorí už knižku o sebe majú, lepšie spoznať život svojich predkov a čo najviac z tohto bohatstva dokázať preniesť z prítomnosti do budúcnosti. Jej cieľom je aj zachovať obraz o spôsobe života a duchovných hodnotách súčasných silbašských Slovákov, ktorí sú mostom od predkov k potomkom. Neorientujeme sa na rekonštrukciu histórie, hoci v rôznych súvislostiach do minulosti zabiehame. Komplexne nezaznamenávame všeobecne sa vyskytujúce praktiky v poľnohospodárstve, spracovaní textilných plodín, rodinnom živote. Vyžadovalo by si to rozsiahlejší autorský kolektív, dlhšie štúdium, a našou snahou je predovšetkým objavovanie a zaznamenávanie špecifického. V poľnohospodárstve aj v remeselníctve, staviteľstve, rodinnom aj spoločenskom živote, v spôsobe myslenia a hodnotových orientáciách, vo folklóre. Knižka rozšíri publikované materiály o Silbaši, doplní komplex poznatkov o kultúre Slovákov v Báčke, vo Vojvodine aj na Dolnej zemi, poskytne príležitosť porovnávať. Pomôže Silbašanom aj všetkým ostatným, ktorým sa dostane do rúk, hľadať spoločné a rozdielne, nachádzať vysvetlenia, odpovede na otázky, ešte lepšie spoznať iných aj seba.

Krátkodobé, opakované, kolektívne terénne výskumy k získavaniu podkladov k prítomnej knižke o spôsobe života silbašských Slovákov začali autori realizovať v jarných mesiacoch 2012 a skončili ich na jar 2013. Predchádzalo im štúdium publikovaných prameňov o Silbaši a o Slovákoch v bývalej Juhoslávii v monografiách aj časopisoch. Ich súčasťou bolo zoznamovanie sa s materiálmi, archivovanými na farskom úrade Slovenského evanjelického a.v. cirkevného zboru v Silbaši a s ročenkami evanjelickej cirkvi. Autori využívali aj poznatky z predchádzajúcich výskumov v susednej Pivnici, ale aj v Erdevíku a v Boľovciach, ktoré súviseli so sledovaným sociokultúrnym prostredím. Súčasťou záverečného pobytu v Silbaši vo februári 2013 bola verifikácia a korigovanie pripravených textov. Cieľom zhromažďovania fotodokumentácie z rodinných archívov bolo vizuálne doplnenie textov, ale tiež snaha zainteresovať do prípravy publikácie čo najširší okruh silbašských Slovákov, aby ju aj z tohto hľadiska považovali za svoju.

Dovoľujeme si pripomenúť, že podobne ako v Boľovciach, Pivnici a iných skôr edične predstavených lokalitách, aj knižka o Silbaši obsahuje niektoré údaje viackrát – našim zámerom bolo podať obraz kultúrnych javov čo najplastickejšie, v rôznych súvislostiach. Na príprave spolupracovali miestni rodáci Milina Sklabinská a Ján Širka, príspevok k dejinám silbašského evanjelického a. v. cirkevného zboru pripravil pán farár Vladimír Lovás st. a podklady k silbašskému baptistickému cirkevnému zboru poskytol Juraj Králik. Im aj Silbašanom zo všetkých vekových aj socioprofesionálnych skupín a vrstiev, ktorí ochotne pomohli cennými informáciami a fotografiami, autori monografie úprimne ďakujú. Sme si vedomí, že sme nenavštívili všetky slovenské silbašské domácnosti a nedokázali sme využiť informácie a ponúkané fotografické dokumenty v plnom rozsahu, no urobili sme všetko pre to, aby boli naše texty objektívne a nechýbali v nich žiadne podstatnejšie údaje. Vážime si spoluprácu s Ústavom kultúry vojvodinských Slovákov v Novom Sade.

kníže publikácie – biti ravnopravan sa drugima koji već imaju knjigu o sebi, bolje upoznati život svojih predaka i što je više moguće preneti to bogatstvo iz prošlosti u budućnost. Njen cilj je očuvanje slike o načinu života i duhovnim vrednostima savremenih silbaških Slovaka koji predstavljaju most od predaka ka potomcima. Nismo se orijentisali na rekonstrukciju istorije, iako u mnogim pogledima zalazimo u prošlost. Ne beležimo kompleksne i uopštene pojave i radnje u poljoprivredi, obradi tekstilija, porodičnom životu. To bi iziskivalo veći autorski kolektiv i dugoročnije studije ove problematike. Naša je namera da pre svega otkrijemo i zabeležimo ono što je specifično za ovu sredinu. U poljoprivredi kao i u zanatstvu, graditeljstvu, porodičnom i društvenom životu, u načinu razmišljanja i vrednosnih orijentacija, u folkloru. Knjiga će bitno proširiti do sada objavljivane materijale o Silbašu, dopuniće kompleks saznanja iz oblasti kulture Slovaka u Bačkoj, u Vojvodini, ali i na Donjoj zemlji, i pružiće mogućnost poređenja. Pomoći će Silbašanima, ali i svima drugima kojima će ova knjiga doći u ruke, da traže ono što je zajedničko i ono što je različito, da pronalaze objašnjenja, odgovore na pitanja, odnosno – da bolje spoznaju druge i sebe.

Kratkoročna, ponovljena, kolektivna terenska istraživanja radi prikupljanja materijala za ovu knjigu o načinu života silbaških Slovaka, autori su započeli u proleće 2012. godine, a završili u proleće 2013. godine. Prethodile su im studije već objavljivanih izvora o Silbašu i Slovacima u nekadašnjoj Jugoslaviji u monografijama i časopisima. U tom smislu govorimo i o upoznavanju sa materijalima arhiviranim u parohiji Slovačke evangelističke a.v. crkve u Silbašu, kao i sa godišnjacima evangelističke crkve. Autori su koristili i saznanja koja su stekli prilikom istraživanja u Pivnicama, ali i u Erdeviku i Boljevcima, koja su u vezi sa posmatranom sociokulturnom sredinom. U tom smislu, poslednji boravak u Silbašu, u februaru 2013. godine, sastojao se u verifikaciji i korigovanju pripremljenih materijala. Cilj skladištenja foto-dokumentacije iz porodičnih arhiva bila je vizuelna ilustracija tekstva, ali i težnja da se zainteresuje što širi krug silbaških Slovaka za pripremu publikacije da bi je na taj način doživeli kao svoju.

Dozvolićemo sebi da naglasimo da slično kao i u Boljevcima, Pivnicama i drugim sredinama gde smo ranije pripremali izdanja ovog tipa, i knjiga o Silbašu sadrži pojedine činjenice pomenute više puta. Razlog je želja da se slika o kulturnim pojavama predstavi što plastičnije, kroz razna prožimanja.

U pripremi knjige učestvovali su Silbašani Milina Sklabinski i Jan Širka, tekst o istoriji silbaške evangelističke crkvene parohije pripremio je sveštenik Vladimir Lovas st. a tekst o silbaškoj baptističkoj crkvenoj zajednici napisao je Juraj Kraljik. Njima i Silbašanima svih uzrasta i socijalno-profesionalnih grupa i slojeva koji su nesebično pomogli dragocenim informacijama i fotografijama, autori monografije se iskreno zahvaljuju. Svesni smo da nismo posetili sve silbaške porodice i da nismo bili u mogućnosti da iskoristimo sve dobijene informacije i fotografije u punoj meri, ali učinili smo sve da naši tekstovi budu objektivni i da u njima ne nedostaju najvažnije činjenice. Cenimo saradnju sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Slovaka u Novom Sadu.

NOVÝ TITUL V EDÍCI DOKTORSKÉ DIZERTÁCIE – LITERÁRNA TVORBA JÁNA LABÁTHA

Publikácia Literárna tvorba Jána Labátha je doktorskou dizertáciou Zuzany Čížikovej. Kniha vyšla v roku 2013 v Slovenskom vydavateľskom centre v Petrovci v edícii Doktorské dizertácie s finančnou podporou Pokrajinského sekretariátu pre kultúru a verejné informovanie a NRSNM. Rovnoprávnym spoluvydavateľom tejto knihy je Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Dr. Zuzana Čížiková vo svojej doktorskej dizertácii hovorí o literárnej tvorbe Jána Labátha, pričom v úplnosti rešpektovala autorovo chápanie básnického slova, literatúry a vôbec každého prejavu duchovnej činnosti. Nejedno Labáthovo dielo je stále živé v čitateľskom vedomí, jeho literárny rukopis má svoju pečať. Celkové Labáthovo literárne dielo sa vo veľkej miere podieľalo na formovaní, tvarovaní a usmerňovaní modernej slovenskej vojvodinskej literatúry. V procese svojho literárnovedného bádania Zuzana Čížiková ocenila celé literárne dielo Jána Labátha ako kultúrnu a antropologickú konštantu našej histórie na tomto území. Práve preto tejto problematike venuje danú publikáciu.

ZMAPOVANÁ CIRKEVNÁ HUDBA VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

V roku 2013 vyšiel najnovší ročník muzikologického zborníka, ktorý ponúka príspevky z VIII. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov. Zborník sa zaoberá rôznymi témami zo sveta cirkevnej hudby vojvodinských Slovákov. Vydal ho Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov pod záštitou Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku. Autormi príspevkov sú: Jana Lengová, Ján Vladimír Michalko, Janko Siroma, Milina Sklabinská, Juraj Ferík, Slaďan Daniel Srdić, Jaroslav Kopčok, Ján Zahorec, Anna Valentová, Ľudmila Berediová Stupavská, Jasmina Kotasová Medvedová, Ján Vida, Katarína Verešová a Juraj Súdi. Editorkou je Milina Sklabinská, ktorá čitateľovi zborník predstavuje takto: *Vzhľadom na prihlásené príspevky, na konferencii dominovali témy späté s evanjelickou cirkevnou hudbou, čo sa následne odzrkadľuje aj v zborníku. Svojrázny prehľad skúmanej problematiky podal prof. Ján Michalko, ArtD., ktorý sa zameriaval na význam cirkevnej hudby pri bohoslužbách, respektíve pri napĺňaní poslania, ktoré evanjelická cirkev mala v minulosti a má v súčasnosti. Jediný svojím obsahom je príspevok organistu Janka Siromu, ktorý urobil prehľad organov v slovenskom dolnozemskej oblasti, a popísal ich charakteristiky, ale aj dnešný stav týchto majestátnych nástrojov. V zborníku publikujeme aj príspevky, ktoré sa zaoberajú myšlienkou zvelaďovania zručností vojvodinských kantorov cez celé 20. storočie. Skúmajúc dobové zdroje nachádzame zaznamenané početné snahy ako organizované pristupovať k tejto problematike. Vzácnym segmentom je aj prehľad všetkých aktuálne pôsobiach spevokolov v báčskom a sriemskom regióne. Avšak okrem sústreďovania na aktuálnu chvíľu, v niektorých prostrediach sa nám podarilo zabezpečiť aj hĺbkové terénne výskumy, ktoré dokladajú vznik a pôsobenie spevokolov. Takto je spracovaná najmä Pivnica, Silbaš, Kysáč, Selenča v Báčke, ako aj Stará Pazova v Sreme. Prehľad spevokolov z Banátu je podaný komplexne a zahŕňa ich minulosť, ako aj súčasnosť. Vzhľadom na to, že rímskokatolícka cirkev v Selenči mala vo svojich radoch reprezentatívnu hudobnú osobnosť, akou bol Ján Nosál, v zborníku zverejňujeme jeho životopis a dielo, ktoré zhrnul PaedDr. Juraj Súdi. Zborník z muzikologickej*

NOVI NASLOV U EDICIJI DOKTORSKE DISERTACIJE – KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO JANA LABATA

Publikacija Književno stvaralaštvo Jana Labata predstavlja doktorsku disertaciju Zuzane Čížik. Knjiga je objavljena 2013. godine u Slovačkom izdavačkom centru u Bačkom Petrovcu u ediciji Doktorske disertacije, uz finansijsku podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje i NSSNM. Ravnopravni zajednički izdavač ove knjige je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovača. Dr. Zuzana Čížik u svojoj doktorskoj disertaciji govori o književnom stvaralaštvu Jana Labata, pri čemu u potpunosti poštuje autorovo shvatanje pesničke reči, književnosti i uopšte, svakog izraza duhovne delatnosti. Mnoga Labatova dela su neprekidno živa u čitalačkoj svesti, njegov književni rukopis nosi njegov pečat. Celokupno Labatovo književno delo je u velikoj meri imalo uticaja na formiranje, oblikovanje i usmeravanje moderne slovačke vojvođanske književnosti. U procesu svog književnonaučnog istraživanja, Zuzana Čížik je ocenila celokupno književno stvaralaštvo Jana Labata kao kulturnu i antropološku konstantu naše istorije na ovim prostorima. Upravo zbog toga ovoj problematici posvećuje datu publikaciju.

MAPIRANA CRKVENA MUZIKA VOJVODANSKIH SLOVAKA

U 2013. godini izašao je najnoviji broj muzikološkog zbornika koji nudi priloge sa VIII konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka. Zbornik se bavi raznim temama iz sveta crkvene muzike vojvođanskih Slovača. Objavio ga je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovača pod pokroviteljstvom Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji. Autori priloga su: Jana Lengova, Jan Vladimír Mihalko, Janko Siroma, Milina Sklabinski, Juraj Ferik, Slaďan Daniel Srdić, Jaroslav Kopčok, Jan Zahorec, Ana Valent, Ľudmila Beredi Stupavski, Jasmina Kotasova Medvedova, Jan Vida, Katarina Vereš i Juraj Sudi. Urednica je Milina Sklabinski, koja čitaocu zbornik predstavlja na sledeći način: *S obzirom na prijavljene priloge, na konferenciji su dominirale teme povezane sa evangelističkom crkvom muzikom što se posledično odlikava i u zborniku. Svojevrsni pregled izučavane problematike dao je prof. Jan Mihalko ArtD, koji se usredsredio na značaj crkvene muzike na bogoslužjenjima, odn. pri ispunjavanju uloge koju je evangelistička crkva imala u prošlosti i koju ima danas. Jedinstven po svojoj sadržini je prilog orguljaša Janka Sirome koji je napravio pregled orgulja u slovačkoj sredini, na prostoru Donje zemlje, zabeleživši njihova svojstva, ali i sadašnje stanje ovih veličanstvenih instrumenata. U zborniku publikujemo i članke koji se rukovode mišlju o unapređivanju umeća vojvođanskih kantora kroz ceo 20. vek. Razmatrajući izvore ovoga vremena, nailazimo na brojne napore kako organizovano pristupiti ovoj problematici. Važan segment je i pregled svih postojećih crkvenih horova u bačkom i sriemskom regionu. Međutim, osim usredsređivanja na aktuelni trenutak, u pojedinim sredinama nam je pošlo za rukom da obezbedimo i studiozna terenska istraživanja koja dokumentuju nastanak i delovanje horova. Ovako su obrađene pre svega Pivnica, Silbaš, Kisač, Selenča u Bačkoj, kao i Stara Pazova u Sremu. Pregled horova u Banatu dat je kompleksno i na taj način obuhvata kako njihovu prošlost, tako i njihovu sadašnjost. S obzirom na to da je Rimokatolička crkva u Selenči u svojim redovima imala reprezentativnu ličnost iz sveta muzike kakva je bio Jan Nosál, u zborniku objavljujemo podatke o njegovom životu i delu, koje je prikupio PaedDr Juraj Sudi. Zbornik sa Muzikološke konferencije*

konferencie je svojím obsahom jedinečným zhrnutím doterajších poznatkov o niektorých aspektoch cirkevnej hudby prítomnej v societe vojvodinských Slovákov a ako taký predstavuje základ pre ďalšie výskumy v tejto oblasti. Mnohé cirkevné archívy, ako aj Celocirkevný archív v Staroj Pazove, obsahujú početné pozorne ukladané doklady a materiály z našej minulosti, ktoré zúročené vedecko-výskumnými snahami môžu priniesť ešte mnohé ďalšie hodnotné poznatky z našich kultúrnych dejín. Rozvojom a posilňovaním vedecko-výskumných snáh, ako aj vkladáním do budúcich výskumných pracovníkov, ako spoločnosť iste prispějeme k vyššiemu povedomiu o bohatom kultúrnom dedičstve tak v rámci našej society, ako aj mimo nej.

JURAJ RIBAY 1812 – 2012 – ŽIVOT A DIELO

Medzinárodná vedecká konferencia

V piatok 22. februára v ÚKVS sa zišli vedeckí pracovníci z rôznych ustanovizní a z niekoľkých štátov, aby osvetlili život a dielo významnej osobnosti z kultúrnych dejín vojvodinských Slovákov.

Medzinárodná konferencia sa konala pri príležitosti 200. výročia od úmrtia slovenského jazykovedca, básnika, slavistu a bibliografa Juraja Ribaya (1754 – 1812). Spoločne ju organizovali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Katedra slovakistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade a Katedra slavistiky Filologickej fakulty v Belehrade. Vedecká konferencia pod názvom Juraj Ribay 1812 – 2012 – Život a dielo mala za cieľ pripomenúť a nanovo interpretovať život a dielo tohto dejateľa, ktorý patrí do viacerých kultúrnych kontextov. Zámerom bolo sústrediť sa predovšetkým na to obdobie, ktoré je spojené s jeho pôsobením v Savinom Sele (vtedy Torža) v Srbsku, kde posledné roky života vykonával službu evanjelického kňaza.

K bližšiemu poznaniu života a diela Juraja Ribaya určite prispje aj kniha Lepší vdovec než mládenec, ktorá je vlastne reedíciou knižky vydané v roku 1791 v Budapešti. Knihu na vydanie pripravil Doc. PhDr. Jaromír Linda, PhD. Na danú tému hovorili profesori, lingvisti a vedeckí pracovníci z Česka, Slovenska a Srbska. O bohatej zbierkotvornej a bibliografickej činnosti Juraja Ribaya sa zmienila Agáta Klimeková zo Slovenskej národnej knižnice v Martine, pokým o jeho knihovni hovoril Ján Pišna z Knižnice Strahovského kláštora v Prahe a o starej českej a slovenskej tlači z Ribayovej knižnice v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti hovorila Zuzana Čížiková, profesorka na Slavistickej katedre Filologickej fakulty v Belehrade. Prvý blok konferencie bol venovaný bibliografickým výskumom Juraja Ribaya a skončil sa príspevkom Libri Russici, Serbici et Valachici v knižnici Juraja Ribaya autorky Anety Homzovej, ktorá na konferenciu prišla spred belehradskej Slavistickej katedry.

Druhý blok konferencie bol venovaný lingvistickej činnosti Juraja Ribaya. Hodnotný vedecko-výskumný príspevok priniesol Miroslav Dudok, ktorý pôsobí na Oddelení slovakistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade a na Katedre slovanských filológií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Svoj príspevok pomenoval Juraj Ribay a formovanie lingvistickej paradigmy v slovenskej a slovenskej slavistike na prelome 18. a 19. storočia. Zameral sa teda na širší aspekt Ribayovho lingvistického diela lebo, ako povedal, popri Bernolákoví významná osobnosť modernej slovanskej slavistiky bol práve Juraj Ribay. Verica Koprivica prítomným priblížila výsledky svojho bádania v práci O nekim jezičkim pojavama u štampanim delima Juraja Ribaja a následne Snežana Linda Popović hovorila o prínose Juraja Ribaya k slovenskej a českej paremiológii.

po svojoj sadržini predstavlja jedinstven skup dosadašnjih saznanja o izvesnim aspektima crkvene muzike, prisutne u zajednici vojvođanskih Slovaka, i kao takav predstavlja osnovu za dalja istraživanja u ovoj oblasti. Mnogi crkveni arhivi, kao i Celocrkveni arhiv u Staroj Pazovi, sadrže brojne pažljivo složene dokumente i materijale iz naše prošlosti, koji, upotrebljeni u naučnoistraživačkim stremljenjima, mogu u budućnosti doprineti još mnogim dragocenim saznanjima iz naše kulturne istorije. Razvojem i jačanjem naučnoistraživačkih stremljenja, kao i ulaganjem u buduće istraživače, kao društvo čemo zasigurno razviti veću svest o bogatom kulturnom nasleđu, kako u okviru naše zajednice, tako i van nje.

JURAJ RIBAJ (1812-2012) – ŽIVOT I DELO

Međunarodna naučna konferencija

U petak, 22. februara, u ZKVS okupili su se naučni radnici iz raznih ustanova i iz nekoliko zemalja kako bi osvetlili život i delo istaknute ličnosti iz istorije kulture vojvođanskih Slovaka.

Međunarodna konferencija se održavala povodom svečanosti obeležavanja 200-godišnjice smrti slovačkog lingviste, pesnika, slaviste i bibliografa Juraja Ribaja (1754-1812). Zajednički su je organizovali Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Katedra za slovakistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i Katedra za slavistiku Filološkog fakulteta u Beogradu. Naučna konferencija pod nazivom Juraj Ribaj (1812-2012) – život i delo, imala je za cilj da podseti i ponovo interpretira život i delo ovog pregaoca koji se svrstava u više kulturnih konteksta. Cilj je bilo usredsrediti se prvenstveno na ono razdoblje koje je povezano sa njegovom delatnošću u Savinom Selu (tada Torži) u Srbiji, gde je u poslednjim godinama života obavljao službu evangelističkog sveštenika.

Bližem upoznavanju života i dela Juraja Ribaja zasigurno će doprineti i knjiga Bolji udovac, nego momak (Lepši vdovec než mládenec), koja je zapravo reizdanje knjige objavljene 1791. godine u Budimpešti. Knjigu je za štampu pripremio doc. PhDr. Jaromír Linda, PhD. Na datu temu govorili su profesori, lingvisti i naučni radnici iz Češke, Slovačke i Srbije. Na bogatu sakupljačko-stvaralačku i bibliografsku delatnost Juraja Ribaja osvrnula se Agata Klimekova iz Slovačke narodne biblioteke u Martinu, dok je o njegovoj biblioteci govorio Jan Pišna iz Biblioteke Strahovskog manastira u Prahu, a o staroj češkoj i slovačkoj štampi iz Ribajeve biblioteke u Országos Széchényi Könyvtár u Budimpešti govorila je Zuzana Čížik, profesorka na Katedri za slavistiku Filološkog fakulteta u Beogradu. Prvi blok konferencije bio je posvećen bibliografskim istraživanjima Juraja Ribaja a završen je člankom Libri Russici, Serbici et Valachici v knižnici Juraja Ribaya autorke Anete Homzove, koja je na konferenciju došla u ime beogradske Katedre za slavistiku.

Drugi blok konferencije bio je posvećen lingvističkoj delatnosti Juraja Ribaja. Dragoceni naučno-istraživački prilog prezentovao je Miroslav Dudok, koji radi na Odseku za slovakistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu i na Katedri za slovenske filologije Filozofskog fakulteta Univerziteta Komenskog u Bratislavi. Svoj prilog je naslovio Juraj Ribaj i formiranje lingvističke paradigme u slovačkoj i slovenskoj slavistici na prelazu iz 18. u 19. vek. Usredsredio se, dakle, na širi aspekt Ribajevog lingvističkog dela, jer je, kako je rekao pored Bernolaka značajna ličnost moderne slovenske slavistike bio upravo Juraj Ribaj. Verica Koprivica je prisutnima približila rezultate svoga proučavanja u radu O nekim jezičkim pojavama u štampanim delima Juraja Ribaja, a zatim je govorila Snežana Linda Popović o doprinosu Juraja Ribaja slovačkoj i češkoj paremiologiji.

Konferencia venovaná Jurajovi Ribayovi zhromaždila „rybajovcov“ z Česka, Slovenska a zo Srbska

Nasledovali príspevky venované Ribayovej básnickej a publicistickej činnosti a korešpondenciám s Jurajom Dobrovským a Fortunátom Durychom. Spisovateľ a literárny vedec Víťazoslav Hronec analyzoval báseň *Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782*, pokým sa Ján Šimek z Prahy, z Pedagogického múzea J. A. Komenského sústredil na Ribayovy lidovýchovné spisy v kontextu osvícenské naučné literatúry: *Několik poznámek k předloham „Pravidel moresnosti“ a „Katechysmu o zdraví“*. O nezachovaných, nedoručených a nikdy nenapísaných listoch medzi Ribayom a Dobrovským hovoril Ľubor Matejko spred Katedry ruského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity Komenského a analýzu korešpondencie Ribaya a Durycha podal Jiří Kroupa z pražskej Nadácie pre výskum kultúry v strednej Európe.

Doposiaľ veľmi málo preskúmané Ribayovo pôsobenie v Torži skúmal Jaromír Linda, docent na Katedre slavistiky v Belehrade. Jeho príspevok pomenovaný *Prolegomena Ribayiana – Neznámý Juraj Ribay* priniesol niektoré nové informácie o živote a práci Ribaya na našom území a tým prispel k hlbšiemu poznaniu jeho celkového diela. Tak sa z Lindovho príspevku dozvedáme, že Juraj Ribay do Torži prvýkrát prišiel v roku 1798, ale iba nakrátko, prišiel sa vlastne predstaviť ako evanjelický kňaz. Keďže bol prijatý na túto funkciu, onedlho sa do Torži i presťahoval s celou rodinou. Jeho prvé dojmy o tomto území boli, že nie je literárne, stretával sa tu s vtedajšou báčskou duchovnou elitou a najmä s Jurajom Rohoňom. Prítomní mali možnosť vypočuť si aj hodnotné informácie o Ribayovej prekladateľskej činnosti, o tom, že práve v tomto prostredí dokončil svoj *idiotikon* (1808), o jeho snahe vybudovať evanjelický kostol v Torži, o niektorých kázňach a kňazskej službe na tomto území.

Ďalšie zaujímavé a vzácne poznatky o J. Ribayovi a jeho pôsobení v Savinom Sele, ako aj všetky uvedené príspevky, si záujemcovia budú môcť prečítať v zborníku prác z tejto konferencie, ktorý bude zverejnený pod názvom *Juraj Ribay 1812 – 2012 – Život a dielo* a vydá ho v roku 2014 ÚKVS.

Sledili su prilozi posvećeni Ribajevoj pesničkoj i publicističkoj delatnosti i korespondencijama sa Jurajem Dobrovským i Fortunatom Durihom. Pisac i književni naučnik Vičazoslav Hronjec analizirao je pesmu *Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782*, dok se Jan Šimek iz Praga, iz Pedagoškog muzeja J. A. Komenskogo usredsredio na *Ribajeve narodnovaspitne spise u kontekstu prosvetiteljske naučne literature: Několik poznámek k předloham „Pravidel moresnosti“ a „Katechysmu o zdraví“*. O nesačuvanim, nedostavljenim i nikad napisanim pismima između Ribaja i Dobrovskog govorio je Ľubor Matejko ispred Katedre za ruski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta Komenskog, a analizu korespondencije Ribaja i Duriha predstavio je Jiří Kroupa iz praške Nadacije za razvoj kulture u srednjoj Evropi.

Dosad veoma malo proučavano Ribajevo delovanje u Torži istraživao je Jaromir Linda, docent na Katedri za slavistiku u Beogradu. Njegov članak pod nazivom *Prolegomena Ribayiana – Neznámý Juraj Ribay* doneo je neke nove informacije o životu i radu Ribaja na našem području, i time doprineo dubljem upoznavanju njegovog celokupnog dela. Tako ćemo iz Lindovog članka saznati da je Juraj Ribaj u Toržu prvi put došao 1798. godine, ali samo nakratko, jer je došao zapravo da se predstavi kao evanđelištiki sveštenik. Pošto je bio primljen na ovu funkciju, ubrzo se preselio u Toržu sa celom porodicom. Njegovi prvi utisci o ovoj sredini su bili da je neknjiževna, susretao se tu sa tadašnjom bačkom duhovnom elitom, a prvenstveno sa Jurajom Rohonjom. Prisutni su imali mogućnost da čuju i vredne informacije o Ribajevoj prevodilačkoj delatnosti, o tome da je upravo u ovoj sredini dovršio svoj *idiotikon* (1808), o njegovoj težnji da se izgradi evanđelišticka crkva u Torži, o nekim propovedima i sveštениčkoj službi na ovim prostorima.

Ostala zanimljiva i dragocena saznanja o J. Ribaju i njegovom radu u Savinom Selu, kao i sve navedene priloge, zainteresovani će moći da pročitaju u zborniku radova sa ove konferencije koji će biti objavljen pod nazivom *Juraj Ribaj (1812-2012) – život i delo*, a objaviće ga ZKVS u 2014. godini.

ODHALENÁ PAMÄTNÁ TABUĽA JURAJA RIBAYA

Pamätnú tabuľu Juraja Ribaya na budove Miestneho spoločenstva v Savinom Sele nainštalovalo Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Belehrade.

V sobotu 23. februára 2013 sa v Savinom Sele zhromaždil pekný počet čitateľov diela Juraja Ribaya. Medzi nimi bol aj veľvyslanec SR v Belehrade Ján Varšo, predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny Anna Tomanová Makanová, predseda Obce Vrbas Milan Stanimirović, tiež odborníci zo Slovenska – z Filozofickej fakulty UK z Bratislavy a Slovenského národného múzea z Martina, ďalej z Česka – z Pedagogického múzea J. A. Komenského, Knižnice Strahovského kláštora, Nadácie pre výskum kultúry v strednej Európe, ako aj predstavitelia Filologickej fakulty Univerzity v Belehrade a Filozofickej fakulty Univerzity z Nového Sadu.

Odhalenie pamätnej tabule na mieste, kde v rokoch 1798 – 1812 žil a pôsobil Juraj Ribay, bolo súčasťou osláv významného jubilea – 200. výročia od smrti tohto jazykovedca, básnika, slavistu a bibliografa. Program, ktorý moderovala Milina Sklabinská, príhovorom otvoril predseda Obce Vrbas Milan Stanimirović, ktorý privítal prítomných. O živote a diele tohto všestranného dejateľa hovoril Miroslav Dudok a niekoľko slov udalosti venovali aj predsedníčka NRSNM Anna Tomanová Makanová a veľvyslanec SR v Belehrade Ján Varšo.

Program spestrili sakrálné skladby v prednese Anny Zorňanovej a vokálneho tria v zložení Olivera Gabríniová, Leonóra Súdiová a Ivan Slávik. Báseň *Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera* v Praze 25. října 1782 v češtine prečítal Jaromír Linda a v slovenčine Hana Majerová. Predstavili sa aj žiaci Základnej školy Branka Radičevića zo Savinho Sela, ktoré navštevujú predmet slovenský jazyk s prvkami národnej kultúry.

Pamätnú tabuľu slávnostne odhalili veľvyslanec SR Ján Varšo a predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny Anna Tomanová Makanová.

Odhalenie pamätnej tabule Juraja Ribaya v Savinom Sele 23. 2. 2013

Príhovor veľvyslanca Slovenskej republiky v Belehrade Jána Varša

Vážené dámy a páni, milí priatelia,

dovoľte mi, aby som sa poďakoval organizátorom za pozvanie na slávnostné odhalenie pamätnej tabule Juraja Ribaya (1754 – 1812) k 200. výročiu jeho úmrtia v Savinom Sele alebo vtedajšej Torži. V mene Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Srbskej republike chcem poďakovať všetkým, ktorí sa zaslúžili o to, že dnes môžeme odhaliť pamätnú tabuľu na budove Miestneho spoločenstva, na ktorej zhotovenie prispelo Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Srbskej republike. Verím, že domorodému obyvateľstvu bude pripomínať slovenského dejateľa, ktorý v tejto obci báčskej stolice pôsobil v rokoch 1799 – 1812 a u návštevníkov obce zasa pohľad na pamätnú tabuľu vzbudí záujem o život a dielo vzdelačného, farára a jazykovedcu, ktorý popri kňazskom povolaní celý svoj život venoval slovanskému a slovenskému písomníctvu.

Pri tejto príležitosti mi dovoľte tiež oceniť zorganizovanie medzinárodnej vedeckej konferencie v Novom Sade 22. februára 2013 na tému *Juraj Ribay 1812 – 2012 – Život a dielo* pod záštitou Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, Katedry slovakistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade a Slavistickej katedry Filologickej fakulty v Belehrade. Teší ma,

OTKRIVENA SPOMEN-PLOČA JURAJU RIBAJU

Spomen-ploču Juraju Ribaju na zgradi Mesne zajednice u Savinom Selu instalirala je Ambasada Slovačke Republike u Beogradu.

U subotu, 23. februara 2013. godine, u Savinom Selu se okupio veliki broj poštovalaca dela Juraja Ribaja. Među njima je bio i ambasador Slovačke Republike u Beogradu Jan Varšo, predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine Ana Tomanova Makanova, predsednik Opštine Vrbas Milan Stanimirović, takođe, stručnjaci iz Slovačke – sa Filozofskog fakulteta UK iz Bratislave i Slovačkog narodnog muzeja iz Martina, dalje iz Češke – iz Pedagoškog muzeja J.A. Komenskog, Biblioteke Strahovskog manastira, Nadacije za istraživanje kulture u srednjoj Evropi, kao i predstavnici Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu.

Otkrivanje spomen-ploče na mestu gde je u periodu od 1798. do 1812. živeo i radio Juraj Ribaj predstavljalo je deo proslave značajnog jubileja – 200-godišnjice smrti ovog lingviste, pesnika, slaviste i bibliografa. Program, čiji je moderator bila Milina Sklabinski, uvodnom rečju otvorio je predsednik Opštine Vrbas Milan Stanimirović, koji je prisutnima poželeo dobrodošlicu. O životu i delu ovog svestranog stvaraoca govorio je Miroslav Dudok, a nekoliko reči ovom događaju posvetila je i predsednica NSSNM Ana Tomanova Makanova i ambasador SR u Beogradu Jan Varšo.

Program su obogatile sakralne kompozicije u izvođenju Ane Zornjan i vokalnog tria u sastavu: Olivera Gabrinji, Leonora Sudi i Ivan Slavik. Pesmu *Upřímné myšlení při harmonice u pána Rennera* v Praze 25. října 1782, na češkom jeziku pročitao je Jaromir Linda, a na slovačkom Hana Majera. Nastupili su i učenici Osnovne škole „Branko Radičević“ iz Savinho Sela, koji fakultativno pohađaju predmet slovački jezik sa elementima narodne kulture.

Spomen-ploču svečano su otkrili ambasador SR Jan Varšo i predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine Ana Tomanova Makanova.

Otkrivanje spomen-ploče Juraju Ribaju u Savinom Selu, 23.02.2013.

Uvodna reč ambasadora Slovačke Republike u Beogradu Jana Varša

Poštovane dame i gospodo, dragi prijatelji,

dozvolite mi da se zahvalim organizatorima na pozivu na svečano otkrivanje spomen-ploče Juraju Ribaju (1754-1812) povodom 200-godišnjice njegove smrti u Savinom Selu ili tadašnjoj Torži. U ime Ambasade Slovačke Republike u Republici Srbiji, želim da se zahvalim svima koji su zaslužni za to što danas možemo da otkrijemo spomen-ploču na zgradi Mesne zajednice, čiju izradu je potpomogla Ambasada Slovačke Republike u Republici Srbiji. Verujem da će žitelje ovog mesta podsećati na slovačkog stvaraoca koji je u ovom selu bačke županije delovao u periodu od 1799. do 1812. godine, a u posetiocima mesta pogled na spomen-ploču pobudiće interesovanje za život i delo prosvetitelja, sveštenika i lingviste, koji je pored svešteničke profesije ceo svoj život posvetio slovenskoj i slovačkoj pismenosti.

Ovom prilikom dozvolite mi takođe da ocenim organizaciju Međunarodne naučne konferencije u Novom Sadu 22. februara 2013. godine na temu *Juraj Ribaj (1812-2012) – život i delo*, pod pokroviteljstvom Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovača, Katedre za slovakistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i Katedre za slavistiku Filološkog fakulteta u Beogradu. Drago mi

Momentky z odhaľovania pamätnej tabule v Savinóm Sele

že v učiteľskom cechu i kultúrnych a náboženských kruhoch sa nezabúda na kolegov z minulosti, ktorí nezastupiteľne obohatili pokladnicu slovanských jazykov a osobitne slovenčiny.

Nie som odborník na život a dielo Juraja Ribaya a pokusy kopírovať „vygooglované“ myšlienky o jeho jazykovednom prínose v prítomnosti kompetentných sa mi zdajú byť dosť plytké a predstavovali by len nosenie dreva do lesa. V každom prípade sa Juraj Ribaj ako zakladateľ slavistickej knižnice, publicista, spisovateľ, jazykovedec, filológ a lingvista, výrazne zapísal do histórie slovakistiky, bohemistiky i hungaristiky.

Dva roky, ktoré práve dnes uplynuli od môjho príchodu do Srbskej republiky na slovenské veľvyslanectvo, mi však dávajú mandát na to, aby som vzdal úctu práci a dielu Juraja Ribaya a spolu s ním i ďalším stovkám a tisíciam nemenovaných „ribayovcov“. Svojou jazykovou a náboženskou hrivnou prispeli a prispievajú k tomu, že sa vo vojvodinskom prostredí udržiava a rozvíja slovenský jazyk aj viac ako 260 rokov od príchodu Slovákov z územia ich predkov. Inštitucionálne za to patrí zásluha hlavne cirkvi a jej školám, ktoré na počiatku materializovali používanie tunajšieho slovenského materinského jazyka. Juraj Ribaj patrili medzi ich protagonistov. Neskôr získali silného spojencu v štátnych školách a v XX. storočí aj v Matici slovenskej v Srbsku, ktorá svojimi kultúrno-záujmovými aktivitami prispieva k udržiavaniu a rozvíjaniu slovenského jazyka a tmeleniu slovenskej komunity v Srbsku.

Juraj Ribaj, narodený v Bánovciach nad Bebravou, ako jeden z mnohých Slovákov, ktorí pôsobili vo vojvodinskom prostredí Srbska, tvorí puto medzi našimi národmi a krajinami a ani metamorfózy spoločenských či štátoprávných usporiadaní na tom nič nemenia. Jeho dnešnými pokračovateľmi sú v prvom rade cirkev a náboženstvo v rámci Evanjelickej cirkvi augburského vyznania. Jej bratislavskí absolventi v praktickej podobe v službách božích udržiavajú a rozvíjajú slovenský jazyk v komunite slovenských veriacich. Patria k nim tiež jazykovedné komunity na Slovensku i v Čechách, ktoré udržiavajú duchovnú i vedeckú kontinuitu s významnými osobnosťami z minulosti. Teší ma, že Juraj Ribaj má svojich konkrétnych pokračovateľov vo vede a vzdelávaní v jazyku slovenskom v rodine slovanských jazykov na Katedre slovakistiky na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade a na Slavistickej katedre Filologickej

je, što se u učiteljskom cehu i kulturnim verskim krugovima ne zaboravlja na kolege iz prošlosti koji su nezamenljivo obogatili riznicu slovenskih, a posebno slovačkog jezika.

Nisam stručnjak za život i delo Juraja Ribaja, a pokušaji kopiranja „izguglovanih“ razmišljanja o njegovom lingvističkom doprinosu u prisustvu kompetentnih osoba mi se čine dosta plitki i predstavljali bi samo Sizifov posao. U svakom slučaju se Juraj Ribaj, kao osnivač slavističke biblioteke, publicista, pisac, filolog i lingvista, upečatljivo upisao u istoriju slovakistike, bohemistike i hungaristike.

Dve godine koje su upravo danas protekle od mog dolaska u Republiku Srbiju u Ambasadu Slovačke, daju mi, pak, pravo na to da iskažem poštovanje prema radu i delu Juraja Ribaja, a time i prema ostalim stotinama i hiljadama „ribajevaca“. Svojom jezičkom i verskom darovitošću doprineli su i doprinose tome da se u vojvođanskoj sredini održava i razvija slovački jezik i više od 260 godina od dolaska Slovačka sa prostora njihovih predaka. Institucionalno za to zasluga pripada uglavnom crkvi i njenim školama koje su na početku materijalizovale upotrebu ovdašnjeg slovačkog maternjeg jezika. Juraj Ribaj je pripadao njihovim protagonistima. Kasnije su stekli jakog saveznika u državnim školama, a u 20. veku i u Matici slovačkoj u Srbiji, koja svojim kulturno-interesnim aktivnostima doprinosi unapređivanju i razvijanju slovačkog jezika i jedinstvu slovačke zajednice u Srbiji.

Juraj Ribaj, rođen u Banovcima iznad Bebrave, kao jedan od mnogih Slovačka koji su delovali u vojvođanskoj sredini u Srbiji, čini kariku među našim narodima i zemljama, a ni preobražaji društvenih odnosno državno-pravnih uređenja to ništa ne menjaju. Njegovi današnji nastavljači su u prvom redu crkva i vera u okviru evangelističke crkve augburske veroispovesti. Njeni bratislavski absolventi u praktičnom obliku na bogoslužjenjima održavaju i razvijaju slovački jezik u zajednici religioznih Slovačka. Njima takođe pripadaju lingvističke zajednice u Slovačkoj i Češkoj, koje održavaju duhovni i naučni kontinuitet sa značajnim ličnostima iz prošlosti. Drago mi je što Juraj Ribaj ima svoje konkretne nastavljače u nauci i obrazovanju na slovačkom jeziku, u porodici slovenskih jezika, na Katedri za slovakistiku na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i na Katedri za slavistiku Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Obezbeđuju plemenitu ulogu vaspitanja nove

fakulty Univerzity v Belehrade. Zabezpečujú šlachetnú úlohu výchovy novej generácie študentov slovenčiny, ktorí úspešne pôsobia v postavení učiteľov, novinárov, tlmočníkov a iných profesiách. V tomto kontexte chcem zdôrazniť, že Slovenská republika v spolupráci s príslušnými srbskými orgánmi bude v rámci svojich personálnych, materiálnych a finančných možností naďalej podporovať tento duchovný rozmer vedeckej i vzdelávacej činnosti vo vzťahu k slovenskej komunite nielen na úrovni vysokého školstva.

Dovoľte mi na záver vyjadriť potešenie nad tým, že slovenský jazyk ako komunikačný prostriedok v zahraničí stmeluje slovenskú komunitu. Prenášajú sa ním bohaté a nezameniteľné slovenské kultúrne a duchovné tradície, ktoré sa počas storočí formovali na území ich predkov. A nielen to, samotné slovenské komunity v zahraničí prispievajú svojím vkladom do tohto pestrého kultúrneho i duchovného bohatstva materinského pokladu a zocelujú tak väzby s domovom ich predkov. Za veľmi dôležité považujem, že slovenský jazyk sa používa a uchováva v dimenziách svojich právnych a reálnych možností v harmónii s ostatnými jazykmi, ktoré sa v Srbskej republike používajú, a osobitne vo vzťahu k väčšinovému srbskému jazyku.

Želám všetkým, ktorí v Srbsku a vo Vojvodine napomáhajú udržiavať a rozvíjať slovenský jazyk, veľa úspechov v ďalšej činnosti. S prihladnutím na to, že počet občanov Srbskej republiky, ktorí sa hlásia k slovenskej národnosti, neustále klesá (podľa sčítania z roku 2002 to bolo 59.021 a podľa sčítania z roku 2012 je to 52.750), treba nám veľa „ribayovcov“ XVIII. a XIX. storočia, aby mal kto preberať jazykovú, náboženskú, kultúrnu a duchovnú štafetu slovenských predkov, ktorá obohacuje toto prostredie. Som presvedčený, že užšia spolupráca medzi Slovenskou republikou a Srbskou republikou vo výhlade spoločného života v rodine Európskej únie na to vytvorí lepšie materiálne podmienky.

BIBLIOFÍLIA UPŘIMNÉ MYŠLENÍ PŘI HARMONICE U PÁNA RENNERA V PRAZE 25. ŘIJNA 1782

Už v piatok 4. januára 2013 sa v ÚKVS konalo prvé podujatie tohto roku. Šlo o literárny večierok venovaný Jurajovi Ribayovi (27. marca 1754 – 31. decembra 1812), významnej a uznávanej osobnosti v dejinách slovenskej kultúry, pre nás dôležitej najmä preto, že štrnásť rokov pôsobil v Savinom Sele (vtedy Torža), kde bol od roku 1798 až do smrti farárom na nemeckej fare. Zároveň sa zaoberal jazykovedou, publicistikou, etnografiou a inými vednými disciplínami.

Podľa Chrestomatie slovenskej vojvodinskej poézie autora Vítazoslava Hronca, Juraj Ribaj je aj našim prvým básnikom. Zarádzuje ho sem najmä báseň **Upřimné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782**, ktorá je podľa mienky autora na úrovni súčasnej modernej básne, aj keď je napísaná pred viac ako dvoma storočiami. Práve tá báseň, do slovenčiny prebásnená Ľubomírom Feldekom, vyšla ako najnovšia **bibliofília** Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a Slovenského vydavateľského centra. Bola nosnou témou i tohto literárneho večierka, na ktorom sa aktívne zúčastnili najmä Vítazoslav Hronec a Dr. Jaromír Linda. Báseň *Upřimné myšlení...* si Ribaj ako dvadsaťosemročný zapísal do notesa v Prahe, kde sa pristavil počas návratu zo štúdií v Jene. Je to báseň, ktorú možno ocharakterizovať ako ďaleký dozvuk európskej barokovej poézie 17. storočia, no zároveň obsahuje racionalistické uplatnenie senzuality, čo ju v dnešnej dobe pozdvihuje na úroveň súčasnej modernej básne.

generácie studenata slovačkog jezika, koji uspešno deluju na položaju učitelja, novinara, prevodilaca i drugih profesija. U ovom kontekstu želim da naglasim da će Slovačka Republika i nadalje podržavati ovu duhovnu dimenziju naučne i obrazovne delatnosti u odnosu na slovačku zajednicu ne samo na nivou visokog školstva, a u saradnji sa odgovarajućim srpskim organima, u okviru svojih personalnih, materijalnih i finansijskih mogućnosti.

Dozvolite mi da na kraju izrazim zadovoljstvo što slovački jezik, kao komunikacijsko sredstvo u inostranstvu, ujedinjuje slovačku zajednicu. Zahvaljujući njemu prenose se bogate i nezamenljive slovačke kulturne i duhovne tradicije, koje su se tokom vekova formirale na prostoru njegovih predaka. I ne samo to. Same slovačke zajednice u inostranstvu doprinose svojim ulaganjem ovom živopisnom kulturnom i duhovnom bogatstvu maternjeg blaga i time učvršćuju veze sa postojbinom njihovih predaka. Smatram da je veoma važno što se slovački jezik koristi i čuva u dimenzijama svojih pravnih i realnih mogućnosti, u harmoniji sa ostalim jezicima koji se u Republici Srbiji koriste, a naročito u odnosu prema većinskom srpskom jeziku.

Svima koji u Srbiji i Vojvodini potpomažu održavanje i razvijanje slovačkog jezika želim puno uspeha u daljem radu. Uzimajući u obzir to da broj stanovnika Republike Srbije koji se izjašnjavaju kao pripadnici slovačke nacionalnosti neprekidno opada (prema popisu iz 2002. godine bilo je 59 021, a prema popisu iz 2012. godine 52 750), treba nam mnogo „ribajevaca“ 18. i 19. veka, da bi imao ko da preuzme jezičku, versku, kulturnu i duhovnu štafetu slovačkih predaka koja obogaćuje ovu sredinu. Uveren sam da će uža saradnja između Slovačke Republike i Republike Srbije stvoriti bolje materijalne uslove u pogledu zajedničkog života u porodici Evropske unije.

BIBLIOFILIJA UPŘIMNÉ MYŠLENÍ PŘI HARMONICE U PÁNA RENNERA V PRAZE 25. ŘIJNA 1782.

Več u petak 4. januara 2013. godine u ZKVS održana je prva manifestacija ove godine. Reč je o književnoj večeri posvećenoj Juraju Ribaju (27. marta 1754 – 31. decembra 1812), značajnoj i cenjenoj ličnosti u istoriji slovačke kulture, za nas važnoj pre svega zato što je četrnaest godina delovala u Savinom Selu (tada Torži), gde je od 1798. godine sve do smrti bio sveštenik u nemačkoj parohiji. Ujedno se bavio lingvistikom, publicistikom, etnografijom i drugim naučnim disciplinama.

Prema Hrestomatiji slovačke vojvođanske poezije autora Vičazoslava Hronjeca, Juraj Ribaj je i naš prvi pesnik. U to ga svrstava prvenstveno pesma *Upřimné myšlení při harmonice u pána Rennera v Praze 25. října 1782*, koja je prema mišljenju autora na nivou savremene moderne pesme iako je napisana pre više od dva veka. Upravo ta pesma, na slovački prepevana zahvaljujući Ľubomiru Feldeku, izašla je kao najnovija bibliofilijska Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača i Slovačkog izdavačkog centra. Bila je vodeća tema i ove književne večeri na kojoj su aktivno učestvovali pre svega Vičazoslav Hronjec i dr. Jaromír Linda. Pesmu *Upřimné myšlení...* Ribaj je kao dvadesetosmogodišnjak zabeležio u beležnicu u Pragu, gde se zaustavio pri povratku sa studija u Jenu. To je pesma koju možemo da okarakterišemo kao daleki odjek evropske barokne poezije 17. veka, ali koja istovremeno sadrži racionalističku primenu senzualnosti, što je u današnje vreme uzdiže na nivo savremene moderne pesme.

Teoretické postuláty dňa a praktické muzikovanie vo večerných hodinách na IX. muzikologickej konferencii

NIELEN ZACHOVÁVAŤ, ALE AJ OŽIVOVAŤ

Konferencia muzikológov a hudobných odborníkov

V sobotu 20. novembra 2013 v ÚKVS prebiehala IX. konferencia slovenskej hudby vo Vojvodine. Zaoberala sa významom hudobného a etnologickeho výskumu, ktorý je základom tak širšej bádateľskej činnosti, ako aj jeho aplikácie na súčasné prezentačné formy. Prednášali zahraniční odborníci na otázky hudby, či etnológie a to prof. PaedDr. Bernard Garaj, CSc., dekan Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, hovoril o problematike dokumentácie a edície ľudových piesní. Druhým prednášajúcim bol prof. PhDr. Ján Botík, DrCSc. z Katedry etnológie a etnomuzikológie Filozofickej fakulty UKF v Nitre, ktorý sa zmienil o konceptoch výskumu vojvodinských Slovákov. Konferencia pokračovala príspevkom prof. PhDr. Marty Botíkovej, CSc., vedúcej Katedry etnológie a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý bol zameraný na problematiku zahraničných Slovákov, s dôrazom na Slovákov vo Vojvodine. Posledný na konferencii odznel príspevok Dr. Anny Kováčovej, riaditeľky Výskumného ústavu Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, ktorá prítomným priblížila prácu ústavu so zameraním na výskum hudobného kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku. Zmapovala zbierky slovenských piesní, ktoré vyšli v Maďarsku, ale aj významné osobnosti z oblasti hudby, ktoré tu pôsobili. Pre prítomných boli prospešné informácie o spôsoboch práce tejto inštitúcie, najmä o výskumných táboroch, ktoré organizujú vyše 30 rokov. Konferenciu skončila aktívna debata všetkých prítomných. Zazneli tu zaujímavé názory o možných spôsoboch práce na zachovaní slovenskej vojvodinskej tradície a kultúry a bolo tiež vyjadrené presvedčenie, že je potrebné, aby sa takýchto podujatí zúčastňovali i vedúci niektorých celomenšinových slovenských inštitúcií, lebo iba spoločnými silami môžeme naplánovať a realizovať strategické ciele našej menšiny.

NE SAMO ČUVATI, VEČ I OŽIVLJAVATI

Konferencija muzikologa i muzičkih stručnjaka

U subotu, 20. novembra 2013. godine u ZKVS se održavala IX konferencija slovačke muzike u Vojvodini. Bavila se značajem muzičkog i etnološkog proučavanja koje je osnova kako šire istraživačke delatnosti, tako i njegove aplikacije na savremene prezentacijske forme. Inostrani stručnjaci su držali predavanja iz oblasti muzike odnosno etnologije, i to prof. PaedDr Bernard Garaj, CSc, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta Konstantina Filozofa u Nitri, koji je govorio o problematici dokumentacije i edicije narodnih pesama. Drugi predavač bio je prof. PhDr Jan Bočík, DrCSc sa Katedre za etnologiju i etnomuzikologiju na Filozofskom fakultetu UKF u Nitri, koji je izneo mišljenje o konceptima istraživanja vojvođanskih Slova. Konferencija je nastavljena prilogom prof. PhDr Marte Bočíkove, CSc, šefa Katedre za etnologiju i muzeologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta Komenskoga u Bratislavi, koji je bio usmeren na problematiku inostranih Slova, s akcentom na Slova u Vojvodini. Poslednji na konferenciji pročitao je prilog dr Ane Kovač, direktorke Istraživačkog zavoda Državne slovačke samouprave u Mađarskoj, koja je prisutnima približila rad Zavoda, usredsređujući se na proučavanje muzičkog kulturnog nasleđa Slova u Mađarskoj. Mapirala je zbirke slovačkih pesama koje su objavljene u Mađarskoj, ali i značajne ličnosti iz oblasti muzike koje su tu delovale. Za prisutne bile su korisne informacije o načinima rada ove institucije, prvenstveno o istraživačkim kampovima koji se organizuju preko 30 godina. Konferencija je okončana aktivnom debatom svih prisutnih. Čula su se zanimljiva shvatanja o mogućim načinima rada na očuvanju slovačke vojvođanske tradicije i kulture, a bilo je takođe izraženo uverenje da je potrebno da na ovakvim manifestacijama učestvuju i rukovodioci određenih svemanjinskih slovačkih institucija, jer samo zajedničkim snagama možemo da planiramo i realizujemo strateške ciljeve naše manjine.

Členovia európskej podnikateľskej siete si vypočuli aj prednášku o poslaní ÚKVS

ÚKVS A KREATÍVNY PRIEMYSEL

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov sa zúčastnil Medzinárodnej konferencie CRINSS a bol hositeľom stretnutia predstaviteľov oddelenia pre kreatívny priemysel Európskej podnikateľskej siete. CRINSS – Creative Industries Summer Sessions je Medzinárodná konferencia, ktorá prebiehala 12. a 13. septembra 2013 v Kultúrnom centre v Novom Sade, v organizácii Klastera kreatívneho priemyslu Vojvodiny a Európskej podnikateľskej siete.

Témou konferencie bol Rozvoj a financovanie kreatívneho priemyslu a hovorilo sa o podmienkach na rozvoj kreatívneho priemyslu, o programoch na financovanie kreatívneho a kultúrneho priemyslu, formovaní zázemia pre participáciu kreatívneho priemyslu v lokálnych a regionálnych iniciatívach, o kandidatuře mesta Nový Sad za európske hlavné mesto kultúry a i.

Na tejto konferencii prezentáciu na tému Kreatívny priemysel vo funkcii rozvoja národnostných menšín vo Vojvodine mala Milina Sklabinská, riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. V rámci konferencie sa konalo aj finále súťaže „Kreatívni biznis kup Srbije“ za najlepší biznisový plán z kreatívneho priemyslu. Konferenciu doplnilo aj predstavenie úspešných príkladov kreatívneho priemyslu.

Medzinárodný ráz konferencii dalo i ročné pracovné stretnutie predstaviteľov oddelenia pre kreatívny priemysel Európskej podnikateľskej siete z 20 štátov EÚ, ktorí sa rozdelili o svoje skúsenosti a hovorili o nových možnostiach spolupráce. Toto stretnutie sa uskutočnilo v miestnostiach Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov v dňoch 12. a 13. septembra 2013.

FOTOKONKURZ O NAJZAUJÍMAVEJŠIE ZÁBERY ZVYKOV A OBYČAJÍ VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

Fotokonkurz o najkreatívnejší záber slovenskej vojvodinskej kultúry usporiadal ÚKVS aj v roku 2013. Presnejšie 23. septembra 2013 ÚKVS vypísal IV. fotokonkurz o najstaršie

ZKVS I KREATIVNA INDUSTRIJA

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka učestvovao je na Međunarodnoj konferenciji CRINSS i bio domaćin susreta predstavnika odeljenja za kreativnu industriju Evropske preduzetničke mreže. CRINSS – Creative Industries Summer Sessions je međunarodna konferencija koja se održavala od 12. do 13. septembra 2013. u Kulturnom centru u Novom Sadu, u organizaciji Klastera kreativne industrije Vojvodine i Evropske preduzetničke mreže.

Tema konferencije je bila *Razvoj i finansiranje kreativne industrije* i govorilo se o uslovima za razvoj kreativne industrije, programima za finansiranje kreativne i kulturne industrije, formiranje izvora za participaciju kreativne industrije u lokalnim i regionalnim inicijativama, o kandidaturi grada Novog Sada za evropski glavni grad kulture i dr. Na ovoj konferenciji prezentaciju na temu *Kreativne industrije u funkciji razvoja nacionalnih manjina u Vojvodini*, održala je Milina Sklabinski, direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka. U okviru konferencije odvijalo se i finale takmičenja *Kreativni biznis kup Srbije*, za najbolji biznis-plan iz kreativne industrije. Konferenciju je upotpunilo i predstavljanje uspešnih primera kreativne industrije.

Međunarodni karakter konferenciji dao je i godišnji poslovni susret predstavnika odeljenja za kreativnu industriju Evropske preduzetničke mreže iz 20 zemalja EU, koji su izneli svoja iskustva i govorili o novim mogućnostima saradnje. Ovaj susret se održao u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka u danima od 12. do 13. septembra 2013. godine.

FOTO-KONKURS ZA NAJZANIMLJIVIJE SNIMKE NAVIKA I OBIČAJA VOJVODANSKIH SLOVAKA

Foto-konkurs za najkreativniji snimak slovačke vojvođanske kulture ZKVS organizovao je i u 2013. godini. Tačnije, 23. septembra 2013. godine ZKVS raspisao je IV foto-konkurs za

fotografie, cieľom ktorého bolo podnietiť záujem o zachovanie a zveľadenie slovenskej vojvodinskej kultúry. Archívne fotografie mali znázorňovať staré ľudové zvyky a obyčaje Slovákov žijúcich v Srbsku. Konkurs bol otvorený do 31. októbra 2013 a svoje fotografie v tej časovej lehote na súbeh zaslalo 12 účastníkov z rôznych prostredí. Fotografie sme prijali od Anny Bagľašovej z Aradáča, Michala Ďurovku z Kysáča, Sama Valenta z Lalite, Zuzany Medvedovej-Koruniakovej z Petrovca, Aleny Gajanovej z Vojlovice, Anny Zolnajovej zo Starej Pazovy, Ivana Klinku z Kysáča, Jána Slivku z Padiny, Juraja Papa z Pivnice, Márie Viličikovej z Aradáča, Michala Girega zo Starej Pazovy, Želka Čapelju z Dobanoviec. Takmer všetky fotografie splnili podmienku súbehu, čiže zobrazujú staré ľudové zvyky alebo obyčaje Slovákov žijúcich v Srbsku. Tematika, ktorú zachytávajú, je prevažne: zabíjačka, pohreb, svadba, priadky, konfirmácia, stavenie starých „nabíjaných“ domov, tkanie na krosnách, obaračka, mlatba, či iné poľnohospodárske práce. Fotografie datujú vo väčšine prípadov z prvej polovice 20. storočia. Najstaršia je z roku 1907 a poslal ju Ján Slivka z Padiny. Fotografia zobrazuje mlatbu v Padine. Najviac fotografií zaslal Michal Ďurovka z Kysáča. Vzhľadom na počet a roky vzniku fotografií môžeme konštatovať, že vojvodinským Slovákom záleží na ich minulosti a tradíciách, ktoré aj vo svojich domoch starostlivo chránia a nedovoľia, aby sa na ne zabudlo.

najstaríe fotografie, čiji je cilj bio da podstakne interesovanje za očuvanje i unapređenje slovačke vojvođanske kulture. Arhivske fotografije trebalo je da predoče stare narodne navike i običaje Slovaka koji žive u Srbiji. Konkurs je bio otvoren do 31. oktobra 2013. godine, a svoje fotografije u tom vremenskom periodu na konkurs je poslalo 12 učesnika iz raznih sredina. Fotografije smo dobili od Ane Bagljaš iz Aradca, Mihala Ćurovke iz Kisača, Sama Valenta iz Lalića, Zuzane Medved-Korunijak iz Bačkog Petrovca, Alene Gajan iz Vojlovice, Ane Zolnaj iz Stare Pazove, Ivana Klinka iz Kisača, Jana Slivke iz Padine, Juraja Papa iz Pivnica, Marije Viličik iz Aradca, Mihala Girega iz Stare Pazove, Željka Čapelje iz Dobanovaca. Gotovo sve fotografije ispunile su uslove konkursa, odnosno odslikavaju stare narodne navike ili običaje Slovaka koji žive u Srbiji. Tematika koju prikazuju je uglavnom: svinjokolj, sahrana, svadba, prelo, konfirmacija, zidanje starih „nabijenih“ kuća, tkanje na razboju, berba, vršidba, odnosno razni drugi poljoprivredni radovi. U većini slučajeva fotografije datiraju iz prve polovine 20. veka. Najstarija fotografija je iz 1907. godine, a poslao ju je Jan Slivka iz Padine. Fotografija prikazuje vršidbu u Padini. Najviše fotografija poslao je Mihal Ćurovka iz Kisača. S obzirom na broj i godine nastanka fotografija možemo konstatovati da je vojvođanskim Slovcima stalo do njihove prošlosti i tradicija, koje i u svojim domovima brižljivo čuvaju i ne dozvoljavaju da se zaborave.

VÝSKUM KOLEKTÍVNYCH IDENTÍT VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

V rámci rozvojovo-výskumného oddelenia ÚKVS uskutočnil projekt pod názvom *Výskum kolektívnych identít vojvodinských Slovákov: Súčasné prejavy identifikačných koncepcií príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny*. Projekt pod týmto názvom podpisuje mladý odborník Kristián Obšust z Nového Sadu a prostriedky na jeho realizáciu požadované sú z Ministerstva kultúry Republiky Srbsko v rámci súbehu na podporu kultúry národnostných menšín. Tento výskum predpokladá antropologickú analýzu kolektívnych identít vojvodinských Slovákov a to vo vzťahu k ich etnickým, kultúrnym, náboženským a iným tvarom. Počas terénnych antropologických výskumov uskutočnených na území obce Kovačica v časovom intervale 4. 11. a 6. 12. 2013. roku zistené sú konštelácie späť s identifikačnými a medzietnickými vzťahmi obyvateľov tejto obce, ako i niektoré špecifické dostupných kultúrnych obsahov, ktoré sú v súvislosti so slovenskou národnosťou identitou a ktoré vplývajú i na prejavovanie skupinovej identity vojvodinských Slovákov v tejto osade, a takisto aj v susednej Padine. V tomto smere počas terénnych výskumov uskutočnených vo forme voľného neštruktúrovaného interview, čiže metódou sledovania niekoľko desiatok respondentov boli zistené aj niektoré nedostatky dostupných kultúrnych obsahov, čím sa získal základný rámec pre tvorbu krátkodobej stratégie pre zdokonalenie rozmanitosti kultúrnych obsahov v tejto obci. Takisto výskumom v trvaní dvadsať pracovných dní stanovené sú základné charakteristiky etnických, konfesionalných, lokálnych, regionálnych, kultúrnych, ale i iných foriem kolektívnej identity medzi obyvateľmi tejto obce, ktorí predstavujú príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny. Odbornú recenziu výskumu, ktorá bude prezentovaná vo forme vedeckej práce, budú mať na starosti profesori antropológie a etnológie s titulom doktor vied Filozofickej fakulty Univerzity v Belehrade.

ISTRAŽIVANJE KOLEKTIVNOG IDENTITETA VOJVODANSKIH SLOVAKA

U okviru razvojno-istraživačkog odeljenja, ZKVS ostvario je projekat pod nazivom *Istraživanje kolektivnog identiteta vojvođanskih Slovaka: Savremeni izrazi identifikacionih koncepcija pripadnika slovačke nacionalne manjine*. Autor ovog projekta je mladi stručnjak Kristian Obšust iz Novog Sada, a sredstva za njegovu realizaciju zatražena su od Ministarstva kulture Republike Srbije u okviru konkursa za podršku kulture nacionalnih manjina. Ovo istraživanje podrazumeva antropološku analizu kolektivnog identiteta vojvođanskih Slovaka i to u odnosu prema etničkim, kulturnim, verskim i drugim oblicima kolektivnog identiteta. Tokom terenskih antropoloških istraživanja realizovanih na teritoriji opštine Kovačica u vremenskom intervalu između 04. 11. i 06. 12. 2013. godine, uočene su konstelacije povezane sa identifikacionim i međuetničkim odnosima stanovnika ove opštine, kao i izvesne specifičnosti dostupnih kulturnih sadržaja, koje su u vezi sa slovačkim nacionalnim identitetom i koje utiču i na ispoljavanje grupnog identiteta vojvođanskih Slovaka u ovom mestu, a isto tako i u susednoj Padini. U ovom pravcu tokom terenskih istraživanja sprovedenih u formi slobodnog nestruktuiranog intervjua, odnosno metodom praćenja sa učešćem nekoliko desetina respondenata, uočeni su i određeni nedostaci dostupnih kulturnih sadržaja, čime je dobijen osnovni okvir za stvaranje kratkoročne strategije za usavršavanje raznovrsnosti kulturnih sadržaja u ovoj opštini. Isto tako, istraživanjem u trajanju od dvadeset radnih dana ustanovljene su osnovne karakteristike etničkih, konfesionalnih, lokalnih, regionalnih, kulturnih, ali i drugih formi kolektivnog identiteta među stanovnicima ove opštine, koji predstavljaju pripadnike slovačke nacionalne manjine. O stručnoj recenziji istraživanja koja će biti prezentovana u formi naučnog rada staraće se profesori antropologije i etnologije sa zvanjem doktora nauka Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

PREZENTÁCIA KULTÚRY SLOVÁKOV V SRBSKU

PREZENTACIJA KULTURE SLOVAKA U SRBIJI

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov sa od roku 2013, poverením jedného zo svojich zakladateľov pridal k organizácii siedmich celomenšinových podujatí z oblasti hudby, pestovania folklórnych tradícií a divadla, tých, ktoré NRSNM vyhlásila za podujatia celomenšinového významu. Práve preto v roku 2013 ÚKVS najväčšiu časť svojich aktivít, a v súlade s tým aj ľudských kapacít a finančných prostriedkov, usmernil na spoluorganizáciu celomenšinových festivalov: festivalu 3xĎ – Dni detského divadla; Divadelného vavrína – prehliadky slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby, folklórneho festivalu Tancuj, tancuj...; detského folklórneho festivalu Zlatá brána; festivalu slovenskej pôvodnej piesne Stretnutie v pivničkom poli; festivalu populárnej hudby Zlatý kľúč; festivalu slovenskej populárnej hudby pre deti Letí pieseň, letí. ÚKVS tak postupoval v súlade so svojím plánom a programom schváleným na rok 2013, ako aj v súlade s finančným plánom na rok 2013 a na podklade rozhodnutia 6. zasadnutia NRSNM zo dňa 24. júna 2011 o festivaloch celomenšinového významu, ako aj v súlade s rozhodnutím zasadnutia NRSNM zo dňa 4. marca 2013 o poverení Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov organizačným zabezpečením podujatí osobitného významu.

Okrem toho prezentácia kultúry Slovákov v Srbsku i v tomto roku pokračovala vďaka knihe Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, ktorá bola odprezentovaná nie iba v slovenských vojvodinských prostrediach, ale i na knižnom veľtrhu v Belehrade, ako i v Nemecku a na Slovensku. Program ÚKVS venovaný kultúre pamätania dal svoje plody a tak sme zaznamenali nejedno výročie a jubileum, predstavili umelecké diela v galérii ústavu a usporiadali rad literárnych večierkov a kultúrnych podujatí.

CELOMENŠINOVÉ FESTIVALY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

V roku 2013 sa začal zložitý proces preberania, respektíve čiastočného preberania zakladateľských práv k festivalom celomenšinového významu. NRSNM ponúkla nový model

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka od 2013. godine, sa ovlašćenjem od strane jednog od svojih osnivača, priključio se organizaciji sedam svemanjinskih manifestacija iz oblasti muzike, negovanja folklornih tradicija i pozorišta, koje je NSSNM proglasio za događaj od svemanjinskog značaja. Upravo zbog toga u 2013. godini ZKVS usmerio je najveći deo svojih aktivnosti, a u skladu s tim i ljudskih kapaciteta i finansijskih sredstava, na zajedničku organizaciju svemanjinskih festivala: festivala 3xĐ – dane dečijeg pozorišta; *Pozorišnih lovorika* – smotre slovačkog amaterskog pozorišnog stvaralaštva; folklornog festivala *Tancuj, tancuj...*; dečijeg folklornog festivala *Od zлата kapija*; festivala slovačke izvorne pesme *Susret u pivničkom polju*; festivala popularne muzike *Zlatni ključ*; festivala slovačke popularne muzike za decu *Leti pesma, leti*. Na taj način, ZKVS je postupao u skladu sa svojim planom i programom usvojenim za 2013. godinu, kao i u skladu sa finansijskim planom za 2013. godinu, a na osnovu odluke 6. sednice NSSNM od dana 24. juna 2011. godine o festivalima svemanjinskog značaja, kao i u skladu sa odlukom sednice NSSNM od dana 04. marta 2013. godine, da Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka poveri organizaciono obezbeđenje manifestacije od posebnog značaja.

Osim toga, prezentacija kulture Slovaka u Srbiji nastavila se i ove godine zahvaljujući knjizi *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, koja je bila prezentovana ne samo u slovačkim vojvođanskim sredinama, već i na Sajmu knjiga u Beogradu, kao i u Nemačkoj i Slovačkoj. Program ZKVS posvećen kulturi sećanja dao je svoje plodove, a na taj način smo obeležili više godišnjica i jubileja, predstavili umetnička dela u galeriji Zavoda i organizovali niz književnih večeri i kulturnih dešavanja.

SVEMANJINSKI FESTIVALI VOJVODANSKIH SLOVAKA

U 2013. godini počeo je složen proces preuzimanja, odnosno delimičnog preuzimanja osnivačkih prava nad festivalima svemanjinskog karaktera. NSSNM ponudio je novi model

založenia a následne i organizáciu týchto festivalov a spolu s ÚKVS uzavrela zmluvy o vzájomných právach a povinnostiach všetkých zúčastnených. Aj keď neboli predbežne podpísané zmluvy so všetkými festivalmi, rozhodnutím NRSNM boli všetky financované tak zo zdrojov NRSNM, ako aj zo zdrojov ÚKVS, v súlade s vopred schváleným finančným plánom.

Uspokojením nového organizačného modelu pre celomenšinové festivaly, v ktorom sa zo strany spoluzakladateľov revidujú pravidlá podujatí, definujú efektívnejšie a menejpočetné orgány a angažujú odborní spolupracovníci – koordinátori, kvalitatívne sa prispelo k ich obsahu a k vylepšeniu niektorých zložiek daných podujatí. ÚKVS okrem toho že dodatočne angažoval externých spolupracovníkov, naplno využíval aj kapacity svojej výskumnej a dokumentačnej jednotky, čo prispelo k zlepšeniu sprievodných materiálov týchto podujatí z jednej strany a k obohateniu dokumentačnej činnosti a rozvoju elektronickej databázy ÚKVS z druhej strany.

ÚKVS v súlade so zmluvnými povinnosťami značne prispel aj k zabezpečeniu vizuálnej identity festivalov dizajnovaním a tlačou pozvánok, flayerov, diplomov, ďakovných listín, billboardov a plnofarebných bulletinov s adekvátnym textuálnym a fotografickým obsahom, tiež zabezpečil adekvátnu mediálnu propagáciu.

V ročenke podávame iba stručný prehľad realizovaných celomenšinových podujatí, ktoré organizačne zaopatril ÚKVS.

DIVADELNÉ FESTIVALY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

Ako prvá bola podpísaná zmluva v Starej Pazove, čím sa toto centrum sriemskych Slovákov stalo aj centrom slovenského divadelníctva v Srbsku. Zmluvu podpísali dňa 21. marca 2013 v Starej Pazove Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v zastúpení predsedníčky Anny Tomanovej Mikanovej a KUS hrdinu Janka Čmelika zo Starej Pazovy v zastúpení jeho predsedníčky Anny Lepšanovićovej – ako spoluzakladateľa, tiež Obec Stará Pazova, ktorú zastupoval predseda Đorđe Radinović, a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, ktorý zastupovala riaditeľka Milina Sklabinská – ako spoluorganizátori týchto dvoch podujatí: slovenskej prehliadky detskej divadelnej tvorivosti – 3xĐ a prehliadky slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby – Divadelný vavrín.

Týmto modelom sa okrem práv a povinností zakladateľov a organizátorov stanovujú aj tri festivalové telesá: programová rada, organizačno-správna rada a koordinátor konkrétneho festivalu. Programový radu tvoria členovia komisie pre divadelnú a audiovizuálnu tvorbu Výboru pre kultúru NRSNM. Úlohou programovej rady týchto dvoch festivalov je pripraviť pravidlá každého z nich, spolu s koordinátorom navrhnuť program festivalov a členov odbornej poroty. Organizačno-správna rada má päť členov, troch navrhuje Výbor pre kultúru NRSNM a dvoch lokálna samospráva na obdobie jedného roka. Výbor pre kultúru na svojej februárovej schôdzi za členov tohto telesa navrhol Jána Makana, Alexandra Baka a Miroslava Fábryho, zatiaľ čo staropazovská miestna samospráva rozhodla za členov organizačno-správnej rady navrhnuť Annu Lepšanovićovú, predsedníčku SKUS HJČ v Starej Pazove, a Libušu Lakatošovú spred Obce Stará Pazova. Organizačno-správna rada kontroluje a schvaľuje finančný plán festivalu, schvaľuje i výročnú obsahovú a finančnú správu, obe navrhuje koordinátor. Nový model chce prispieť k zvyšovaniu kvality festivalov a účelovosti používania finančných prostriedkov, ktoré v konečnom dôsledku majú v doméne ochotníctva vytvárať nové a väčšie možnosti pre súbory, ktoré sa týchto podujatí zúčastňujú. Nový model je zároveň výsledkom snahy systematizovať oblasť našich celomenšinových festivalov a

osnivanja, a potom i organizáciu ovih festivala, a zajedno sa ZKVS zaključio je ugovor o međusobnim pravima i obavezama svih učesnika. Iako prethodno nisu bili potpisani ugovori sa svim festivalima, odlukom NSSNM svi su bili finansirani kako iz sredstava NSSNM, tako i iz sredstava ZKVS, u skladu sa unapred usvojenim finansijskim planom.

Uspostavljanjem novog organizacionog modela za svemanjinske festivale, u kojem se od strane zajedničkih osnivača revidiraju pravila manifestacija, definišu efektivniji i malobrojniji organi i angažuju stručni saradnici – koordinatori, kvalitetno se doprinelo poboljšanju nekih komponenti datih manifestacija. Osim toga, ZKVS je dodatno angažovao spoljne saradnike, u potpunosti iskoristio i kapacitete svoje istraživačke i dokumentacione jedinice, što je doprinelo poboljšanju propratnih materijala ovih manifestacija s jedne strane i bogaćenju dokumentacione delatnosti i razvoju elektronske baze podataka ZKVS s druge strane.

U skladu sa ugovornim obavezama, ZKVS je u velikoj meri doprineo vizuelnom identitetu festivala dizajniranjem i štampanjem pozivnica, flajera, diploma, zahvalnica, bilborda i biltena u boji, s adekvatnim fotografskim sadržajem, a takođe je obezbedio adekvatnu medijsku propagaciju.

U godišnjaku navodimo samo kratak pregled realizovanih svemanjinskih manifestacija čiju je organizaciju obezbedio ZKVS.

POZORIŠNI FESTIVALI VOJVODANSKIH SLOVAKA

Kao prvi je bio potpisan ugovor u Staroj Pazovi, zahvaljujući čemu je ovo središte sremskih Slovaka postalo i središte slovačke pozorišne delatnosti u Srbiji. Dana 21. marta 2013. godine u Staroj Pazovi ugovor su potpisali Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine koji je zastupala predsednica Ana Tomanova Mikanova i KUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove, koje je predstavljao predsednik Đorđe Radinović, i Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka koji je zastupala direktorka Milina Sklabinski – kao zajednički organizatori ove dve manifestacije: slovačke smotre dečijeg pozorišnog stvaralaštva – 3xĐ i smotre slovačkog amaterskog pozorišnog stvaralaštva – *Pozorišne lovorike*.

Osim prava i obaveza osnivača i organizatora ovim modelom se utvrđuju i tri festivalska tela: programski savet, organizaciono-upravni savet i koordinátor konkretnog festivala. Programski savet čine članovi komisije za pozorišno i audio-vizuelno stvaralaštvo Odbora za kulturu NSSNM. Zadatak programskog saveta ova dva festivala je da pripremi pravila svakog od njih, da zajedno sa koordinátorom predloži program festivala i članove stručnog žirija. Organizaciono-upravni savet sastoji se od pet članova, tri predlaže Odbor za kulturu NSSNM, a dva lokalna samouprava na period od jedne godine. Na sednici u februaru, Odbor za kulturu je za članove ovog tela predložio Jana Makana, Aleksandra Baka i Miroslava Fabrija, dok je mesna samouprava iz Stare Pazove za članove organizaciono-upravnog saveta odlučila da predloži Anu Lepšanović, predsednicu SKUD HJČ iz Stare Pazove, i Libušu Lakatoš u ime Opštine Stara Pazova. Organizaciono-upravni savet kontrolise i usvaja finansijski plan festivala, usvaja i godišnji sadržinski i finansijski plan festivala, oba predlaže koordinátor. Novi model treba da doprinese poboljšanju kvaliteta festivala i namenskom korišćenju finansijskih sredstava, koja, na kraju krajeva, u domenu amaterskog delovanja treba da iznalaze nove i veće mogućnosti za ansamble koji učestvuju na ovim manifestacijama. Novi model je ujedno rezultat težnje da se sistemizuje oblast naših svemanjinskih festivala i smotri, i na taj način obezbedi brži, efektivniji, kvalitetniji i pregledniji tok ovih manifestacija.

prehliadok a tak zabezpečiť rýchlejší, efektívnejší, kvalitnejší a prehľadnejší priebeh týchto podujatí.

V súlade so zmluvou koordinátor sa stará o všetky segmenty festivalu a o jeho celkový priebeh, začínúc plánovaním až po evalvaciu. Spolupracuje so spomínanými telesami a zodpovedá za celkový priebeh daného podujatia. Koordinátora festivalu pracovne angažuje Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov.

Za koordinátorku divadelnej prehliadky pre deti bola vymenovaná Hana Majerová z Petrovca, ktorá sa v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi zo zmluvy zaoberala organizačnými a programovými segmentmi festivalu. Po tom ako bol návrh programu a návrh rozpočtu prijatý organizačno-správnou radou, koordinátorka pracovala sústavne tri mesiace v ÚKVS. V spolupráci s INDOK zabezpečila propagačný materiál (pozvánky, plagáty, letáky, diplomy a celkovú vizuálnu identitu festivalu), pripravila koncepciu hlavného a sprievodného programu, kontrolovala zabezpečenie technických požiadaviek, koordinovala hosťujúce predstavenia a navrhla sprievodný program, organizačne zabezpečila otváranie a zatváranie festivalu, odovzdávanie festivalových cien, marketing, koordináciu webovej stránky a iné práce súvisiace s festivalom.

Prehliadka 3xĎ sa konala od 6. do 9. júna 2013 v Starej Pazove a zúčastnilo sa jej 13 detských divadelných súborov a 5 hosťujúcich. O odmeny sa uchádzali: Základná škola Bratstvo z Aradáča s predstavením Popoluška v réžii Zuzany

Obšustovej; Základná škola hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy s predstavením Tom Sawyer v réžii Savu Đurđevića; Základná škola 15. oktobra z Pivnice s predstavením Ako šlo vajce na vandrovku v réžii Vesny Kámaňovej a Jarmily Čobrdovej; Základná škola maršala Tita z Padiny s predstavením Akadémia šantenia v réžii Milky Petrovičovej; Základná škola Bratstva a jednoty z Bieleho Blata s predstavením O pyšnom dievčati menom Ajoga v réžii Adele Obšustovej; Základná škola Mladých pokolení z Kovačice s predstavením Najlepší kamarát v réžii Evy Poliakovej a Anny Hrkovej; Slovenský kultúrno-osvetový spolok v Erdeviku a Základná škola Savu Šumanoviča z Erdevika s predstavením Traja umelci a drak Samuel v réžii Ruženky Đuríkovej a Sone Sládekovej; Základná škola Branka Radičevića z Boľoviec s predstavením Ako si opice stavali dom v réžii Viery Tomanovej; Základná škola Jána Čajaka z Petrovca s predstavením Sol' nad zlato v réžii Jarmily Panteličovej; Základná škola Jána Kollára zo Selenče s predstavením Snehulienka a sedem trpaslíkov v réžii Anny Kolekovej, Terézie Trusinovej a Anny Petrášovej; Kultúrno-umelecký spolok Petrovská družina s predstavením Pača a piráti v réžii Daniely Legiňovej-Sabovej a Ondreja Brnu; Slovenský kultúrno-osvetový spolok Detvan z Vojlovice s predstavením Škaredé káča vojlovické v réžii Terézie Vaberovej Oravcovej; Slovenský kultúrno-umelecký spolok Jednota a ZŠ Srijmskeho frontu zo Šidu s predstavením Tri perá z drakov v réžii Anny Kovárovej.

Všetky predstavenia sledovala odborná porota v takomto zložení: Ján Makan, režisér, Miroslav Fábry, herec a Zuzana Tárnociová, herečka. Prvú cenu odbornej poroty získalo

U skladu sa ugovorom koordinátor brine o svim segmentima festivala i o njegovom toku u celini, počevši od planiranja pa sve do evalvacije. Sarađuje sa pominjanim telima i odgovara za tok date manifestacije u celini. Koordinatora festivala poslovno angažuje Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka.

Za koordinatorku pozorišne smotre za decu imenovana je Hana Majera iz Bačkog Petrovca, koja se, u skladu sa obavezama proisteklim iz ugovora, bavila organizacionim i programskim segmentima festivala. Pošto je organizaciono-upravni savet prihvatio predlog programa i predlog finansija, koordinatorka je radila sistematski tri meseca u ZKVS. U saradnji sa INDOK obezbedila je propagandni materijal (pozivnice, plakat, letke, diplome i celokupni vizuelni identitet festivala), pripremila je koncepciju glavnog i pratećeg programa, kontrolisala obezbeđenje tehničkih potraživanja, koordinisala gostujuće predstave i predložila prateći program, organizaciono obezbedila otvaranje i zatvaranje festivala, uručenje festivalskih nagrada, marketing, koordinaciju web strane i druge poslove u vezi sa festivalom.

Smotra 3xĐ održavala se od 06. do 09. juna 2013. u Staroj Pazovi, a na njoj je učestvovalo 13 dečijih pozorišnih ansambala i 5 gostujućih. Za nagrade su se nadmetali: Osnovna škola „Bratstvo“ iz Aradca sa predstavom *Pepeljuga* u režiji Zuzane Obšust; Osnovna škola „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove sa predstavom *Tom Sojer* u režiji Save Đurđevića; Osnovna

škola „15. oktobar“ iz Pivnica sa predstavom *Kako je jaje otišlo u skitnju* u režiji Vesne Kamanj i Jarmile Čobrde; Osnovna škola „Maršal Tito“ iz Padine sa predstavom *Akademija šegačenja* u režiji Milke Petrovič; Osnovna škola „Bratstvo-jedinstvo“ iz Belog Blata sa predstavom *O uobraženoj devojčici po imenu Ajoga* u režiji Adele Obšust; Osnovna škola „Mlada pokolenja“ iz Kovačice sa predstavom *Najbolji drug* u režiji Eve Polijak i Ane Hrkove; Slovačko kulturno-prosvetno društvo i Osnovna škola „Sava Šumanović“ iz Erdevika sa predstavom *Tri umetnika i zmaj Samuel* u režiji Ruženke Đurik i Sonje Sladek; Osnovna škola „Branko Radičević“ iz Boljevac sa predstavom *Kako su majmuni gradili kuću* u režiji Vjere Toman; Osnovna škola „Jan Čajak“ iz Bačkog Petrovca sa predstavom *So vrednija od zlata* u režiji Jarmile Pantelič; Osnovna škola „Jan Kolar“ iz Selenče sa predstavom *Snežana i sedam patuljaka* u režiji Ane Kolek, Tereze Trusin i Ane Petraš; Kulturno-umetničko društvo „Petrovačka družina“ sa predstavom *Pača i pirati* u režiji Daniele Legiň-Sabo i Ondreja Brne; Slovačko kulturno-prosvetno društvo „Detvan“ iz Vojlovice sa predstavom *Ružno pače vojlovicko* u režiji Terezije Vaber Oravec; Slovačko kulturno-umetničko društvo „Jedinstvo“ i Osnovna škola „Sremski front“ iz Šida sa predstavom *Tri pera sa zmajeva* u režiji Ane Kovar.

Sve predstave je pratio stručni žiri u sledećem sastavu: Jan Makan, režiser; Miroslav Fabri, glumac i Zuzana Tarnoci, glumica. Prvu nagradu stručnog žirija dobila je pozorišna predstava *Pepeljuga* Osnovne škole „Bratstvo“ iz Aradca, kojoj

Momentky z detských divadelných predstavení na prehliadke 3xĎ

divadelné predstavenie Popoluška ZŠ Bratstvo z Aradáča, ktorému sa dostala aj odmena Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny. Je ňou odchod na detský divadelný festival v Šali, v Slovenskej republike na budúci rok. Na prehliadke vystúpilo úhrne 279 detí.

V rámci prehliadky ako sprievodná aktivita bola uskutočnená aj výstava detských výtvarných riešení pre diplom. Tohto roku na adresu prehliadky prišlo niekoľko desiatok návrhov z desiatich slovenských základných škôl. Výstava diplomov bola otvorená 6. júna v predsieni Slovenského divadla VHV v Starej Pazove. Na výtvarnom súbehu o návrh riešenia diplomu prehliadky vypísanom Výborom pre vzdelávanie NRSNM najúspešnejší boli Jaroslav Petrik zo ZŠ Mladých pokolení z Kovačice a Ivana Zorňanová zo ZŠ Savu Šumanovića z Erdevika.

Koordinátorom prehliadky slovenských ochotníckych divadiel Divadelný vavrín bol Miroslav Kožík zo Starej Pazovy. V súlade s povinnosťami vyplývajúcimi zo zmluvy zaoberal sa organizačnými a programovými segmentmi festivalu. Podobne ako pri festivale 3xĎ, aj koordinátor tohto podujatia v spolupráci s INDOK jednotkou zabezpečil kompletný propagačný materiál.

Tohtoročný Divadelný vavrín prebiehal v termíne 4. až 13. októbra 2013 v Starej Pazove. Počet predstavení poukázal na bohatú produkciu a na usilovnú prácu v najrôznejších prostrediach, kde pracujú mladí ľudia, v ktorých je obrovský umelecký potenciál dôležitý pre budúcnosť divadelníctva vojvodinských Slovákov. Na výzvu organizátorov sa ozvalo až pätnásť predstavení z trinástich miest. Keďže pivníckí ochotníci s predstavením Doktorom proti svojej vôli nevystúpili, na prehliadke bolo zahrnaných štrnásť predstavení: Slovenské divadlo VHV, SKUS h. Janka Čmelika, Stará Pazova: Babylon; SKC P. J. Šačíka, Nový Sad: Lásky, alebo niečo iné; Divadlo VHV, Petrovec: Negativisti; KUS Jána Kollára, Selenča: Krpčky svätého Floriána; OD Michala Benku-Uču pri KUS-e Štefánik, Lalič: Tango miliardo; Divadelný súbor MOMS, Báčska Palanka:

je pripala i nagrada Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine. To je odlazak na dečji pozorišni festival u Šalju, u Slovačku Republiku sledeće godine. Na smotri je učestvovalo 279 dece.

U okviru smotre kao prateća aktivnost organizovana je i izložba dečjih likovnih rešenja za diplomu. Ove godine na adresu smotre stiglo je nekoliko desetina predloga iz deset slovačkih osnovnih škola. Izložba diploma bila je otvorena 06. juna u holu Slovačkog pozorišta VHV u Starej Pazovi. Na likovnom konkursu za predlog rešenja diplome smotre koji je raspisao Odbor za obrazovanje NSSNM, najuspešniji su bili Jaroslav Petrik iz OŠ „Mlada pokolenja“ iz Kovačice i Ivana Zornjan iz OŠ „Sava Šumanović“ iz Erdevika.

Koordinator smotre slovačkih amaterskih pozorišta *Pozorišne lovorike* bio je Miroslav Kožík iz Stare Pazove. U skladu sa obavezama proisteklim iz ugovora, bavio se organizacionim i programskim segmentima festivala. Slično kao na festivalu 3xĎ, i koordinator ove manifestacije u saradnji sa INDOK jedinicom, obezbedio je kompletan propagandni materijal.

Propagačný materiál 44. divadelnej prehliadky Divadelný vavrín 2013

Ovogodišnje *Pozorišne lovorike* održavale su se u terminu od 04. do 13. oktobra 2013. godine u Staroj Pazovi. Broj predstava ukazao je na bogatu produkciju i marljivu delatnost u najrazličitijim sredinama u kojima rade mladi ljudi, koji imaju ogroman umetnički potencijal, značajan za budućnost pozorišne delatnosti vojvođanskih Slovača. Na poziv organizatora odazvalo se čak petnaest predstava iz trinaest mesta. Budući da pivnički amateri nisu nastupili sa predstavom *Doktor protiv svoje volje*, na smotri je odigrano četrnaest predstava: Slovačko pozorište VHV, SKUD „Heroj Janko Čmelik“, Stara Pazova: *Vavilon*, SKC „Pavel Jozef Šačík“, Novi Sad: *Ljubav, ili nešto drugo*; Pozorište VHV, Bački Petrovac: *Negativisti*; KUD „Jan Kolar“, Selenča: *Opanci Svetog Florijana*; Amatersko pozorište „Mihal Benka – Uča“ pri KUD-u „Štefánik“, Lalič: *Tango milijardo*; Pozorišni ansambl MOMS, Bačka Palanka: *Život je čudo*; Amatersko pozorište „Janko

Život je čudo; Ochotnícke divadlo Janka Čemana, Pivnica: Kto z koho; Ochotnícke divadlo Nová scéna, Padina: Nedelja; Slovenský kultúrno-osvetový spolok, Erdevik: Prihody Ľudevita Dônča; Ochotnícke divadlo pri KIS, Kysáč: Dokonalá svadba; SKOS Detvan, Vojlovica, Pančevo: Nemôžem zaplatiť, ani nechcem zaplatiť; Ochotnícke divadlo pri KUS Zvolen, Kulpín: Pohreb; Slovenské divadlo VHV, SKUS h. Janka Čmelika, Stará Pazova: Drahá pani profesorka; Divadlo VHV, Kovačica: Ženba a vydaj.

Všetky predstavenia sledovala trojčlenná odborná porota: Monika Necpálová, herečka zo SR, Aleksandra Iličová Pleskonjicová, herečka Srbského národného divadla z Nového Sadu a doc. Miroslav Benka, umelec zo Starej Pazovy. Po každom predstavení sa viedli rozhovory s členmi odbornej poroty. Prehliadka mala aj svoje sprievodné podujatia, akými boli divadelná dielňa, Kino vavrín, seminár s choreografkou moderného tanečného umenia z Japonska, dokumentačná výstava a iné.

Slávnostné otvorenie podujatia pripravil režisér Miroslav Benka a zatvárací program Miroslava Kožika sa niesol v znamení témy Nájde sa svetlosť, nájde sa cestu, ktorá zachová slovenskú kultúru na Dolnej zemi. Prehliadka priviedla do Starej Pazovy približne 300 účastníkov z Vojvodiny. V rámci nej realizovaný je aj sociologický výskum toho, ako sú návštevníci spokojní s týmto podujatím. S cieľom skvalitnenia ďalších ročníkov nevyhnutné je poradiť divadelné dielne. Okrem toho treba do praxe uviesť supervízorov, ktorých úlohou by bolo byť pri procese realizácie predstavenia, sledovať ho a vlastnou prácou, nenarúšajúc pritom autoritu tvorivých súborov, odstrániť prípadné nedopatrenia a tak zvýšiť kvalitu predstavení.

SPRÁVA ODBORNEJ POROTY 44. PREHLIADKY SLOVENSKEJ OCHOTNÍCKEJ DIVADELNEJ TVORBY DIVADELNÝ VAVRÍN 2013

Odborná porota sa rozhodla účastníkom tohtoročnej divadelnej prehliadky udeliť 10 rovnoprávných cien za najúspešnejší herecký výkon. Ich nositeľmi sú:

- Branislav Ušjak – za úlohu Braňa v predstavení Romana Olekšáka *Negativisti* (v podaní Divadla VHV z Petrovca),
- Mira Lainovićová – za úlohu Zipy v *Negativistoch* od Romana Olekšáka (v podaní Divadla VHV z Petrovca),
- Marína Brnadićová – hrala Eržu v predstavení Jána Hrubíka *Tango miliardo* (v podaní OD Michala Benku-Uču pri KUS Štefánik z Laliće),
- Jozef Chrček – za úlohu On v predstavení Eleny Hložanovej *Život je čudo* (v podaní divadelného súboru pôsobiaceho pri MOMS z Báčskej Palanky),
- Branislav Čeman – za úlohu Toma v *Dokonaléj svadbe* od Robina Hewdona (v podaní OD pri KIS Kysáč z Kysáča),
- Emília Lazićová – za úlohu Ona v predstavení Eleny Hložanovej *Život je čudo* (v podaní Divadelného súboru pri MOMS z Báčskej Palanky),
- Katarína Kalmárová – za úlohu Antónie v hre, ktorú napísal Dario Fo, pod názvom *Nemôžem zaplatiť, ani nechcem zaplatiť* (v podaní SKOS Detvan z Vojlovic-Pančeva),
- Mária Koruniaková – hrala doktorku v predstavení Ivana Holuba *Pohreb* (v podaní OD pri KUS Zvolen z Kulpína),
- Miloslav Jonáš – za úlohu nahovárača v divadelnej hre J. S. Popovića *Ženba a vydaj* (v podaní Divadla VHV z Kovačice) a
- Viktória Šifelová – za úlohu dcéry v divadelnej hre J. S. Povića *Ženba a vydaj* (v podaní Divadla VHV z Kovačice),
- Cenu za herecký debut získal Zlatko Rybár za stvárnenie úlohy Ľudevita Dônča v predstavení *Prihody Ľudevita Dônča* v podaní SKOS Erdevik z Erdevika,
- Cena za najúspešnejšiu epizódnu úlohu pripadla Jasmine

Čeman“, Pivnice: *Ko od koga*; Amatersko pozorište „Nova scena“, Padina: *Nedelja*; Slovačko kulturno-prosvetno društvo, Erdevik: *Doživljaji Ljudevita Donče*; Amatersko pozorište pri KIS, Kisač: *Savršena svadba*; SKPD „Detvan“, Vojlovica, Pančevo: *Ne mogu da platim, niti želim da platim*; Amatersko pozorište pri KUD „Zvolen“, Kulpin: *Sahrana*; Slovačko pozorište VHV, SKUD „Heroj Janko Čmelik“, Stara Pazova: *Draga gospođa profesorka*; Pozorište VHV, Kovačica: *Ženidba i udadba*.

Sve predstave je pratio tročlani stručni žiri: Monika Necpalova, glumica iz Slovačke Republike, Aleksandra Ilić Pleskonjić, poznata glumica Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada i doc. Miroslav Benka, umetnik iz Stare Pazove. Posle svake predstave vođeni su razgovori sa članovima stručnog žirija. Smotra je imala i svoje prateće manifestacije kakve su bile pozorišna radionica, bioskop „Lovorike“, seminar sa koreografkinjom moderne plesne umetnosti iz Japana, dokumentarna izložba i druge.

Svečano otvaranje manifestacije pripremio je režiser Miroslav Benka, a program zatvaranja Miroslava Kožika je tekao u znaku teme *Naći ćemo svetlost, naći ćemo put, koji će očuvati slovačku kulturu na Donjoj zemlji*. Smotra je dovela u Staru Pazovu približno 300 učesnika iz Vojvodine. U okviru nje realizovano je i sociološko istraživanje kako su posetioci zadovoljni ovom manifestacijom. U cilju poboljšanja kvaliteta manifestacije narednih godina, neophodno je organizovati pozorišne radionice. Osim toga, treba u praksu uvesti supervizore, čiji zadatak bi bio da budu prisutni prilikom procesa realizacije predstava da ga prate i sopstvenom delatnošću, ne narušavajući pritom autoritet kreativnih ansambala, otklone eventualne nedostatke i tako poboljšaju kvalitet predstave.

IZVEŠTAJ STRUČNOG ŽIRIJA NA 44. SMOTRI SLOVAČKOG AMATERSKOG POZORIŠNOG STVARALAŠTVA POZORIŠNE LOVORIKE 2013.

Na ovogodišnjoj pozorišnoj smotri stručni žiri je odlučio da uruči sledeće nagrade:

10 ravnopravnih nagrada za najuspešniji glumački poduhvat, i to:

- Branislavu Ušjaku, za ulogu Branka u predstavi *Negativisti* Romana Olekšaka (u izvođenju Pozorišta VHV iz Bačkog Petrovca);
- Miri Lainović, za ulogu Zipe u predstavi *Negativisti* Romana Olekšaka (u izvođenju Pozorišta VHV iz Bačkog Petrovca);
- Marini Brnadić za ulogu Erže u predstavi *Tango milijardo* Jana Hrubika (u izvođenju AP „Mihal Babinka – Uča“ pri KUD-u „Štefanik“ iz Lalića);
- Jozefu Hrčku, za ulogu On u predstavi *Život je čudo* Elene Hložan (u izvođenju Pozorišnog ansambla pri MOMS-u iz Bačke Palanke);
- Branislavu Čemanu, za ulogu Toma u predstavi *Savršena svadba* Robina Hevdona (u izvođenju AP pri KIS „Kisač“ iz Kisača);
- Emiliji Lazić, za ulogu Ona u predstavi *Život je čudo* Elene Hložan (u izvođenju Pozorišnog ansambla pri MOMS-u iz Bačke Palanke);
- Katarini Kalmar, za ulogu Antonije u predstavi *Ne mogu da platim, niti želim da platim* Daria Foa (u izvođenju SKPD „Detvan“ iz Vojlovic – Pančeva);
- Mariji Korunijak, za ulogu doktorke u predstavi *Sahrana* Ivana Holuba (u izvođenju AP pri KUD „Zvolen“ iz Kulpina);
- Miloslavu Jonašu, za ulogu provodadžije u predstavi *Ženidba i udadba* Jovana Sterije Popovića (u izvođenju Pozorišta VHV iz Kovačice) i
- Viktoriji Šifel, za ulogu kćerke u predstavi *Ženidba i udadba* Jovana Sterije Popovića (u izvođenju Pozorišta VHV iz Kovačice);

Momentky zo 44. divadelnej prehliadky Divadelný vavrín 2013 v Starej Pazove

- Kováčovej za stvárnenie úlohy Judy v predstavení Robina Hawdona Dokonalá svadba v podaní hercov OD pri KIS Kysáč z Kysáča,
- Cena za dramatizáciu sa dostala Anne Kovárovej, režisérke predstavenia Príhody Ljudevita Dónča na motívy príbehu Petra Pišťaneka v podaní SKOS Erdevik z Erdevika,
- Cenu za najúspešnejšiu hudbu získal Miroslav Bako v predstavení Babylon, ktoré predviedlo Slovenské divadlo VHV pri SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy,
- Cenu za najúspešnejšiu scénografiu, ktorú urobila pre predstavenie Romana Olekšáka Negativisti podané Divadlom VHV z Petrovca, získala Barbora Galisová,
- Cenu za najúspešnejšie kostýmy získal Alexander Bako a kolektív. Pripravili ich pre Pohreb od Ivana Holuba, ktorý inscenovalo OD pri KUS Zvolen z Kulpína,
- Cenu za najúspešnejší pohyb si vyslúžil Miroslav Kožík, hral v predstavení Babylon v podaní Slovenského divadla VHV pri SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy,
- Cenu za najúspešnejšiu réžiu si zaslúžil Miroslav Kožík za réžiu predstavenia Babylon, ktorým sa predstavilo Slovenské divadlo VHV pri SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy,
- Cenu za najúspešnejšie podanú hlavnú ženskú postavu porota udelila Anne Kanášovej za úlohu profesorky v predstavení Drahá pani profesorka od Ľudmily Razumovskej v podaní Slovenského divadla VHV, SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy,
- Cenu za najúspešnejšiu hlavnú mužskú postavu získal Ján Kmečko za úlohu Tomáša v predstavení Kataríny Mišíkovej Hitzingerovej Kto z koho v podaní OD Janka Čemana z Pivnice,
- Cenou za najúspešnejšiu divadelnú inscenáciu bolo poctené predstavenie Babylon v podaní Slovenského divadla VHV pri SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy.

- nagradu za glumački debi: Zlatku Ribaru, za ostvarenje uloge Ljudevita Donče u predstavi *Doživljaji Ljudevita Donče* (u izvođenju SKAP „Erdevik“ iz Erdevika);
- nagradu za najuspešnijju epizodnu ulogu: Jasmini Kovač za ostvarenje uloge Džudi u predstavi *Savršena svadba* Robina Havdona (u izvođenju AP pri KIS „Kisač“ iz Kisača);
- nagradu za dramatizaciju: Ani Kovar, rediteljki predstave *Doživljaji Ljudevita Donče* po motivima doživljaja Petra Piščaneka (u izvođenju SKPD „Erdevik“ iz Erdevika);
- nagradu za najuspešnijju muziku: Miroslavu Baku u predstavi *Vavilon* (u izvođenju Slovačkog pozorišta VHV pri SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove);
- nagradu za najuspešnijju scenografiju: Barbori Galis u predstavi *Negativisti* Romana Olekšaka (u izvođenju Pozorišta VHV iz Bačkog Petrovca);
- nagradu za najuspešnijju kostimografiju: Aleksandru Baku i kolektivu u predstavi *Sahrana* (u izvođenju AP pri KUD „Zvolen“ iz Kulpina);
- nagradu za najuspešnijji pokret: Miroslavu Kožiku u predstavi *Vavilon* (u izvođenju Slovačkog pozorišta VHV pri SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove);
- nagradu za najuspešnijju režiju: Miroslavu Kožiku iz Stare Pazove za režiju predstave *Vavilon* (u izvođenju Slovačkog pozorišta VHV pri SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove);
- nagradu za najuspešnijju glavnu žensku ulogu: Ani Kanaš, za ulogu Profesorke u predstavi *Draga gospođa profesorka* Ljudmile Razumovske (u izvođenju Slovačkog pozorišta VHV, SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove);
- nagradu za najuspešnijju glavnu mušku ulogu: Janu Kmečku, za ulogu Tomáša u predstavi *Ko od koga* Katarine Mišik Hitzinger (u izvođenju AP „Janko Čeman“ iz Pivnice);
- nagradu za najuspešnijju pozorišnu inscenaciju: *Vavilon* (u izvođenju Slovačkog pozorišta VHV pri SKUD-u „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove).

PREHLIADKA SLOVENSKEJ OCHOTNÍCKEJ DIVADELNEJ TVORBY DIVADELNÝ VAVRÍN

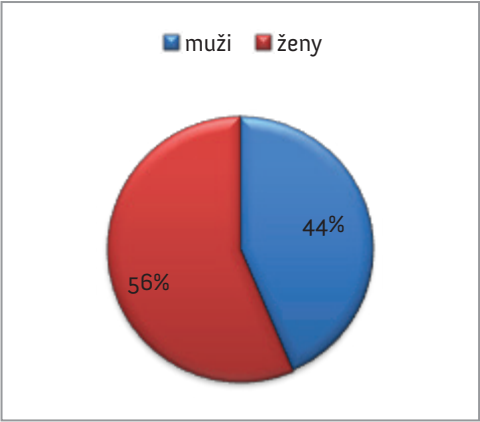
Vypracoval: Ivan Baglaš
november 2013

O VÝSKUME

Cieľom tohto terénneho výskumu je analyzovať verejnú mienku populácie, ktorá sa zúčastnila 44. prehliadky slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby Divadelný vavrín v Starej Pazove od 4. – 13. októbra v roku 2013. Zámerom bolo aj preskúmať spokojnosť účastníkov a návštevníkov s jednotlivými aspektmi programových obsahov a sprievodnými podujatiami. Ďalším cieľom je zmapovať názory, postoje a konkrétne návrhy respondentov. Dotazník, ktorý bol použitý v tomto výskume, vychádza z kombinácie osvedčených kvantitatívnych metód a deskriptívnych kvalitatívnych metód, ktoré respondentom umožňujú dávať konkrétne návrhy (pozri dotazník v prílohe). Vytvorené boli slovenská a srbská verzia dotazníka, ktoré respondentom boli podávané prezenčne a v elektronickej podobe. V pokračovaní textu uvádzame demografické charakteristiky respondentov a výsledky.

DEMOGRAFICKÉ VLASTNOSTI RESPONDENTOV

Výskumu sa zúčastnilo 62 respondentov – 27 mužov a 35 žien. Z toho 49 boli účastníci a 13 boli návštevníci prehliadky. Len traja respondenti vyplnili elektronický dotazník.

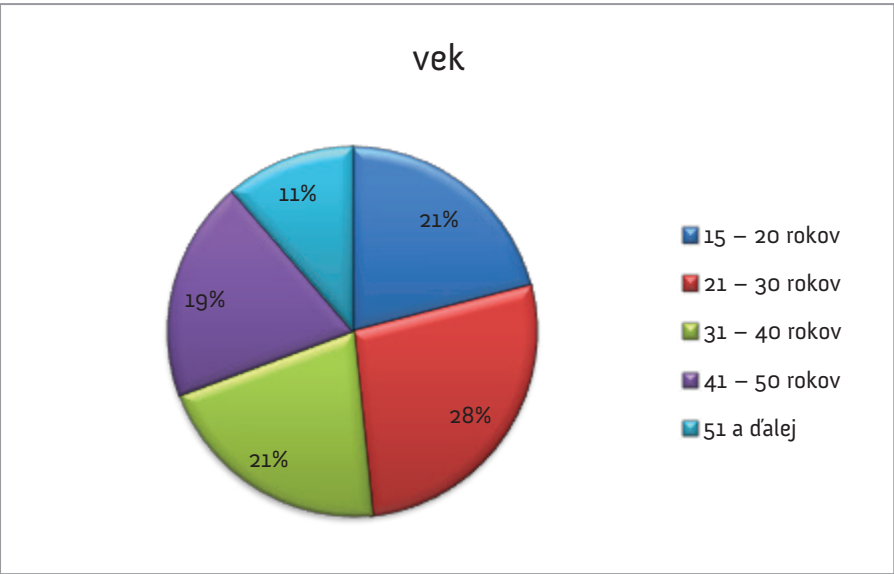

Graf 1. Percentuálny podiel respondentov podľa rodnej príslušnosti

Graf 2. Percentuálny podiel respondentov podľa účelu návštevy prehliadky

Respondenti boli následne rozdelení do piatich vekových kategórií (graf 3). Každá obsahuje nasledovný počet respondentov: 15 - 20 rokov (13 respondentov), 21 - 30 rokov (17 respondentov), 31 - 40 rokov (13 respondentov), 41 - 50 rokov (12 respondentov) a kategória od 51 rokov a ďalej (7 respondentov).

Graf 3. Percentuálny podiel respondentov podľa vekových kategórií

MEDIÁLNA PROPAGÁCIA

Svoju spokojnosť s mediálnou propagáciou respondenti mali vyjadriť vyznačením čísla na päťbodovej Likertovej škále, pričom čísla mali nasledovný význam:

- 1 – veľmi nespokojný/á,
- 2 – nespokojný/á,
- 3 – ani spokojný/á, ani nespokojný/á,
- 4 – spokojný/á a
- 5 – veľmi spokojný/á.

V tabuľkách č. 1 a č. 2 uvádzame aritmetický priemer odpovedí rozdelených podľa rodnej príslušnosti a podľa účasti na prehliadke. Zistili sme, že neexistujú žiadne významné rozdiely medzi ženami a mužmi v spokojnosti s mediálnou propagáciou.

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Rozhlas	3,70	3,44	3
Televízia	3,78	3,79	2
Noviny a časopisy	3,74	3,56	3
Internet	3,25	3,81	6

Tabuľka 1. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na rodnú príslušnosť

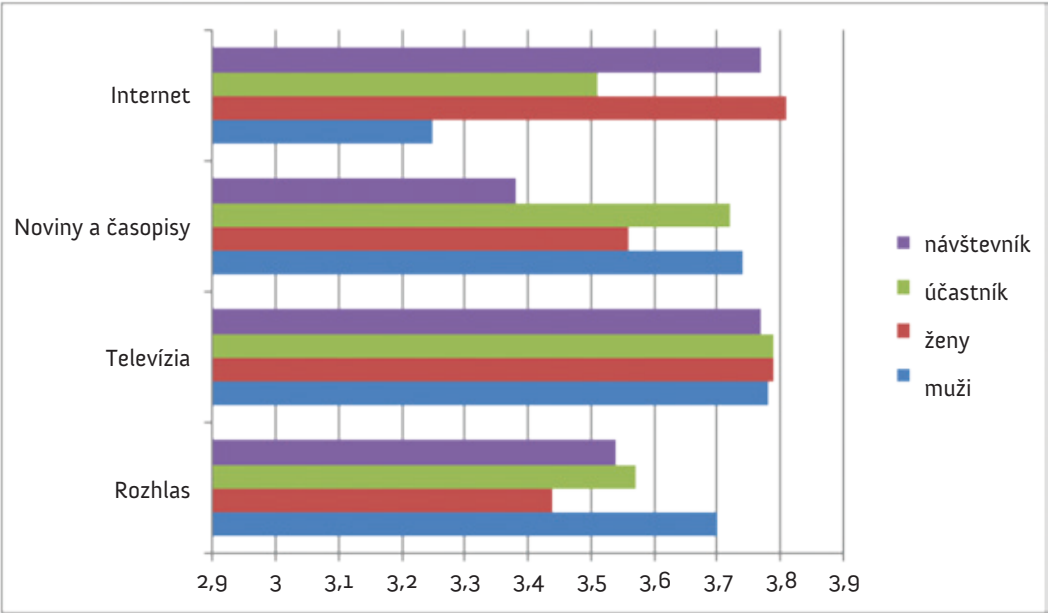
Keď ide o spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na účasť na prehliadke, tiež sme zistili, že neexistuje žiadny štatisticky významný rozdiel v spokojnosti s mediálnou propagáciou medzi účastníkmi a návštevníkmi.

	Účel návštevy		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Rozhlas	3,57	3,54	3
Televízia	3,79	3,77	2
Noviny a časopisy	3,72	3,38	3
Internet	3,51	3,77	6

Tabuľka 2. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na účasť na prehliadke

*

V grafe č. 4 uvádzame spokojnosť s jednotlivými spôsobmi mediálnej propagácie vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť na prehliadke.

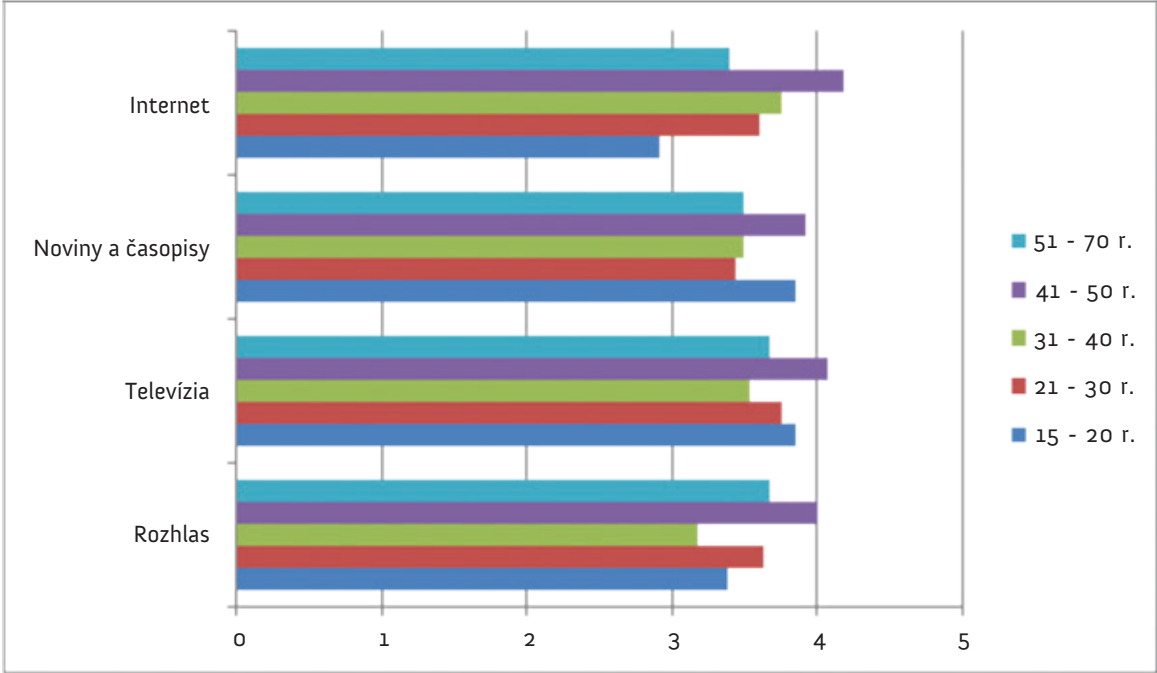
Graf 4. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť na prehliadke

Nezistili sme žiadne štatisticky signifikantné rozdiely v spokojnosti s mediálnou propagáciou vzhľadom na vek respondentov, aj keď je veková kategória 41 – 50 rokov dosť výrazne spokojnejšia ako ostatné kategórie. Všeobecne všetci sú najspokojnejší s televíznou propagáciou.

	Vekové kategórie					
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +	nevyjadrilo sa:
Rozhlas	3,38	3,63	3,17	4,00	3,67	3
Televízia	3,85	3,75	3,54	4,08	3,67	2
Noviny a časopisy	3,85	3,44	3,50	3,92	3,50	3
Internet	2,92	3,60	3,75	4,18	3,40	6

Tabuľka 3. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na vekové kategórie

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými spôsobmi mediálnej propagácie vzhľadom na vekovú štruktúru uvádzame v grafe č. 5.

Graf 5. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na vekové kategórie

DISKUSIA K MEDIÁLNEJ PROPAGÁCII

Respondenti sa kladne vyjadrovali k mediálnej propagácii, ale nezistili sme žiadne štatisticky významné rozdiely medzi skupinami vzhľadom na ich rodnú príslušnosť, vek a účasť na prehliadke. Všetci boli mierne spokojní (známka cca 3,5), ale najspokojnejšia bola veková kategória 41 – 50 rokov. Tiež, všetci dávali najvyššie známky propagácii prostredníctvom televízie. Odznali aj tri konkrétne návrhy k lepšej propagácii: „Viac tlačенých reklám“, „Všetky lokálne médiá nemali reklamu, napr. Rádio Petrovec nemal“ a „Aby sa obecnosť pred festivalom spoznala o práci divadelných súborov vidom nejakých emisií na rozhlas a televíziu“.

Všeobecne boli spokojní aj s vypracovaním a dizajnom propagačného materiálu tohtoročnej prehliadky (plagát, bulletin, leták a videoupútavka). Väčšina (21 respondentov) sa k tomu vyjadrovala slovami „OK“, „Super“, „Spokojný/á som“ a „Páči sa mi“, ale až 37 respondentov svoju mienku vôbec nevyjadrilo. Štyria respondenti vyjadrili nespokojnosť s tým, že v bulletine „Bolo veľa chýb“, „Nespokojná, lebo pre kulpínsky súbor boli uvedené nesprávne údaje“, „Technicky na vysokej úrovni, ale či v dnešnej dobe, keď sú financie všade prepotrebné, bola potreba za takýmto prop. materiálom?“ a „Myslím, že je to troška peňazí. Radšej by ste mali divadelníkov dočkať s neakov chovom. Niektorí cestujú aj po pár hodín.“

Keď ide o presúvanie termínu prehliadky z tradičného jarného termínu na október, 9-ti respondenti si nový termín schvaľujú, kým 8-mi respondenti majú názor, že by sa prehliadka mala konať na jar. Argumenty, ktoré uvádzali sú: „Termín v októbri nezodpovedá. Skrze poľných prác nebolo divákov v sieni, a bez divákov sa hercom ani nevyhráva“, „Jarný termín, kvôli scénickej žatve“, „Nezodpovedá sa s tým, pretože sa o tom ani len nerozpravalo“, „Treba si ešte raz dobre rozmyslieť, či je to adekvátny termín (o čom nasvedčuje málopočetné obecnosť). Za pomoci patričných inštitúcií, Stará Pazova má sil organizovať jednu takú manifestáciu“.

Návrh, aby sa prehliadka vždy konala v Starej Pazove, schválilo 9 a odmietlo 11 respondentov. „Aj malé prostredia musia z niečoho žiť. Väčší počet divákov a ochotníkov možno prilákať len pri väčších podujatiach“, „Absolútne som proti tomu, aby prehliadka bola každý rok v tom istom prostredí a aby predstavenia boli každý deň. Myslím si, že aj iné prostredia zasluhujú a dokážu s pomocou zvládnuť organizáciu. Istotne by bolo omnoho viac obecnstva a bola by to vzpruha pre menšie prostredia.“ Niektorí majú zase iný názor: „Táto idea je podľa mňa veľmi dobrá, kvôli tomu, že sa divadelný festival tak môže ustáliť, nájsť si základňu a tak sa rozvíjať. Vnímam to celkom pozitívne“ a „Stará Pazova bola a je kolískou slovenského divadelníctva.“

OTVÁRACÍ PROGRAM

V tejto časti sa budeme venovať spokojnosti respondentov s jednotlivými aspektmi otváracieho programu prehliadky. Rodná príslušnosť nemá významný vplyv na spokojnosť respondentov, resp. nezistili sme žiadne štatisticky významné rozdiely v spokojnosti medzi mužmi a ženami (tab. 4).

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	3,94	3,82	23
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,22	4,32	22
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,06	3,95	25
Moderátori	3,81	3,95	24

Tabuľka 4. Spokojnosť s otváracím programom vzhľadom na rodnú príslušnosť

Druh účasti na prehliadke má významný vplyv na spokojnosť s jednotlivými aspektmi otváracieho programu (tabuľka č. 5). Účastníci sú výrazne spokojnejší so všeobecnou kvalitou vystupujúcich v otváracom programe ako návštevníci ($t(35) = 2.245, p < .05$). Dôležité je všimnúť si, že sa viac ako tretina respondentov vôbec nevyjadrila k otváraciemu programu. Predpokladáme, že príčinou toho je ich absencia na tomto programe. Ak sú naše predpoklady pravdivé, tak sme sa úspešne vyhli skresľovaniu reálnych výsledkov.

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	4,07	3,36	23
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,34	4,09	22
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,21	3,33	25
Moderátori	3,93	3,80	24

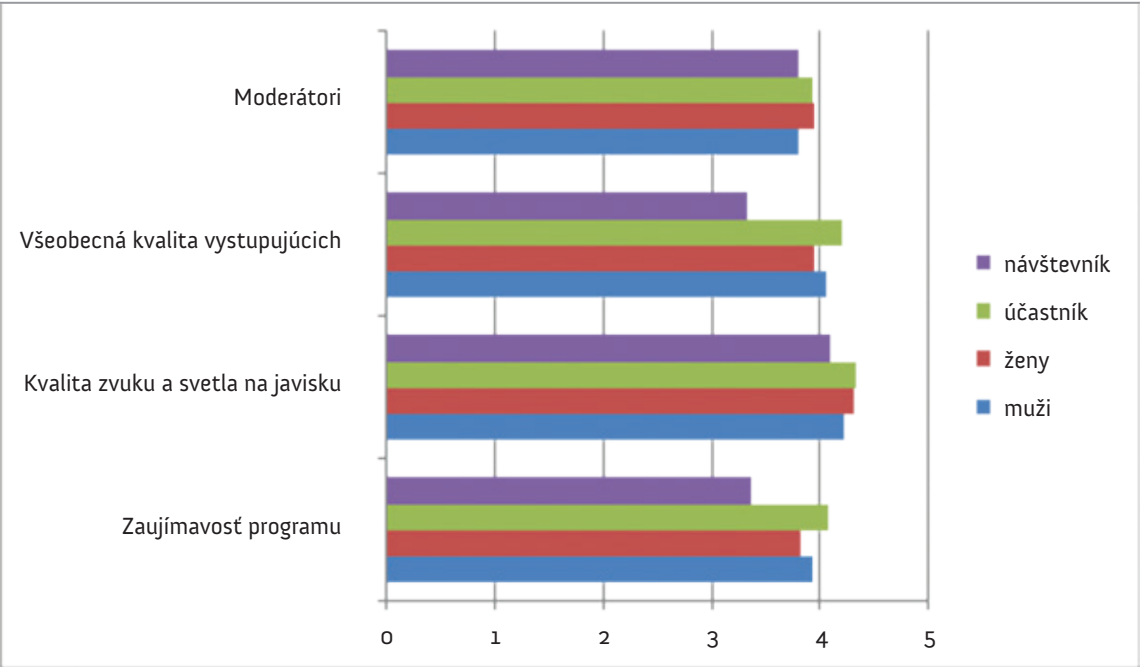
Tabuľka 5. Spokojnosť s otváracím programom vzhľadom na účasť na prehliadke

Analýza nám ukázala, že medzi vekovými kategóriami neexistujú žiadne významné rozdiely v ich spokojnosti s otváracím programom. Najvyššie sú však ocenené kvalita zvuku a svetla na javisku a najspokojnejšia je najstaršia veková skupina.

	Vekové kategórie				
	15 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 + rokov
Zaujímavosť programu	4,18	3,89	3,70	3,50	5,00
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,27	4,60	4,00	4,13	5,00
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,40	4,00	3,70	3,86	4,00
Moderátori	4,00	3,44	3,80	4,25	5,00

Tabuľka 6. Spokojnosť s otváracím programom vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi otváracieho programu vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 6.

Graf 6. Spokojnosť s otváracím programom vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

CELKOVÝ PROGRAM

Podobne ako pri posudzovaní spokojnosti s jednotlivými aspektmi otváracieho programu, tak aj pri oceňovaní celkového programu rodná príslušnosť a účasť nehrajú významnú rolu v spokojnosti respondentov (tabuľka 7 a 8). Inými slovami, neexistujú štatisticky významné rozdiely v spokojnosti s celkovým programom medzi mužmi a ženami, účastníkmi a návštevníkmi.

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	4,14	3,96	17
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,23	4,17	17
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,00	3,83	17
Moderátori	4,00	3,90	21

Tabuľka 7. Spokojnosť s programom celkovo vzhľadom na rodnú príslušnosť

Najvyššie známky aj v prípade celkového programu dostala javisková technika (zvuk a svetlo).

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	4,06	4,00	23
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,25	4,08	22
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,00	3,69	25
Moderátori	3,93	4,00	24

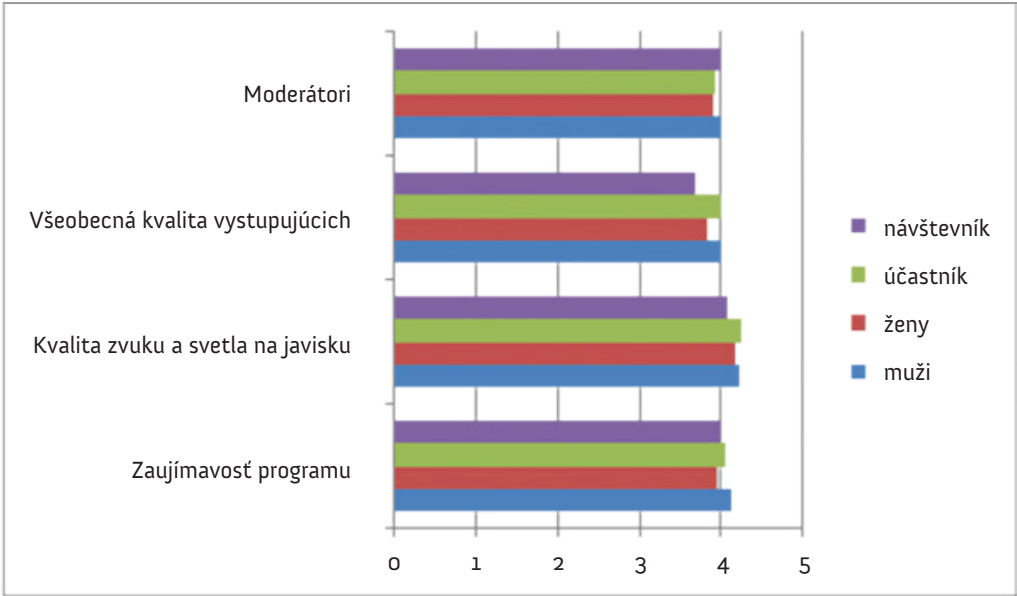
Tabuľka 8. Spokojnosť s programom celkovo vzhľadom na účasť na prehliadke

Ani vekové kategórie nehrajú významnú rolu v spokojnosti respondentov v prípade oceňovania celkového programu (tabuľka 9).

	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 + rokov
Zaujímavosť programu	4,25	3,83	3,89	4,22	4,00
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,17	4,25	4,11	4,22	4,33
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,25	3,58	3,78	3,89	4,33
Moderátori	4,09	3,67	3,88	4,33	3,00

Tabuľka 9. Spokojnosť s programom celkovo vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi celkového programu vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 7.

Graf 7. Spokojnosť s programom celkovo vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

ZATVÁRACÍ PROGRAM

V tejto časti sa budeme venovať spokojnosti respondentov s jednotlivými aspektmi zatváracieho programu prehliadky. Rodná príslušnosť nemá významný vplyv na spokojnosť respondentov, resp. nezistili sme žiadne štatisticky významné rozdiely v spokojnosti medzi mužmi a ženami (tab. 10).

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	3,85	4,00	35
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,00	4,21	35
Všeobecná kvalita vystupujúcich	3,92	4,13	33
Moderátori	3,85	4,33	34

Tabuľka 10. Spokojnosť so zatváracím programom vzhľadom na rodnú príslušnosť

Druh účasti na prehliadke tiež nemá významný vplyv na spokojnosť s jednotlivými aspektmi zatváracieho programu (tabuľka č. 11). Dôležité je všimnúť si, že viac ako polovica respondentov sa vôbec nevyjadrila k zatváraciemu programu.

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Zaujímavosť programu	3,90	4,00	35
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,05	4,29	35
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,05	4,00	33
Moderátori	4,00	4,43	34

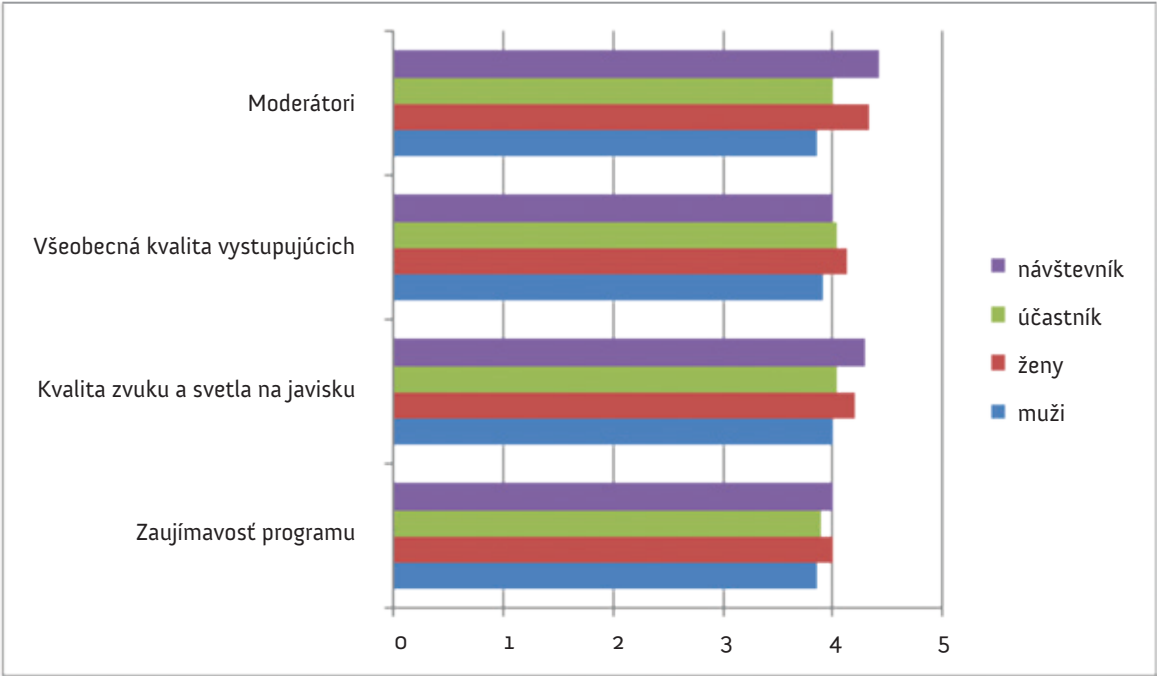
Tabuľka 11. Spokojnosť so zatváracím programom vzhľadom na účasť na prehliadke

Analýza nám ukázala, že medzi vekovými kategóriami neexistujú žiadne štatisticky významné rozdiely (tabuľka č. 12). Najvyššie sú však ocenené kvalita zvuku a svetla na javisku a najspokojnejšia je najmladšia veková kategória.

	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 + rokov
Zaujímavosť programu	4,25	3,83	3,89	4,22	/
Kvalita zvuku a svetla na javisku	4,17	4,25	4,11	4,22	/
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,25	3,58	3,78	3,89	/
Moderátori	4,09	3,67	3,88	4,33	/

Tabuľka 12. Spokojnosť so zatváracím programom vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi zatváracieho programu vzhľadom na pohlavie a účasť uvádzame v grafe č. 8.

Graf 8. Spokojnosť so zatváracím programom vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

DISKUSIA K PROGRAMOM

Štatistická analýza nezistila žiadne významné rozdiely v spokojnosti s otváracím, celkovým a zatváracím programom medzi respondentmi vzhľadom na ich rodnú príslušnosť. Zistili sme ale, že vzhľadom na účel návštevy prehliadky (účastník – návštevník) existujú určité štatisticky významné rozdiely. Účastníci sú väčšmi spokojní so všeobecnou kvalitou vystupujúcich v otváracom programe ako návštevníci. Inými slovami, účastníci vyššie ocenili seba a svojich spoluvystupujúcich kolegov v porovnaní s divákmi.

Zaujímavosťou je, že vo všetkých troch programoch bola najvyššie ocenená kvalita zvuku a svetla na javisku. S otváracím a s celkovým programom (okrem moderátorov) bola najspokojnejšia najstaršia skupina (51+rokov), po ktorej nasledovala najmladšia skupina (15 – 20), ktorá bola zároveň aj najspokojnejšia so zatváracím programom prehliadky. S touto informáciou treba ďalej pracovať, rozvíjať jej perspektívnosť, lebo nam hovorí o tom, že aj u mladých ľudí existuje záujem o divadlo. Ešte je dôležité spomenúť, že v rubrike návrhov na zlepšenie a zvýšenie úrovne kvality prehliadky odznel len jeden jediný konkrétny návrh: „Organizáciu by skvalitnilo aj svojrázne edukovanie, prípadne jasne postavených požiadaviek, čo sa od jednotlivcov očakáva”.

SPRIEVODNÉ PODUJATIA

V rámci prehliadky okrem scénických obsahov boli organizované aj sprievodné podujatia. Ani tu sme nezistili žiadne signifikantné rozdiely vzhľadom na rodnú príslušnosť (tabuľka č. 13). Najviac sa vyjadrovali k diskusii (88.6 percent) a všetci ju zároveň aj najviac ocenili, bez ohľadu na rodnú príslušnosť, alebo účasť.

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Diskusia	4,33	4,35	7
Divadelná dielňa	4,18	4,00	23
Kino Vavrín	4,00	4,00	26
Prezentácia knihy Spomienky Jána Dorču	4,13	3,80	26
Dokumentárna výstava	4,13	4,14	24
Dokumentárna výstava	4,20	4,00	29

Tabuľka 13. Spokojnosť so sprievodnými podujatiami vzhľadom na rodnú príslušnosť

Nezistili sme žiadne štatisticky významné rozdiely v spokojnosti vzhľadom na účasť, ale je evidentné, že všetky sprievodné podujatia majú veľmi vysoké známky (tabuľka 13 a 14).

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Diskusia	4,37	4,25	7
Divadelná dielňa	4,18	3,82	23
Kino Vavrín	4,20	3,55	26
Prezentácia knihy Spomienky Jána Dorču	3,92	4,00	26
Dokumentárna výstava	4,15	4,09	24
Dokumentárna výstava	4,09	4,10	29

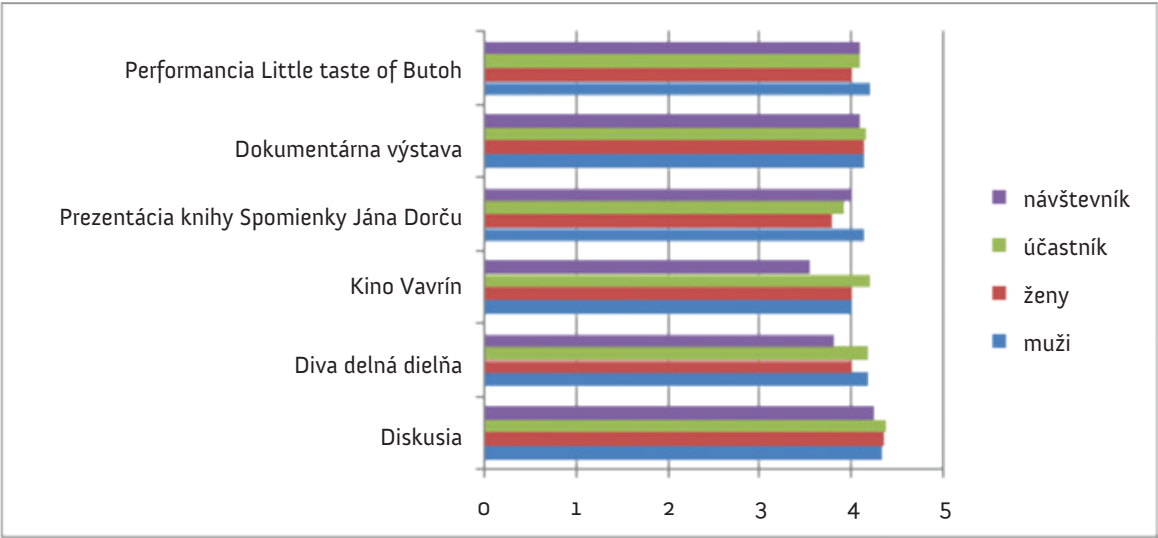
Tabuľka 14. Spokojnosť so sprievodnými podujatiami vzhľadom na účasť na prehliadke

Vek nemá vplyv na spokojnosť so sprievodnými podujatiami, ale T-test zistil marginálnu štatistickú dôležitosť pri kine Vavrín ($p = .067$). To znamená, že v prípade väčšej vzorky respondentov rozdiel v spokojnosti s kinom medzi vekovými kategóriami by mohol byť štatisticky významný (tabuľka 15). Rovnako ako v tabuľkách 13 a 14, vo všetkých vekových kategóriách najvyššie bola ocenená diskusia.

	Vekové kategórie					
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +	nevyjadriło sa:
Diskusia	3,38	3,63	3,17	4,00	3,67	3
Divadelná dielňa	3,85	3,75	3,54	4,08	3,67	2
Kino Vavrín	3,85	3,44	3,50	3,92	3,50	3
Prezentácia knihy Spomienky Jána Dorču	2,92	3,60	3,75	4,18	3,40	6
Kino Vavrín	3,38	3,63	3,17	4,00	3,40	6
Kino Vavrín	3,38	3,63	3,17	4,00	3,40	6

Tabuľka 15. Spokojnosť so sprievodnými podujatiami vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť so sprievodnými podujatiami vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 9.

Graf 9. Spokojnosť so sprievodnými podujatiami vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

DISKUSIA K SPRIEVODNÝM PODUJATIAM

K sprievodným podujatiam sa respondenti vyjadrovali najpozitívnejšie a priemerná známka bola viac ako 4,00. Všetci najviac ocenili diskusiu. Záver je veľmi jednoduchý – všetkým respondentom sa sprievodné podujatia veľmi páčili bez ohľadu na ich vek, rodnú príslušnosť a účasť na festivale. Účastníkom sa, čo je zrozumiteľné, páčili ešte viac, lebo mali možnosť aktívne sa zapájať a byť involvovaní.

Žiaľbohu, neodznal ani jeden konkrétny návrh k sprievodným podujatiam, ale na druhej strane ani žiadna pripomienka.

KONKRÉTNE NÁVRHY K ZLEPŠENIU PREHLIADKY DOBUDÚCNA

Medzi respondentmi odznali len dva konkrétne návrhy k celkovému zlepšeniu prehliadky. Prvý z nich je: „Workshopy pre divadelníkov s viacerými profesionálmi (zvlášť zo SK), ale aj osvedčenými ochotníkmi“. Druhý je: „Príala by som si vidieť nové tváre a nie stále tie rovnaké, ktoré všetko organizujú a všade sa zapájajú. Rovnaký človek by nemal byť aj v organizácii, aj v porote, aj robiť otvárací program a divadelné dielne“.

Na záver môžeme skonštatovať, že dotazníky vyplnilo omnoho viac účastníkov (ktorých je reálne menej) a že nám chýbajú názory návštevníkov. Príčinou toho môžu byť dve možnosti. Prvá je tá, že inšpicienti nedelili dotazníky návštevníkom v dostatočnej miere a nepovzbudzovali ich na ich vyplňanie, a že tí, ktorí mali ľudí informovať o možnosti vyplňania elektronických dotazníkov, tiež neurobili svoju prácu (len tri vyplnené dotazníky). Druhá možnosť je tá, že návštevníkov na tejto prehliadke bolo naozaj málo. Táto informácia je tiež jedným z ukazovateľov, že prehliadku by bolo treba vylepšovať, buď po organizačnej stránke, alebo po tej mediálnej, ktorá by mala prilákať viac návštevníkov.

Ďalej respondenti často využívali možnosť nevyjadrovať sa k obsahu, s ktorými sa nestretli a preto v stĺpčkoch „nevyjadriło sa“ niekedy máme až polovicu respondentov. Týmto sme sa vyhlili skresľovaniu výsledkov, ale na druhej strane, naše závery a celé vyhodnotenie prehliadky je založené na názore niekoľko desiatok ľudí.

Respondenti sa všeobecne kladne vyjadrovali (v niektorých prípadoch až veľmi kladne) k určitým obsahom prehliadky, takže tohtoročnú organizáciu 44. prehliadky slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby Divadelný vavrín môžeme považovať za úspešnú. Svedčí o tom tak spokojnosť účastníkov, ako aj spokojnosť návštevníkov. Na druhej strane, toto vyhodnotenie nám prinieslo príliš málo konkrétnych návrhov, ktorých realizácia by mohla prispieť k dlhodobému zlepšeniu vyššie uvedenej prehliadky.

HUDOBNO-FOLKLÓRNE FESTIVALY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

Keď ide o hudobno-folklórne festivaly, prvá zmluva o vzájomných právach a povinnostiach zakladateľov a organizátorov folklórneho festivalu *Tancuj, tancuj...* bola podpísaná 9. apríla 2013 v Hložanoch, kedy bolo rozhodnuté, že 43. folklórny festival *Tancuj, tancuj...* bude 1. júna 2013 v Hložanoch. Tak sa od roku 2013 zakladateľmi tohto celomenšinového podujatia stali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Miestne spoločenstvo Hložany a Kultúrno-osvetový spolok Jednota z Hložian, pokým organizáciu majú na starosti Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Obec Báčsky Petrovec.

Okrem práv a povinností zainteresovaných strán, zo zmluvy vyplýva aj to, že sídlo festivalu bude v Hložanoch, ale na požiadanie sa festival môže organizovať aj v inom prostredí. Na tomto zasadnutí boli určení aj členovia organizačno-správnej (Michal Hatalja, Katarína Dobříková, Vladimír Medveď, Rastislav Struhár a Katarína Mosnáková) a programovej rady (Valentín Grňa, Anna Chrtánová Leskovac, Michal Spišiak, Ján Marko, Stanislav Dierčan a Jaroslav Litavský, čiže členovia komisie pre činnosť na zachovávaní a zveľaďovaní ochotníckych spolkov a združení slovenskej tradičnej kultúry v Srbsku Výboru pre kultúru NRSNM). Festival má aj svojho **koordinátora**, ktorého angažuje ÚKVS a za ktorého bol **v tomto roku vymenovaný Marijan Pavlov**.

Tohto roku festival privítal početné súťažiace spevácke, tanečné a hudobné súbory z 19-tich slovenských vojvodinských prostredí (Aradáč, Petrovec, Boľovce, Dobanovce, Hajdušica, Hložany, Jánošík, Kovačica, Kulpín, Kysáč, Lalič, Lug, Nový Sad, Padina, Pivnica, Selenča, Stará Pazova, Šíd a Vojlovica), tri hosťujúce spolky z nášho štátu (Đurđevo, Maglič a Nový Sad) a dva zo zahraničia – z chorvátskeho Iloku a z Očovej, zo Slovenska. Novinkou festivalu bolo vyhodnotenie, ktoré sa konalo priamo na javisku amfiteátra hneď po ukončení festivalu, takže sa v tomto roku na festivale *Tancuj, tancuj...* po prvýkrát slávnostne udelili ceny pred očami verejnosti, či už tej, ktorá festival sledovala v Hložanoch, alebo tej, ktorá sa z neho tešila pozerajúc priamy prenos RTV Vojvodiny.

Odborná porota pracovala v takomto zložení: Juraj Ferík, Jarmila Juricová Stupavská a Jozef Vladimír Zifčák (hodnotili výkon speváckych skupín a orchestrov), tiež Anna Medvedová Gašková, Milorad Lonić, Pavel Holík a Vlasta Vinkovičová (hodnotili výkon tanečných skupín). Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny udelila svoju cenu laureátovi festivalu, teda Pivničanom, ktorí nás v roku 2014 budú prezentovať na Slávnostiach pod Poľanou v Detve. Cena NRSNM je kovová soška, autorka Mira Brtková.

K slávnostnému rázu podujatia bezpochyby prispela aj festivalová zvučka, ktorá sa po takmer tridsiatich rokoch dožila svojej hudobnej úpravy. Autorkou zvučky je Kvetoslava Benková a úpravu urobil Ervin Malina na iniciatívu komisie pre zveľaďovanie festivalov a kultúrnych podujatí VPK NRSNM. Tohtoročný festival mal rôzne sprievodné podujatia, medzi nimi aj dve výstavy: výstavu prác Spolku hložianskych žien Slovenka a výstavu obrazov Hložianska paleta. Uskutočnil sa aj v poradí druhý Tanečný dom, na ktorom si členovia FS Očován zo Slovenska pod vedením Pavla Holíka s milovníkmi slovenského folklóru zatancovali tance z regiónu Podpoľanie. Na festivale nechýbala ani Kuchyňa starodávnych jedál, keď naše spolky žien a iné združenia návštevníkom ponúkali tradičné slovenské jedlá.

Vizuálnu identitu festivalu (informátor, plagát, leták, televízna upútavka) aj tohto roku riadil ÚKVS. Okrem organizátorov realizáciu festivalu finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Pokrajinský sekretariát pre kultúru a verejné informovanie a početní sponzori.

MUZIČKO-FOLKLORNI FESTIVALI VOJVODANSKIH SLOVAKA

Kada je reč o muzičko-folklornim festivalima, prvi ugovor o međusobnim pravima i obavezama osnivača i organizatora folklornog festivala *Tancuj, tancuj...* potpisan je 09. aprila 2013. godine u Gložanu, kada je odlučeno da će se 43. folklorni festival *Tancuj, tancuj...* održati 01. juna 2013. godine u Gložanu. Na taj način, osnivači ove svemanjinske manifestacije od 2013. godine postali su Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Mesna zajednica Gložan i Kulturno-prosvetno društvo „Jedinstvo“ iz Gložana, dok o organizaciji vode računa Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Opština Bački Petrovac.

Osim prava i obaveza zainteresovanih strana, iz ugovora proizilazi i to da će sedište festivala biti u Gložanu, ali da se na potraživanje festival može organizovati i u drugoj sredini. Na ovom sastanku odabrani su i članovi organizaciono-upravnog saveta (Mihal Hatalja, Katarina Dobrik, Vladimir Medveđ, Rastislav Struhar i Katarina Mosnak) i programskog saveta (Valentin Grnja, Ana Hrćan Leskovac, Mihal Spišjak, Jan Marko, Stanislav Dijerčan i Jaroslav Litavski, odn. članovi komisije za rad na očuvanju i unapređivanju amaterskih društava i udruženja slovačke tradicionalne kulture u Srbiji Odbora za kulturu NSSNM). Festival ima i svog koordinatora, kojeg angažuje ZKVS i za kojeg je ove godine imenovan Marjan Pavlov.

Ove godine festival je pozeleo dobrodošlicu brojnim takmičarskim pevačkim, plesnim i muzičkim ansamblima iz 19 slovačkih vojvođanskih sredina (Aradac, Bački Petrovac, Boljevci, Dobanovci, Hajdučica, Gložan, Janošik, Kovačica, Kulpin, Kisač, Lalić, Lug, Novi Sad, Padina, Pivnice, Selenča, Stara Pazova, Šid i Vojlovica), trima gostujućim društvima iz naše zemlje (Đurđevo, Bački Maglič i Novi Sad) i dvema iz inostranstva – iz hrvatskog Iloka i iz Očove, iz Slovačke. Novina festivala bilo je vrednovanje koje se odvijalo direktno na sceni amfiteatra nakon završetka festivala, tako da su ove godine na festivalu *Tancuj, tancuj...* prvi put svečano uručene nagrade pred očima javnosti, bilo one koja je prisustvovala festivalu u Gložanu, ili one, koja je uživala prateći direktni prenos RTV Vojvodina.

Stružni žiri je radio u sledećem sastavu: Juraj Ferik, Jarmila Juric Stupavski i Jozef Vladimír Zifčák (ocenjivali su izvođenje pevačkih društava i orkestara), takođe Ana Medveđ Gaško, Milorad Lonić, Pavel Holik i Vlasta Vinković (ocenjivali su izvođenje plesnih grupa). Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine uručio je svoju nagradu laureatu festivala, dakle Pivničanima, koji će nas predstavljati 2014. godine na Svečanostima pod Poľanom u Detvi. Nagrada NSSNM je metalna skulptura, autorke Mire Brtkove.

Svečanom karakteru manifestacije nesumnjivo je doprineo i zvučni signal festivala, koji je posle gotovo trideset godina doživeo svoje muzičko uobličjenje. Autorka zvučnog signala je Kvetoslava Benkova, a uobličio ga je Ervin Malina na inicijativu komisije za unapređivanje festivala i kulturnih manifestacija OZK NSSNM. Ovogodišnji festival je imao razne prateće manifestacije, među njima i dve izložbe: izložbu radova Udruženja gložanačkih žena „Slovakinja“ i izložbu slika *Gložanačka paleta*. Održana je i druga po redu *Škola narodne igre*, na kojoj su članovi FD „Očován“ iz Slovačke sa ljubiteljima slovačkog folklora zaigrali igre iz regiona Podpoľanije, a pod rukovodstvom Pavla Holika. Festival je mogao da se pohvali i *Kuhinjom starinskih jela*, kada su društva naših žena i druga udruženja posetiocima ponudila tradicionalna slovačka jela.

Za vizuelni identitet festivala (informativni plakati, letaci, televizijska reklama) i ove godine se pobrinuo ZKVS. Osim organizatora, realizaciju festivala finansijski je podržala i Kancelarija za Slovačke koji žive u inostranstvu, Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informisanje i brojni sponzori.

STRETNUTIE V PIVNICKOM POLI

vyhodnotenie festivalu

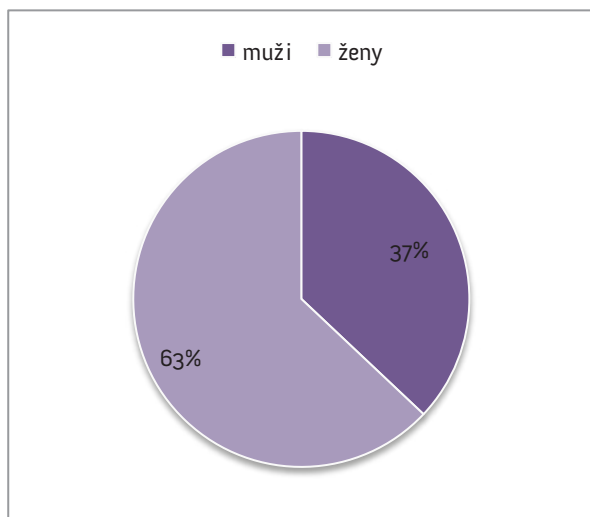
Vypracoval: Ivan Bagľaš
November 2013

O VÝSKUME

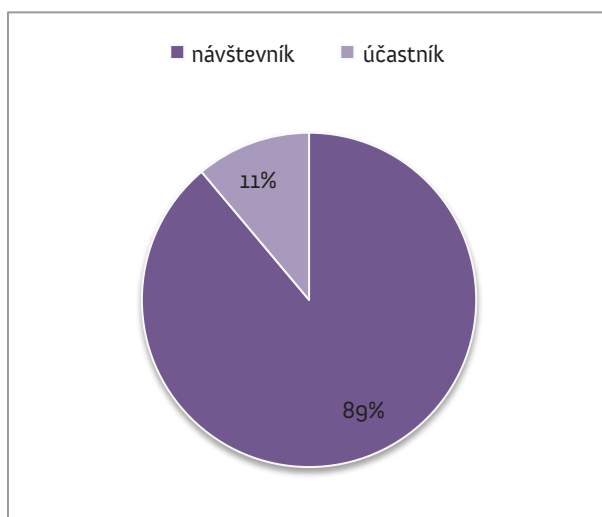
Cieľom tohto terénneho výskumu je analyzovať verejnú mienku populácie, ktorá sa zúčastnila 48. medzinárodného festivalu spevákov – sólistov slovenských pôvodných ľudových piesní Stretnutie v pivnickom poli od 25. – 27. októbra v Pivnici. Zámerom bolo aj preskúmať spokojnosť účastníkov a návštevníkov s jednotlivými aspektmi programových obsahov. Ďalším cieľom bolo zmapovať názory, postoje a konkrétne návrhy respondentov. Dotazník, ktorý bol použitý v tomto výskume, vychádza z kombinácie osvedčených kvantitatívnych metód a deskriptívnych kvalitatívnych metód, ktoré respondentom umožňujú dávať konkrétne návrhy (pozri dotazník v prílohe). V pokračovaní textu uvádzame demografické charakteristiky respondentov a výsledky.

DEMOGRAFICKÉ VLASTNOSTI RESPONDENTOV

Výskumu sa zúčastnilo 27 respondentov – 10 mužov a 17 žien. Z toho len traja boli účastníci a 24 boli návštevníci festivalu (grafy č. 1 a č. 2).

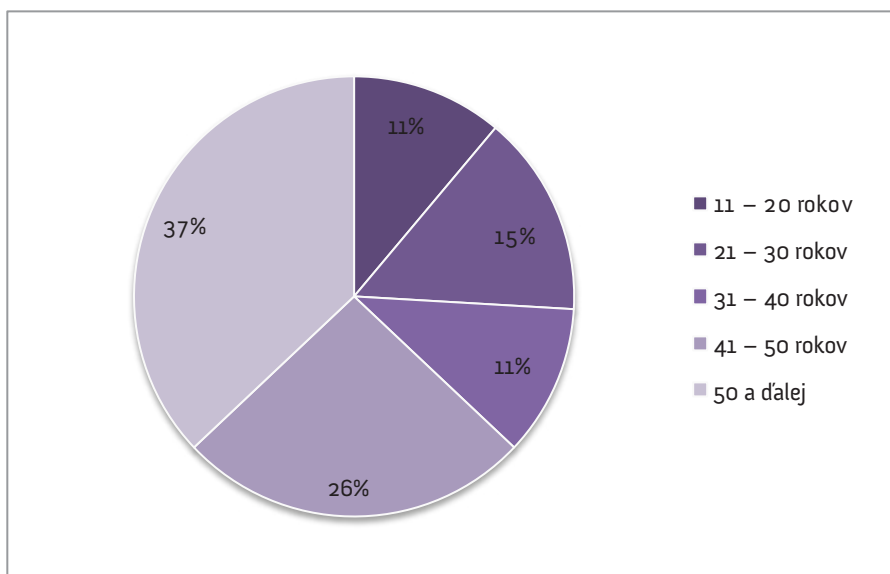

Graf 1. Percentuálny podiel respondentov podľa rodnej príslušnosti

Graf 2. Percentuálny podiel respondentov podľa účelu návštevy festivalu

Respondenti boli následne rozdelení do piatich vekových kategórií (graf 3.). Každá obsahuje nasledovný počet respondentov: 11 – 20 rokov (3 respondenti), 21 – 30 rokov (4 respondenti), 31 – 40 rokov (3 respondenti), 41 – 50 rokov (7 respondentov) a kategória od 51 rokov naďalej (10 respondentov).

Graf 3. Percentuálny podiel respondentov podľa vekových kategórií

MEDIÁLNA PROPAGÁCIA

Respondenti svoju spokojnosť s mediálnou propagáciou mali vyjadriť označením čísla na päťbodovej Likertovej škále, pričom čísla mali nasledovný význam: 1 – veľmi nespokojný/-á, 2 – nespokojný/-á, 3 – ani spokojný/-á, ani nespokojný/-á, 4 – spokojný/-á a 5 – veľmi spokojný/-á.

V tabuľkách č. 1 a č. 2 uvádzame aritmetický priemer odpovedí rozdelených podľa rodnej príslušnosti a účasti na festivale. Zistili sme, že neexistujú žiadne významné rozdiely v spokojnosti s mediálnou propagáciou medzi ženami a mužmi.

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	5,00	4,58	8
Kvalita zvuku	4,88	4,67	7
Festivalový orchester	4,38	4,46	6
Scénografia javiska	3,75	3,92	6
Moderátori	4,14	4,46	7

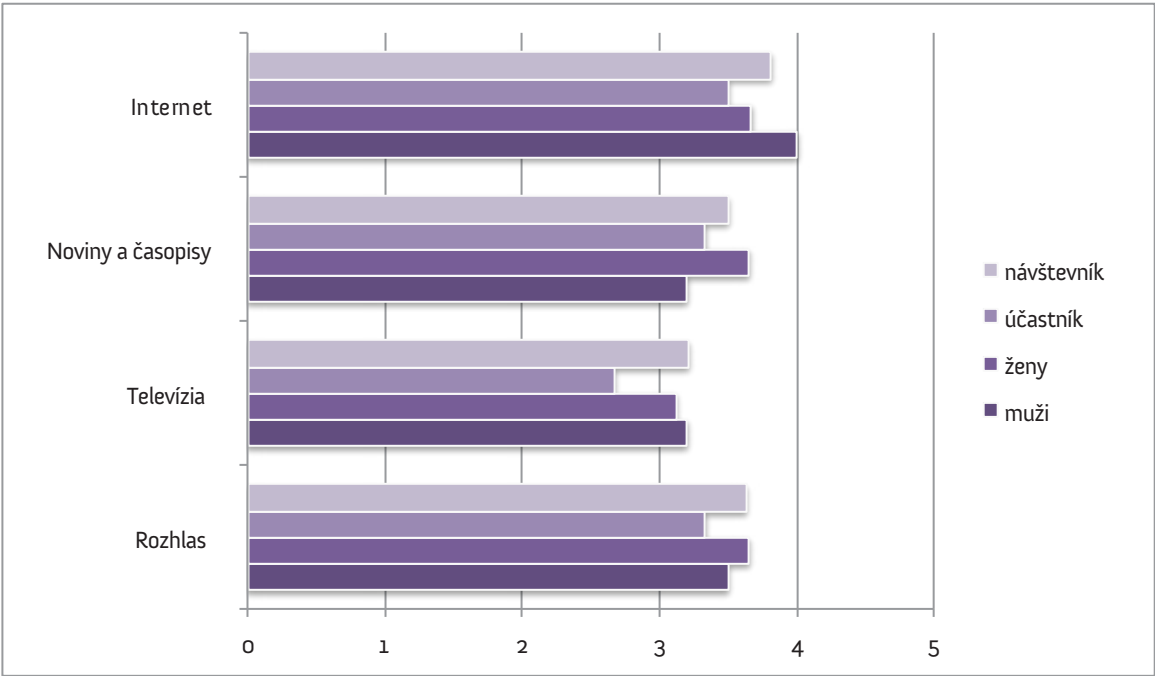
Tabuľka 1. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na rodnú príslušnosť

Keď ide o spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na účasť na festivale žiadne rozdiely sa ani teoreticky nedali zistiť, pre nepriaznivý pomer v počte účastníkov a návštevníkov (3:24). Preto uvádzame len aritmetický stred ich spokojnosti v tabuľke č. 2 a v pokračovaní.

	Účel návštevy		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Rozhlas	3,33	3,63	/
Televízia	2,67	3,21	/
Noviny a časopisy	3,33	3,50	/
Internet	3,50	3,81	4

Tabuľka 2. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na účasť na festivale

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými spôsobmi mediálnej propagácie vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť na festivale uvádzame v grafe č. 4.

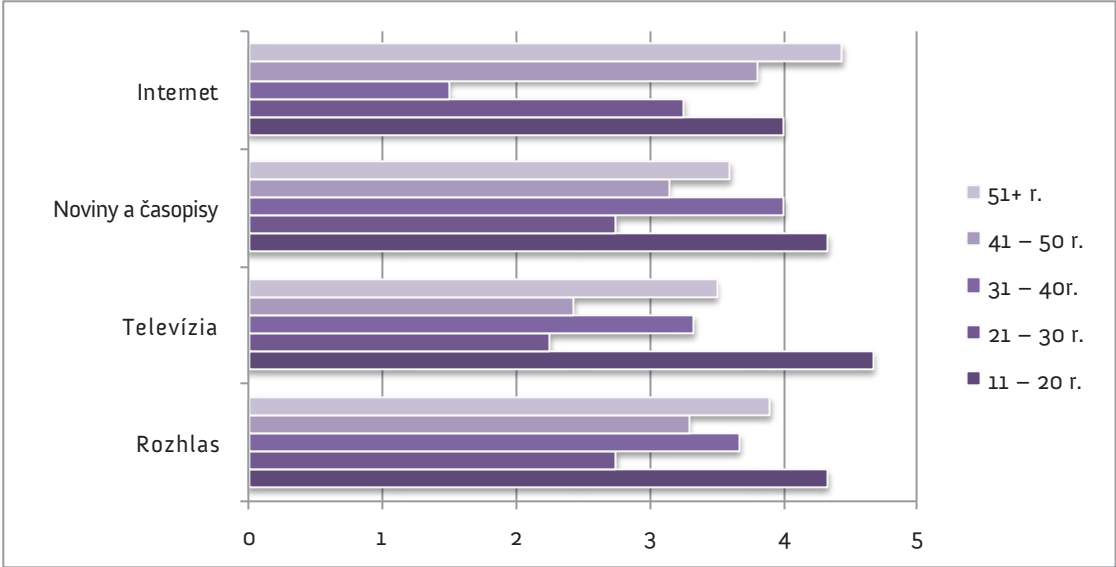
Graf 4. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť na festivale

Zistili sme, že existujú signifikantné rozdiely v spokojnosti s mediálnou propagáciou vzhľadom na vek respondentov. Najmladšia veková skupina (11 – 20 rokov) je štatisticky významne spokojnejšia s televíznou propagáciou ako ostatné skupiny ($F(4,22) = 2.937, p < 0.05$). Na druhej strane, veková kategória 31 – 40 rokov je štatisticky významne menej spokojná s propagáciou na internete ako všetky ostatné kategórie ($F(4,22) = 6.852, p < 0.01$). Evidujeme, že najvyššiu známku dostala internetová propagácia a najnižšiu televízna. Najvyššie známky dávala najmladšia skupina a najnižšie veková skupina 21 – 30 rokov.

	Vekové kategórie					nevyjadrilo sa:
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +	
Rozhlas	4,33	2,75	3,67	3,29	3,90	/
Televízia	4,67	2,25	3,33	2,43	3,50	/
Noviny a časopisy	4,33	2,75	4,00	3,14	3,60	/
Internet	4,00	3,25	1,50	3,80	4,44	4

Tabuľka 3. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na vekové kategórie

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými spôsobmi mediálnej propagácie vzhľadom na vekovú štruktúru uvádzame v grafe č. 5.

Graf 5. Spokojnosť s mediálnou propagáciou vzhľadom na vekové kategórie

DISKUSIA K MEDIÁLNEJ PROPAGÁCII

Respondenti sa relatívne kladne vyjadrovali k mediálnej propagácii. Štatisticky významné rozdiely sme zistili len medzi vekovými kategóriami a to ohľadom internetovej a televíznej propagácie. Najmladšia veková skupina (11 až 20 rokov) je výrazne spokojnejšia s televíznou propagáciou ako ostatné skupiny a veková kategória 31 až 40 rokov je štatisticky významne menej spokojná s propagáciou na internete ako všetky ostatné kategórie. Najvyššie známky dostala internetová propagácia a najnižšie televízna. Najvyššie známky dávali respondenti z najmladšej skupiny a najnižšie známky veková skupina 21 až 30 rokov. Respondenti boli veľmi spokojní s vypracovaním a dizajnom propagačného materiálu k tohtoročnému festivalu (pozdávka a bulletin). Drvivá väčšina sa k nemu vyjadrovala slovami, „super“, „perfektné“, „spokojný/-á som“, „veľmi sa mi páči“, „pekne vypracované“, „na výbornú“, atď. Sedem respondentov sa vôbec nevyjadrilo. Odznala aj konkrétnejšia pochvala: „Všimla som si, že je materiál vypracovaný na kvalitnejšom papieri, je farebistý, s iným obsahom ako minulé roky, čo považujem za dobré a pochvalyhodné“. Jediná pripomienka bola adresovaná na „nesprávnosť niektorých údajov v bulletine“. Návrhy na zlepšenie mediálnej propagácie sa týkali plagátov, ktoré „by mali byť veľké a vylepené po osadách“. Dvaja respondenti navrhli, žeby sa festival vysielal v priamom prenose v televízii, „lebo si to zasluhuje“. Sugerovali viac propagovať a informovať ľudí pred festivalom, ale aj „po festivale viackrát odovšielat všetkých účastníkov a odmenených“. Keď ide o skutočnosť, že sa z organizačných dôvodov festival niekoľkokrát posúval, 9-ti respondenti si žiadajú, aby festival bol v tradičnom januárovom termíne, lebo „inak to nie je ono“ a „najintenzívnejšie ho zažijem, keď sa festival organizuje práve v jeho pravý zimný termín“. Ďalší deviat respondentov sa nevyjadrili vôbec, dvaja boli radi, že sa vôbec uskutočnil, kým sa ostatní k tejto skutočnosti vyjadrili kriticky: „Hanba“, „To sa cítilo aj na samom festivale, že nálada bola taká, že len nech sa festival usporiada, ako keby odkladanie termínu nevlývalo na kvalitu festivalu“, „Dostáva sa dojem nezájmu“, „Ako tradičné, to by sa už nesmeli

stávať, lebo to už nie je len pivnický festival. Všetci sa majú založiť za usporiadanie“, „Nezodpovednosť“ a „Nesprávne ako sa robí s najstarším festivalom. Isteže je to pivnický! Všetci sa to nestalo s ostatnými festivalami, ktoré sa uskutočnili na svoj stály termín. Preto by ste to neurobili s Pivničanmi takto???”.

Môžeme konštatovať, že aj vzhľadom na malý počet respondentov väčšina vyjadrila svoj názor k mediálnej propagácii, propagačnému materiálu a presúvaniu termínu festivalu.

PIATKOVÝ PROGRAM

V tejto časti sa budeme venovať spokojnosti respondentov s jednotlivými aspektmi piatkového programu festivalu. Rodná príslušnosť nemá významný vplyv na spokojnosť respondentov, resp. nezistili sme žiadne významné rozdiely v spokojnosti medzi mužmi a ženami (tab. 4).

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,63	4,44	3
Kvalita zvuku	4,88	4,44	3
Festivalový orchester	4,50	4,38	3
Scénografia javiska	3,75	3,94	3
Moderátori	4,00	4,56	4

Tabuľka 4. Spokojnosť s piatkovým programom vzhľadom na rodnú príslušnosť

Druh účasti na festivale sme nemohli brať do úvahy pre hore uvedený nepriaznivý pomer, preto uvádzame len aritmetické stredy (tabuľka č. 5).

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,00	4,55	3
Kvalita zvuku	4,50	4,59	3
Festivalový orchester	4,50	4,41	3
Scénografia javiska	3,00	3,95	3
Moderátori	3,00	4,45	4

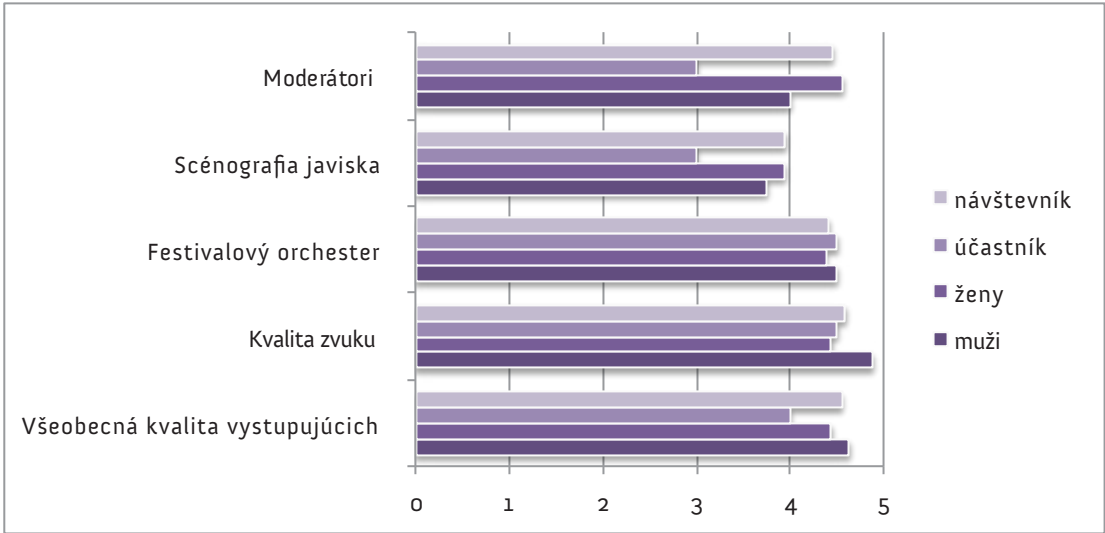
Tabuľka 5. Spokojnosť s piatkovým programom vzhľadom na účasť na festivale

Analýza nám ukázala, že medzi vekovými kategóriami existujú významné rozdiely v spokojnosti s piatkovým programom. Stredná veková kategória (31 – 40 rokov) štatisticky významne nižšie ocenila všeobecnú kvalitu vystupujúcich ($F(4,19) = 3.487, p < .05$). Najlepšie je ocenený zvuk, ale všetky ostatné aspekty okrem scénografie javiska, ktorá ma najnižšiu známku, sa pohybujú okolo hodnoty 4,50, čo považujeme za dosť vysoké. Najspokojnejšia je najmladšia veková skupina a najnespokojnejšia skupina 31 – 40 rokov.

	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +
Všeobecná kvalita vystupujúcich	5,00	4,00	3,67	4,50	4,80
Kvalita zvuku	5,00	4,00	4,33	4,50	4,90
Festivalový orchester	5,00	4,33	3,33	4,67	4,50
Scénografia javiska	5,00	3,33	3,00	4,00	4,00
Moderátori	5,00	4,33	5,00	4,67	3,89

Tabuľka 6. Spokojnosť s piatkovým programom vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi piatkového programu vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 6.

Graf 6. Spokojnosť s piatkovým programom vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

SOBOTŇAJŠÍ PROGRAM

Podobne ako pri posudzovaní spokojnosti s jednotlivými aspektmi piatkového programu, tak aj pri oceňovaní sobotňajšieho programu rodná príslušnosť a účasť nemajú významný vplyv na spokojnosť respondentov (tabuľka 7). Inými slovami, neexistujú štatisticky významné rozdiely v spokojnosti s programom celkovo medzi mužmi a ženami a účastníkmi a návštevníkmi.

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,63	4,38	3
Kvalita zvuku	4,63	4,38	3
Festivalový orchester	4,25	4,38	3
Scénografia javiska	3,50	4,00	3
Moderátori	4,00	4,50	4

Tabuľka 7. Spokojnosť so sobotňajším programom vzhľadom na rodnú príslušnosť

Najvyššie známky v prípade sobotňajšieho programu dostali všeobecná kvalita vystupujúcich a kvalita zvuku. Najnižšiu známku opäť dostala scénografia javiska.

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	4,50	4,45	3
Kvalita zvuku	4,50	4,45	3
Festivalový orchester	4,00	4,36	3
Scénografia javiska	3,00	3,91	3
Moderátori	3,00	4,41	4

Tabuľka 8. Spokojnosť so sobotňajším programom vzhľadom na účasť na festivale

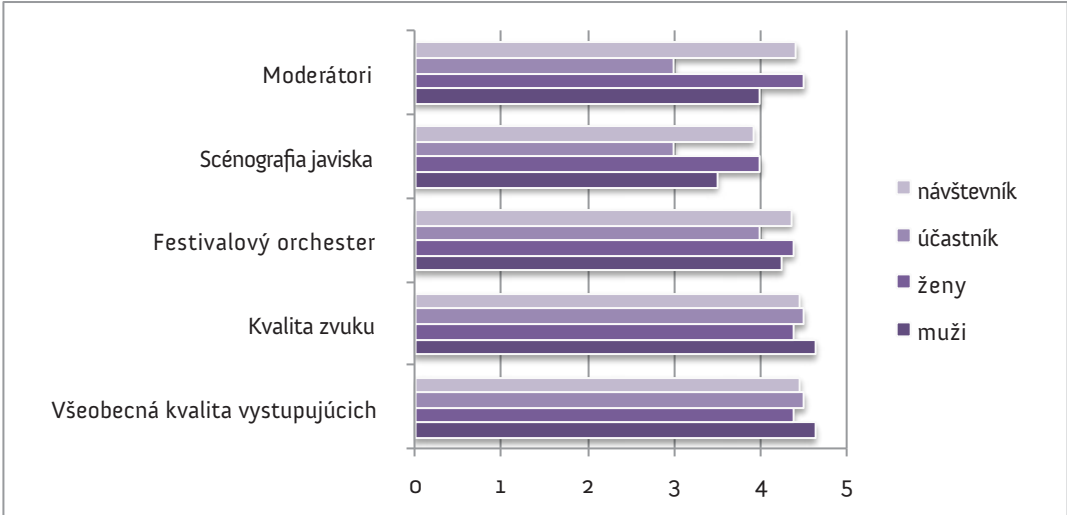
Vekové kategórie zase majú významnú rolu v spokojnosti respondentov (tabuľka 9).
Najstarší a najmladší štatisticky výrazne vyššie ocenili všeobecnú kvalitu vystupujúcich ($F(4,19) = 7.076, p < .001$).
Veková kategória 21 – 30 rokov štatisticky výrazne nižšie ocenila kvalitu zvuku v porovnaní s ostatnými ($F(4,19) = 3.383, p < .05$).

Podobne ako v piatkovom programe, aj v sobotňajšom najvyššie známky dostali všeobecná kvalita vystupujúcich a kvalita zvuku a najnižšiu známku opäť dostala scénografia javiska. Najmladší sú zase najspokojnejší.

	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +
Všeobecná kvalita vystupujúcich	5,00	4,00	4,00	4,00	5,00
Kvalita zvuku	5,00	3,67	4,00	4,29	4,89
Festivalový orchester	5,00	4,00	3,67	4,43	4,44
Scénografia javiska	5,00	3,33	3,00	3,86	4,00
Moderátori	5,00	4,00	5,00	4,57	3,88

Tabuľka 9. Spokojnosť so sobotňajším programom vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi sobotňajšieho programu vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 7.

Graf 7. Spokojnosť s programom celkovo vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

NEDELNÝ PROGRAM

Rovnako ako pri piatkovom a sobotňajšom programe, tak aj v nedeľnom programe rodná príslušnosť a účasť nemajú významný vplyv na spokojnosť respondentov (tabuľka 7).

	Rodná príslušnosť		
	muži	ženy	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	5,00	4,58	8
Kvalita zvuku	4,88	4,67	7
Festivalový orchester	4,38	4,46	6
Scénografia javiska	3,75	3,92	6
Moderátori	4,14	4,46	7

Tabuľka 7. Spokojnosť s nedeľným programom vzhľadom na rodnú príslušnosť

Najvyššie známky aj v prípade nedeľného programu dostali všeobecná kvalita vystupujúcich a kvalita zvuku. Najhoršie zasa scénografia javiska.

AS známkov vzhľadom na účasť v tabuľke č. 8.

	Účasť		
	účastník	návštevník	nevyjadrilo sa:
Všeobecná kvalita vystupujúcich	5,00	4,72	8
Kvalita zvuku	4,50	4,78	7
Festivalový orchester	3,00	4,58	6
Scénografia javiska	3,00	3,95	6
Moderátori	4,00	4,37	7

Tabuľka 8. Spokojnosť s nedeľným programom vzhľadom na účasť na festivale

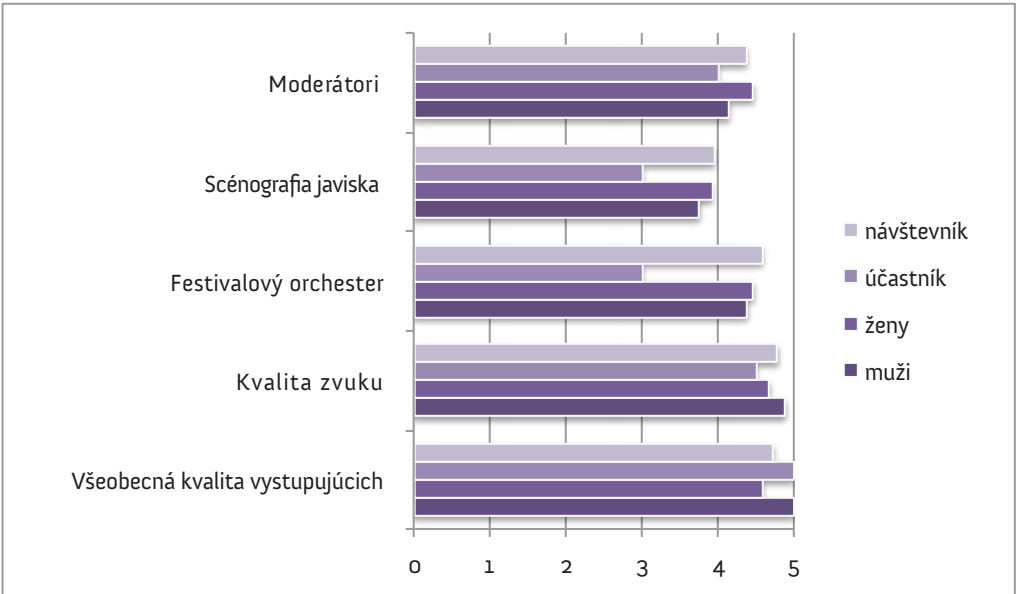
Vekové kategórie majú významnú rolu pre spokojnosť respondentov v prípade oceňovania nedeľného programu (tabuľka 9). Veková kategória 31 – 40 rokov výrazne nižšie ocenila všeobecnú kvalitu vystupujúcich v porovnaní s ostatnými vekovými kategóriami ($F(3,15) = 10,502, p < .001$).

Tentokrát je najspokojnejšia skupina 41 – 50 rokov. Najviac boli ocenené všeobecná kvalita vystupujúcich a kvalita zvuku.

	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 +
Všeobecná kvalita vystupujúcich	/	4.53	3.50	4.83	5.00
Kvalita zvuku	/	4.33	4.50	4.83	4.89
Festivalový orchester	/	3.33	4.00	4.71	4.67
Scénografia javiska	/	3.00	3.00	4.14	4.11
Moderátori	/	4.67	5.00	4.57	3.88

Tabuľka 9. Spokojnosť s nedeľným programom vzhľadom na vekovú štruktúru

Graficky znázornenú spokojnosť s jednotlivými aspektmi nedeľného programu vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť uvádzame v grafe č. 8.

Graf 7. Spokojnosť s nedeľným programom vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť

REvuÁLNA ČAsŤ

Revuálnu časť hodnotili 23 respondenti. Z toho 14 žien a 9 mužov, dvaja účastníci a 21 návštevníkov. Žiadne signifikantné rozdiely vzhľadom na rodnú príslušnosť, účasť a vekovú štruktúru sme nezistili (tabuľky 10 a 11), ale evidujeme vysoké známky všetkých respondentov.

Revuálna časť	Rodná príslušnosť / účasť				
	muži	ženy	účastníci	návštevníci	nevyjadrilo sa
	4,56	4,36	4,50	4,43	4

Tabuľka 10. Spokojnosť s revuálnou časťou vzhľadom na rodnú príslušnosť a účasť na festivale

Revuálna časť	Vekové kategórie				
	15 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 + rokov
	5,00	4,67	5,00	4,00	4,40

Tabuľka 11. Spokojnosť s revuálnou časťou vzhľadom na vekovú štruktúru

Keď ide o celkové hodnotenie programovej časti 48. medzinárodného festivalu spevákov – sólistov slovenských pôvodných ľudových piesní Stretnutie v pivníckom poli, všetky štyri programy boli dosť vysoko ocenené (viac ako 4.00). Respondenti najviac ocenili revuálnu časť, potom nedeľný, piatkový a sobotňajší program (tabuľka 12).

Deň	Programy			
	piatok	sobota	nedeľa	revuálna časť
Známka	4,35	4,29	4,40	4,43
Štandardná odchýlka	0,61	0,60	0,65	0,79
Nevyjadrilo sa	3	3	6	4

Tabuľka 12. Celková spokojnosť s jednotlivými programami

DISKUSIA K PROGRAMOM

Štatistická analýza nezistila žiadne významné rozdiely v spokojnosti s hociktorým z programov vzhľadom na rodnú príslušnosť respondentov. Účel návštevy festivalu (účastník – návštevník) sme vôbec nemohli brať do úvahy pre výrazný rozdiel v podieli respondentov (3 vs. 24). Zistili sme ale, že existujú významné rozdiely medzi vekovými kategóriami respondentov. Signifikantný rozdiel v oceňovaní všeobecnej kvality vystupujúcich existuje vo všetkých troch programoch. V piatkovom programe veková skupina 31 – 40 rokov ju oceňuje výrazne nižšie ako ostatní, v sobotňajšom najmladší a najstarší ju oceňujú výrazne vyššie a v nedeľnom programe ju tiež skupina 31 – 40 oceňuje výrazne nižšie. Ešte jeden signifikantný rozdiel sa zjavil v sobotňajšom programe, kde veková kategória 21 – 30 rokov výrazne nižšie ocenila kvalitu zvuku v porovnaní s ostatnými vekovými kategóriami. Problém s týmito zisteniami spočíva v tom, že sú založené na veľmi malej vzorke respondentov, čo považujeme za najväčší nedostatok tohto prieskumu. Tak v skupine ľudí 31 až 40 rokov, ktorá výrazne nižšie známkovala účinkujúcich, máme len dvoch ľudí, ktorí mohli mať zlú náladu vtedy, alebo práve naopak, mohli byť jediní reálni v svojom oceňovaní. Týmto chybám sa dá vyhnúť, keď je vzorka omnoho väčšia. To čo ale nemôžeme spochybňovať je, že všetci respondenti najviac ocenili kvalitu účinkujúcich a kvalitu zvuku. Tieto dva aspekty si u všetkých respondentov a vo všetkých troch programoch zaslúžili najvyššie známky. Na druhej strane, všetci respondenti sa zhodli, že sú najmenej spokojní so scénografiou javiska. Na túto záležitosť by organizátori mali viac prihliadnuť a urobiť nejaké zmeny k lepšiemu. Evidujeme vysoké ocenenie všetkých aspektov revuálnej časti, ktorá bola najvyššie ocenená spomedzi všetkých programov. Po nej nasledovali nedeľný, piatkový a sobotňajší program. Všetky programy mali priemernú známku cca 4,40, čo môžeme považovať za vysokú spokojnosť respondentov. Pripomienky, ktoré respondenti uvádzali, sa týkajú v prvom rade orchestra. Prvá sa týkala ich správania na javisku („Orchester má byť vážnejší a nie sa rehotáť“), druhá sa týkala absencie cimbalu a violončela, kým sa tretia vzťahovala na výber hudobníkov do orchestra. („Orchester tohto festivalu by mal angažovať ‚našich‘, slovenských, vzdelaných hudobníkov, aby bol z rôznych

prostredí, a nielen pánovi Grňovi kamaráti“). Aj keď kritizovaná, scénografia javiska bola v jednom prípade pripomienkovaná len tým, že „záclony boli zlé a ostatné bolo OK“.

KONKRÉTNÉ NÁVRHY NA ZLEPŠENIE FESTIVALU

Medzi respondentmi odznelo aj niekoľko konkrétnych návrhov k zlepšeniu festivalu organizovaním sprievodných podujatí a novými obsahmi. Prvý z nich, ktorý sa štyrikrát opakoval, je výstava obrazov, krojov vojvodinských Slovákov a archívnych fotografií z minulých ročníkov festivalu. Ďalej navrhovali nahrávať nedeľný program a publikovať ho potom v podobe CD. Tiež navrhovali vytvoriť reprezentačné CD víťazov minulých ročníkov festivalu.

Niekoľkokrát odznel aj návrh do revuálnej časti programu zaradiť vystúpenie folklórneho súboru zo zahraničia (v prvom rade zo Slovenska, Maďarska alebo Rumunska). Navrhovali aj väčší počet spevákov a aby festival v piatok otvoril vlnajší víťaz festivalu. Jeden respondent sugeroval „záväznú ľudovú pieseň pre účastníkov, ktorí sa súťažia, a dve svojvoľne vybrané“ a dvaja svoje pochvaly adresovali na vtipný spôsob moderovania. Posledný návrh je tiež zaujímavý – organizovať koncert voľakedajších účastníkov festivalu.

Na záver môžeme skonštatovať, že vzhľadom na nízky počet respondentov sme disponovali celkom slušným množstvom zaujímavých, konkrétnych návrhov a podnetov, ktorých realizácia by mohla prispieť k dlhodobému zlepšeniu tohto festivalu do budúcnosti. Respondenti sa všeobecne kladne, v niektorých prípadoch veľmi pozitívne vyjadrovali k určitým aspektom programových obsahov festivalu, takže tohtoročnú organizáciu 48. medzinárodného festivalu spevákov – sólistov slovenských pôvodných ľudových piesní Stretnutie v pivníckom poli môžeme bezpochybne považovať za veľmi úspešnú. Svedčí o tom spokojnosť návštevníkov, čo nevieme tvrdiť aj v mene účastníkov, boli len traja. Príčinou toho môže byť, že inšpicienti nedelili dotazníky účastníkom (rovnako ako návštevníkom) v dostatočnej miere a nepovzbudzovali ich na ich vyplňanie. Len seriózný prístup všetkých zúčastnených v prieskume nám môže vyprodukovať kvalitné zistenia, na základe ktorých môžeme vytvoriť účinné intervencie na zlepšenie festivalu.

Nielen krásna autentického ľudového spevu, aj krásna slovenského ľudového kroja na 48. stretnutí v pivníckom poli 2013

Druhá zmluva v tejto oblasti bola podpísaná 11. júna 2013 v Báčskej Palanke. Upravujú sa ňou vzájomné práva a povinnosti zakladateľov a organizátorov **Stretnutia v pivnickom poli**. Podpísaním zmluvy náš najstarší festival, ktorý bežne má päťdesiat rokov chráni a konzervuje autentické slovenské ľudové piesne, má dvoch spoluzakladateľov – Národnostnú radu slovenskej národnostnej menšiny a Slovenský kultúrno-umelecký spolok Pivnica. Okrem spoluzakladateľov podujatie bude organizovať aj Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Obec Báčska Palanka. Všetky tieto subjekty sa na realizácii festivalu určitým spôsobom podieľali aj v doterajších ročníkoch, avšak podpísaním zmluvy sú jasnejšie definované ich úlohy a povinnosti. V mene zakladateľov zmluvu podpísali predsedníčka NRSNM Anna Tomanová Mikanová a predseda SKUS Pivnica Valentin Grňa a v mene organizátorov riaditeľka ÚKVS Milana Sklabinská a predseda Obce Báčska Palanka Aleksandar Đedovac. Na tom, že je potrebné zmluvne upraviť práva a povinnosti zainteresovaných subjektov v týchto neľahkých časoch, sa uzhodli všetci prítomní, a to tým skôr, že termín konania nášho najstaršieho festivalu Stretnutia v pivnickom poli bol v roku 2013 dvakrát posúvaný. Vzhľadom na to, že sa na festivaly vyčleňujú nemalé finančné prostriedky, nová organizačná schéma by mala prispieť k formovaniu takého modelu, v ktorom ustanovizne a inštitúcie budú hlavnými odbornými garantmi festivalu a lokálni organizátori aj naďalej dobrými hosťiteľmi a promotérmi udalosti vo svojom prostredí. Okrem spomínaných podpisovateľov zmluvy, finančné prostriedky na festival poskytuje aj Pokrajinský sekretariát pre kultúru a verejné informovanie a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Po tom ako bola zmluva podpísaná, bol určený aj dátum konania 48. festivalu Stretnutie v pivnickom poli. Uskutočnil sa v neobvyklom termíne, 25. až 27. októbra a tak pesnička V pivnickom poli, ktorá je zvukovou festivalu, predsa len aj v tomto roku zaznela v podaní festivalového orchestru v plnej svojej kráse. A vďaka dvanásťčlennému orchestru, ale aj vďaka obecenskému, sedemnásti speváci z našich spolkov za svoju kvalitnú interpretáciu boli odmenení hojným potleskom. Možno povedať, že bol plne zaslúžený, lebo na javisku vystúpili speváci, mnohí z nich debutanti, s mimoriadnymi predpokladmi pre budúcu spevácku dráhu. Tak sa prvý súťažný deň 48. festivalu do kultúrnych dejín tunajších Slovákov zapíše nie kvantitou ale kvalitou vystupujúcich. A kvalitný spev sprevádzala krása ľudových krojov, v ktorých súťažiaci vystupovali.

No aj napriek prívlastku medzinárodný, tento ročník mal iba vojvodinský charakter. Neštandardný termín konania festivalu však neubral na kvalite účinkujúcich, ktorí do Pivnice prišli z rôznych kútov Vojvodiny. Banát reprezentovali Kovačičania a Padinčania, Srijem mal predstaviteľov z Dobanovca a Šidu, pokiaľ z Báčky tu boli predstavitelia Hložian, Kysáča, Petrovca, Nového Sadu, Kulpína, Selenče a pravdaže, Pivnice.

Na všetkých troch večerných programoch sprievodné slovo mal moderátor Rastislav Zorňan. Prednes a autentickosť piesní účinkujúcich hodnotila odborná porota v zložení: Juraj Ferik, Jarmila Juricová-Stupavská a Mária Zdravkovićová, pokiaľ kvalitu ľudového odevu hodnotila Vlasta Vinkovićová. Po vzájomnej konzultácii všetkých členov poroty, verdikt bol nasledovný: Vlasta Vachulová z Pivnice získala prvú cenu za prednes piesne a stala sa absolútnou víťazkou festivalu. Získala aj sympatie divákov, teda bola ocenená aj cenou obecnstva. Druhú cenu za prednes piesne si vyspievala Anita Petráková z Kovačice a tretia cena za prednes bola udelená rovnoprávne dvom súťažiacim. Získali ju Kulpinčanka Andrea Šimová a Andrea Lačoková z Petrovca. Dve rovnoprávne ceny boli udelené aj za autentickosť piesne a za ľudový odev, ako aj dve ceny obecnstva. V každej z týchto kategórií po jednej cene

Drugi ugovor u ovoj oblasti potpisan je 11. juna 2013. godine u Bačkoj Palanci. Njime su uređena međusobna prava i obaveze osnivača i organizatora *Susreta u pivničkom polju*. Potpisivanjem ugovora naš najstariji festival, koji gotovo pedeset godina čuva i konzervira autentične slovačke narodne pesme, ima dva zajednička osnivača – Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i Slovačko kulturno-umetničko društvo „Pivnica“. Osim zajedničkih osnivača, manifestaciju će organizovati i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Opština Bačka Palanka. Svi ovi subjekti su u realizaciji festivala na određeni način učestvovali i u dosadašnjim godištim, međutim, potpisivanjem ugovora jasnije su definisani njihovi zadaci i obaveze.

U ime osnivača ugovor su potpisali predsednica NSSNM Ana Tomanova Mikanova i predsednik SKUD „Pivnica“ Valentin Grnja, a u ime organizatora direktorka ZKVS Milana Sklabinski i predsednik Opštine Bačka Palanka Aleksandar Đedovac. Da je potrebno ugovorom urediti prava i obaveze zainteresovanih subjekata u ovim teškim vremenima, saglasili su se svi prisutni, i to tim pre što je termin održavanja našeg najstarijeg festivala *Susret u pivničkom polju* u 2013. godini bio dva puta pomešan. S obzirom na to da se za festivale izdvajaju prilična finansijska sredstva, nova organizaciona shema bi trebalo da doprinese formiranju takvog modela u kojem bi ustanove i institucije bile glavni stručni garanti festivala, a lokalni organizatori i nadalje dobri domaćini i promoteri dešavanja u svojoj sredini. Osim pomenutih potpisnika ugovora, finansijska sredstva za festival obezbeđuje i Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informisanje i Kancelarija za Slovake koji žive u inostranstvu.

Nakon što je ugovor potpisan, određen je i datum održavanja 48. festivala *Susret u pivničkom polju*. Održao se u neobičajenom terminu, od 25. do 27. oktobra, i tako je pesma *U pivničkom polju*, koja je himna festivala, ipak i ove godine odjeknula u izvođenju festivalskog orkestra u punoj svojoj lepoti. A zahvaljujući orkestru od dvanaest članova, ali i srdačnom stanovništvu, sedamnaest pevača iz naših društava za svoju kvalitetnu interpretaciju bilo je nagrađeno jakim aplauzom. Može se reći da je bio u potpunosti zaslužen, jer su na sceni nastupili pevači, mnogi od njih debitanti, sa izvanrednim preduslovima za buduću pevačku karijeru. Tako će se prvi dan takmičenja 48. festivala upisati u istoriju kulture ovdašnjih Slovaka ne kvantitetom, nego kvalitetom nastupa. Kvalitetnu pesmu pratila je lepota narodnih nošnji, u kojima su takmičari nastupali.

Međutim, i pored atributa „međunarodni“, ovogodišnji festival imao je samo vojvođanski karakter. Nestandardni termin održavanja festivala nije, pak, oduzeo od kvaliteta učesnika koji su u Pivnice došli iz raznih krajeva Vojvodine. Banat su reprezentovali Kovačičani i Padinčani, Srem je imao predstavnike iz Dobanovca i Šida, dok su iz Bačke bili predstavnici Gložana, Kisača, Bačkog Petrovca, Novog Sada, Kulpina, Selenče, i naravno, Pivnica.

Na sva tri večernja programa uvodnu reč imao je moderator Rastislav Zornjan. Interpretaciju i autentičnost pesama učesnika vrednovao je stručni žiri u sastavu: Juraj Ferik, Jarmila Juric Stupavski i Marija Zdravković, dok je kvalitet narodne nošnje vrednovala Vlasta Vinković.

Nakon međusobnih konsultacija članova žirija, rezultat je bio sledeći: Vlasta Vahula iz Pivnice osvojila je prvu nagradu za izvođenje pesme i postala apsolutna pobednica festivala. Stekla je i simpatije gledalaca, tako da je ovenčana i nagradom publike. Drugu nagradu za izvođenje pesme osvojila je Anita Petrak iz Kovačice, a treća nagrada za interpretaciju ravnopravno je dodeljena dvema takmičarkama. Osvojile su je Kulpinčanka Andrea Šimova i Andrea Lačok iz Bačkog Petrovca. Dve ravnopravne nagrade uručene su i za autentičnost pesme i za narodnu nošnju, kao i dve nagrade publike. U svakoj od ovih kategorija jednu nagradu je osvojila Leonora Sudi, a za

získala Leonóra Súdiová, a za autenticnosť piesne bol ocenený ešte Padinčan Denis Galas. A cena za ľudový odev bola udelená aj Máriovi Erakovi z Hložian.

Po udelení cien nasledovala revuálna časť programu, v ktorej mali diváci príležitosť vidieť a počuť ľudové piesne v prednese našich dolnozemskej operných spevákov Jaroslavy Benkovej Vlčekovej z Nového Sadu a Borisa Babíka zo Starej Pazovy. Oba speváci sa po mnohých rokoch opätovne postavili na pivničné javisko, na ktorom kedysi stáli ako víťazi. Okrem nich sa predstavili hostia z Padiny, komorný zbor Viliama Figuša Bystrého pod vedením Janka Tomeka, ktorý zaspieval tri slovenské ľudové pesničky bez hudobného sprievodu.

Tohtoročné Stretnutie v pivničkom poli malo aj niektoré novinky. Jednou je cena NRSNM, ktorá sa udeľuje absolútnemu víťazovi festivalu. Druhou novinkou je design a forma bulletinu, ktorého vydanie mal na starosti Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Bulletin obsahuje aj Festivalový spevník, čiže textový a notový zápis niektorých piesní, ktoré odznali na vlaňajšom ročníku. **Úlohu koordinátora aj v prípade tohto festivalu čiastočne plnil Marijan Pavlov.**

Keď ide o festival detského folklóru Zlatá brána, zmluva o vzájomných právach a povinnostiach zakladateľov a organizátorov nebola podpísaná. Napriek tomu ÚKVS si splnil svoj záväzok z finančného plánu a podporil ten segment, o ktorom sa organizátor KIS Kysáč vyjadril, že je problematický. Keďže povestný kysáčsky zámok, na ktorom deti vystupujú, teda scénografia festivalu, bol už opotrebený, bolo potrebné vyhotoviť nový. Prostriedky z rozpočtu ÚKVS tak boli zaplatené Pavlovi Kozovi z Kysáča, ideovému tvorcu tejto scénografie, ktorý v roku 2013 zhotovil na podobu starej úplne novú scénografiu.

VYHODNOTENIE KONCERTOV TANEČNÝCH SKUPÍN 43. FOLKLÓRNEHO FESTIVALU TANCUJ, TANCUJ... V HLOŽANOH

1. Laureátom festivalu – zlaté pásmo získal SKUS Pivnica FS V pivničkom poli, mladšia tanečná skupina, choreografia: Mám ja koňa faku (umelecký vedúci a autor choreografie Janko Merník),
2. Strieborné pásmo získal KOS Jednota z Hložian, mladšia tanečná skupina, choreografia: Zažeh, Jaňik, ovce, do tej bukoviňe (umelecký vedúci a autor choreografie Jaroslav Kriška),
3. Bronzové pásmo získal SKC P. J. Šafárika z Nového Sadu, FS Šafárik, choreografia: Drotári idú... (umelecký vedúci Ivan Slávik, autor choreografie Ján Slávik).

Festival bol pripravený na veľmi dobrej organizačnej úrovni, v príjemnom prostredí hložianskeho kultúrneho domu a prírodného amfiteátra spolu so sprievodnými podujatiami, ktoré vhodne obohatili program a doplnili celkový obraz kultúry miestneho prostredia. Písomný informátor, ako aj programový bulletin mali vkusnú formu a prehľadný, zaujímavý obsah.

Folklórny festival Tancuj, tancuj... patrí do skupiny najstarších celomenšinových festivalov, a čo do početnosti účastníkov je najmasovejším hudobno-tanečným festivalom Slovákov v Srbsku, tu volíme reprezentanta, ktorý súčasný slovenský vojvodinský hudobno-tanečný folklór prezentuje na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve. Už len preto musím poznamenať, že by sme na tomto podujatí mali ozaj sledovať hudobno-tanečný materiál z vlastných, domácich prostredí. Neraz to bolo počuť zo strany odborníkov zo Slovenska, ale i od nás. Pre niekoho sa táto smernica zdá dokola sa opakujúca, ale v skutočnosti je veľmi dôležitá, každý autor by sa mal vynasnažiť vyťažiť zo svojho lokálneho prostredia čo najviac a zapracovať to do choreografií, ktoré predvedie na javisku. Rovnako tak je dôležitá kvalitná interpretačná úroveň

autentičnosti pesme nagrađen je još Padinčan Denis Galas. Nagrada za narodnu nošnju uručena je i Mariu Eraku iz Gložana.

Nakon uručivanja nagrada odvijao se revijalni deo programa, na kojem su gledaoci imali priliku da vide i čuju narodne pesme u izvođenju naših operskih pevača sa Donje zemlje – Jaroslave Benke Vlček iz Novog Sada i Borisa Babika iz Stare Pazove. Oba pevača su se posle mnogo godina ponovo popeli na pivničku scenu, na kojoj su nekada stajali kao pobednici. Osim njih predstavili su se i gosti iz Padine, kamerni hor Viljema Figuša Bistrog pod vođstvom Janka Tomeka, koji je otpjevao tri slovačke narodne pesme bez muzičke pratnje.

Ovogodišnji *Susret u pivničkom polju* imao je i neke novine. Jedna je nagrada NSSNM koja se dodeljuje apsolutnom pobedniku festivala. Druga novina je dizajn i forma biltena, za čije objavljivanje se pobrinuo Zavod za kulturu vojvodanskih Slovača. Bilten sadrži i Festivalsku pesmaricu, odnosno tekstualni i notni zapis nekih pesama koje su izvođene na prošlogodišnjem festivalu. Ulogu koordinatora i u slučaju ovog festivala delimično je vršio Marijan Pavlov.

Kada je reč o festivalu dečijeg folklora *Od zlata kapija*, ugovor o međusobnim pravima i obavezama osnivača i organizatora nije bio potpisan. Uprkos tome, ZKVS ispunio je svoju obavezu iz finansijskog plana i podržao onaj segment o kojem se organizator KIS Kisač izjasnio kao problematičnom. Budući da je čuveni kisački zamak – scena, na kojoj deca nastupaju, već dotrajavao, bilo je potrebno izgraditi novi. Na taj način, sredstva iz budžeta ZKVS isplaćena su Pavlu Kozi iz Kisača, idejnom tvorcu ove scenografije, koji je u 2013. godini izradio, po uzoru na staru, potpuno novu scenografiju.

VREDNOVANJE KONCERTA FOLKLORNIH GRUPA 43. FOLKLORNOG FESTIVALA TANCUJ, TANCUJ... U GLOŽANU

1. Laureat festivala – Zlatnu plaketu dobilo je SKUD „Pivnica“ FS U Pivničkom polju, mlađa folklorna grupa, koreografija: Mám ja koňa faku (umetnički rukovodilac i autor koreografije Janko Merník).
2. Srebrnu plaketu osvojilo je KPD „Jedinstvo“ iz Gložana, mlađa folklorna grupa, koreografija: Poteraj, Janjik, ovce, u tu bukoviňu (umetnički rukovodilac i autor koreografije Jaroslav Kriška).
3. Bronzanu plaketu osvojio je SKC „Pavel Jozef Šafarik“ iz Novog Sada, koreografija: Kotlokrpe idu... (umetnički rukovodilac Ivan Slavik, autor koreografije Jan Slavik).

Festival je bio organizovan na veoma visokom nivou, u prijatnom ambijentu gložanskog Doma kulture i prirodnog amfiteatra, zajedno sa pratećim manifestacijama koje su prikladno obogatile program i upotpunile celokupnu sliku o kulturi ovog mesta. Pisani informator, kao i bilten sa programom, imali su dopadljivu formu i pregledan, zanimljiv sadržaj.

Folklorni festival *Tancuj, tancuj...* pripada grupi najstarijih svemanjinskih festivala, a po broju učesnika je najmasovniji muzičko-plesni festival Slovača u Srbiji, na kom bismo predstavnik, koji će savremeni slovački vojvodanski muzičko-plesni folklor prezentovati na Folklornim svečanostima pod Poljanom u Detvi. Samo zbog toga moram da naglasim da bismo na ovoj manifestaciji morali zaista da pratimo muzičko-plesni materijal iz sopstvenih domaćih sredina. To se često moglo čuti i od strane stručnjaka iz Slovačke, kao i od nas samih. Nekome se čini da se ova preporuka stalno ponavlja, ali u stvarnosti je veoma značajna i svaki autor bi trebalo da se trudi da izvuče što više iz svoje lokalne sredine i to uklopi u koreografiju koju će nam predstaviti na sceni. Jednako kao što je važan kvalitetan nivo interpretacije folklornih kolektiva, koji je većina dostigla i na ovogodišnjem festivalu, što je, naravno, za pohvalu, bitno je istraživati i prezentovati tradicionalne forme plesa, narodne

Momentky zo 43. folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... v Hložanoch

tanečných kolektívov, ktorú väčšina dosiahla aj na tohtoročnom festivale, čo je samozrejme chvályhodné. Podstatné je skúmať a prezentovať tradičné tanečné formy, ľudové piesne, ktoré sa postupne stanú odkazom a inšpiračným materiálom pre budúce generácie.

Hodnotená časť festivalu v kategórii tancov pozostávala z dvoch oddelených koncertov, pričom úroveň výstupov sa postupne zvyšovala, čo hovorí o tom, že organizátori poznajú zázemie a prácu jednotlivých kolektívov.

Choreografi vo svojej tvorbe v zásade čerpali buď z domácich zdrojov, z prameňov svojej miestnej vojvodinskej kultúry, alebo zo zdrojov tanečných oblastí Slovenska. Tak ako sme už naznačili v úvodných riadkoch, pre porotu má vyššiu váhu práve domáci zdroj, ide o odhaľovanie, zachovanie a oživenie domácich kultúrnych atribútov, ktoré sú ľuďom vlastné a blízke, v ktorých vyrastali predchádzajúce i súčasné generácie, ktoré sú v ich duchovnej pamäti a najlepšie, najprirodzenejšie ich cítia i pri scénickom predvádzaní. Určite je užitočné, aby kolektívy mali vo svojom repertoári spracované aj tanečné oblasti Slovenska alebo napríklad i tance iných etník žijúcich vo Vojvodine. Je úplne prirodzené, aby ich súbory mali vo svojom repertoári, ale na reprezentačných festivaloch slovenských kolektívov pestujúcich tradičnú ľudovú kultúru v Srbsku porota uprednostňuje domáce inšpiračné zdroje.

V kolektívoch predstavených v prvom koncerte tanečných súborov by v budúcnosti bolo treba viac pracovať na technickej úrovni tanečníkov a držaní tela pri tanci. Negatívum týchto súborov bolo nasadenie rýchleho tempa vo finále, čo nedostatočne nacvičení tanečníci nezvládli a orientovali sa iba na prednes, pritom pôsobili nezaujato, boli bez úsmevu na tvárach a úplne sa stratil ich kontakt s obecnstvom. Spevákku zložku dostatočne nevyužil takmer ani jeden súbor a keď ide o interpretáciu, bola na nízkej úrovni, až na dve výnimky. Okrem laureáta, na prvom festivalovom koncerte sa najsviežejšie, pekným prejavom a takým istým spevom dievčat prezentovali tanečníci z Kovačice. Keď ide o ostatné choreografie, mohli sme počuť obligátny piesňový fond opakujúci sa roky, ktorý je, žiaľ, dôkazom minimálnej práce na domácom teréne.

Po choreografickej stránke prevládali výstupy s menej výraznou priestorovou kresbou a takmer rovnakou úrovňou tanečného tempa počas celého výstupu, dramaturgická krivka ich výstupov bola nevýrazná. No najviac v dobrom slova zmysle vyčnieval FS V pivníckom poli, mladšia skupina tanečníkov z Pivnice. Tanečníci vkusne rozvíjali úvodný čardášový motív, tanečné obrazy sa v priestore organicky prelínali, tanečníci pôsobili dojmom zrelosti. Choreograf Janko Mernik preukázal veľký cit pre mieru, zmena melódie a tanečného motívu bola prirodzená a prichádzalo k nej v pravej chvíli, na javisku bolo viac tanečných kreácií súčasne, čo vystúpeniu pridávalo rozmanitosť, okrem toho narastalo a čoraz viac osvojovalo divákov. Treba tiež povedať, že aj kvalitná hudobná zložka a spev svojou mierou a príjemnou harmóniou prispeli k výbornému dojmu z tohto výstupu. Pre nás bolo toto číslo najucelenejšie, keď ide o aspekty a atribúty dobrej choreografie, rovnako krásne bol prezentovaný lokálny materiál, čo sa tiež pričínilo o to, aby sa menovaný súbor stal laureátom festivalu a našim reprezentantom na Folklórnych slávnostiach pod Poľanom u Detve.

pesme, ktoré by postupne postali zaveštanje i inšpiratívny materiál za budúce generácie.

Vrednovan deo festivala u plesnoj kategoriji, s obzirom na broj nastupa protekao je veoma promišljeno u dva odvojena koncerta, pri čemu je nivo programa postepeno napredovao, što proizilazi iz organizatorovog poznavanja pozadine i rada pojedinih kolektiva.

U svom radu koreografi su polazili u načelu ili iz domaćih izvora, iz vrela sopstvene mesne vojvođanske kulture, ili iz izvora folklornih oblasti Slovačke. Kao što smo na početku već istakli, za ocenu žirija veću važnost imaju upravo domaći izvori; očuvanje, oživljavanje domaćih kulturnih atributa, koji su ljudima urođeni i najbliži, iz kojih su izrastale prethodne i sadašnje generacije, koje su u njihovoj duhovnoj svesti i emotivno ih najbolje, najprirodnije proživljavaju i u scenskom izvođenju. Zasigurno je korisno da kolektivi imaju u svom repertoaru obrađene i folklorne oblasti Slovačke ili na primer i igre drugih etničkih grupa koje žive u Vojvodini. Prirodno je da svaki ansambl može da ih ima u svom repertoaru, ali na ocenjivanom reprezentativnom festivalu slovačkih kolektiva koji neguju tradicionalnu narodnu kulturu u Srbiji, žiri daje prednost domaćim inspirativnim izvorima.

U kolektivima koji su predstavljeni na prvim koncertima plesnih ansambala, u budućnosti bi bilo pogodno više poraditi na tehničkom nivou igrača, na njihovom držanju tela. Mana ovih ansambala u finalu bilo je nametanje brzog tempa koje nedovoljno uvežbani igrači nisu savladali, a orijentisali su se samo na interpretaciju, čime su delovali neusredsređeno, bez osmeha na licima, i u potpunosti izgubivši dijalog sa publikom. Gotovo u svim ansamblima pevačka komponenta nije bila dovoljno iskorišćena, a što se tiče interpretacije bila je na slabom nivou, osim dva izuzetka. Osim laureata festivala, na prvom koncertu najsvežije su izgledali igrači iz Kovačice, s lepim izrazom i lepom pesmom devojaka. U ostalim koreografijama mogli smo čuti uobičajen fond pesama koji se godinama ponavlja, a koji je, nažalost dokaz minimalnog rada na domaćem terenu.

Što se tiče koreografske strane, prevladali su nastupi sa manje izražajnim prostornim crtežom i sa gotovo istim nivoom plesnog tempa tokom celog nastupa. Dramaturška krivulja nastupa bila je bezizražajna. Ipak, najviše je iz reda, u dobrom smislu reći, štrčao FA „U pivničkom polju“, mlađa grupa iz Pivnica. Igrači su veoma prikladno razvijali uvodni motív čardaša, plesne slike su se organski prelivali u prostoru, plesači su ostavljali zreo utisak. Koreograf Janko Mernik pokazao je veliki osećaj za meru, smena melodije i plesnog motiva nastajala je prirodno i u pravom trenutku, na sceni se istovremeno odvijalo nekoliko plesnih kreacija što je doprinelo raznolikosti nastupa, i napokon, ceo nastup je protekao u dopadljivoj gradaciji. Takođe treba istaći da su i kvalitetna muzička komponenta i pesma svojom umerenošću i harmonijom doprinele izvanrednom celokupnom utisku ovog nastupa. Za nas je ova tačka bila najcelovitija što se tiče svih aspekata i atributa koje koreografija treba da sadrži, kao i isto tako scenski divno uobličenog, lokalnog materijala, zahvaljujući čemu je postao laureat festivala i predstavnik na Folklornim svečanostima pod Poľanom u Detvi sledeće godine.

Pozitivno vrednujemo nivo umetničkog oblikovanja mesnih običaja svih kolektiva na festivalu. Razmotrene su

Pozitívne hodnotíme úroveň stvárnenia miestnych obyčajov zo strany všetkých kolektívov na festivale. Všetky zložky boli vyvážené, vhodne sa prelínali a dopĺňali a nechýbalo v nich ani korenie života – humor. Tak tanec, ako i spev, hudba, hovorené slovo a výtvarná stránka v podobe krojov boli na dobrej úrovni a dramaturgicky sa tiež s citom striedali. Snáď iba v jednom prípade by bolo vhodné dotiahnuť aj rekvizity do primeranej polohy (namiesto rušivo pôsobiace moderných kovových lavíc bolo by lepšie použiť dobové drevené lavice – Hajdušica), lepšie by sa zachovala atmosféra stvárnenej doby. Taktiež by sme chceli pripomenúť, že sa nie celkom dokonale využívali rekvizity v podobe ručných prác, ktoré ženy predvádzali na javisku. Jedna z funkcií rekvizít je aj estetická a prezentačná, ktorá bola v tomto prípade druhoradá. Odporúčame uvedené veci, keď už sú na javisku, lepšie prezentovať a priblížiť ich obecenstvu, sú to skvosty, ktoré by znásobili celkový estetický efekt. Táto zásada rovnako platí aj pre SKUS Jednota zo Šidu, kde bola samotná choreografia pomenovaná podľa rekvizít – Zábava pri kotlíkoch, pričom rekvizity boli porozkladané na okraji javiska v dvoch rovinách a ich využitie bolo druhoradé. Primárnou voľbou hovoreného slova na javisku by malo byť jednoznačné nárečie. Pozitívne hodnotíme snahu našich najmenších prostredí, predstavených v prvom koncerte tanečných skupín, ako i snahu mladých nadšencov tohto krásneho umenia, ich kolektívy síce neboli technicky celkom zdatné, ale ich početnosť je obdivuhodná. Držíme im palce do budúcnosti s odkazom, že vždy treba uprednostniť vlastný materiál a tvorbu, venovať sa výskumom materiálu skôr ako začneme uplatňovať tvorbu iných už skúsených umeleckých vedúcich.

V druhom tanečnom koncerte na festivale sa tanečné kolektívy prezentovali v priemere lepšou pripravenosťou (až na malé výnimky), peknou choreografiou, technickou vyspelosťou i prejavom tanečníkov. Zaujala najmä mladšia skupina z Hložian, kde choreograf Jaroslav Kriška dokázal vytvoriť atmosféru pasenia ovečiek veľmi vkusnými krokovými variáciami. Choreografia hýrila nápaditosťou a peknou kresbou v priestore. Tanečníci zaplnili javisko a vidieť, že sú dobre pripravení, pôsobia na javisku príjemne a prirodzene. Úspešne zvládli veľmi rýchle tempo vo finále a pôsobili presvedčivo. Veríme, že tento choreografický počín Jaroslava Krišku bude dlho zdobiť repertoár Hložančanov.

Už tradične kvalitné predvedenie domácich motívov nám roky ponúka FS Klasy zo Starej Pazovy. Aj tohto roku spracovali zaujímavý a pritom originálny domáci motív. Tejto pazovskej témy sa ujala choreografka Hana Rumanová, a tak sme počúvali pekný ženský spev a videli vhodne a s mierou používané rekvizity, tanečníci, ktoré dobre zvládli choreografiu, a na divákov to všetko spolu príjemne zapôsobilo.

Dobrý dojem na divákov nechal i zrelý kolektív FS Šafárik, tanec v ich podaní pôsobí prirodzene, ľahko, choreografia hýri nápaditosťou a dramaturgická krivka výstupu vtáhuje diváka do diania na javisku. Oceňujeme veľmi kvalitný prednes a dialóg s publikom, vhodne sa striedajúce spevácke, rytmické a tanečné obmeny. To, čo by sme chceli vytknúť je, že tanečné motívy sú viac-menej zo Slovenska. I keď je choreografia Jána Slávika zaujímavá a pôsobí sviežo, na javisku sme sa s ňou už mohli stretnúť.

V choreografii Kataríny Mosnákovéj, ktorú si nacvičil SKUS Jánošík, chceme vyzdvihnúť pekne spracovaný motív príchodu mládencov do krčmy (na javisko). Pôsobí prirodzene a logicky, nebol samoučelný. Za zmienku stojí aj využitie tanečných motívov z vlastného prostredia. Príjemne na nás zapôsobil aj FS Mladost z Aradáča. Ivan Bagľaš si dobre poradil s témou svadby, jeho skratka bola nápaditá a pritom vystihovala vo vymedzenom časovom priestore atmosféru príprav a i samotnej svadby (hoci občas bolo priveľa obrazových vstupov a hovoreného slova).

sve komponente, na odgovarajúci način su se prožimale i dopunjavale, a nije im nedostajao ni začin života – humor. Kao i igra, tako i pesma, muzika, govorena reč i likovna strana u obliku nošnji, bili su na veoma visokom nivou i dramaturški su se takođe s osećajem smenjivali. Verovatno bi samo u jednom slučaju bilo primereno postaviti deo rekvizita u odgovarajući odnos (umesto uznemirujućih modernih metalnih klupa radije upotrebiti nekadašnje drvene klupe – Hajdučica), da bi bila vernije sačuvana atmosfera prikazanog vremena. Takođe bismo hteli da podsetimo na nepotpuno korišćenje rekvizita u pogledu ručnih radova koje su žene predstavljale na sceni. Jedna od funkcija korišćenja rekvizita je i estetska i prezentaciona, koja je na ovom mestu bila sporedna. Preporučujemo da se date dragocenosti, kada se već nalaze na sceni, u većoj meri prezentuju publici, čime bi se obogatilo celokupni estetski efekat. Ovaj princip jednako važi i za SKUD „Jedinstvo“ iz Šida, gde je sama koreografija *Zabava pored kotlića* nazvana prema rekvizitima pomenim na ivicu scene u dva nivoa, a takođe je njihovo korišćenje bilo u sporednom planu. Primarni izbor govorene reči na sceni trebalo bi da bude određeno nárečje. Pozitivno vrednujemo nastojanje naših najmanjih sredina, predstavljenih na prvom koncertu plesnih grupa, kao i težnju mladih entuzijasta ovog divnog umeća, čiji kolektivi nisu bili sasvim tehnički usavršeni, ali je njihova brojčanost vredna divljenja. Držimo im palčeve u budućnosti, sa porukom da daju prednost sopstvenom materijalu i stvaralaštvu, da se posvete istraživanju materijala, pre no što će upotrebljavati stvaralaštvo drugih, već iskusnih umetničkih rukovodilaca.

Na drugom plesnom koncertu festivala, folklorni kolektivi predstavili su se kao bolje pripremljeni (osim malih izuzetaka), lepim koreografijama, tehničkom razvijenošću i izrazom igrača. Naročito je našu pažnju zaokupila mlađa grupa iz Gložana, u kojoj je koreograf Jaroslav Kriška uspeo da dočara atmosferu ispaše ovčica veoma primerenim varijacijama koraka. Koreografija se odlikovala upečatljivošću i lepim crtežom u prostoru. Igrači su ispunili scenu i vidljivo je da su dobro pripremljeni, na sceni deluju prijatno i prirodno. Tehnički su veoma uspešno savladali u finalu vrlo brz tempo, odišući uverljivošću. Verujemo da će ovaj koreografski poduhvat Jaroslava Kriške dugo krasiti repertoar Gložančana.

Već tradicionalno kvalitetno izvođenje sopstvenih motiva godinama nam nudi FD „Klasje“ iz Stare Pazove. I ove godine pripremio je veoma zanimljiv, i pri tome originalni domaći motiv. Koreografkinja Hana Ruman se na divan način prihvatila ove pazovske teme, koristeći rekvizite prikladno i sa merom. Razlegla se lepa ženska pesma, a igrači su na dopadljiv način predstavile njenu koreografiju.

Dobar utisak ostavio je uigran kolektiv FD „Šafárik“ u čijem izvođenju je igra delovala prirodno, s lakoćom; koreografija je odisala upečatljivošću, a dramaturška krivulja je uvlačila gledaoca u dešavanja na sceni. Pohvaljujemo veoma kvalitetno izvođenje i dijalog sa publikom. Prikladno se smenjuju pevačke, ritmičke i igračke modifikacije. Ono što bismo mogli da zamerimo je korišćenje manje-više folklornih motiva iz Slovačke. Iako je koreografija Jana Slávika zanimljiva i sveža, već smo se sa njom mogli sresti na sceni.

U koreografiji Katarine Mosnak iz SKUD „Janošík“ želeli bismo da istaknemo lepo obrađen motiv dolaska momaka na scenu (u krčmu). Delovao je neusiljeno i logično, nije bio samodovoljan. Takođe, za pohvalu je korišćenje plesnih motiva iz vlastite sredine. Prijatan utisak na nas ostavilo je i FD „Mladost“ iz Aradca. Ivan Bagľaš se dobro prihvatio teme svadbe, njegova verzija je bila dovtljiva i pri tome približila ograničenom vremenskom prostoru atmosferu priprema i same svadbe (iako ponekad čak i sa previše slikovitih ulazaka i govorene reči). Na ovom mestu bismo želeli da upozorimo na izražajnije korišćenje izvora iz sopstvene sredine na sceni, pre

Na tomto mieste by sme však chceli upozorniť na potrebu výraznejšieho používania zdrojov z vlastného prostredia na javisku, najmä pri spracovaní témy odvážania výbavy mladej nevesty. Tú udalosť v Aradáci tradične sprevádzala žena hrou na diatonickej harmonike, čo je lokálnym špecifikom prostredia.

Pekné momenty prezentoval aj FS Vreteno z Kysáča, hoci dlho trvajúca a opakovaná prezentácia pitia alkoholu na javisku nepôsobí najpovznášajúcejšie, čo ale malo byť atribútom umenia.

Na záver by sme chceli poznamenať niekoľko všeobecne platných postrehov. Dvojhlasný spev, ktorý odznel v druhom koncerte tanečných súborov, nie je vlastný tradovanému ľudovému spevu v prostredí vojvodinských Slovákov. Umelé úpravy viachlasného spevu nepokladáme za ľudové a netreba ho uvádzať na takýchto podujatiach.

V budúcnosti bude treba viac pracovať na zákonitostiach scény, viac sa vedieť orientovať pri prenášaní daného javu na javisko, dôležitá je komunikácia, čiže dialóg s publikom, ktorý chýbal u väčšiny súborov.

V neposlednom rade treba povedať, že sme v tanečnej oblasti videli množstvo kvalitnej a nadšenej práce a preto je ťažko vybrať jedného víťaza tak, aby to ostatné kolektívy nedemotivovalo. Chceme však vyjadriť názor, že práca všetkých kolektívov treba v prvom rade aby vychádzala zo skutočnosti, že nie víťazstvo, ale radosť, krásna a spolupatričnosť, ktorú tanečníci, choreografi a ostatní spolupracovníci vytvárajú a prežívajú, je v ich práci to najdôležitejšie.

Mgr. Anna Medvedová Gašková, etnologička – predsedníčka poroty

Ing. Pavel Holík, umelecký vedúci a choreograf – člen poroty

Kroje na 43. folklórnom festivale Tancuj, tancuj...

Kroje našich osád sú jedinečné a pritom mimoriadne pekné. Aj keď sa počas stáročí značne menili, nestratili na krásu. Nadobudli iba svoje špecifické črty. V súčasnosti predstavujú významnú zložku ľudovej kultúry, ktorú vojvodinskí Slováci dostali do dedičstva a vedia si to vážiť a ochraňovať. Boli sme svedkami toho aj na tohtoročnom festivale Tancuj, tancuj... v Hložanoch. Ľudové tance sú predsa úzko späté s ľudovým odevom. Tanečníci sú si toho vedomí a preto si v súlade s choreografiou volia aj prislúchajúci odev.

Ľudový odev, v ktorom tanečné skupiny vystupovali, aj teraz, tak ako aj v minulých rokoch, môžeme zatriediť do niekoľkých skupín. Do prvej a takpovediac najlepšej skupiny patrí ľudový odev pôvodný. Najlepšej preto, že tanečníci si ho zadovážia vo svojom prostredí, kde stále „žije“ a príležitostne sa používa. Je dobre chránený, starostlivo opatrovaný a udržiavaný. V danom prostredí ho dobre poznajú, až po najmenšie drobnosti, vrátane doplnkov, obuvi, pokrývky hlavy a účesov. Vedia si ho správne obliecť a vedia sa v ňom pohybovať, nosiť ho. Cítia sa v ňom dobre, čo vidno aj keď sú na javisku.

Toho roku kompletný sviatočný ľudový odev, priam muzeálnej hodnoty, tak mužský, ako aj ženský, mali obidve tanečné skupiny z Pivnice.

Pivničania sú už povestní tým, že vždy predstavia kroje zo svojej osady, neustále ich vylepšujú, cibria až do podrobností a vždy sú dokonale upravení. Tak isto sa môžeme zmieniť aj o tanečníkoch zo Starej Pazovy. Vystúpili v krásnom všednom ľudovom odevu priliehavom ku choreografii Na živej vode. Pazovčania sa zase vyznačujú tým, že každý rok nás prekvapia novou kombináciou pôvodného ľudového odevu. No mnohé tanečné kolektívy si to nemôžu dovoliť a viackrát vystupujú v tom istom kroji.

Staršia skupina z Hložian svoje Svadobné tance predviedla tiež v krásnych a hodnotných pôvodných krojoch.

Nielen pri skupinových tancoch, ešte lepšie sa pôvodný

svega prílikom obraďovania prevoza sprema mladej nevesty, koji je tradicionalno u Aradcu pratila žena sviranjem na dijatonskoj harmonici, što predstavlja lokalnu specifičnost ove sredine.

Lepe trenutke priredilo nam je i FD „Vreteno“ iz Kisača, iako višegodišnja i ponavljana prezentacija ispijanja alkohola na sceni ne deluje najuzvišenije, što bi trebalo da bude atribut umetnosti.

U zaključku bismo želeli da istaknemo nekoliko generalno važećih opažanja. Pevanje u dva glasa, koje se razleglo na drugom koncertu igračkih ansambala kao takvo, nije srodno tradicionalnom narodnom pevanju kod vojvođanskih Slovaka. Veštačku obradu višeglasnog pevanja ne smatramo narodnom i ne treba je prezentovati na ovakvim manifestacijama.

Postoji potreba da se u budućnosti više radi na scenskim zakonitostima, da se više orijentiše na izvođenje date pojave na sceni, a takođe, veoma je važna komunikacija, odnosno dijalog sa publikom, koji je nedostajao većini ansambala.

Treba reći i to da smo u oblasti igranja videli mnogo kvalitetnog i nadahnutog rada, te da je, u takvom slučaju, teško izabrati jednog pobednika, a da ostali kolektivi ne budu demotivisani. Zbog toga želimo da istaknemo uverenje da u radu svih kolektiva u prvom redu treba prezentovati ne pobedu, već radost, lepotu i zajedništvo, koje igrači, koreografi i ostali saradnici stvaraju, uobličavaju i proživljavaju u njihovom radu, što je ono najvažnije.

Mr Ana Medveđ Gaško – etnolog, predsednica žirija

Ing. Pavel Holik – (umetnički rukovodilac i koreograf) član žirija

Nošnje na 43. folklornom festivalu Tancuj, tancuj...

Nošnje naših pojedinih sredina su izuzetno lepe i jedinstvene. Iako su se tokom vekova znatno menjale, nisu izgubile na lepoti. Samo su poprimile svoja specifična svojstva. U sadašnjosti predstavljaju značajnu komponentu narodne kulture koju su vojvođanski Slovaci dobili u nasleđe i znaju da to cene i čuvaju. Bili smo svedoci toga i na ovogodišnjem festivalu Tancuj, tancuj... u Gložanu. Narodne igre su usko povezane sa narodnom nošnjom. Igrači su toga svesni i zato u skladu sa koreografijom biraju i adekvatnu nošnju.

Narodnu nošnju, u kojoj su folklorne grupe nastupale, i sada kao i prethodnih godina možemo da svrstamo u nekoliko kategorija. U prvu i takoreći onu najbolju grupu spada izvorna narodna nošnja. Najbolju zato što je igrači nabavljaju u svojoj sredini, gde ova nošnja „živi“ i prigodno se koristi. Dobro je očuvana, brižno pažena i održavana. U datoj sredini je dobro poznaju, čak do najsitnijih detalja, uključujući dodatke, obuću, delove nošnje koji se koriste za pokrivanje glave i način češljanja. Znaju da je pravilno obuku i znaju da se kreću u njoj. Takođe, u njoj se dobro osećaju, što je vidljivo i na sceni.

Ove godine kompletnu, svečanu narodnu nošnju, takoreći muzejske vrednosti, kako mušku tako i žensku, imale su obe folklorne grupe iz Pivnica.

Pivničani su već čuveni po tome što uvek predstavljaju nošnje iz svoga mesta, neprekidno ih poboljšavaju, istančavaju do sitnica i uvek su bespekorno odeveni. Na isti način mogu da se izjasnim i o igračima iz Stare Pazove. Nastupali su u divnoj, svakodnevnoj, narodnoj nošnji, odgovarajućoj za koreografiju Na živoj vodi. Pazovčani se odlikuju time što nas svake godine iznenade novom kombinacijom izvorne narodne nošnje. Mnogi folklorni kolektivi to ne mogu da priušte i više puta nastupaju u istoj nošnji.

Starija grupa iz Gložana je svoje Svatovske igre takođe izvela u divnim i vrednim izvornim nošnjama.

Ne samo u grupnim igrama, već još više u običajima, izvorna nošnja dolazi do izražaja. Ove godine bili su bez greške odeveni učesnici iz Hajdučice, koji su prikazali hajdučkičko prelo. Različiti

ľudový odev vyníma pri obyčajach. Toho roku boli bez chyby oblečení účastníci z Hajdušice, ktorí predviedli hajdušické priadky. Odlišné odevné súčiastky jednotlivcov, odev staršej a mladšej generácie vzájomne tvoril celok, patrilo do toho istého medzivojnového zimného obdobia, s rekvizitami, ktoré na priadkach boli nevyhnutné a zároveň zvýšili celkovú úroveň choreografie.

Kožúšky zriedkavo vidíme na tomto letnom festivale. Mladšia tanečná skupina z Hložian sa bez nich obísť nemohla a v choreografii Zažeh, Janík, ovce, do tej bukoviňe nás presvedčili, že aj pastiersky odev môže pôsobiť pôvabne.

Menej šikovne bol zvolený odev aradáčskej skupiny v choreografii Takto sme sa svadbili. Nebolo možné celkom určiť, v ktorom ročnom období sa predvádzaná svadba konala a ženskému sviatočnému kroju z poslednej vývojovej fázy sa priradujú úzke mužské nohavice s vekom, ktoré sa obliekajú do číziem. Alebo k tomu istému ženskému kroju muži si oblečú biele široké gate. Oboje sa prestali nosiť už začiatkom dvadsiateho storočia. Možno práve toto nám chceli povedať Vojlovičania, ktorí nadobudli odvahu a dievčatá obliekli do súčasného ľudového odevu, pokým chlapci tancovali v topánkach a nohaviciach mestského strihu. Takto sa obliekali už po druhej svetovej vojne.

Jednu zo skupín sú kroje vo vlastníctve jednotlivých tanečných kolektívov. Zhotovené sú pre tanečné vystúpenia so zámerom uniformnosti. Zvyčajne sú vernou kópiou pôvodných sviatočných krojov a vidali sme ich na javisku už viackrát. Takéto, môžeme to nazvať javiskové kombinácie, na ktoré sme si už zvykli, i keď majú nedostatky, si nevšímame. Napríklad k ženskému sviatočnému kroju z poslednej vývojovej fázy sa priradujú úzke mužské nohavice s vekom, ktoré sa obliekajú do číziem. Alebo k tomu istému ženskému kroju muži si oblečú biele široké gate. Oboje sa prestali nosiť už začiatkom dvadsiateho storočia. Možno práve toto nám chceli povedať Vojlovičania, ktorí nadobudli odvahu a dievčatá obliekli do súčasného ľudového odevu, pokým chlapci tancovali v topánkach a nohaviciach mestského strihu. Takto sa obliekali už po druhej svetovej vojne.

Na spôsob obliekania mužskej košeľe existujú odlišné názory. Niektorí ju majú vypásanú, iní zasa zapásanú do nohavíc. Košeľa sa nikdy nezapasovala do bielych širokých gát, bez ohľadu na to, či sa gate obliekali ako sviatočná alebo pracovná odevná súčiastka, a ešte aj vtedy, keď sa na košeľu obliekali ďalšie krojové súčiastky. Asi to Kysáčania niekde videli inak. Do nohavíc sa však košeľa zapasovala, o čom svedčia i najstaršie zachované fotografie. Mnohí sa toho nepridriavajú a „beťársky“ si košeľe povypasujú. Netvrdím, že niektorý kraj nemohol mať aj takú obyčaj.

Osobitnú a diskutabilnú skupinu toho roku tvorí odev štylizovaný, skoro pravidelne málovranný, inokrajný, v našich krajoch neznámy a práve preto nešikovne upravený. Volili si ho tie tanečné skupiny, ktoré mali aj tanečnú choreografiu prinesenú zo Slovenska. Iné východisko teda nemali. Adekvátne kroje si nemohli zadovážiť a z toho, čo sa pokúsili napodobniť, ťažko je rozpoznať aj kraj, do ktorého by sa odev mohol zaradiť. Je smutné, keď taká Padina bohatá na svoje vlastné reprezentačné kroje, sa takto rozhodne.

Sú však aj výnimky. Ucelený obraz, v ktorom kroje veľmi dobre, priam divadelnou formou, pomáhajú tanečnému výkonu, podali účastníci z Nového Sadu v choreografii Drotári idú... Spojenie troch druhov kostýmov, vrátane uniformy bubeníka, bolo dôkladne domyslené. Dosiahlo sa tým prepojenie väzby medzi Hornou a Dolnou zemou. Ostatným, ktorí prebrali tance zo Slovenska, sa to, žiaľ, nepodarilo.

Na tomto mieste sa nastoľuje otázka, či je vôbec dobré a potrebné preberať na reprezentačnom festivale slovenského dolnozemskeho hudobno-tanečného folklóru cudzie prvky, popri toľkých vlastných. Snáď nechýbim, keď budem citovať slová Anny Tomanovej Makanovej, predsedníčky Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku, prebrané z Informátora z roku 2013: „Tradičná kultúra, prezentovaná

odevni delovi pojedínaca, odeća starije i mlađe generacije uzajamno stvara celinu, pripada istom međuratnom zimskom periodu, sa rekvizitima koji su na preloma bili nezaobilazni, a ujedno su poboljšali celokupni nivo koreografije.

Bunde retko kad vidimo na ovom letnjem festivalu. Mlađa plesna grupa iz Gložana nije mogla da ih zaobiđe u koreografiji *Poteraj, Janjik, ovce, u tu bukovinu*, ubedivši nas da i pastirska odeća može da deluje ljupko.

Manje spretno je odabrana odeća aradačke grupe u koreografiji *Ovako smo svadbovali*. Nije bilo moguće odrediti u kojem se godišnjem dobu ta predvođena svadba događala, a celokupnu sliku narušavala je ne baš dobra usklađenost boja narodnih nošnji na sceni. Istina je da će se za svadbu obući ko kako hoće, ali kada treba da je predvodimo na sceni, odeća tu predstavljala kostim koji treba da upotpuni celokupni utisak, te prikaže i izrazi ono što se plesom izreći ne može.

Jednu od grupa čine one nošnje koje su u vlasništvu pojedinih folklornih kolektiva. Izrađene su za plesni nastup u cilju uniformisanosti. Obično su verna kopija izvornih svečanih nošnji i videli smo ih više puta na sceni. Kod ovako nastalih scenskih kombinacija, ne primećujemo scenske nedostatke čak ni kada postoje. Na primer, ženskoj svečanoj nošnji iz poslednje razvojne faze priključuju se uske muške pantalone sa poklopcem, koje se uvlače u čizme. Ili, uz tu istu žensku nošnju, muškarci će obući bele široke gaće. I jedne i druge prestale su da se nose već početkom dvadesetog veka. Možda su upravo ovo hteli da nam kažu Vojlovičani, koji su skupili hrabrost i devojke obukli u sadašnju narodnu odeću, dok su momci igrali u cipelama i pantalonama gradskog kroja. Ovako su se odevali već posle Drugog svetskog rata.

O načinu oblačenja muške košulje postoje različiti stavovi. Nekima je ispasana, drugima opet upasana u pantalone. Košulja se nikada nije upasavala u bele široke gaće, bez obzira da li su se gaće oblačile kao praznični, ili radni odevni komad, i tada kada su se na košulju još oblačili drugi delovi nošnje. Dakle, izgleda da su Kisačani to negde videli drugačije. U pantalone se, pak, košulja upasavala, o čemu svedoče i najstarije sačuvane fotografije. Mnogi se toga ne pridržavaju i „bečarski“ ispasuju košulje. Ne tvrdim da u pojedinim krajevima nije mogao postojati i takav običaj.

Posebnu i diskutabilnu grupu ove godine čini stilizovana odeća, gotovo po pravilu slaborečiva, iz tuđe sredine, u našim krajevima nepoznata, i upravo stoga nevešto udešena. Odabrala su je one folklorne grupe koje su i plesnu koreografiju donele iz Slovačke. Drugi izlaz, prema tome, nisu imale.

Adekvatne nošnje nisu mogle da nabave, a iz toga šta su pokušale da oponašaju teško je raspoznati i kraj gde bi ta odeća trebalo da bude uvrštena. Tužno je, kada jedna Padina, bogata svojim reprezentativnim nošnjama dođe do ovakve odluke.

Postoje, pak, i izuzeci. Celovitu sliku u kojoj su nošnje pripomogle rezultatu igre takoreći pozorišnom formom, pružili su učesnici iz Novog Sada u koreografiji *Kotlokrpe idu...* Spoj tri vrste kostima, uključujući i uniformu dobošara, bio je temeljno osmišljen. To se postiglo povezivanjem Gornje i Donje zemlje. Ostalima koji su preuzeli plesove iz Slovačke, to, nažalost, nije pošlo za rukom.

Na ovom mestu postavlja se pitanje da li je uopšte dobro i potrebno preuzimati tuđe elemente, pored toliko vlastitih na reprezentativnom festivalu slovačkog muzičko-plesnog folklora na Donjoj zemlji.

Verovatno neću pogrešiti ako budem citirala reči Ane Tomanove Makanove, predsednice Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji, preuzete iz Informatora iz 2013. godine, koje glase ovako: *Tradicionalna kultura prezentovana na ovom festivalu čini osnovu naše bogate i raznovrsne kulturne sadašnjosti. Ona je čvrsto tlo na kojem stojimo, temelj na kojem danas gradimo svoj nacionalni i*

na tomto festivale, tvorí základ našej bohatej a rozmanitej kultúrnej súčasnosti. Je pevnou pôdou, na ktorej stojíme, je základom, na ktorom dnes budujeme svoju národnú a kultúrnu identitu, svojbytnosť a inakosť.“ Práve túto našu inakosť mnohí obdivujú a už aj preto by sme sa nemali „dívať do cudzieho chotára“. Vývoj slovenskej ľudovej kultúry na Dolnej zemi prebiehal odlišne než na Slovensku zo známych historických, kultúrno-spoločenských, politických dôvodov, o čom každý z nás veľmi dobre vie. To však neznamená, že je ona, tá kultúra, menej bohatá, menej krásna a menej naša – slovenská, ale určité rozdiely a zvlášť v hudobno-tanečnom folklóre, sú evidentné, treba ich spoznať a vedieť odlišovať a mladé generácie v takom duchu vychovávať. (Mgr. Vlasta Vinkovičová, etnologička)

SPRÁVA POSUDZOVACEJ KOMISIE 20. DFF ZLATÁ BRÁNA

V súlade s čl. 3 Propozícií detského folklórneho festivalu Zlatá brána posudzovacia komisia, ktorá pracovala v zložení Anna Medvedová Gašková, Jaroslav Gabríni a Ervín Malina, vydala správu z 20. detského folklórneho festivalu Zlatá brána, Kysáč 2013.

Výsledky hodnotenia:

Najúspešnejším súborom 20. DFF Zlatá brána je:

DFS Ratolesť, SKUD Pivnica (mladšia skupina)

Detské hry: Babka mi rozprávala

Autorka: Tatjana Macková

Nácvik: Tatjana Macková a Janko Merník

Vedúci orchestra: Valentín Michal Grňa

Druhé miesto obsadil:

DFS Hájiček, KUS Mladost z Luga

Detská svadba

Autorka a nacvičovateľka: Anna Kukučková

Vedúci orchestra: Miloslav Kardelis

Tretie miesto si vytancoval:

DFS Slniečko, KIS Kysáč

Štylizovaný tanec: Do tanca

Autorka a nacvičovateľka: Mária Pixiadesová

Vedúci orchestra: Miloslav Kardelis

20. ročník detského folklórneho festivalu Zlatá brána v Kysáči, ktorý prebiehal od 20. do 23. júna v Kysáči, sa niesol v slávnostnom duchu, zapadol do rámca osláv 240. výročia príchodu Slovákov do Kysáča a bol sprevádzaný početnými vedľajšími manifestáciami, ktoré mali možnosť návštevníci rozprávkového Kysáča navštíviť v dňoch, keď sa

konal.. Vyvrcholením, centrom a zároveň záverom osláv bol práve nedeľňajší galakonzert detských folklórnych súborov takmer zo všetkých vojvodinských osád, v ktorých žijú Slováci, ale i pozvaných hostí zo Srbska a zo zahraničia (zo

kultúrnej identity, autentičnosti i rozličnosti. Mnohí se dive ovoj našej rozličnosti, i veľa z toho bismo trebali „da gledamo u tuđe dvorište“. Razvoj slovačke narodne kulture na Donjoj zemlji tekao je drugačije nego u Slovačkoj, iz već poznatih istorijskih, kulturno-društvenih, političkih razloga, što svako od nas veoma dobro zna. To, pak, ne znači da je ona manje bogata, manje divna i manje naša – slovačka, ali određene razlike, a naročito u muzičko-plesnom folkloru su evidentne i stoga ih treba prepoznati i mlade generacije vaspitavati u ovakvom duhu. (Mgr Vlasta Vinković, etnolog).

IZVEŠTAJ STRUČNOG ŽIRIJA 20. DFF OD ZLATA KAPIJA

U skladu sa čl. 3 propozicija Dečijeg folklornog festivala *Od zlata kapija*, stručni žiri je objavio izveštaj sa 20. dečijeg folklornog festivala *Od zlata kapija*, Kisač 2013.

Stručni žiri je radio je u sastavu: Ana Medved Gaško, Jaroslav Gabrinji i Ervin Malina.

Rezultati ocenjivanja:

Najuspešniji ansambl 20. DFF *Od zlata kapija* je:

DFA „Izdanak“, SKUD „Pivnica“ (mlađa grupa)

Dečije igre: *Baka mi je pričala*

Autorka: Tatjana Macko

Uvežbavanje: Tatjana Macko i Janko Mernjik

Rukovodilac orchestra: Valentin Mihal Grnja

Drugo mesto je osvojilo:

DFD „Hájiček“, KUD „Mladost“ iz Luga

Dečija svadba

Autorka i uvežbavanje: Ana Kukučka

Rukovodilac orchestra: Miloslav Kardelis

Treće mesto je zauzelo:

DFD „Sunašce“, KIS „Kisač“

Stilizovana igra: Marija Peksijades

Rukovodilac orchestra: Miloslav Kardelis

20. jubilej Dečijeg folklornog festivala *Od zlata kapija* u Kisaču, koji se održavao od 20. do 23. juna u Kisaču, proticao je u svečanom duhu, u okviru 240-godišnjice od dolaska Slovaka u Kisač i bio je praćen brojnim sporednim manifestacijama koje su posetioci bajkovitog Kisača imali mogućnost da posete tokom festivala. Vrhunac, središte i ujedno završetak ovih svečanosti bio je upravo nedeljni gala-konzert dečijih folklornih ansambala, gotovo iz svih vojvođanskih sredina u kojima žive Slovaci, ali i pozvanih gostiju iz Srbije i iz inostranstva (iz Slovačke Republike i iz susedne Hrvatske). Tradicionalno se na

novonaslikanom bajkovnom zamku na manifestaciji *Od zlata kapija* susrećemo sa hiljadu malih učesnika, i upravo zbog toga su naše reči zahvalnosti i divljenja upućene pre svega plesnim pedagogima, koreografima, učiteljima, muzičarima,

Slovenskej republiky a zo susedného Chorvátska). Tradične sa na novovymalovanom rozprávkovom zámku Zlatej brány stretávame s tisíc malými účastníkmi, a práve preto naše slová obdivu a vďaky patria predovšetkým tanečným pedagógom, choreografom, učiteľom, hudobníkom, ale i rodičom a starým rodičom, ktorí podporujú deti a vzbudzujú u nich záujem o spoznávanie hodnôt našej tradičnej ľudovej kultúry a tak umožňujú, aby ju bližšie spoznávali, prakticky sa jej venovali a tým spôsobom ju zachovávali a rozvíjali. Práve keď hovoríme o zachovávaní a rozvíjaní vlastných kultúrnych hodnôt, teda o produkcii niečoho, čo po nahraní a archivovaní zostáva svedectvom pre budúce generácie, je potrebné tieto hodnoty či v podobe tanečných prvkov, piesní, hovoreného slova alebo melódií odovzdávať deťom správne a v čo najvernejšej a najarchaickejšej podobe, ktoré získame iba skúmaním materiálov vo vlastnom prostredí.

Keďže sme načrtli nevyhnutnosť používania prednostne vlastného miestneho materiálu, hneď na začiatku sa zmienime o použitom materiáli a o jeho relevantnosti na tohtoročnom jubilejnom detskom folklórnom festivale. Tu sme mali možnosť vidieť tridsaťšesť detských súborov. Z celkového počtu sedem súborov bolo hosťujúcich a ostatné, domáce, sa nám predstavili a súťažili o priazeň odbornej poroty, reprezentujúcej krásu a bohatosť vo väčšine prípadov vlastného prostredia. Keď ide o materiál zvolený na spracovanie, opätovne dominovala kategória štylizovaných tancov, čo sa zopakovalo po niekoľkých rokoch, a čo nie je najideálnejšie. Pozitívum ale je, že piesne spracované v takýchto choreografiách, boli vo väčšine prípadov adekvátne veku účastníkov, no niektoré choreografie ako celok, sa javili ako nie celkom dotiahnuté do konca, buď technicky alebo tematicky. Dobudúca odporúčame témy zvolené na spracovanie na javisku konkretizovať, väčšmi sceliť, aby boli jasne definované. Aby mali jasný úvod, záver a odkaz, aby bolo jasné, čo autor tým myslel. Pri štylizovaných, ale aj pri pôvodných tancoch, sa vyskytli i niektoré nepresnosti: piesne neprimerané veku účastníkov, nielen použitie materiálu pre dospelých malými deťmi, ale i naopak, keď staršie dievčatá – adolescentky interpretujú napr. piesne Na zelenej lúke beží zajac (vyložene detská pesnička), a vzápätí nasleduje pesnička Zakvitla čerešňa (patrí do materiálu pre dospelých, zodpovedá veku interpretiek), ako i nezladenosť piesní a náhly prechod medzi nimi. Na čo sme týmto chceli upozorniť? Pri starších interpretoch je samozrejme prijateľné využívať aj piesňový fond dospelých, pravdaže so zodpovedajúcim textom (nehodia sa tie o vydaji, pijatike, úmrtí), a samozrejme prispôbiť tomu aj celkovú choreografiu. Prílišná premotivovanosť choreografií škodí. Postrehli sme i nevhodný výber piesní, napr. Piesne z východného Slovenska spievala staršia skupina DFS Ratolest z Pivnice, ako i spievanie komponovaných piesní, za čo sa rozhodli súbory z Hložian a Slankamenských Vinohradov. Také piesne nie sú reprezentačné a nemali by sa tu vyskytovať.

Pochváliť a samozrejme uprednostniť by sme chceli detské hry, ktoré boli predvedené na javisku (ktorých účastníci boli samozrejme najmladší účastníci), ako i napodobňovanie detskej svadby. Obzvlášť zaujímavé bolo, keď sa na javisku k účastníkom z Lugu pripojili traja muzikanti, ktorí neboli iba zaujímavosťou, ale si aj zahráli a boli plne využití. Všetky predvedené detské hry mali kvalitnú interpretačnú úroveň a viac-menej boli prispôbené veku interpretov, čo nás veľmi teší. Môžeme poznamenať a vytknúť, že sa nám už roky opakuje ten istý detský piesňový fond, čo je samozrejme dôkazom absencie výskumov v teréne a nedostatočného študovania adekvátnej literatúry. Chceli by sme upozorniť aj na takmer úplnú absenciu hovoreného slova. Perfekné využitie slovesného folklóru nám predviedli malí Boľovčania. Všetkým odporúčame v detských hrách viac a spontánne využívať slovesný folklór vo forme riekaniek, vyčítaniek, atď. Avšak celkove, či už ide o

kao i rodiťeljami, bakama i dekama koji podržavaju decu i pobuđuju u njima interesovanje za upoznavanje sopstvenih vrednosti tradicionalne narodne kulture i omogućavaju im da je bliže upoznaju, praktično joj se posvećuju i na taj način je čuvaju i razvijaju. Upravo kada govorimo o očuvanju i razvijanju sopstvenih kulturnih vrednosti, dakle o produkciji nečega što snimanjem i arhiviranjem ostaje nadalje svedočanstvo za buduće generacije, potrebno je ove vrednosti, bilo u obliku plesnih elemenata, pesama, govorene reči ili melodije, prenositi deci na pravilan način i u najvernijem i najarhaičnijem obliku, koje ćemo usvojiti samo proučavanjem materijala u sopstvenim sredinama.

Pošto smo predočili nužnost korišćenja prvenstveno vlastitog lokalnog materijala, odmah na početku ćemo se izjasniti o upotrebljenom materijalu i njegovoj relevantnosti. Na ovogodišnjem jubilarnom dečijem folklornom festivalu imali smo mogućnost da vidimo trideset i šest predstavljenih dečijih ansambala. Od celokupnog broja, sedam ansambala je gostovalo, a ostali domaći su nam se predstavili i takmičili se za naklonost stručnog žirija, reprezentujući lepotu i bogatstvo u većini slučajeva sopstvene sredine. Na ovogodišnjem festivalu, što se tiče materijala koji je izabran za obrađivanje, ponovo je dominirala kategorija stilizovanih igara, koja se ponovila posle nekoliko godina, a što nije najidealnije. Međutim, pozitivno je da su pesme obrađene u ovakvim koreografijama u većini slučajeva bile primerene uzrastu učesnika, ali neke koreografije kao celina su nam izgledale nedovršene do kraja, što znači da je to bilo ili tehnički, ili tematski. U budućnosti preporučujemo da se date teme odabrane za scenu konkretizuju, što više sastave u jednu celinu, da bi bile jasno definisane. Jasan uvod, zaključak i ostavljena poruka šta je time autor mislio. Kod stilizovanih, ali i izvornih igara pojavile su se i druge nepravilnosti. Neadekvatnost pesama s obzirom na uzrast učesnika: ne samo što su mala deca koristila materijal za odrasle, već i obrnuto, neke starije devojke – adolescentkinje, interpretirale su npr. pesme *Po zelenoj livadi trči zec*, a odmah zatim je usledila pesma *Procvetala trešnja* (koja spada u materijal za odrasle, ali u ovom slučaju odgovara uzrastu učesnika). Takođe, ni celokupan sklad tih pesama i nagli prelaz nisu usaglašeni. Na to smo ovom prilikom želeli da ukažemo. Kod starijih interpretatora svakako je prihvatljivo korišćenje i fonda pesama za odrasle, uglavnom sa odgovarajućim tekstovima (neodgovarajuće su o udaji, pijančenju, smrti). Naravno, celu koreografiju treba prikladno osmisлити.

Previše motivisana koreografija donosi štetu. Zapazili smo i neodgovarajući izbor pesama npr. iz istočne Slovačke, u starijoj grupi DFD „Izdanak“ iz Pivnica, kao i komponovane pesme u ansamblima iz Gložana i Slankamenskih Vinograda, koje nisu reprezentativne i ne bi trebalo da se nađu ovde.

Želeli bismo da pohvalimo i svakako damo prednost dečijim igrama, koje su bile izvedene na sceni (čiji su učesnici svakako bili najmlađi izvođači), kao i imitaciju dečije svadbe. Naročito zanimljivo bilo je uključivanje trojice muzikanata na scenu, kod učesnika iz Luga, koji nisu predstavljali samo zanimljivost, nego su i zasvirali, tako da su u potpunosti opravdali svoje prisustvo na sceni. Sve izvedene dečije igre imale su veoma kvalitetan nivo interpretacije i manje-više bile prilagođene uzrastu interpretatora, što nas veoma raduje. Možemo da primetimo i istaknemo da se opet ponavlja veliki fond dečijih pesama već godinama, što je svakako dokaz nedostatka istraživanja terena i nedovoljnog proučavanja adekvatne literature. Želeli bismo da upozorimo i na gotovo potpuno odsustvo govorene reči. Perfektno korišćenje pisanog folklora predstavili su nam mali Boljevčani. Svima preporučujemo da više i spontanije koriste pisani folklór u dečijim igrama, u formi brzalice, razbrajalica, itd. Ali generalno, bilo da se radi o scenskom, vokalnom ili muzičkom prikazu dečijih igara, ovogodišnji festival možemo

scénické, vokálne alebo hudobné predvedenie detských hier, na tohtoročnom festivale môžeme hodnotiť veľmi pozitívne.

Jednou zo základných úloh tohto festivalu je okrem iného aj prezentovanie tradičného detského ľudového odevu prostredia, z ktorého účastníci prichádzajú. Mohli sme vidieť množstvo krásne oblečených detí, ktoré sa hrdo predvádzali vo svojom kroji, tak na javisku, ako i mimo neho, napriek vysokým teplotám. Deti predstavili svoje sviatočné, ako i pracovné kroje, ale i tzv. tanečné kostýmy. Ich kroje boli viac-menej prispôbené a ladili s tematikou choreografie, čo je pozitívne a chvályhodné. A keď ide o úpravu detí, od hlavy po pätu bola na vysokej úrovni, ale chceme poznamenať, že novodobé účesy, napr. tri vrkoče alebo rôzne copy k ľudovému odevu nepatria. Všimli sme si minimálny počet štylizovaných detských tanečných kostýmov, čo tiež pozitívne hodnotíme, tento fakt bol viackrát avizovaný a vidno, že si ho vedúci súborov vzali na vedomie. Každý detský súbor by na tomto festivale mal rovnako prezentovať tak materiál, ako i svoj ľudový odev.

Negatívne hodnotíme príliš prehnané líčenie malých dievčat, a zvlášť silne namaľované pery nepatria k detskému folklóru. Decentne namaľovať a osviežiť tvár – to áno, ale nie prehnané. Určite sa deti v minulosti, a ani dnes to tak nie je, na lúke alebo na ulici nehrali s nalíčenými perami. Prosíme, aby sa v budúcnosti tento fakt rešpektoval.

Tanečné rekvizity úplne perfektne a funkčne využili predstavitelia z Hajdušice, Vojlovice a Lugu (i keď fľašky na detskú scénu nepatria, vzhľadom na spracovanú tému to bolo v poriadku, ale neboli nevyhnutné). Naopak, u niektorých účastníkov neboli rekvizity vôbec opodstatnené, dokonca ani funkčne využité. Toto, žiaľ, predviedli súboristi z Báčskej Palanky a z Petrovca.

Zrozumiteľnosť hovoreného slova a predvedenie piesní, keď ide o intenzitu, neboli celkom uspokojujúce. Pri prednese hovoreného slova treba zrozumiteľnejšie, pomalšie artikulovať, a hlavne deti by sa mali zamerať na mikrofóny a publikum. Taktiež treba preferovať domáce nárečie. Najzrozumiteľnejší výklad sme zaznamenali u malých Hajdušičanov.

Interpretácie piesní boli vo väčšine prípadov presné a zaujímavé ale tiché, až na starších chlapcov, u ktorých je evidentná mutácia, napr. starší Erdevičania. Mutácia je prirodzený proces a preto odporúčame deti v tomto veku menej angažovať, radšej ich treba nahradiť dievčatami alebo mladšími chlapcami. Taký spev uberie na kvalite celému výstupu. Upozorňujeme aj na to, že tóniny treba prispôsobiť detskému hlasu (hlavne Šíd a DFS Zvončiky).

Dôležitým segmentom je i hudobná zložka. Keď ide o samotnú techniku a zvuk, boli na vysokej úrovni. Zvukár výborne zladil intenzitu hudobných nástrojov v orchestroch.

Ansámblové obsadenia neboli celkom adekvátne, až na výnimky. Napriek tomu sme mali možnosť počuť výborných spevákov a výborné orchestre, medzi ktorými sa vynímali orchestre z Vojlovice, Erdevika a Pivnice. Veľké negatívum je úplná absencia detských muzik. Z kvanta zúčastnených súborov sa nám predstavil jeden detský ochester a dva orchestre, do ktorých boli deti zapojené. Spomenuté orchestre, ale i všetci ostatní by mali deti zapájať do existujúcich hudobných zoskupení a vzbudzovať u nich záujem o hru na hudobných nástrojoch, učiť ich a postupne vytvárať samostatné detské orchestre. Určite sme si všetci vedomí, že je toto dlhoročný problém, a aj keď sme skôr mávali na javisku po päť detských orchestrov, dnes je opak pravdou. Žiaľ, hudobná zložka nám stále postráda, a škoda by bola veľká, ak by sa do toho nikto nepustil. Vážení hudobníci, pokúste sa svoje „remeslo“, ktoré robíte výborne a s radosťou, odovzdať v rovnakom duchu mladším zariadencom a potenciálnym pokračovateľom.

Jediný detský ochester, ktorý sa nám predstavil, bol z Petrovca. Veľmi oceňujeme snahu a jeho účasť vôbec, ale keď

da vrednujeme veoma pozitivno.

Jedan od osnovnih zadataka ovog festivala je, pored ostalog, i prezentovanje tradicionalne dečije narodne odeće sa lokaliteta odakle nam učesnici dolaze. Mogli smo da vidimo mnoštvo predivno odeneve dece, koja su se ponosno predstavljala u svojoj nošnji, kako na sceni, tako i van nje, i uprkos vreloj vremenu. Deca su nam prikazala svoje svečane, kao i radne nošnje, ali i tzv. kostime za plesanje. Manje-više nošnje su bile usklađene i odgovarale su tematici koreografije, što je veoma pozitivno i vredno pohvale. Takođe, kada je reč o sređivanju dece, od glave do pete bilo je na visokom nivou. Želimo, pak, da naglasimo da savremene frizure npr. tri pletenice ili razne punđe ne spadaju u narodnu nošnju. Uočili smo minimalni broj stilizovanih dečijih kostima za ples, te takođe veoma pohvalno ocenjujemo što su ovu činjenicu, više puta naglašavanu, rukovodioci ansambala uzeli u obzir. Svaki dečiji ansambl bi trebao na ovom festivalu da prezentuje kako materijal, tako i svoju narodnu nošnju.

Negativno ocenjujemo prilično preterano šminkanje malih devojčica, a naročito usana namazanih crvenim karminom, koje zasigurno ne pripadaju dečijem folkloru. U redu je decentno našminkati i osvežiti lice, ali ne preterano. Svakako se deca u prošlosti, pa ni danas na livadi, na ulici, nisu igrala usana crvenih poput ruže. Molimo Vas da u budućnosti poštuju ovu činjenicu.

Plesачke rekvizite potpuno savršeno i funkcionalno su iskoristili predstavnici Hajdušice, Vojlovice i Luga (iako flašice ne spadaju u dečiju scenu, s obzirom na obrađenu temu to je bilo opravdano, ali ne i nužno). Obratno, kod nekih učesnika rekviziti uopšte nisu bili opravdani, čak ni funkcionalno iskorišćeni. Ovo su, nažalost, prikazali članovi ansambla iz Bačke Palanke i Bačkog Petrovca.

Razgovetnost govorene reči i intenzitet pri interpretaciji pesama nisu bili sasvim zadovoljavajući. Pri interpretaciji govorene reči treba razgovetnije, sporije artikulirati, a uglavnom bi trebalo da se deca usredsrede na mikrofone i publiku. Takođe, veoma je potrebno da se preferira domaće nárečje. Najrazgovetnije izlaganje uočili smo kod malih Hajdušičana.

Interpretacija pesama bila je u većini slučajeva tačna i zanimljiva, ali tiha, izuzev kod starijih dečaka, kod kojih dolazi do mutacije glasa, npr. kod starijih Erdevičana. Mutacija je prirodni biološki proces, i zato preporučujemo da se deca ovog uzrasta manje stavljaju u prvi plan, a da se prednost da npr. devojčicama ili mlađim dečacima. Ovakve pesme umanjuje kvalitet celokupne koreografije. Ukazujemo i na prilagođavanje tonaliteta dečijem glasu (uglavnom Šíd i DFA „Zvončiči“).

Značajan segment predstavlja i muzička komponenta. Što se tiče same tehnike i zvuka, bili su na visokom nivou. Tonski tehničar je odlično uspostavio sklad i intenzitet muzičkih instrumenata u orkestrima.

Podela funkcija u ansamblima nije bila sasvim adekvatna, osim nekih izuzetaka. Uprkos tome, imali smo prilike da čujemo odlične pevače i orchestre, među kojima su se istakli orchestri iz Vojlovice, Erdevika i Pivnice. Velika mana je potpuno odsustvo dečije muzike. Iz kvantiteta ansambala koji su učestvovali, predstavio nam se jedan dečiji orkestar i dva orchestra u koja su bila uključena deca. Pomenuti orchestri, kao i svi ostali, trebali bi da uključuju decu u postojeće muzičke grupe, i da pobuđuju u njima interesovanje za sviranje muzičkih instrumenata, edukuju ih i postepeno stvaraju samostalno dečije orchestre. Zasigurno smo svi svesni da je ovo dugoročni problem. Iako smo pre izvesnog vremena imali pet dečijih orkestara, danas je situacija obrnuta. Nažalost, na ovaj način nam muzička komponenta neprekidno nestaje, a šteta bi bila da nema nastavljaja. Poštovani muzičari, pokušajte da svoj „zanat“, koji radite odlično i sa radošću, prenesete u istom duhu mlađim poklonicima i potencijalnim nastavljajima.

ide o samotnú interpretáciu a zoskupenie, musíme sa kriticky zmieniť tak o úprave, ako i o nadmernom a neprirodzenom využívaní zbytočných ozdôb pri interpretácii, ktoré deformovali piesne a degradovali kvalitnú interpretačnú úroveň spevákov. Čo sa týka zoskupenia, jednak je to príliš veľa nástrojov na jednom mieste a jednak pastiersky inštrumentár, typický pre pastierske oblasti na Slovensku zmiešaný s typickým „školským“ inštrumentárom, ktoré akosi dokopy nejdu. Odporúčame a privítali by sme na detskom folklórnom festivale Zlatá brána, ktorý je reprezentačným a jediným detským festivalom tohto druhu vo Vojvodine, prezentovať tú najlepšiu vzorku, v tomto prípade muzikantov, a uprednostniť pri spracovaní deťského folklórneho materiálu princíp jednoduchosti, ako aj kvalitu pred kvantitou.

Ďalšie negatívum je hudobný sprievod k tancom nahraný na „matriciach“, ktoré použili predstavitelia zo Selenče. Neodporúčame do budúcnosti používať nahrané „matrice“ vedomí toho, že určite inú možnosť nemali, lebo práve jediné zoskupenie, ktoré hráva sprievod tanečným skupinám, nemohlo s nimi vystúpiť. Toto je živý príklad na to, k čomu privádza absencia vlastných hudobníkov v danom prostredí.

Čo sa týka samotného spevu v choreografiách, odporúčame nasledovné: pri interpretácii sa nemusí vždy odspievať celá pieseň, niekedy stačí vyspievať iba jednu strofu alebo jeden verš, aby sa tanec oživil, a treba dávať pozor na tonality. Tiež hudobný sprievod treba prispôbiť rozpätiu deťského hlasu. Práve to obohatí celkovú choreografiu, zbytočné je spievať po celý čas, je to únavné pre deti a hlavne nestíhajú budťo vyspievať alebo odtancovať danú choreografiu, čo samozrejme uberať na celkovej kvalite vystúpenia, deti pôsobia unavene a nezaujato.

Veľmi dôležité je pri nácviku detí dávať pozor na dikciu, čiže nezosiľňovať prehnane prízvukné doby piesní, nekraťiť slabiky, dlhé slabiky vyspievať správne. Bez ohľadu na to, že ide o deti, treba ich od útleho veku učiť správne spievať. Pre taký štýl práce niektoré skupiny pôsobili veľmi neisto, dokonca mladšie si aj hlavou prikyvovali. Určite sa s nami zhodnete, že sa tieto technické veci permanentnou prácou dajú odstrániť aj u detí.

Krásnu a kvalitnú interpretáciu na festivale nám predviedli súbory z B. Palanky, Padiny, Jánošíka, Petrovca, Erdevika, Kysáča (DFS Slniečko a DFS Vienok), z Vojlovice, St. Pazovy (hudobná kapela, ako i mladšia a staršia tanečná skupina). Ostatné súbory mali iba malé nedostatky a tak môžeme konštatovať, že sa interpretačná úroveň festivalu neustále zlepšuje, čo je samozrejme našim cieľom a veríme, že aj cieľom všetkých zúčastnených.

Celkové scénické predvedenie súborov bolo na vysokej úrovni. Ojedinele sa stalo, že pri scénickom pohybe prichádzalo k nesúladu mladšej a staršej generácie tanečníkov, ako i k nedostatočnej komunikácii a kontaktu dievčat a chlapcov, napr. pri interpretoch z Erdevika, kde chlapci pri prednese svojho sóla s rekvizitami boli nezainteresovaní (na úkor estetického efektu), a priestorovo boli zle rozmiestnení, jedni na jednej strane javiska, druhí na druhej, čo vyzeralo ako keby nepatrili do jedného súboru, pôsobili ako dva tábory. Dobré zapôsobil chlapec zo St. Pazovy, ktorý na javisku mrvil kukuricu, bol vtipný a zaujímavý, ale takmer nepovšimnutý, v ľavom rohu javiska.

Neadekvátne rozmiestnenie bolo príznačné pre väčšinu súborov, nielen keď ide o deti z Erdevika a zo St. Pazovy (mladšia skupina), ale aj deti z Kovačice a z iných prostredí. A konkrétnu situáciu sme popísali iba ako príklad, pre ľahšie pochopenie. Celkovo je žiadúce popracovať na princípoch scény a dávať pozor, ako sme už hovorili, aj na rozmiestnenie mikrofónov a vzájomný kontakt interpretov, ako i na kontakt s publikom. Taktiež treba popracovať na speváckej zložke a zapájať kvalitné spevy do tanca. Opakujeme, nespievať

Jediní dečiji orkestar koji nam se predstavio bio je iz Bačkog Petrovca. Veoma cenimo njihov trud i učešće uopšte, ali kada je reč o samoj interpretaciji i sastavu, moramo se kritički izjasniti kako o obradi, tako i o preteranom i neprirodnom korišćenju suvišnih ukrasa prilikom interpretacije, koji su čak deformisali pesme i degradirali kvalitetan nivo interpretacije pevača. Što se tiče sastava, s jedne strane to je prilično mnogo instrumenata na jednom mestu, a s druge strane pastirski instrumentarij, tipičan za pastirske oblasti u Slovačkoj, pomešan sa tipičnim „školskim“ instrumentarijumom, koji ne idu zajedno. Preporučujemo da se na Dečijem folklornom festivalu *Od zlata kapija*, koji je reprezentativan i jedini dečiji festival te vrste u Vojvodini, prezentuje onaj najbolji folklorni motiv, u ovom slučaju muzikanti, i da prednost prilikom obrade dečijeg folklornog materijala principu jednostavnosti, kao i kvalitetu nad kvantitetom.

Sledeća mana je muzička pratnja plesovima snimljena na „matrice“, koje su iskoristili predstavnici iz Selenče. Iako smo svesni toga da Selenčani verovatno nisu imali drugu mogućnost, jer jedini sastav koji je muzička pratnja plesnim grupama nije mogao da nastupa s njima, ubuduće ne preporučujemo korišćenje snimljene „matrice“. Ovo je živí primer do čega dolazi kada u određenoj sredini nema muzičara.

Što se tiče samog pevanja u koreografijama, preporučujemo sledeće: pri interpretaciji ne mora uvek biti otpjevana cela pesma, nekada je dovoljno da se otpjeva samo jedna strofa ili jedan stih da se oživi ples, a obrati pažnju na tonalitet. Takođe, muzičku pratnju treba prilagoditi rasponu dečijeg glasa. Upravo to će obogatiti celokupnu koreografiju. Izlišno je pevati tokom celog nastupa, jer je iscrpljujuće za decu koja uglavnom ne stižu da otpjevaju ili da otplešu u tempu datu koreografiju. Budući da deca deluju umorno i neusredsređeno, celokupan kvalitet nastupa je svakako umanjen.

Prilikom uveštavanja dece veoma je važno obratiti pažnju na dikciju, odnosno preterano ne pojačavati naglašene taktove pesme, ne skraćivati slogove, pravilno otpjevati duge slogove. Bez obzira što su to deca, treba ih od malih nogu učiti da pravilno pevaju. Zbog ovakvog stila neke grupe su delovale veoma nesigurno, čak mlađe, potpomažući se i klimanjem glave. Zasigurno ćete se složiti sa nama, da se ovakve tehničke stvari mogu otkloniti i kod dece permanentnim radom.

Divnu i kvalitetnu interpretaciju na festivalu prikazali su nam ansambl iz Bačke Palanke, Padine, Janošika, Bačkog Petrovca, Erdevika, Kisača (DFA „Sunašce“ i DFA „Venčić“), Vojlovice, Stare Pazove (muzička kapela, kao i mlađa i starija plesna grupa). Ostali ansambl imali su samo male propuste, tako da možemo konstatovati da se interpretativni nivo festivala neprestano poboljšava, što je svakako naš cilj, i verujemo da je i cilj svih učesnika.

Celokupno scensko izvođenje ansambala bilo je na visokom interpretativnom nivou. Sporadično se dešavalo da je pri scenskom pokretu dolazilo do nesklada između mlađe i starije generacije plesača, kao i nedovoljne komunikacije i kontakta između devojčica i dečaka, npr. kod interpretatora iz Erdevika, gde su dečaci prilikom izvođenja svoga sola sa rekvizitima bili nezainteresovani (nauštrb estetskog efekta), a prostorno su bili loše razmešteni, jedni sa jedne strane scene, drugi sa druge, što je ostavilo utisak, kao da ne pripadaju istom ansamblu. Delovali su kao dve grupe. Takođe, veoma zanimljiv je bio dečak iz Stare Pazove na sceni, koji je krunio kukuruz i bio izuzetno duhovit i interesantan, ali smešten u levi ugao scene, zbog čega je ostao gotovo neprimećen.

Neadekvatan razmeštaj bio je karakterističan za većinu ansambala, ne samo kod dece iz Erdevika i iz Stare Pazove (mlađa grupa), nego i iz Kovačice i drugih. Gorepomenuti primer smo prikazali samo kao rekonstrukciju, za bolje razumevanje. U celini je potrebno poraditi na scenskim principima i, kako

prítom celé piesne. Opakujúce sa nedostatky, ako sú vyššie uvedené, ako i zaťaženosť detí zložitejšími tanečnými prvkami, premotivovanosť, spev počas celého predvedenia, vedú k úpadku zaujatosti detí na scéne, kedy začínajú pôsobiť unavené, okamžite im mizne spontánnosť, krásny a úprimný detský úsmev, ktorý je zárukou a čarom celého detského folklórneho festivalu Zlatá brána.

Tak ako každý účastník detského folklórneho festivalu Zlatá brána má svoju povinnosť, povinnosťou odbornej poroty festivalu je objektívne analyzovať a hodnotiť, a vybrať reprezentanta, ktorý detský slovenský vojvodinský folklór bude prezentovať na Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávnostiach v Dulovciach na Slovensku za finančnej podpory Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku.

Na tohtoročnom festivale sa zmenili pravidlá hodnotenia. Mali sme za úlohu určiť tri súbory, ktoré získali plakety NRSNM. Druhou zmenou bolo okamžité vyhlásenie výsledkov po ukončení festivalu. Na základe našich kvalitatívnych kritérií, majúci na zreteľ komplexnosť predvedených čísel a vzhľadom na všetko, čo sme sa snažili popísať v tejto správe iba v tom najlepšom zmysle a nakoniec prihliadajúc i na budúcnosť, rozhodli sme takto: tretie miesto čiže bronzovú plaketu NRSNM si vytancoval domáci DFS Sniečko z Kysáča, striebornú plaketu získal DFS Hájiček, KUS Mladost z Lugu, no a laureátom a zároveň majiteľom sošky NRSNM sa stal DFS Ratolesť, SKUS Pivnica – mladšia skupina.

Členovia Odbornej poroty Anna Medved'ová-Gašková, etnologička, Ervín Malina, hudobník, a Jaroslav Gabríni, etnológ.

Zmluva nebola podpísaná ani v prípade festivalu slovenskej populárnej hudby Zlatý kľúč a festivalu populárnej hudby pre deti Letí pieseň, letí. Po konzultácii so zakladateľom – NRSNM, ako aj s pôvodnými organizátormi festivalov, bolo dohodnuté, že ÚKVS bude finančne kryť tie segmenty tých festivalov, ktoré zabezpečia ich realizáciu a kvalitu. Tak sme v prípade festivalu Zlatý kľúč finančne podporili realizáciu revuálnej časti, venovanej tvorbe Kvetoslavy Benkovej, pre ktorú scenár napísala Annamária Boldocká Grbičová, tiež sme uhradili cestovné trovy účinkujúcich a čiastočne aj ozvučenie festivalu. V prípade festivalu Letí pieseň, letí boli zaplatené úhrady všetkým členom orchestra, úhrady za aranžmány 16 súťažiacich piesní, ako aj za vizuálne riešenie nového loga festivalu a za propagačný materiál. Časť prostriedkov bola usmernená i na nahrávanie CD z tohto festivalu.

33. festival populárnej hudby Zlatý kľúč

V Selenči dňa 20. októbra 2013 odznel 33. festival populárnej hudby Zlatý kľúč. Do súčasnej hudobnej produkcie vojvodinských Slovákov pribudlo 13 nových skladieb. Festival vyprodukoval nové slovenské piesne 13 skladateľov a 12 textárov v prednese už osvedčených spevákov, ale aj niekoľkých nádejných debutantov. Na porotu v zložení Tanja Banjaninová, Milina Sklabinská a Ervín Malina najviac zapôsobil skladba Samuela Kováča pod názvom Neváhaj, ktorú interpretovala Marta Gažová. Pieseň získala cenu Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny a ovenčila sa titulom laureáta 33. ročníka festivalu Zlatý kľúč. Na druhom mieste bola skladba Kolotoč života autora Miroslava Zvaru z Aradáča a textárky Anity Jonášovej-Mišičovej z Bieleho Blata a na treťom pieseň Prečo na teba spomínam skladateľa Jaroslava Glózika z Kovačice. Cenu si zo Selenče odniesla i speváčka Anna Zorňanová, ktorú odborná porota ocenila za interpretáciu, tentokrát piesne Či ťa niekto ľúbi viac autorskej dvojice Ján Zvara (hudba) a Aneta Lomenová (text). Cena obecnstva zostala doma, v rukách Selenčana Juraja Súdiho, pokým cenu

sme väčšinou istakli, obrátiť pažnju i na razmeštanje mikrofona i uzajamni kontakt interpretatora, kao i na kontakt sa publikom. Takođe, treba poraditi na pevačkoj komponenti i uključivati kvalitetnu pesmu u ples. Ponavljamo: ne pevati pesme u celini! Nedostaci koji se ponavljaju i na koje smo više puta ukazali, kao i opterećivanje dece složenijim plesnim elementima, prevelika motivisanost, pesma tokom celog izvođenja, dovode do pada koncentracije dece na sceni, kada počinju da deluju umorno, u trenutku im sa lica iščezava spontani, divni i iskreni dečiji osmeš koji predstavlja čudo i čaroliju celog Dečijeg folklornog festivala *Od zlata kapija*.

Kao što svaki učesnik Dečijeg folklornog festivala *Od zlata kapija* ima svoju dužnost, dužnost stručnog žirija na ovom festivalu je da objektivno analizira, vrednuje i izabere predstavnika koji će dečiji slovački vojvođanski folklor prezentovati na Južnoslovačkim dečijim i omladinskim folklornim svečanostima u Dulovcima u Slovačkoj, uz finansijsku pomoć Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji.

Na ovogodišnjem festivalu malo su se promenila pravila igre kada je reč o ocenjivanju. Imali smo zadatak da odaberemo tri ansambla koji su osvojili tri plakete NSSNM. Drugu izmenu činilo je momentalno proglašenje rezultata nakon završetka festivala. Sa stanovišta naših kvalitatívnih kriterijuma, kompleksnosti prikazanih tačaka, a s obzirom na sve što smo nastojali da navedemo u ovom izveštaju, sve samo u najboljem smislu reči i pozitivnih smernica za ubuduće, odlučili smo sledeće: treće mesto, odnosno bronzanu plaketu NSSNM osvojilo je domaće DFD „Sunašce“ iz Kisača, srebrnu plaketu osvojilo je DFD „Hájiček“, KUD „Mladost“ iz Luga, a laureat je postao i ujedno osvojio i statuu NSSNM DFD „Izdanak“, SKUD „Pivnica“ (mlađa grupa).

Članovi stručnog žirija Ana Medved' Gaško, etnolog, Ervin Malina, muzičar i Jaroslav Gabrinji, etnolog.

Ugovor nije bio potpisan ni u slučaju festivala slovačke popularne muzike *Zlatni kľuč* i festivala popularne muzike za decu *Leti pesma, leti*. Nakon konsultacija sa osnivačem – NSSNM, kao i sa prvobitnim organizatorima festivala, bilo je dogovoreno da će ZKVS finansijski pokrivati one segmente festivala koji će obezbediti njihovu realizaciju i kvalitet. Tako smo u slučaju festivala *Zlatni kľuč* finansijski podržali realizaciju revijalnog dela, koji je bio posvećen stvaralaštvu Kvetoslave Benkove, za koju je scenario napisala Anamarija Boldocki Grbić; takođe smo pokrili putne troškove učesnika, a delimično i ozvučenje festivala. U slučaju festivala *Leti pesma, leti*, bile su isplaćene naknade za sve članove orkestra, naknade za aranžmane 16 takmičarskih pesama, kao i za vizuelno rešenje novog loga festivala i za propagandni materijal. Takođe, deo sredstava bio je usmeren na snimanje CD-a sa ovog festivala.

33. festival popularne muzike Zlatni kľuč

U Selenči, dana 20. oktobra 2013. godine održan je 33. festival popularne muzike *Zlatni kľuč*. Savremena muzička produkcija vojvođanskih Slovača bogatija je za 13 novih kompozicija. Festival je producirao nove slovačke pesme 13 kompozitora i 12 tekstopisaca, u izvođenju već afirmisanih pevača, ali i nekoliko debitanta koji obećavaju. Na žiri u sastavu Tanja Banjanin, Milina Sklabinski i Ervin Malina najsnažniji utisak ostavila je kompozicija Samuela Kováča pod nazivom *Ne oklevaj*, koju je interpretirala Marta Gaža. Ova pesma osvojila je nagradu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine i ovenčala se titulom laureata 33. po redu festivala *Zlatni kľuč*. Drugoplasirana kompozicija bila je *Vrteška života* autora Miroslava Zvara iz Aradca i tekstopisca Anite Jonaš-Mišić iz Belog Blata, a na trećem mestu bila je pesma *Zašto mislim na tebe* kompozitora Jaroslava Glózika iz

Nové melódie priniesol 33. festival populárnej hudby Zlatý kľúč v Selenči

sms hlasov získala skladba Fera Prokopca pod názvom Spomeň si na mňa, ktorú interpretoval Mirko Cerović. Najkvalitnejší text piesne na festivale, podľa rozhodnutia Zdenky Valentovej Beličovej, bol text Na dlani autorky Márie Turanskej. Revuálna časť festivalu bola tentokrát venovaná skladateľke, speváčke a hudobnej redaktorky Kvetoslave Benkovej, ktorá svojou tvorbou poznačila aj toto podujatie. Prvú zábavnú skladbu pod menom Učarovaná napísala presne pred 45 rokmi a ako ďalej pokračovala jej umelecká púť pútavým spôsobom spracovala scenáristka a režisérka Annamária Boldocká Grbić. Benkovej skladby interpretovali Mária Fačošová, Olivera Gabríniová, Ivan Slávik a Sabina Trbarová. Otváracie príhovory patrili predsedovi Obce Bač Ognjenovi Markovičovi a predsedníčke Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny Anne Tomanovej Makanovej, ktorá pri tejto príležitosti privítala tu ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Dušana Čaploviča a odovzdala mu cenu NRSNM za významnú spoluprácu a podporu desaťročnej činnosti tejto ustanovizne. Festival moderovala Adela Obšustová, ktorá v úvode medziiným prečítala „žijeme dnes večer terajškom festivalu“. A aby aj festival žil v terajšku, žiaduce je, aby každá jeho zložka bola v súlade so súčasnou dobou a požiadavkami mladých ľudí. Počnúc modernými skladbami, úpravami, textami, cez scénické a vizuálne prvky, až po celkový kvalitný festivalový manažment. Keď takto v kocke festival osloví aj našu mládež v ešte väčšom počte (interpretov, umelcov, ale aj poslucháčov), vtedy si budeme môcť povedať, že máme skutočne moderný festival, ktorý plní svoje poslanstvo.

15. ročník festivalu Letí pieseň, letí

V nedeľu 15. decembra doznel 15. ročník celomenšinového festivalu slovenskej populárnej hudby pre deti Letí pieseň, letí. Na slávnostnom otvorení festivalu najprv sa slova ujal predseda rady Miestneho spoločenstva v Kovačici Martin Zloch, potom prítomných pozdravila predsedníčka NRSNM v Srbsku Anna Tomanová-Makanová ktorá povedala, že v budúcnosti festival budú otvárať deti, víťazi predchádzajúceho festivalu. Tohtoročný festival slávnostne otvorila minuloročná víťazka Iveta Petrovičová z Padiny.

V nedeľu z kovačického domu kultúry do sveta odletelo 16 skladieb 13 autorov z Petrovca, Selenče, Pivnice, Kysáča, Nového Sadu, Padiny a Kovačice. Účastníci sa uchádzali o cenu odbornej poroty a o cenu obecnstva. Skladby a prednes sólistov hodnotila odborná porota, ktorá pracovala v zložení Jarmila Juricová-Stupavská, Marína Kaňová a Pavel Tomáš ml. Texty hodnotila profesorka slovenského jazyka a literatúry Zuzana Lenhartová.

Podľa mienky odbornej poroty zvíťazila pesnička Leto, milé leto. Hudbu pre víťaznú skladbu napísala Milina Sklabinská z Nového Sadu. Autorka textu víťaznej skladby je Mariana Bodyová a interpretoval ju Martin Javorník z Kulpína. Druhú a tretiu cenu za skladbu získali Kovačičania Adam Torňoš a Ján Šofranek za pieseň Maskenbal a Jaroslav Chalupa za svoju pesničku Chorľavé noty.

Prvá cena za interpretáciu sa dostala do rúk Alexandre Vašekovej za prednes piesne Maškrtky pre sovu, skladateľa Želka Suchánka a autorky Viery Torňošovej. Druhú cenu za

Kovačice. Nagradu iz Selenče ponela je pevačica Ana Zornjan, koju je stručni žiri ovenčao nagradom za interpretaciju, ovog puta pesme *Dal' te neko voli više* autorskog „dvojca“: Jan Zvara (muzika) i Aneta Lomen (tekst). Nagrada publike ostala je kod kuće, u rukama Juraja Sudija iz Selenče, dok je nagradu putem sms glasova osvojila kompozicija Fera Prokopca pod nazivom *Seti me se*, koju je interpretirao Mirko Cerović. Najkvalitetniji tekst pesme na festivalu, prema odluci Zdenke Valent Belić, bio je tekst *Na dlanu*, autorke Marije Turanski. Revijalni deo festivala ovog puta je bio posvećen kompozitorki, pevačici i muzičkoj urednici Kvetoslavi Benkovej, koja je svojim kompozicijama obeležila i ovu manifestaciju. Prvu zabavnu kompoziciju pod nazivom *Začarana* napisala je tačno pre 45 godina, a kako je nadalje teкао njen umetnički put, na atraktivan način obradila je scenaristkinja i režiserka Anamarija Boldocki Grbić. Kompozicije Kvetoslave Benkove interpretirali su Marija Fačoš, Olivera Gabrinji, Ivan Slavik i Sabina Trbara. Uvodne reči pripale su predsedniku Opštine Bač Ognjenu Markoviću i predsednici Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine Ani Tomanovoj Makanovoj, koja je ovom prilikom poželela dobrodošlicu ministru školstva, nauke, istraživanja i sporta Slovačke Republike Dušanu Čaploviču i uručila mu nagradu NSSNM za značajnu saradnju i podršku desetogodišnjoj delatnosti ove ustanove. Moderator festivala bila je Adela Obšust, koja je u uvodu, između ostalog, pročitala: *Živimo današnje veče sadašnjicom festivala*. A da bi i festival živeo u sadašnjici potrebno je da svaka njegova komponenta bude u skladu sa savremenim dobom i potrebama mladih ljudi, počevši od modernih kompozicija, aranžmana, tekstova, kroz scenske i vizuelne elemente, pa do celokupnog kvalitetnog festivalskog menadžmenta. Kada na ovaj način festival privuče i našu omladinu u još većem broju (interpretatora, umetnika, ali i slušalaca), tada ćemo moći reći da imamo zaista moderan festival koji ispunjava svoj cilj.

15. po redu festival Leti pesma, leti

U nedelju, 15. decembra održavao se 15. po redu svemanjinski festival slovačke popularne muzike za decu *Leti pesma, leti*. Na svečanom otvaranju reč je uzeo predsednik saveta Mesne zajednice u Kovačici Martin Zloh, zatim je prisutne pozdravila predsednica NSSNM u Srbiji Ana Tomanova Makanova, koja je rekla da će ubuduće festival otvarati deca, odnosno prošlogodišnji pobednici. Ovogodišnji festival svečano je otvorila prošlogodišnja pobednica Iveta Petrovič iz Padine.

U nedelju iz Doma kulture u Kovačici u etar je poletelo 16 kompozicija 13 autora iz Bačkog Petrovca, Selenče, Pivnica, Kisača, Novog Sada, Padine i Kovačice. Učesnici su se takmičili za nagradu stručnog žirija i nagradu publike. Kompozicije i interpretacije solista vrednovao je stručni žiri koji je radio u sastavu: Jarmila Juric Stupavski, Marina Kanja i Pavel Tomaš mlađi. Tekstove je vrednovala profesorka slovačkog jezika i književnosti Zuzana Lenhart.

Prema mišljenju stručnog žirija, pobedničku kompoziciju napisala je Milina Sklabinski iz Novog Sada. Autorka teksta pobedničke kompozicije *Leto, drago leto* je Marijana Bodiova, a interpretirao ju je Martin Javornik iz Kulpina. Drugu i treću nagradu za kompoziciju osvojili su Kovačičani Adam Torňoš i

Detská pieseň opäť priletela do Kovačice, na 15. ročník festivalu Letí pieseň, letí

interpretáciu si vypsievala Iveta Kováčová z Petrovca piesňou Rozprávka, autora a skladateľa Samuela Kováča ml. a tretiu Dušana Babincová z Kovačice piesňou Trinástka, autorky Anny Kukučkovej a skladateľa Jaroslava Chalupu. Najkrajší text, podľa mienky odbornej poroty, Jarné verše a zlatý dážď, napísala Elena Hložanová z Báčskej Palanky. Cenu obecnstva za interpretáciu vypsievala si Kovačičanka Andrea Babková piesňou Maskenbal, skladateľov Adama Tornjoša a Jána Šofranka, ktorý zároveň napísal text. Obecenstvo rozhodlo, že najkrajšiu skladbu na tohtoročnom festivale napísali Ján a Želko Chalupovci z Kovačice, názov skladby je Vianočná pieseň, text napísala Vesna Chalupová a interpretovala ju Valentína Chalupová. Prednes sólistov sprevádzal 7-členný orchester pod taktovkou Jána Petráša z Padiny, ktorý je zároveň upravovateľom takmer všetkých skladieb. Víťaznú skladbu upravil Ervin Malina. Novinkou je, že v tomto roku do orchestra zapojili aj trio dychovej sekcie zo Zreňanína. Okrem orchestra, sólistov sprevádzal 60-členný chór základnej školy Mladých pokolení z Kovačice pod taktovkou učiteľa hudobnej kultúry Pavla Tomáša st.

KULTÚRA PAMÄTANIA – PRIPOMÍNANIE VÝROČÍ A JUBILEÍ

Diela Viliama Figušu Bystrého odznali na koncerte v Padine

Iba dvaja hudobní skladatelia zo Slovenska majú vo svojom životopise zapísané, že žili tu medzi nami a zdieľali, aj keď krátko, náš dolnozemskej osud. Jedným z nich je Viliam Figuš Bystrý, tým druhým Mikuláš Schneider Trnavský. Skutočnosť, že tu žili a tvorili, je tým správnym dôvodom osvetliť si aj dnes ich dielo a práve v tom duchu Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v sobotu 7. septembra 2013 pripravil v Padine jedinečný hudobný zážitok. Pozostával zo skladieb V. F. Bystrého, ako aj z videomateriálov, ktoré slovom a obrazom početnému publiku bližšie predstavili túto osobnosť. UKVS zabezpečil notový materiál, oslovil hudobných interpretov (Ludmila Berediová Stupavská, Jaroslava Benková Vlčeková, Marek Stupavský, Dina Šuklárová, komorný zbor Musica Viva) a pri tej príležitosti bol založený aj mužský komorný zbor nazvaný menom Viliama Figušu Bystrého. Ako exkurz do dávnych rokov 1903 – 1907 a na doplnenie informácie o samotnom skladateľovi boli vypracované videomateriály na námet a texty Mgr. Art. Miliny Sklabinskej a za pomoci obrazového materiálu PhDr. Marianny Bárdiovej PhD., tiež moderátorov Jána Struhára a Marty Pavčokovej, skúsený televízny pracovník Ljubiša Sremčević zosťrihal videoprílohy, ktoré zaujali prítomných. Striedali sa s hudobnými bodmi a zdynamizovali celkový priebeh koncertu. Vzhľadom na to, že ide o podujatie s vážnou hudbou, potrebné je vyzdvihnúť, že oslovilo početné publikum, a to zase hovorí, že aj hudobno-umelecké programy si majú najst svoje miesto v kultúrnej ponuke menších prostredí.

Koncert venovaný dielu Viliama Figušu Bystrého bol aj v Novom Sade

Po úspešnom koncerte v Padine vznikla idea zopakovať

Jan Šofranek za pesmu *Maskenbal* i Jaroslav Halupa za pesmu *Bolešljive note*.

Prva nagrada za interpretáciu došla je u ruke Aleksandre Vašek za izvođenje pesme *Poslastice za sovu*, kompozitora Željka Suhaneka i autorke Vjere Tornjoš. Druhu nagradu za interpretaciju osvojila je Iveta Kovač iz Bačkog Petrovca sa pesmom *Priča*, autora i kompozitora Samuela Kováča ml, a treću Dušana Babincova iz Kovačice s pesmom *Trinaestica*, autorke Ane Kukučke i kompozitora Jaroslava Halupe. Najbolji tekst, *Prolećni stihovi* i *zlatna kiša*, prema mišljenju stručnog žirija, napisala je Elena Hložan iz Bačke Palanke. Nagradu publike za interpretaciju osvojila je Kovačičanka Andrea Babka sa pesmom *Maskenbal*, kompozitora Adama Tornjoša i Jana Šofranka, koji je ujedno napisao i tekst. Publika je ocenila da su najbolju kompoziciju na ovogodišnjem festivalu napisali Jan i Željko Halupa iz Kovačice; naziv kompozicije je *Božićna pesma*, tekst je napisala Vesna Halupa, a interpretirala ju je Valentina Halupa. Solističko izvođenje pratio je sedmočlani orkestar pod dirigentskom palicom Jana Petraša iz Padine, koji je istovremeno napisao i aranžman za gotovo sve kompozicije. Za pobjedničku kompoziciju aranžman je napisao Ervin Malina. Novina je da je ove godine u orkestar uključen i trio trubačke sekcije iz Zrenjanina. Osim orkestra, soliste je pratio i hor od 60 članova Osnovne škole „Mlada pokolenja“ iz Kovačice, pod dirigentskom palicom nastavnika muzičke kulture Pavla Tomaša st.

KULTURA SEĆANJA – OBELEŽAVANJE GODIŠNJICA I JUBILEJA

Dela Viljema Figušu Bistrog odjeknula su na koncertu u Padini

Samo dvojica kompozitora iz Slovačke imaju zapisano u svojoj biografiji da su živeli ovde, među nama, i delili, makar i na kratko, našu sudbinu na Donjoj zemlji. Jedan od njih je Viljem Figuš Bistri, a drugi Mikulaš Šnajder Trnavski. Činjenica da su ovde živeli i stvarali predstavlja dobar povod da se i danas baci svetlo na njihovo delo, i upravo u tom duhu Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka je u subotu, 07. septembra 2013. pripremio u Padini jedinstveni muzički doživljaj. Sastojao se od kompozicija V. F. Bistrog, kao i od video-materijala koji je rečju i slikom bliže predstavio ovu ličnost brojnoj publici. ZKVS obezbedio je notni materijal, obratio se muzičkim interpretatorima (Ljudmila Beređi Stupavski, Jaroslava Benka Vlček, Marek Stupavski, Dina Šuklar, kamerni hor „Musica Viva“), a ovim povodom osnovan je i muški kamerni hor nazvan po imenu Viljema Figušu Bistrog. Kao izlet u davne godine (1903-1907) i kao dopuna podataka o samom kompozitoru, priređeni su i video-materijali na temu i tekstove mr. art Miline Sklabinski, a uz pomoć slikovnog materijala PhDr. Marijane Bardiore PhD, takođe moderatora Jana Struhara i Marte Pavčok, iskusni televizijski radnik Ljubiša Sremčević uradio je montažu video-priloga koji su zaokupili pažnju prisutnih. Smenjivali su se sa muzičkim tačkama i učinili dinamičnijim ceo tok koncerta. S obzirom na to da je reč o manifestaciji ozbiljne muzike, treba istaći da je privukla pažnju brojne publike, što opet govori da i muzičko-umetnički programi moraju da nađu

prípravený repertoár aj v Novom Sade. Koncert sa konal ako sprievodné podujatie 9. muzikologickej konferencie v sieni Štúdia M novosadského rozhlasu. Okrem už spomínaných hudobníkov, ktorí vystúpili na koncerte v Padine, bola pre túto príležitosť pripravená aj ďalšia skladba pre husle a klavír V. F. Bystrého. Podobne ako v Padine, aj novosadské publikum prijalo pozvanie na podujatie a tým, že videomateriál a živé slovo na koncerte odzneli aj v srbčine, nehatene ho mohli sledovať i neslováci. No azda najväčším kladom celého podujatia bola skutočnosť, že koncert profesionálne nahrala Radiotelevízia Vojvodiny, ktorá ďalej vo svojich programoch môže kvalitne propagovať hudbu tohto slovenského skladateľa. Ďalšou podmienkou spolupráce bola príprava tohto materiálu na zverejnenie v sociálnych sieťach, akou je Youtube, na ktorých, žiaľ, dielo tohto skladateľa takmer vôbec nie je propagované. Zverejnením kvalitných nahrávok, tak technicky, ako aj v zmysle hudobnej interpretácie, sme sa dostali k skutočnej propagácii hudobnej osobnosti a jej diela a tým sme zároveň zdôvodnili i naše heslo – že vlastnú kultúru zveľaďujeme a rozširujeme v tých najširších rámcoch.

150. výročie narodenia Jána Čajaka

Výročie 150 rokov narodenia Jána Čajaka sa v roku 2013 oslávilo rôznymi spôsobmi. Predovšetkým ústredným programom, ktorý usporiadala Základná škola Jána Čajaka v Petrovci, ale aj inými kultúrnymi udalosťami. Aj ÚKVS si pripomenul toto výročie, keď dňa 19. decembra 2013, v deň narodenia J. Čajaka, usporiadal svojrázny program vo svojich miestnostiach. Šlo o dramatickú etudu pod názvom *Epistoly o Čajakovi*, ktorú podpísal tvorivý tím v zložení Annamária Boldocká Grbičová a Ján Čáni. Komorný večierok nainscenovaný ako divadelná etuda, pozostával z niekoľkých obrazov. Ide o zmes hraných pasáží a videozáznamov – o skutočné udalosti, popretkávané snovými výjavmi a vytržením, o citácie z Čajakovho života a diela, o stretnutia so súdobými reálnymi osobami, ako i s literárnymi postavami. Odzneli i nadreálne, či irealizované citácie, takže celá etuda po tej dramatickej stránke vyznela celkom postmoderne.

Režisér Ján Čáni večierok rozdelil do niekoľkých dejstiev, v ktorých bol spriatomený Čajakov život: krásny plnohodnotný vzťah s otčimom Pavlom Dobšinským a Adelou Čajakovou Dobšinskou (sestrou Terézie Vansovej), ktorí ho vychovávali v duchu štúrovského hnutia, evanjelických kánonov a krás povestí; pre politické zmýšľanie, ktoré vrchnostiam nevyhovovalo, a pretože horlil za slovenskosť, bol vylúčený zo štúdia teológie, za trest sa potom stal – učiteľom; odsúdený k životu Dolnozemca vyše štyridsať rokov stál v samom strede kultúrnych a politických snáh dolnozemských Slovákov – zaslúžil sa o založenie slovenského gymnázia v Petrovci, pôsobil ako dejateľ Matice slovenskej, bol redaktorom *Národnej jednoty i Nášho života*; neobišla ho ani láska – manželka Kornélia trpezlivo znášala svoj údel (manželove záletnícke medailóniky, nočné kartárske avantúry a chmeľový bankrot); rozhovor Jána Čajaka s Jánom Čajakom mladším, s dcérami Kornéliou a Adelou, bez spisovateľského a učiteľského remesla sa toto prostredie neobíde; Čajak a Vladimír Hurban Vladimírov – dve spisovateľské osobnosti a rivalita. Divákovi sa mohlo zdať, že Čajak ako keby práve nakukol do tohto nášho 21. storočia a pozeral sa na výsledky svojej práce, ale aj na to, čo z jeho Dolnozemcov je teraz. Čo je z Krížika z poviedky *Ecce homo*, čo sa stalo z manželskej dvojice v jeho jedinom pokuse o stvárnenie dramatického textu pod názvom *Len pekne*, ako je to s Paľom Húskom z poviedky *Suchoty*?... a aký sa to slovenský život tu teraz žije?

Pomocou takýchto rozpomienok autorská dvojica, ale aj herci Miroslav Babiak a Ján Žolnaj, zároveň sa pokúsili povedať

svoje mesto u kultúrnej ponudi manjich sredina.

Koncert posvećen delu Viljema Figuš Bistrog bio je i u Novom Sadu

Posle uspešnog koncerta u Padini potekla je ideja da se pripremljeni repertoar ponovi i u Novom Sadu. Koncert se održavao kao prateća manifestacija 9. muzikološke konferencije u sali Studija M Novosadskog radija. Osim već pomenutih muzičara koji su nastupili na koncertu u Padini, za ovu priliku pripremljena je još jedna kompozicija za violinu i klavir V. F. Bistrog. Slično kao u Padini, i novosadska publika prihvatila je poziv na manifestaciju, a zahvaljujući tome što su video-materijali i živa reč na koncertu predstavljeni i na srpskom jeziku, nesmetano su mogli da ga prate i pripadnici neslovačke nacionalnosti. Međutim, verovatno najveću vrlinu cele manifestacije predstavljala je činjenica da je koncert profesionalno snimila Radio-televizija Vojvodina, koja ubuduće u svojim programima može kvalitetno da propagira muziku ovog slovačkog kompozitora. Sledeći uslov saradnje bila je priprema ovog materijala za objavljivanje na društvenim mrežama kakva je Youtube, na kojima, nažalost, delo ovog kompozitora gotovo uopšte nije propagirano. Objavljivanjem kvalitetnih snimaka, kako tehnički, tako i u smislu muzičke interpretacije, došli smo do istinske propagacije ove ličnosti iz sveta muzike i njenog dela. Ujedno, na taj način smo obrazložili naš moto – da vlastitu kulturu unapređujemo i širimo u najvećim mogućim okvirima.

150. godišnjica rođenja Jana Čajaka

Jubilej 150-godišnjice rođenja Jana Čajaka u 2013. godini obeležavao se na različite načine. Prvenstveno, centralnim programom koji je organizovala Osnovna škola „Jan Čajak“ u Bačkom Petrovcu, ali i kroz druga kulturna dešavanja. I ZKVS se podsetio ove godišnjice kada je 19. decembra 2013. godine, na dan rođenja Jana Čajaka organizovao poseban program u svojim prostorijama. Reč je o dramskoj etidi pod nazivom *Epistole o Čajaku* koju je osmislio kreativni tim u sastavu: Anamarija Boldocki Grbić i Jan Čanji. Kamerno veče inscenirano kao pozorišna etida obrazovano je od nekoliko slika. Radi se o mešavini igranih pasaža i video snimaka – o savremenim zbivanjima isprepletenim imaginarnim prizorima i zanosom, o citatima iz Čajakovog života i dela, o susretima sa savremenim realnim ličnostima, kao i sa književnim likovima. Čuli su se i nadrealni, odnosno nerealizovani citati, te je u tom smislu cela etida delovala potpuno postmodernistički.

Režiser Jan Čanji je veče podelio na nekoliko činova u kojima je prikazan Čajakov život: divan, iskren odnos sa očuhom Pavlom Dobšinskim i Adelom Čajak Dobšinski (sestrom Terezije Vanse), koji su ga odgajali u duhu šturovskog pokreta, evangelističkih kanona i lepote predanja; zbog političkog mišljenja koje nije odgovaralo vlastima, i zbog toga što se zalagao za slovačku ideju, izbačen je sa studija teologije, za kaznu je posle postao učitelj; osuđen na život Donjozemljaša preko četrdeset godina se nalazio u samom središtu kulturnih i političkih težnji Slovaka sa Donje zemlje. Zaslužen je za osnivanje slovačke gimnazije u Bačkom Petrovcu, delovao je kao aktivista Matice slovačke, bio je urednik *Národnej jednoty i Nášho života*; nije ga zaobišla ni ljubav – supruga Kornelija strpljivo je podnosila svoju sudbinu (muževljeve zavodničke epizode, noćne kartaroške avanture i bankrot zbog hmelja); razgovor Jana Čajaka sa Janom Čajakom mladim, sa kćerima Kornelijom i Adelom; ova sredina ga pamti i kao pisca i učitelja; Čajak i Vladimír Hurban Vladimírov – dve književne ličnosti i dva rivala. Gledaocima se moglo učiniti kao da je Čajak upravo zavirio u ovaj naš, 21. vek, posmatrajući rezultate svoga rada, ali i to, šta je sa njegovim Donjozemljašima sada. Šta je sa Krížikom iz pripovetke *Ecce*

pravdu aj o nás, o našom vzťahu k významným predkom, bez ktorých by sme dnes úplne inak fungovali. Nebyť Čajaka a mnohých iných prezieravých dejateľov, asi by sme nemali na čo nadväzovať a robiť nadstavbu vlastnej kultúry.

100 rokov pôsobenia Kultúrno-umeleckého spolku Jednota v Šíde

Kultúrno-umelecký spolok Jednota v Šíde zaznamenal v roku 2013 sté výročie založenia početnými programami. Počas celého roka sa hudobné, folklórne a iné programy uskutočňovali v sídle tohto spolku, pokým vrcholom osláv bola slávnostná akadémia a premietanie dokumentárneho filmu o živote šidských Slovákov. Svojím spôsobom aj ÚKVS prispel k oslavám tejto udalosti, keď dňa 30. mája v divadelnej sieni bola usporiadaná prezentácia knihy *Slováci v Srbsku* z aspektu kultúry. Pri tej príležitosti boli rozdelené početné knihy šidským Slovákom a osobitným darom k jubileu boli zväčšené fotografie zo Šídu autora Michala Madackého, zverejnené v spomínanej knihe. Paneli, na ktorých sú šidske motívy, sú dnes vystavené v divadelnej sieni, ktorú SKUS Jednota používa, keď prezentuje svoju prácu na zveľaďovaní kultúry tunajších Slovákov.

Príležitostne boli odovzdané knihy alebo uskutočnená spolupráca aj pri oslavách nasledovných výročí: príprava publikácie o NRSNM pri príležitosti 10. výročia pôsobenia Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, prezentácia druhého vydania knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry* v Selenči pri príležitosti 255. výročia príchodu Slovákov do Selenče, odovzdané knihy pri príležitosti oslavovania 240 rokov príchodu Slovákov do Kysáča, 190-teho výročia príchodu Slovákov do Jánošíka, 10-teho výročia obnovenia činnosti Spolku kysáčskych žien, 110-teho výročia slovenského divadelného ochotníctva v Starej Pazove a pod.

Samostatná výstava Alžbety Čížikovej – najstaršej insitnej maliarky v Srbsku

V poradí 66. samostatná výstava insitnej maliarky Alžbety Čížikovej sa konala 18. apríla 2013 v Novom Sade, bola zároveň prvou výstavou diel insitného umenia v ÚKVS. Expozíciu tvorí 25 olejomalieb, ktoré zo svojho bohatého fondu do ÚKVS priniesla Galéria insitného umenia z Kovačice. Riaditeľka Galérie Mária Raspirová poznamenala, že sa o bohatý fond tejto ustanovizne zaslúžila i Alžbeta Čížiková, ktorá im darovala najväčší počet obrazov. Zároveň na úvod programu vernisáže povedala, že ju teší, že sa insitné umenie týmto spôsobom predstaví aj v Novom Sade, v meste, v ktorom sa diela kovačických umelcov nevystavujú tak často.

Život a dielo najstaršej insitnej maliarky (nielen čo do rokov, ale aj keď ide o tvorbu) prítomným priblížil výtvarný kritik Vladimír Valentík. Medziiným povedal, že Alžbeta Čížiková mala tú výhodu, že ju do tajov výtvarného umenia a narábania štetcom zaviedol Martin Jonáš, ktorému veľmi záležalo na tom, aby svet kovačického insitného umenia bol stále živý, aby sa vyvíjal a rozrastal. Relatívne dlhá cesta kovačickej insity umožnila vojvodinským Slovákom, aby sa stali svetoznámymi. Je to segment kultúry, podľa ktorého vojvodinských Slovákov vo svete najviac poznajú, bez ohľadu na to, žeby niekto z nás možno preferoval divadlo, literatúru alebo niečo iné, nás vo svete predovšetkým poznajú podľa tvorby kovačických a padinských insitných maliarov, povedal V. Valentík.

Program vernisáže moderovala riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Milina Sklabinská a do sveta kovačickej ľudovej kultúry prítomných zaviedli nielen obrazy A. Čížikovej, ale aj melódie známeho kovačického orchestra Rosička. Výstavu otvorila vedúca Oddelenia pre výskum ľudovej kultúry Etnografického múzea v Belehrade

homo, šta se dogodilo sa supružničkim parom u njegovom jedinom pokušaju oblikovanja dramskog teksta pod nazivom *Samo lepo*, šta je sa Paljom Huskom iz pripovetke *Tuberkuloza* i kakav se slovački život ovde sada živi.

Posredstvom ovakvih uspomena autorski par, ali i glumci Miroslav Babjak i Jan Žolnaj, istovremeno su pokušali da kažu istinu i o nama, o našem odnosu prema istaknutim precima, bez kojih bismo danas u potpunosti drugačije funkcionisali. Da nije bilo Čajaka i mnogih drugih pronicljivih aktivista, verovatno ne bismo imali na šta da nadovezujemo i vršimo nadgradnju sopstvene kulture.

100 godina postojanja Kulturno-umetničkog društva „Jedinstvo“ u Šidu

Kulturno-umetničko društvo „Jedinstvo“ u Šidu obeležilo je u 2013. godini stotu godišnjicu osnivanja brojnim programima. Tokom cele godine muzički, folklorni i drugi programi održali su se u sedištu ovog društva, dok je vrhunac proslave bila svečana akademija i prikazivanje dokumentarnog filma o životu šidskih Slovaka. Na svoj način i ZKVS potpomogao je obeležavanje ovog događaja, pošto je 30. maja u pozorišnoj sali organizovana prezentacija knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Tom prilikom podeljene su brojne knjige šidskim Slovacima, a poseban poklon povodom jubileja, bile su uvećane fotografije Šida autora Mihala Madackog, objavljene u pomenutoj knjizi. Paneli, na kojima su šidski motivi, danas su izloženi u pozorišnoj sali, koju SKUD „Jedinstvo“ koristi kada prezentuje svoj rad na unapređivanju kulture ovdašnjih Slovaka.

Na prigodan način uručene su knjige ili ostvarena saradnja i prilikom obeležavanja sledećih jubileja: priprema publikacije o NSSNM povodom 10-godišnjice delovanja Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, prezentacija drugog izdanja knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* u Selenči povodom 255-godišnjice dolaska Slovaka u Selenču, uručene knjige prilikom manifestacije obeležavanja 240 godina od dolaska Slovaka u Kisač, 190-godišnjice od dolaska Slovaka u Janošik, 10-godišnjice obnavljanja delatnosti Društva kisačkih žena, 110-godišnjice slovačkog amaterskog pozorišta u Staroj Pazovi i sl.

Samostalna izložba Alžbete Čížik – najstarije naivne slikarke u Srbiji

Po redu 66. samostalna izložba naivne slikarke Alžbete Čížik koja se održavala 18. aprila 2013. godine u Novom Sadu, ujedno je bila i prva izložba radova naivnog slikarstva u ZKVS. Ekspoziciju čini 25 ulja na platnu, koja je iz svog bogatog fonda u ZKVS donela Galerija naivne umetnosti iz Kovačice. Direktorka Galerije Marija Raspirova istakla je da je za bogatstvo fonda ove ustanove zaslužna i Alžbeta Čížik koja im je poklonila najveći broj slika. Ujedno, u uvodu programa vernisáže je rekla da joj je drago što će se naivna umetnost na ovaj način predstaviti i u Novom Sadu, u gradu u kojem se dela umetnika iz Kovačice ne izlažu tako često.

Život i delo najstarije naivne slikarke (ne samo po godinama, već i kada je reč o stvaralaštvu) prisutnima je približio likovni kritičar Vladimir Valenčik. Između ostalog, rekao je da je Alžbeta Čížik imala tu privilegiju da ju je u tajne likovne umetnosti i rukovanja četkicom uveo Martin Jonaš, kojem je bilo veoma stalo do toga da svet naivne umetnosti Kovačice bude stalno živ, da se razvija i raste. Relativno dug put naive u Kovačici omogućio je vojvođanskim Slovacima da postanu svetski poznati. To je segment kulture po kom vojvođanske Slovake u svetu najbolje poznaju, bez obzira na to što bi neko od nas možda preferirao pozorište, književnost ili nešto drugo, nas u svetu prvenstveno znaju po stvaralaštvu naivnih slikara iz Kovačice i Padine, rekao je V. Valenčik.

Dr. Vesna Marijanovičová. Predtým než výstavu otvorila, Vesna Marijanovičová sa zmienila aj o tematickom aspekte vystavených obrazov. Povedala, že *Čížiková na svojich dielach zastavuje čas, osvecuje pokojný sedliacky idylický život, každodennosť, ale aj sviatky, najmä svadobné obyčaje. Okrem obyčají časté motívy na jej obrazoch sú segmenty zo všedného spoločenského života Slovákov v Kovačici, od každodenného pracovného dňa, poľnohospodárskych prác, až po čas oddychu a zábavy...* Výstavy sa zúčastnila a slova sa ujala aj sama autorka, ktorá prezradila, že vždy si priala vystavovať v Novom Sade a poďakovala sa ústavu, že jej to umožnil. S prítomnými sa rozdelila o spomienky na svoje maliarske začiatky, ktoré boli ešte v polovici minulého storočia, a prezradila, čo ju najviac inšpiruje pri tvorbe. Aj keď vďaka tvorbe navštívila mnohé krajiny sveta a získala početné uznania, zostala blízka svojej Kovačici a svojmu slovenskému ľudu. Potvrdila to aj slovami: „Slováci, my sme veľmi usilovní ľudia, ale som si naveky húpala, že zasluhujeme viac, že máme byť ešte usilovnejší, lebo v zahraničí nás nevedia telko. Mám celou silou sa usilovať pokázať, že jesto veda, že vieme pracovať. To ma až doteraz nieslo. Ja som naveky veľmi šťastná, keď môžem tvoriť, zabudnem na všetko, aj na prácu, aj na okolie. Za mňa je to život.“

Otvorená samostatná výstava Márie Gaškovej k jej životnej 65-ke

Vo štvrtok 1. augusta 2013 v Novom Sade, v miestnostiach ÚKVS bola otvorená retrospektívna výstava obrazov Márie Gaškovej, ktorá sa konala pri príležitosti jej 65. narodenín. Expozície, ktorú tvorí 28 obrazov, počnúc od tých najstarších z roku 1972, až po tie najnovšie, ktoré vznikli tohto roku, si prišiel pozrieť veľký počet čitateľov diela Márie Gaškovej a všeobecne milovníkov vizuálneho umenia. Vernisáž svojou prítomnosťou počítal aj Igor Furdík, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, a Ján Varšo, veľvyslanec Slovenskej republiky v Belehrade. Výstavu uviedla Milina Sklabinská, riaditeľka ÚKVS, ktorá podotkla, že táto akcia je sprievodným podujatím 52. slovenských národných slávností a dodala, že ju nesmierne teší, že sa slávnosti už tretí rok zaradom sčasti organizujú aj v Novom Sade, práve v miestnostiach ústavu pre kultúru, a k tomu výstavami akademických maliarov. O diele Márie Gaškovej sa zmienili výtvarní kritici Sava Stepanov a Vladimír Valentík. Výstavu doplnilo aj hudobno-poetické pásmo: verše Jána Salčáka z najnovšej zbierky *To čo sa vo mne o mňa chvie* a úryvok z predstavenia *Babylon* – laureáta divadelného festivalu v Trebinji v predvedení herečiek zo Starej Pazovy. Výstavu otvorila Zdenka Valentová Beličová, predsedníčka Výboru pre kultúru NRSNM. Na záver sa prítomným prihovorila aj autorka výstavy, ktorá netajila nadšenie nad mimoriadnou navšteviteľnosťou svojej výstavy. Výstava M. Gaškovej bola v ÚKVS otvorená do konca septembra a navštívil ju veľký počet milovníkov umenia.

Malá veľká komunita Slovákov v Dobanovciach – pri príležitosti 10. výročia obnovenia činnosti spolku

ÚKVS predstavil svoju činnosť, osobitne druhé vydanie publikácie *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, aj v Dobanovciach. Dobanovce sú azda tým najlepším príkladom, ktorý poukazuje na to, k akým výsledkom sa dá dôjsť, ak sa nezištná a mravná práca jednotlivcov z danej komunity stretne s ústretoťou a odbornou prácou ustanovizní a finančnou podporou kompetentných inštitúcií. Totiž pred desiatimi rokmi sa v Dobanovciach vo vtedajšom poriadne ošarpanom Slovenskom národnom dome, vybudovanom v roku 1932 a dobudovanom koncom šesťdesiatych rokov minulého storočia, konala verejná tribúna Národnostnej rady slovenskej

Moderator programu vernisaža bila je direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka Milina Sklabinski, a u svet narodne kulture Kovačice prisutne su uvele ne samo slike A. Čížik, već i melodije poznatog orkestra „Rosička“ iz Kovačice. Izložbu je otvorila rukovodilac Odeljenja za proučavanje narodne kulture Etnografskog muzeja u Beogradu dr Vesna Marijanović. Pre otvaranja izložbe, Vesna Marijanović je iznela svoje mišljenje i o tematskom aspektu izloženih slika. Rekla je da *Čížikova na svojim slikama zaustavlja vreme, osvetljava spokojan seoski idilični život, svakodnevicu, ali i praznike, prvenstveno svatovske običaje. Osim običaja, česti motivi na njenim slikama su segmenti iz svakidašnjeg društvenog života Slovaka u Kovačici, od svakodnevnog radnog dana, poljoprivrednih radova, sve do vremena za odmor i zabavu...* Na izložbi je učestvovala i reč uzela i sama autorka, koja je otkrila da je oduvek želela da izlaže u Novom Sadu, zahvalivši se Zavodu što joj je to omogućio. Sa prisutnima je podelila uspomene na svoje slikarske početke koji su bili još polovinom prošloga veka, otkrivajući šta je najviše inspiriše prilikom stvaranja. Iako je zahvaljujući stvaralaštvu posetila mnoge zemlje sveta i stekla brojna priznanja, ostala je bliska svojoj Kovačici i svome slovačkom narodu. Potvrdila je to i rečima: *Slovaci... Mi smo veoma vredni ljudi, ali sam uvek mislila da zaslužujemo više, da moramo biti još vredniji, jer nas u inostranstvu ne poznaju toliko. Moramo da se trudimo svim snagama da pokažemo da postoji nauka, da umemo da radimo. To me je vodilo sve do sada. Uvek sam veoma srećna kada mogu da stvaram; zaboravim na sve, i na rad, i na okolinu. Za mene je to život.*

Otvorena samostalna izložba Marije Gaško povodom njenog 65. rođendana

U četvrtak, 01. avgusta 2013. godine u Novom Sadu, u prostorijama ZKVS otvorena je retrospektivna izložba slika Marije Gaško koja se održavala povodom njenog 65. rođendana. Ekspoziciju, koju čini 28 slika, počevši od onih najstarijih iz 1972. godine, pa sve do najnovijih, koje su nastale ove godine, došao je da pogleda veliki broj poštovalaca dela Marije Gaško i uopšte ljubitelja vizuelne umetnosti. Vernisažu je ukazao čast svojim prisustvom i Igor Furdík, predsednik Kancelarije za Slovake koji žive u inostranstvu, i Jan Varšo, ambasador Slovačke Republike u Beogradu. Izložbu je otvorila Milina Sklabinski, direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, koja je napomenula da je ova akcija prateća manifestacija 52. slovačkih nacionalnih svečanosti, dodajući da joj je neizmerno drago što se svečanosti već treću godinu zaredom jednim delom organizuju u Novom Sadu, upravo u prostorijama Zavoda za kulturu, i pritom izložbama akademskih slikara. O delu Marije Gaško mišljenje su izneli i likovni kritičari Sava Stepanov i Vladimír Valentík. Izložba je dopunjena i muzičko-poetskim blokom: stihovi Jana Salčáka iz najnovije zbirke *To čo vo mne o mňa chvie* i odlomak iz predstave *Vavilon* – laureata pozorišnog festivala u Trebinju u izvođenju glumica iz Stare Pazove. Izložbu je otvorila Zdenka Valent Belič, predsednica Odbora za kulturu NRSNM. Naposletku se prisutnima obratila i autorka slika koja nije krila oduševljenje zbog izvanredne posećenosti njene izložbe. Izložba M. Gaško bila je u ZKVS otvorena do kraja septembra, a posetio ju je veliki broj ljubitelja umetnosti.

Mala velika zajednica Slovaka u Dobanovcima – povodom 10-godišnjice obnavljanja delatnosti društva

ZKVS predstavio je svoju delatnost, posebno drugo izdanje publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* i u Dobanovcima. Dobanovci su verovatno najbolji primer koji ukazuje na to do kakvih rezultata se može doći ako se nesebična i marljiva delatnost pojedinaca u datoj zajednici susretno sa predusretljivom i stručnom delatnošću ustanova i finansijskom

národnostnej menšiny. Tribúna mala za cieľ predstaviť tamojším Slovákom poslanie tejto, vtedy ešte novej inštitúcie, a vypočúť si problémy a potreby Slovákov, ktorí v tomto prostredí žijú. O desať rokov neskôr, na mieste starého Slovenského národného domu je úplne nový a moderný objekt, vybavený kompletným technickým príslušenstvom a v ňom sú vytvorené podmienky pre prácu tak tanečníkov, spevákov, detí, ako aj iných záujemcov o slovenskú kultúru. Výstavbu v mnohom podporila práve NRSNM a tak najlepším spôsobom opodstatnila svoje založenie. Zároveň v tom nie ani takom dávnom roku 2003 sme si azda mohli iba želať, aby v roku 2013 v Dobanovciach úspešne pôsobila dievčenská spevácka skupina, aktív žien, a aby sa do jeho činnosti v čoraz väčšej miere zapájali i mladí, i deti. Veď mnohí z nich v roku 2003 ani nehovorili po slovensky, i keď slovenské korene mali. Všetko toto sa však za desať rokov stalo a preto je potrebné vyjadriť aspoň úctu a vzdať hold tým, čo sa o to najviac zaslúžili.

Svojrázny uznaním za nezištnú a vytrvalú prácu v slovenskej komunite v Dobanovciach bolo aj odovzdanie knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry predsedovi KOS Šafárik Želkovi Čapelovi, ktorý tak v rámci tohto, ako aj keď šlo o všetky ostatné projekty, prispel k ich kvalitnej realizácii. ÚKVS pri tejto príležitosti odovzdal ešte niekoľko exemplárov knihy, ktoré od včera vlastní KOS Šafárik, ZŠ Stevana Sremca, Miestne spoločenstvo v Dobanovciach, tamojší MOMS, Zhromaždenie obce Surčin a iné ustanovizne. Početní prítomní v sieni prejavili záujem tak o samotnú knihu, ako aj o dokumentárnu nahrávku, ktorá obsahuje texty a fotografie z 36 prostredí, v ktorých Slováci v Srbsku majú svoje organizované formy kultúrneho života. Knihu predstavila riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská, avšak o svojich skúsenostiach v jej realizácii hovoril aj fotograf – autor najväčšieho počtu fotografií v knihe Michal Madacký a dizajnér publikácie Ľula Šanta. No editorka vydania nezabudla ani na celý rad autorov a spolupracovníkov, ktorí sa zaslúžili o konečnú podobu tejto knihy.

Chvilu strávené s dobanovskými Slovákami spríjemnila aj dievčenská spevácka skupina pôsobiaca pri SKOS Šafárik v Dobanovciach, ktorá zaspievala slovenské ľudové piesne, ale aj po jednej macedónskej a srbskej ľudovej pesničke. Ich vystúpenie okrem hudby predstavilo snád' aj tie najkrajšie vlastnosti tunajších Slovákov a to je láska k svojej, ale aj rešpektovanie iných kultúr, s ktorými spolu žijú. Vskutku všetci už svojou prítomnosťou poukázali na skutočnosť, že zástava Európskej únie, ktorá je vztýčená v tejto sieni spolu so zástavami Srbska a Slovákov v Srbsku, nie sú tam iba na okrasu, hovoria o tom, že tieto ľudia európskymi hodnotami doslova žijú. Vo svojich príhovoroch to potvrdili aj tu žijúce osobnosti pôsobiace v oblasti výtvarníctva a literatúry. Presnejšie, po prezentácii knihy akademický maliar Živorad Žika Ciglić sľúbil Slovákom, že vypracuje bustu P. J. Šafárika, menom ktorého sa pýši dobanovský spolok, a spisovateľa Dušana Živančevića a Dušan Kovačević vyjadrili obdiv nad kapitálnym dielom, ktoré zviditeľnilo aj Dobanovce, a poukázalo tak na bohaté kultúrne dejiny Slovákov na týchto priestoroch.

Slováci v Srbsku z aspektu kultúry v 240-ročnej Selenči

V stredu 20. novembra 2013 sa v miestnostiach evanjelickej cirkvi v Selenči uskutočnila prezentácia knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Publikáciu prezentovali zostavovateľky, Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková, dizajnér Ľula Šanta a profesionálny fotograf Michal Madacký. Na úvod prezentácie v mene organizátorov prítomných a vzácných hostí privítala v mene združenia žien Dúha Anna Valentová a v mene spevokolu Ozvena dozorca evanjelického cirkevného zboru Juraj Javorník. Po príhovore organizátorov odznel kratší umelecký program pozostávajúci z piesní, ktoré zaspieval spevokol Ozvena pod

podrškou kompetentných inštitúcií. Naime, pre desať godina u Dobanovcima, u tadašnjem prilično oronulom Slovačkom narodnom domu, izgrađenom 1932. godine i dograđenom krajem šezdesetih godina prošlog veka, održana je javna tribina Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine. Tribina je imala za cilj da predstavi tamošnjim Slovacima misiju ove, tada još nove institucije, i da sasluša probleme i potrebe Slovaka koji u toj sredini žive. Deset godina kasnije, na mestu starog Slovačkog narodnog doma nalazi se potpuno novi i moderan objekat, snabdeven kompletnom tehničkom opremom, i u njemu su stvoreni uslovi za rad kako igrača, pevača, dece, tako i drugih zainteresovanih za slovačku kulturu. Izgradnju je u velikoj meri potpomogao upravo NSSNM, i tako je na najbolji način obrazložio svoje osnivanje. Ujedno, u toj i ne tako davnoj 2003. godini verovatno smo mogli samo da priželjkujemo da u 2013. godini u Dobanovcima uspešno radi devojačka pevačka grupa, aktiv žena, i da se u njegovu delatnost u sve većoj meri uključuju i mladi, i deca. Mnogi od njih u 2003. godini nisu ni govorili slovački, iako su imali slovačke korene. Sve ovo se, pak, dogodilo tokom deset godina i zato je potrebno izraziti makar poštovanje i odati priznanje onima koji su za to najzaslužniji.

Svojevršno priznanje za nesebičnu i istrajnu delatnost u slovačkoj zajednici u Dobanovcima predstavljalo je i uručivanje knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* predsedniku KPD „Šafarik“ Željku Čapelji, koji je, kako u okviru ovoga, tako i kada je bilo reči o svim drugim projektima, doprineo njihovoj kvalitetnijoj realizaciji. Tim povodom, ZKVS je uručio još nekoliko primeraka knjige, tako da je sada poseduju KPD „Šafarik“, OŠ „Stevan Sremac“, Mesna zajednica u Dobanovcima, tamošnji MOMS, Skupština opštine Surčin i druge ustanove. Brojni prisutni u sali pokazali su interesovanje kako za samu knjigu, tako i za dokumentarni snimak koji sadrži tekstove i fotografije iz 36 sredina u kojima Slovaci u Srbiji imaju svoje organizovane forme kulturnog života. Knjigu je predstavila direktorka ZKVS Milina Sklabinski, dok je o svojim iskustvima u realizaciji knjige govorio i fotograf – autor najvećeg broja fotografija u knjizi Mihal Madacki i dizajner publikacije Ľula Šanta. Međutim, urednica izdanja nije zaboravila ni na čitav niz autora i saradnika koji su zaslužni za konačan izgled ove knjige.

Trenutke provedene sa dobanovačkim Slovacima učinila je prijatnijim devojačka pevačka grupa koja deluje pri SKPD „Šafarik“ u Dobanovcima, koja je pevala slovačke narodne pesme, ali i po jednu makedonsku i srpsku narodnu pesmu. Njihov nastup je, osim muzike, verovatno predstavio i one najlepše osobine ovdašnjih Slovaka, a to je ljubav prema domovini, ali i poštovanje kultura drugih sa kojima žive u zajednici. Zapravo, svi su već samim svojim prisustvom ukazali na činjenicu, da zastava Evropske unije koja je podignuta u ovoj sali zajedno sa zastavama Srbije i Slovaka u Srbiji, tamo ne stoje za ukras, već svedoče o tome da ovi ljudi doslovno žive po evropskim vrednostima. U svojim govorima to su potvrdile i ovdašnje ličnosti aktivne u oblasti likovne umetnosti i književnosti. Tačnije, posle prezentacije knjige akademski slikar Živorad Žika Ciglić je obećao Slovacima da će izraditi bistu P. J. Šafarika, čijim imenom se ponosi dobanovačko društvo, a pisci Dušan Živančević i Dušan Kovačević iskazali su divljenje prema kapitalnom delu koje je afirmisalo i Dobanovce, i na taj način ukazalo na bogatu kulturnu istoriju Slovaka na ovim prostorima.

Slovaci u Srbiji s aspekta kulture u dvestačetdesetogodišnjoj Selenči

U sredu, 20. novembra 2013. godine, u prostorijama Evangelističke crkve u Selenči, održana je prezentacija knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Publikaciju su prezentovale autorke Milina Sklabinski i Katarina Mosnak, dizajner Ľula

taktovkou PaedDr. Juraja Súdiho a deti z detskej besiedky, ktoré nacvičila Anna Margaréta Valentová. Deti zarecitovali i priliehavú báseň a na husliach svoju skladbu zahral Juraj Súdi ml. Hostia predstavili obsah publikácie a zmienili sa i o dojmoch o spolupráci so Selenčanmi v období, keď tu zadovážovali materiál pre knihu. Zároveň sa poďakovali jednotlivcom za nezištnú pomoc, ktorú im poskytli. Krátkou videoprezentáciou prítomným predstavili obsah knihy a na záver knihu udelili predstaviteľom podnikov a inštitúcií v osade. Na prezentácii knihy boli prítomní predstavitelia kultúrneho a spoločenského života Selenče, ktorí sa v krátkosti zmienili aj o knihe. Prihovory odzneli zo strany evanjelického zborového farára a seniora báčskeho Vladimíra Valenta, predsedu MOMS-u Ján Šimoniho a riaditeľky základnej školy PaedDr. Svetlany Zolňanovej.

Prezentácia knihy Kultúrne tradície Slovákov v Silbaši

V nedeľu 9. júna 2013 v dome kultúry v Silbaši predstavili najnovšiu monografiu tunajších Slovákov – Silbaš kultúrne tradície Slovákov v Báčke. Slováci zo Silbaša sa už dlhšie tešili na tento deň, lebo takmer každý z nich mal príležitosť stretnúť sa počas roka 2012 a porozprávať čo i len s jedným z výskumníkov Filozofickej fakulty UKF z Nitry o kultúrnych tradíciách tunajších Slovákov v minulosti a dnes. Konečne, keď už prípravy vyvrcholili a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v Kníhtlačiarňi v Petrovci knihu vytlačil, všetci súhlasili, že táto jedinečná monografia bude predstavená v rámci podujatia Čaro višieň, ktoré členky Aktívu žien Silbaš pripravili po štvrtýkrát. Už aj z toho dôvodu obal knižky dizajnér PhDr. Roman Zima zafarbil do bordova a tak natrvalo vniesol symboliku tejto udalosti aj do knihy. Do domu kultúry sa okrem početných občanov Silbaša zhrnuli aj hostia, najmä členky spolkov žien z Laliče, Selenče, Starej Pazovy, Kysáča, Petrovca a Rumenky, ktoré okrem výstav ručných prác so sebou priniesli aj rôzne pochútky z višieň. Popriat podujatiu úspešný priebeh prišla aj predsedníčka NRSNM a podpredsedníčka Zhromaždenia APV Anna Tomanová Mikanová, ktorá sa zmienila o význame činnosti ženského spolku a ochraňovania kultúrnych tradícií v Silbaši, ale aj o monografii, ktorá má význam tak pre Silbašanov, ako aj pre celú slovenskú komunitu v Srbsku, lebo natrvalo svedčí o spôsobe života Slovákov, ktorí tu žili a ktorí tu dnes žijú už vyše dvesto rokov. Prezentácie sa zúčastnil výskumný tím v zložení prof. Jaroslav Čukan, vedúci Katedry manažmentu a kultúry FFUKF v Nitre a vedúci spomínaného tímu, ako aj PhDr. Ladislav Lenovský, PhDr. Boris Michalík, PhDr. Michal Kurpaš a PhDr. Roman Zima. Za moderovania Miliny Sklabinskej, ktorá je i spoluautorkou jedného z príspevkov v knihe, sa viedla debata o tom, ako je kniha koncipovaná, ktoré state a akou metodikou spracúva, čo všetko obsahuje a konečne, k akým záverom nás privádza. Tak prof. J. Čukan zdôraznil skutočnosť, že pri dolnozemskej výskumoch, ktoré už boli realizované v Boľovciach, Erdevíku, Pivnici a najnovšie v Silbaši, je možné identifikovať rovnaké charakteristické črty, avšak vždy je najväčším prínosom odhaliť aj niečo špecifické a nové, prislúchajúce iba jednej z dedín. V prípade Silbaša bola vysunutá do popredia mimoriadna schopnosť pre kultúrnu mobilizáciu – po období stagnácie mladí Silbašania vždy dokážu revitalizovať svoju minoritnú kultúru a nadviazať na kultúrne prebudenie predchádzajúcich generácií.

L. Lenovský sa zmienil o kolektívnej identite a v tom zmysle o živote a obyčajoch, ktoré sa pestujú v rodinných kruhoch, pokiaľ B. Michalík hovoril o organizovaných formách kultúrneho života a o fenoméne odchodu Slovákov zo Silbaša do zahraničia – tak do Európy, ako aj do zámoria. M. Kurpaš sa zmienil o charakteristike tunajšej architektúry, ktorej sa on venoval v príprave tejto publikácie.

Šanta i profesionálny fotograf Mihal Madacki. U uvodnom delu prezentácie u ime organizatora prisutnim i uvaženim gostima dobrodošlicu je poželela u ime udruženja žena „Duga“ Ana Valent, a u ime pevačkog društva „Odjek“ rukovodilac evangelističkog crkvenog hora Juraj Javornik. Nakon obraćanja organizatora održan je kraći umetnički program sastavljen od pesama koje je otpevalo pevačko društvo „Odjek“ pod dirigentskom palicom PaedDr Juraja Suđija, kao i deca iz dečijeg vrtića koju je uvežbala Ana Margareta Valent. Deca su odrecitovala i prigodnu pesmu, a na violini je svoju kompoziciju odsvirao Juraj Suđi ml. Gosti su predstavili sadržaj publikacije iskazujući i svoje utiske o saradnji sa Selenčanima u vreme kada su tamo sakupljali materijal za knjigu. Ujedno su zahvalili pojedincima na nesebično pruženoj pomoći. Kratkim video-prezentacijom prisutnima su predstavili sadržaj knjige, i naposljetku knjigu uručili predstavnicima preduzeća i institucija u mestu. Na prezentaciji knjige bili su prisutni predstavnici kulturnog i društvenog života Selenče, koji su ukratko izrazili mišljenje o knjizi. Prisutnima su se obratili sveštenik evangelističke crkvene opštine i senior bački Vladimir Valent, predsednik MOMS-a Jan Šimonji i direktorka osnovne škole PaedDr Svetlana Zolnjan.

Prezentacija knjige Kulturne tradicije Slovaka u Silbašu

U nedelju, 09. juna 2013. godine, u Domu kulture u Silbašu, predstavljena je najnovija monografija ovdašnjih Slovaka: *Silbaš – kulturne tradicije Slovaka u Bačkoj*. Slovaci iz Silbaša su se već duže vreme radovali ovom danu, jer je gotovo svako od njih u toku 2012. godine imao priliku da se sretne i porazgovara barem sa jednim od proučavalaca Filozofskog fakulteta UKF iz Nitre o kulturnim tradicijama ovdašnjih Slovaka u prošlosti i danas. Konačno, kada su pripreme kulminirale i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka u Štampariji u Bačkom Petrovcu štampao knjigu, svi su bili saglasni da će ova jedinstvena monografija biti predstavljena u okviru manifestacije *Čarolija višanja*, koju su članice Aktiva žena Silbaš pripremile četvrti put. Iz tog razloga je dizajner PhDr Roman Zima omot knjige obojio u bordo i tako trajno uneo simboliku ovog dešavanja i u knjigu. Osim brojnih meštana Silbaša, u Domu kulture su se okupili i gosti, pre svega članice društava žena iz Laliča, Selenče, Stare Pazove, Kisača, Bačkog Petrovca i Rumenke, koje su osim izložbe ručnih radova pripremile i razne poslastice od višanja. Manifestaciji je uspešan tok poželela i predsednica NSSNM i potpredsednica Skupštine APV Ana Tomanova Mikanova, koja je iznela mišljenje kako o značaju delatnosti ženskog društva i očuvanja kulturnih tradicija u Silbašu, tako i o monografiji koja ima značaj i za Silbašane i za celu slovačku zajednicu u Srbiji, jer trajno dokumentuje način života Slovaka koji su ovde živeli i koji tu i danas žive u kontinuitetu preko dvesta godina. Na prezentaciji je učestvovala istraživački tim u sastavu: prof. Jaroslav Čukan, šef Katedre za menadžment i kulturu FFUKF u Nitri i rukovodilac pomenutog tima, kao i PhDr Ladislav Lenovski, PhDr Boris Mihalik, PhDr Mihal Kurpaš i PhDr Roman Zima. Uz učešće moderatorke Miline Sklabinski, koja je takođe koautorka jednog priloga u knjizi, vodila se debata o tome kako je knjiga koncipirana, koja poglavlja i kojom metodikom obrađuje, šta sve sadrži, i napokon, do kakvih zaključaka nas dovodi. Profesor Jaroslav Čukan je tako istakao činjenicu da je prilikom istraživanja Donje zemlje, koja su već bila realizovana u Boljevcima, Erdeviku, Pivnicama i poslednje u Silbašu, moguće identifikovati ista karakteristična obeležja, međutim, uvek je najveći doprinos otkriti nešto specifično i novo, što pripada samo jednom selu. U slučaju Silbaša u prvi plan je stavljena *izuzetna sposobnost kulturne mobilizacije – nakon perioda stagnacije mladi Silbašani će uvek umeti da revitalizuju svoju minoritnu kulturu i nadovežu se na kulturno buđenje predašnjih generacija*.

Do publikácie prispeli aj domáci autori a to Ján Širka a ev. kňaz v Silbaši Vladimír Lovás, ktorí pomohli doložiť tvrdenia, že v Silbaši žili prví Slováci ešte pred rokom 1799, ako aj Milina Sklabinská, ktorá sa venovala analýze slovenských ľudových piesní zo Silbaša. Aj keď na prezentácii neboli prítomní, do knihy podstatne prispeli ešte Marián Járek, ktorý slovenské ľudové piesne v Silbaši zapísal, a Ivana Kontríková Šusteková, ktorá sa venovala slovenskej gastronómii a do knižky zaradila aj ne jeden v Silbaši používaný recept.

Rozhovory o knihe podstatne spestrili aj hudobno-tanečné a divadelné body, v ktorých vystúpili žiaci Základnej školy Bratov Novakovcov v Silbaši, ktoré na to pripravili Jarmila Križanová a Miroslav Hložan, spevácka skupina Aktivu žien Silbaš, divadelní ochotníci zo skupiny APS, ako aj tanečníci a speváci z Lugu. Prezentácia knihy bola príležitosťou aj verejne odovzdať jednotlivé výtlačky a tak okrem autorov kapitol exempláre dostali aj riaditeľ Gymnázia Jána Kollára v Petrovci Paľo Belička a riaditeľ NVO Hlas ľudu Samuel Žiak (obaja Silbašania), predseda Miestneho spoločenstva Danilo Pejak, kňaz Vladimír Lovás, riaditeľka obecnej knižnice v Báčskej Palanke Koviľka Dobričová, predsedníčka ASSŽ Viera Miškovcová a mnohí iní. Silbašania sú tak od včera bohatší o dielo, ktoré natrvalo zdokumentovalo spôsob ich života. Na takmer 450 stranách, tak textu, ako aj dokumentačných a aktuálnych fotografií, zachytené boli všetky relevantné fakty, ktoré najmä najstarší Silbašania uchovávajú vo svojej pamäti a ktoré dnes svedčia o konkrétnom slovenskom ostrove pretrvávajúcom mimo materskej krajiny už vyše dvesto rokov.

PREZENTÁCIA SLOVENSKEJ KULTÚRY V MIESTNOSTIACH ÚKVS

V ÚKVS sa v piatok 24. mája 2013 konal multimediálny program venovaný podujatiu **Dni slovanskej kultúry**. Večierok anticipoval víkendové podujatia venované slovanskosti a jej podobám, v ktorých dnes existuje vo Vojvodine. Zúčastnil sa ho aj zástupca predsedu zhromaždenia mesta Miroslav Ilić, ktorý v príhovore zdôraznil význam poriadania takého podujatia. O kultúre vojvodinských Slovákov sa hovorilo z aspektu rozvoja slovenskej literatúry, o čom sa zmienila predsedníčka VPK NRSNM Zdenka Valentová Beličová. Formou pútavej videoprezentácie si prítomní mohli pozrieť tie najzávažnejšie body v rozvoji tejto disciplíny v období vyše dvoch storočí a hodne toho o nich počuť. Druhá časť programu bola venovaná publikácii Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Putovanie slovenským svetom v Srbsku bolo vhodné ilustrované okrem iného venčekomí piesní z Báčky, Banátu a Srijemu, ktoré verne predniesli hudobníci Ervin Malina, Đorđe Petriško, Aleksandra Majtánová, Vladimír Turčan a Miroslav Opavský, ako aj speváčky Anna Struhárová, Anna Zornjanová a Jaroslava Vrškova Opavská. Program, ktorý návštevníkom ukázal kúsok slovenského sveta v Srbsku, patrí k akciám, ktoré usporiadalo Mesto Nový Sad v rámci podujatia Dni slovanskej kultúry. Toto podujatie v Novom Sade prebiehalo od 24. – 26. mája 2013 a venované bolo afirmovaniu slovanskej kultúry s dôrazom na literárne umenie 12-tich štátov, v ktorých žijú slovanské národy. Týmto sa zároveň pripomenulo 150. výročie začiatku misie vierozvestcov Cyrila a Metoda.

V ÚKVS sa konal i večierok, na ktorom bolo predstavené dielo mladého slovenského autora Mareka Zákopčana a prítomní zároveň mali možnosť pozrieť sa i na súčasnú literárnu tvorbu na Slovensku. Marek Zákopčan z Banskej Bystrice, mladý slovenský prozaik, je autorom piatich románov, stredoškolský učiteľ, ale v prvom rade „milovník humoru vo všetkých jeho podobách“ (ako sa sám predstavuje). Písať začal už na strednej škole. Ako 21-ročný, teda v roku 2008, vydal svoj prvý román Miesto tieňov, ktorý má dva diely a ktorý čitatelia môžu poznať

Ladislav Lenovski je izneo mišljenje o kolektivnom identitetu i u tom smislu o životu i običajima koji se neguju u porodičnim krugovima, dok je Boris Mihalik govorio o organizovanim formama kulturnog života i o fenomenu odlaska Slovaka iz Silbaša u inostranstvo – kako u Evropu, tako i u prekomorje.

Mihal Kurpaš je izneo mišljenje o karakteristikama ovdašnje arhitekture, kojoj se posvetio pripremajući ovu publikaciju.

U publikaciji su svoje priloge objavili i domaći autori, i to Jan Širka i evangelistički sveštenik u Silbašu Vladimir Lovas, koji su dokumentovali tvrdnju da su u Silbašu živeli prvi Slovaci još pre 1799. godine, kao i Milina Sklabinski, koja se posvetila analizi slovačkih narodnih pesama iz Silbaša. Iako nisu bili prisutni na prezentaciji, knjizi su u velikoj meri doprineli i Marian Jarek koji je zabeležio slovačke narodne pesme iz Silbaša, i Ivana Kontrik Šustek koja se posvetila slovačkoj gastronomiji i koja je u knjigu uvrstila više isprobanih recepata u Silbašu.

Razgovore o knjizi u znatnoj meri su obogatile i muzičko-plesne tačke u kojima su nastupali učenici Osnovne škole „Braća Novakov“ u Sibašu, koje su za nastup pripremili Jarmila Križan i Miroslav Hložan, pevačko društvo Aktiva žena Sibaš, pozorišni amateri iz grupe APS, kao i plesači i pevači iz Luga. Prezentacija knjige predstavljala je priliku da se i javno uruče pojedini primerici, pa su tako osim autora priloga, primerke dobili i direktor Gimnazije „Jan Kolar“ u Bačkom Petrovcu Paljo Belička i direktor NIP Hlas ľudu Samuel Žjak (obojska Silbašani), predsednik Mesne zajednice Danilo Pejak, sveštenik Vladimir Lovas, direktorka Opštinske biblioteke u Bačkoj Palanci Koviľka Dobrić, predsednica ADSŽ Vjera Mišković i mnogi drugi. Na taj način, Silbašani su od nedavno bogatiji za jedno delo, koje je trajno dokumentovalo njihov način života. Na gotovo 450 strana, kako teksta, tako i dokumentarnih i aktuelnih fotografija, bile su obuhvaćene sve relevantne činjenice, koje pre svega oni najstariji Silbašani čuvaju u svom sećanju, a koje i danas svedoče o jednom slovačkom ostrvu koje istrajava van matične zemlje već više od dvesta godina.

PREZENTACIJA SLOVAČKE KULTURE U PROSTORIJAMA ZKVS

U ZKVS se u petak, 24. maja 2013. godine održavao multimedijski program posvećen manifestaciji *Dani slovenske kulture*. Veče je anticipiralo vikend-manifestaciju posvećenu slovenstvu i njegovim oblicima u kojima danas egzistira u Vojvodini. Učestvovao je i zamenik predsednika Skupštine grada Miroslav Ilić, koji je u svom obraćanju naglasio značaj organizovanja ovakve manifestacije. O kulturi vojvođanskih Slovaka govorilo se s aspekta razvoja slovačke književnosti, o čemu je govorila predsednica OZK NSSNM Zdenka Valent Belić. Kroz formu atraktivne video-prezentacije prisutni su mogli da pogledaju najvažnije tačke u razvoju ove discipline u periodu više od dva veka, i dosta toga da čuju o njima. Drugi deo programa bio je posvećen publikaciji *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Putovanje slovačkim svetom u Srbiji bilo je prikladno ilustrovano, pored ostalog, i splotom pesama iz Bačke, Banata i Srema, koji su verno izveli muzičari Ervin Malina, Đorđe Petriško, Aleksandra Majtan, Vladimír Turčan i Miroslav Opavski, kao i pevačice Ana Struhar, Ana Zornjan i Jaroslava Vrška Opavski. Program koji je posetiocima predstavio delić slovačkog sveta u Srbiji, ubraja se u akcije koje je organizovao grad Novi Sad u okviru manifestacije *Dani slovenske kulture*. Ova manifestacija se u Novom Sadu održavala od 24. do 26. maja 2013. i bila je posvećena afirmisanju slovenske kulture, s naglaskom na književnu umetnost dvanaest država u kojima žive slovenski narodi. Ovim se ujedno podsetilo na 1150-tu godišnjicu od početka misije prosvetitelja Ćirila i Metodija.

U ZKVS održano je i književno veče na kojem je predstavljeno

ako krimiseriál v TV Markíza. V tom istom roku vydal aj knihu Zradná vášeň, určená je skôr nežným, romantickým ženským dušiam. Najväčší úspech doposiaľ pravdepodobne zožal román Nevinní zmätkári – komédia určená všetkým vekovým skupinám, a všetkým, čo smiech považujú za korenie života. V máji v roku 2013 vyšiel jeho historicko-dobrodružný román pod názvom Plamene hriechu. Marek dokázal už v mladom veku sa zaradiť medzi mená slovenskej literatúry, čo u nás vojvodinských Slovákov nie je až také časté, a ani jednoduché. Nevieme však či z dôvodu, že v súčasnosti nemáme literárne činných mladých autorov alebo že sa stále čaká, aby niektoré talenty literárne „vyspeli“. Nad týmto sa v rozhovore zamýšľal aj hosť večierka s moderátorkou Katarínou Mosnákovou. A odpoveď sa mohla vyčítať aj zo samotného večierka, ktorý bol práve venovaný mladým začínajúcim autorom alebo mladým milovníkom písaného slova. Na besede sa hovorilo o súčasnej slovenskej tvorbe, o pomeroch vo vydavateľstvách, o vzťahoch medzi autormi a autorkami a pod. Autor hovoril prítomným o tom, čo potrebuje mladý človek k úspechu, ak nemá nič, iba svoj talent a sny. Poukázal na najčastejšie chyby pri písaní, ale aj na zvláštnosti, ktoré sprevádzajú tvorbu príbehov, zároveň predstavil svoje knihy a prezradil aktuálne plány.

ÚKVS bol aj hostiteľom stretnutia predstaviteľov oddelenia pre kreatívny priemysel Európskej podnikateľskej siete. Ročné pracovné stretnutie predstaviteľov oddelenia pre kreatívny priemysel Európskej podnikateľskej siete z 20 štátov EÚ, ktorí sa rozdelili o svoje skúsenosti a hovorili o nových možnostiach spolupráce, sa konalo v rámci konferencie o Kreatívnom priemysle CRINSS. Uskutočnilo sa v miestnostiach Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov v dňoch 12. a 13. septembra 2013. Bola to jedinečná príležitosť predstaviť zahraničným hosťom a zároveň významným kultúrnym činiteľom v európskych rámcoch fungovanie jednej zo slovenských menšinových ustanovizní v Srbsku. Činnosť ÚKVS v angličtine prezentovala riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská a následne sa hovorilo o možnostiach účasti ÚKVS vo veľkých európskych projektoch.

V ÚKVS sa 17. decembra uskutočnil predvianočný večierok venovaný deťom, na ktorom sa zúčastnili herci, speváci, literáti, tanečníci a mnohí iní. V ten deň sa vo večerných hodinách z miestností Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov ozýval detský smiech, potlesky a všade okolo sa šírila predvianočná, to je dobrá a pozitívna atmosféra. V ten deň ústav privítal deti z Nového Sadu, Kysáča, Čelareva a iných prostredí. Cieľom večierka bolo zhromaždiť predovšetkým novosadské slovenské deti, ale i deti z okolitých prostredí a ponúknuť im kvalitný detský kultúrny obsah po slovensky. O potrebe organizovať podobné akcie svedčí i fakt, že odozva detí bola veľká. Na večierku sme privítali vyše šesťdesiat detí, ich rodičov, učiteľov, študentov, profesorov. Program moderovali bábk, za ktorými sa skrývali Ján Žolnaj a Branislav Čeman. Bábk sprevádzali deti celým programom, priblížili im miesto, kde sa nachádzajú, hostí večera, ako i Čarbológ, časopis študentov slovenského jazyka a literatúry v Novom Sade a výstavu Ľubomíra Sopku s ilustráciami pre deti. O Čarbológu a jeho najnovšom čísle, ktoré malo na tomto večierku zároveň svoju prezentáciu, deťom porozprávala i študentka 4. ročníka na Oddelení slovakistiky Martina Bartošová, a o výstave Ľubomíra Sopku sa zmienil i Pavel Matúch, keďže autor nebol prítomný. Na večierku boli predstavené i piesne z najnovšieho ročníka festivalu Letí pieseň, letí, ktorý odznel predchádzajúci víkend v Kovačici. Odmenené piesne zaspievali Alexandra Vašeková, Iveta Kováčová, Valentína Chalupová, ako i Martin Javorník, ktorý predniesol víťaznú skladbu Leto, milé leto. Na večierku sa zúčastnila i Ema Stupavská, predviedla svoj tanec, za ktorý získala pozoruhodné ocenenie v Českej republike.

delo mladog slovačkog autora Mareka Zakopčana, a prisutni su istovremeno imali mogućnost da upoznaju i savremeno književno stvaralaštvo u Slovačkoj. Marek Zakopčan iz Banske Bistrice, mladi slovački prozaista, autor je pet romana, srednjoškolski nastavnik, ali u prvom redu *Ljubitelj humora u svim njegovim oblicima* (kako se sam predstavlja). Počeo je da piše već u srednjoj školi. Kao dvadesetjednogodišnjak, dakle u 2008. godini, objavio je svoj prvi roman *Miesto tieňov*, koji ima dva dela i koji čitaoci mogu prepoznati i kao kriminalističku seriju na TV Markiza. Te iste godine objavio je i knjigu *Zradná vášeň*, koja je pre svega namenjena nežnim, romantičnim ženskim dušama. Najveći uspeh do sada je najverovatnije poţnjeo roman *Nevinní zmätkári* – komedija namenjena svim starosnim grupama, svima koji smeh smatraju začinom života. U maju 2013. godine izašao je njegov istorijsko-pustolovni roman *Plamene hriechu*. Marek je uspeo da se u mladoj životnoj dobi uvrsti među imena slovačke književnosti, što kod nas, vojvođanskih Slovačka nije ni tako često, ni jednostavno. Ne znamo, doduše, da li iz razloga što u sadašnjosti nemamo književno aktivne mlade autore, ili što se stalno čeka da neki literarni talenti „sazru“. O ovom problemu je razmišljao i gost večeri u razgovoru sa moderatorom Katarinom Mosnak. A odgovor se mogao naslutiti već na samoj večeri, koja je upravo bila posvećena mladim autorima početnicima, ili mladim ljubiteljima pisane reči. Razgovaralo se o savremenom slovačkom stvaralaštvu, o prilikama u izdavaštvu, o odnosima među autorima i autorkama i sl. Autor je prisutnima govorio o tome šta je mladom čoveku potrebno za uspeh, ako nema ništa, osim svog talenta i snova. Ukazao je na najčešće greške pri pisanju, ali i na osobenosti koje prate stvaranje doživljaja, ujedno predstavljajući svoje objavljene knjige i otkrivajući aktuelne planove.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka bio je i domaćin susreta predstavnika odeljenja za kreativnu industriju Evropske preduzetničke mreže. Godišnje poslovno okupljanje predstavnika odeljenja za kreativnu industriju Evropske preduzetničke mreže iz 20 zemalja EU, koji su izneli svoja iskustva i govorili o novim mogućnostima saradnje, održavalo se u okviru konferencije o Kreativnoj industriji CRINSS. Održano je u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka u danima 12. i 13. septembra 2013. Bila je to jedinstvena prilika da se inostranim gostima i ujedno istaknutim kulturnim aktivistima u evropskim okvirima predstavi funkcionisanje jedne od slovačkih manjinskih ustanova u Srbiji. Delatnost ZKVS na engleskom jeziku prezentovala je direktorka ZKVS Milina Sklabinski, a zatim se govorilo o mogućnostima učešća ZKVS u velikim evropskim projektima.

U ZKVS se 17. decembra održalo predbožićno veče posvećeno deci, na kojem su učestvovali glumci, pevači, književnici, igrači i mnogi drugi. Tog dana u večernjim satima u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka odjekivao je dečiji smeh, aplauzi, a svuda okolo se širila predbožićna, dobra i pozitivna atmosfera. Tog dana Zavod je ugostio decu iz Novog Sada, Kisača, Čelareva i drugih mesta. Cilj večeri bilo je da se okupe pre svega novosadska slovačka deca, ali i deca iz okolnih mesta i da im se ponudi kvalitetni, dečiji kulturni sadržaj na slovačkom jeziku. O potrebi organizovanja sličnih akcija svedoči i činjenica da je odziv dece bio velik. Te večeri smo poželeli dobrodošlicu mališanima kojih je bilo preko šezdeset, njihovim roditeljima, učiteljima, studentima, profesorima. Moderatori programa bile su lutke, iza kojih su se krili Jan Žolnaj i Branislav Čeman. Lutke su vodile decu kroz ceo program, približile im mesto gde se nalaze, goste večeri, kao i *Čarbológ*, časopis studenata slovačkog jezika i književnosti u Novom Sade, i izložbu Ľubomíra Sopke sa ilustracijama za decu. O *Čarbológu* i njegovom najnovijem broju, koji je

Vládla tu skutočná predvianočná nálada a ako sa i patrí na správny predvianočný večierok, na záver programu deti dostali i darčeky. Zorganizovaný bol minikvíz, kde správnym odpovedaním na jednoduché otázky o kultúre vojvodinských Slovákov deti mali možnosť získať kvalitné detské slovenské knihy. Všetky prítomné deti dostali i bohaté balíčky, ktoré pre nich pripravil ÚKVS. O úspechu a potrebe ponúknuť deťom podobné slovenské kultúrne obsahy svedčí nielen počet detí, ktoré sa zúčastnili na večierku, ale i radosť a úsmevy, ktoré boli na ich tvárach počas celého programu, ktorý sledovali takmer bez mihnutia.

Do ÚKVS pribudli portréty Jozefa Podhradského a Jána Branislava Mičátka. Zbierka portrétov osobností vojvodinských Slovákov sa rozrastá. K doposiaľ šiestim zhotoveným obrazom v tomto roku pribudli ďalšie dva. Projekt pod názvom Portréty slovenských vojvodinských osobností ÚKVS realizuje už tretí rok za sebou a podporuje ho Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Prvé štyri portréty v roku 2011 namaloval Pavel Pop, o rok neskôr dva portréty zhotovil Pavel Čáni a v tomto roku sa do projektu opäť zapojil akademický maliar Pavel Pop. Jeho štetcom sú tentokrát zachytené podobizne Jozefa Podhradského a Jána Branislava Mičátka. Cieľom projektu je umeleckým spôsobom oživiť osobnosti z kultúrnej minulosti vojvodinských Slovákov. Projekt zároveň prispieva k väčšej propagácii slovenskej vojvodinskej kultúry v Srbsku, na Slovensku a v zahraničí, ale podnecuje aj súčasnú výtvarnú tvorbu akademických maliarov z radov vojvodinských Slovákov. Doposiaľ zhotovené portréty Karola Miloslava Lehotského, Michala Milana Harminca, Vladimíra Hurbana Vladimirova, Paľa Bohuša, Zuzky Medvedovej, Michala Babinke, Jozefa Podhradského a Jána Branislava Mičátka sú vystavené v galérii Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Po doplnení zbierky ÚKVS plánuje usporiadať výstavu, ktorá bude putovného charakteru.

O PORTRÉTOCH VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ V ÚKVS

Sava Stepanov

Permanentné úsilie Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov poukázať na základné kultúrne hodnoty a usilovať sa o ich zachovanie nedávno začalo prinášať nové výsledky. V miestnostiach ústavu je čoraz viac portrétov významných a zaslúžilých na týchto priestoroch pôsobiacich Slovákov v minulosti. Takým spôsobom sa pozoruhodne prispieva k historickosti tých osobností, čo svojím dielom prispeli k dobrému menu slovenskej národnosti vo Vojvodine, v Srbsku a v Juhoslávii. Tento projekt ÚKVS začal v roku 2011 za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Je zaujímavé pozeráť sa na umelecky spracované portréty Jána Branislava Mičátka, Karola Miloslava Lehotského, Michala Milana Harminca, Michala Babinke, Paľa Bohuša, Vladimíra Hurbana Vladimirova a Zuzky Medvedovej a pripomenúť si ich život a dielo. Touto akciou ústav podnetne pôsobí na sebavedomie Slovákov z Dolnej zeme, poukazuje na skutočné hodnoty, ale i na prínos vojvodinských Slovákov do slovenskej a srbskej kultúry.

Väčšinu portrétov namaloval novosadský maliar Pavel Pop (1948). Pop patrí do dnes už staršej generácie vojvodinských umelcov, medzi tých maliarov a grafikov, ktorí sú akurát v období svojej tvorivej zrelosti. Má za sebou bohatú a vzácnu tvorivú kontinuitu, poznačenú grafickými a maliarskymi výjavmi, ktoré sú plné jemných nadrealistických reminiscencií a na ktorých sa prelína skutočnosť s fantáziou. Tento nadrealizmus je však „priamo“ vtelený do každodennosti, takže na jeho grafických listoch, kresbách a obrazoch je vždy nejaký úlomok motívu takmer dokumentačnej hodnoty, hovoriaci o tom, kde umelec čerpá svoju inšpiráciu a kde sú príčiny, ktoré mu kážu práve tak realizovať vlastné vizuálne príbehy.

tokom večeri ujedno imao i svoju prezentaciju, deci je pričala studentkinja 4. godine sa Odseku za slovakistiku Martina Bartoš, a o izložbi Ljubomira Sopke govorio je i Pavel Matuh, pošto autor nije bio prisutan. Predstavljene su i pesme sa poslednjeg festivala *Leti pesma, leti* koji je održan prethodnog vikenda u Kovačici. Nagrađene pesme pevale su Aleksandra Vašek, Iveta Kovač, Valentina Halupa, kao i Martin Javornik koji je izveo pobedničku kompoziciju *Leto, drago leto*. Na književnoj večeri je učestvovala i Ema Stupavski, prikazala svoj ples za koji je dobila značajno priznanje u Češkoj Republici. Vladalo je pravo predbožično raspoloženje, a deca su dobila paketiće kao što i dolikuje na predbožično veče. Organizovan je mini-kviz, gde su zahvaljujući tačnim odgovorima na jednostavna pitanja o kulturi vojvođanskih Slovaka deca imala mogućnost da osvoje kvalitetne dečije slovačke knjige. Sva prisutna deca dobila su i bogate poklone koje je za njih pripremio ZKVS. O uspehu i potrebi da se deci ponude slični slovački kulturni sadržaji svedoči ne samo broj dece, koja su učestvovala na večeri, već i radosť i osmesi koji su bili na njihovim licima tokom celog programa, koji su pratili gotovo netremice.

* U ZKVS, sa portretima Jozefa Podhradskog i Jana Branislava Mičateka, zbirka *Portreti ličnosti vojvođanskih Slovaka* se uvećava. Broj od do sada šest izrađenih slika ove godine povećao se za dve nove. Projekat pod nazivom *Portreti slovačkih vojvođanskih ličnosti* već treću godinu realizuje ZKVS a podržava ga Kancelarija za Slovake koji žive u inostranstvu. Prva četiri portreta u 2011. godini naslikao je Pavel Pop, godinu dana kasnije dva portreta je izradio Pavel Čanji, a ove godine se u projekat ponovo uključio akademski slikar Pavel Pop. Njegovom četikom su ovog puta naslikani portreti Jozefa Podhradskog i Jana Branislava Mičateka. Cilj projekta je na umetnički način ožviti ličnosti iz kulturne prošlosti vojvođanskih Slovaka. Projekat ujedno doprinosi većoj propagaciji slovačke vojvođanske kulture u Srbiji, u Slovačkoj i u inostranstvu, ali podstiče i savremeno likovno stvaralaštvo akademskih slikara iz redova vojvođanskih Slovaka. Do sada izrađeni portreti Karola Miloslava Lehotskog, Mihala Milana Harminca, Vladimira Hurbana Vladimirova, Paľa Bohuša, Zuzke Medvedovej, Mihala Babinke, Jozefa Podhradskog i Jana Branislava Mičateka izloženi su u galeriji Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka. Posle dopunjavanja zbirke, ZKVS planira da organizuje izložbu koja će biti pokretnog karaktera.

O PORTRÉTIMA ZNAČAJNIH LIČNOSTI U ZKVS

Sava Stepanov

Konstantna nastojanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka da se ostvare i sačuvaju primarne kulturne vrednosti – odnedavno dobijaju nove rezultate. U prostorijama Zavoda raste broj slikarskih portreta posvećenih značajnim i zaslužnim Slovacima iz prošlosti. Tim portretima stvara se zapažen prilog istorizaciji onih uglednika koji su svojim delom doprinosili dignitetu slovačke narodnosti u Vojvodini, Srbiji i Jugoslaviji. Ovaj projekat ZKVS je pokrenuo tokom 2011. godine uz finansijsku podršku Kancelarije za Slovake u inostranstvu. Interesantno je videti umetnički obrađene i predstavljene likove Jana Branislava Mičateka, Karola Miloslava Lehotskog, Mihala Milana Harminca, Mihala Babinke, Paľa Bohuša, Vladimira Hurbana Vladimirova i Zuzke Medvedovej, te podsetiti se njihovih biografija i dela. Ovom akcijom Zavod podstiče podizanje samosvesti Slovaka sa Donje zemlje, ukazuje na istinske vrednosti, te na doprinos vojvođanskih Slovaka u slovačkoj i srpskoj kulturi.

Veći broj ovih portreta je naslikao novosadski slikar Pavel Pop (1948). Ovaj umetnik pripada, sada već starijoj generaciji vojvođanskih umetnika, zapravo, onoj generaciji slikara i grafičara koji su zaista u fazi pune stvaralačke zrelosti. Pop iza sebe

Na aktuálnych obrazoch Pavla Popa sú vyložene postmoderné konotácie, umelec sa totiž veľmi často zaoberá problematikou „citácií“, maľujúc na svojich obrazoch portrétové a iné motívy z dejín umenia. Prihovárajú sa dielu veľikánov umeleckej minulosti Pavel Pop akoby pátral po spoľahlivých hodnotách, po úspechoch, ktoré „vydržali“ prísne kritériá a tak pretrvali do dnešných dní nanešťastie poznačených zatrateným citom pre autentické hodnoty.

Práve tak sa treba pozeráť i na očividný fakt, že sa Pop tomuto portrétovaniu s oduševnením venuje lebo – maľuje ľudí, ktorí si to zaslúžili. Pritom si ich maximálne váži a uctieva a snaží sa – a to sa mu i darí, aby to bolo vidno aj na plátne. Pre tento jeho portrétový cyklus je špecifické to, že si zámerne volí „muzeálny“ tón a koncept a pomocou nich zdôrazňuje, že ide o ľudí, ktorí skutočne korenia v kultúre slovenského národa a v celkovej kultúre Srbska. Vidno to zvlášť na reprezentatívnych portrétach Jána Branislava Mičátka (1837 – 1905), u tunajších Slovákov sa divadelné aktivity rozvíjali na Mičátkov podnet, už v roku 1881 usporiadal v Kysáci detské predstavenie, čo podstatne vplývalo na ďalší vývin tunajšieho slovenského divadelníctva. No vidno to aj vtedy, keď maľuje Jozefa Podhradského (1823 – 1915), teológa, profesora, básnika, dramatika, novinára, editora a prekladateľa, jedného z najaktívnejších intelektuálov tej doby, ktorý svoje aktivity rozvíjal od Komárna a Bratislavy, cez Budapešť, Sankt Peterburg po Nový Sad, Leskovac a Belehrad. Tak ako to urobil pri portrétovaní Mičátka, Pavel Pop si aj pri práci na portrétach Podhradského, prihliadajúc na jeho bohatú činnosť a na skutočnosť, že pôsobil vo veľmi špecifických časoch, zvolil koncept neskorých rokov devätnásteho storočia. A s osobitným rešpektom maľoval aj Karola Miloslava Lehotského (1879 – 1929), prvého akademického maliara vojvodinských Slovákov. Ide tu o pekný a vydarený pokus urobiť psychologický portrét, ako i o snahu zachovať celkové ovzdušie Lehotského maliarstva, a podobný vzťah má portrétista aj k osobnosti kulpínskeho rodáka, Michala Milana Harminca (1869 – 1964), slovenského staviteľa, zakladateľa modernej architektúry na Slovensku, človeka, ktorý projektoval a vybudoval zo 300 architektonických objektov v Európe a ktorého Pavel Pop na jemne odstupňovanej šerovitovej maľbe pôsobiacej dojmom dymovej clony chce predstaviť ako rojka a zároveň aj ako osobu zahľadenú do budúcnosti... A zase portrét Paľa Bohuša nám zobrazuje jednoduchého, rozvážneho a vyrovnaného človeka i umelca (bol básnikom, spisovateľom pre deti, literárnym kritikom, prekladateľom, novinárom, redaktorom), človeka, ktorého život sa naplnil a či u „poéziu poznačil pocit asketizmu, samoty, pričom lajtmotívom je smrť a miznutie“, ako to zaznamenala Marina Petrášová. Pokým Vladimír Hurban Vladimírov (1884 – 1950), evanjelický farár a dramatik, ktorý celý svoj život (okrem obdobia školenia sa v Záhrebe, vo Viedni a v Bratislave) prežil v rodisku, v Starej Pazove, je podaný ako tichý práci odovzdaný tvorca a intelektuál...

Okrem portrétov, ktoré namaľoval Pavel Pop, v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov sú i dva portréty, ktorých autorom je Pavel Čáni (1953). Tento umelec s bohatým graficko-maliarskym životopisom sa čoraz viac skláňa k maliarstvu, nedávno v Novom Sade, a potom i v Bratislave (2012) vystavoval obrazy zo zaujímavého cyklu, v ktorom sa mu podarilo zjednotiť komplexné otázky vlastnej autobiografickej, umeleckej a národnej identity. Výsledok toho je navrstvený, viacvýznamový obraz. Pritom Čániho filozofia je jednoduchá: každodennosť je prostredie, v ktorom si tento umelec všima a potom zobrazuje tie najzaujímavejšie obsahy a scény. V umelcovom povedomí tie motívy nadobúdajú akýsi iný, hlbší, úplne osobitný, svoj význam. Taký obraz odzrkadľuje dušu svojho tvorca, je odrazom jeho senzibility a expresivity, jeho poňmania sveta a sveta obrazov. Preto aj „úloha“ zaoberať

ima bogat i vredan stvaralački kontinuitet u kojem je izgradio grafičke i slikarske prizore ispunjene blagim nadrealističkim reminiscencijama, preplitanjem stvarnosti i mašte. No, taj je nadrealizam „direktno“ uključen u svakodnevicu, te se na njegovim grafičkim listovima, crtežima i slikama uvek nalazi po neki skoro dokumentaristički vredan motivski fragment – kojim se locira poreklo umetnikove inspiracije i njegovih razloga zbog kojih realizuje svoje vizuelne priče. U aktuelnim slikama Pavla Popa postoje izrazite postmodernističke konotacije jer se umetnik veoma često bavi problematikom „citata“, uvodeći u svoju sliku portretne i druge motive iz istorije umetnosti. Obračajući se delima velikana umetničke prošlosti, Pavel Pop kao da traga za pouzdanim vrednostima, za dostignućima koja su „prošla“ stroge kriterijume i tako opstala do naših dana, do ovog našeg vremena koje se, nažalost, odlikuje izgubljenim osećajem za autentične vrednosti.

Upravo u tom smislu treba gledati na Popovo, očigledno, oduševljeno bavljenje ovim portrjetskim zadatkom. On slika ljude koji su to zaslužili. Prema njima ovaj slikar ima puno poštovanje i to nastoji – i uspeva! – da prenese na platno. Specifikum ovog njegovog portrjetskog ciklusa je jedan hotimično ostvaren „muzejski ton“ i koncept – jer, umetnik time potcrtava ideju o ljudima koji su zaista utkani u kulturu slovačkog naroda i ukupne kulture u Srbiji. To je naročito vidljivo u reprezentativnim portretima Jana Branislava Mičateka (1837 – 1895), pokretača pozorišne aktivnosti u Slovačka koji je u Kisaču još 1881. godine priredio dečiju predstavu, a koji je bitno uticao na dalje pravce razvoja slovačkog teatra; te Jozefa Podhradskog (1823-1915) teologa, profesora, pesnika, dramskog pisca, novinara, urednika i prevodioca, jednog od najaktivnijih intelektualaca svog vremena čija se delatnost odvijala od Komarna i Bratislave, preko Budimpešte i Sankt Peterburga do Novog Sada, Leskovca i Beograda. Kao i u portretu Mičateka, poštujući bogatu delatnost Podhradskog u jednom specifičnom vremenu, Pavel Pop se opredelio za portrjetsku koncepciju poznog devetnaestog veka. Očito da je posebno poštovanje Pop imao pri slikanju portreta Karola Miloslava Lehotskog (1879– 1929), prvog akademskog slikara vojvođanskih Slovačka. Slika predstavlja lep i uspešan pokušaj psihološkog portreta, povezanog sa atmosferom celokupnog slikarstva Lehotskog; sličan je odnos vidljiv i prema ličnosti Mihala Milana Harminca (1869–1964) rođenog Kulpinca, slovačkog arhitekta, preteče moderne arhitekture u Slovačkoj, čoveka koji je projektovao i izgradio oko 300 arhitektonskih objekata širom Evrope – u kojem Pavel Pop sfumatičnim prikazom daje izgled sanjara i vizionara... Portret Palja Bohuša je portret jednostavnog, staloženog, odmerenog i ostvarenog čoveka i umetnika (pesnik, pisac za decu, književni kritičar, prevodilac, novinar, urednik) čiju *poeziju je obeležio osećaj asketizma, samoće a lajt motivi su smrť i nestanak*, kako je to zabeležila Marina Petraš; dok je lik Vladimira Hurbana Vladimirova (1884–1950), evangeličkog sveštenika i dramskog pisca koji je ceo život (osim perioda školovanja u Zagrebu, Beču i Bratislavi) živeo i radio u rodnoj Straraj Pazovi, ostvaren kao produhovljeni portret tihog i posvećenog stvaraoca i intelektualca...

Uz portrete koje je naslikao Pavel Pop, u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovačka, nalaze se i dve portrjetske slike Pavla Čanijja (1953). Ovaj umetnik bogate grafičarsko-slikarske biografije, sve više se okreće slikarstvu, a nedavno je u Novom Sadu a potom i u Bratislavi (2012) izlagao slike iz jednog zanimljivog ciklusa u kojem je uspeo da objedini kompleksna pitanja vlastitog autobiografskog, umetničkog i nacionalnog identiteta. Rezultat tog postupka je slojevita slika, nabijena mnogobrojnim značenjima. Čanijjeva filozofija je veoma jednostavna: svakodnevica je milje u kojem ovaj umetnik zapaža i u sliku unosi najzanimljivije sadržaje i prizore. Prelomljeni kroz umetnikovu vizuru ti motivi dobijaju nekakvo drugačije, dublje,

Portrét Jána Branislava Mičátka

Portrét Jozefa Podhradského

sa portrétmi významných národovcov Čániho provokuje a láka. Podieľajúc sa na tomto zaujímavom projekte Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Čáni namaľoval portréty Michala Babinku a Zuzky Medveďovej. Je logické, že k tejto práci pristupuje inak ako Pavel Pop. Jeho obrazy sú maľované jasným, výrazným, koloristickým a expresívnym spôsobom. Portrétom spisovateľa Michala Babinku (1921 – 1997) Čáni ilustruje poučku Život, unapred doživotan (názov básnickej zbierky Paľa Bohuša napísanej po srbsky) a „vysvetľuje“ ju motívom jablka v úzadí obrazu, ktorého biblická symbolika je aktuálna i dnes. Na obraze vidno aj to, že sa maliar a portrétovaná osoba poznali, často boli v priamom styku a preto tento portrét obsahuje originalitu a zážitkovosť. Maľujúc Zuzku Medveďovú (1897 – 1985), prvú akademickú maliarku u tunajších Slovákov, pôvodom z Petrovca, Pavel Čáni predstavuje umelkyňu, ktorú si skutočne váži, a zároveň spokojnú zrelú ženu, iba štetce v jej ruke naznačujú jej maliarsky životopis. Úzadie obrazu pripomína motívy typickej slovenskej doma vyrobenej tkaniny (handrovka, pokrovec), čím výstižne poukazuje na národnú príslušnosť Medveďovej.

Výsledky portrétového maliarstva Pavla Popa a Pavla Čániho sú úspešné. Aj keď sa zaoberali dnes už zabudnutou „veľkou maliarskou témou“, obidvaja maliari sa neobyčajne tvorivo postavili a dopracovali sa k cenným výsledkom. Preto aj je možné pri tejto príležitosti si pripomenúť jeden z dávnejších zápisov Milana Kašanina, kde sa tvrdí, že maliarstvo je „výsledok práce plnej boja, radosti a pochybností, ktorý je bez ohľadu na hodnotu diela sám osebe pekný a tvorivý. Pretože uprednostnenie života nikdy nie je, ani nemôže byť daromná práca“. A projekt tvorby portrétov významných vojvodinských Slovákov sa práve o to usiluje. Umelecká oslava významných životov a životopisov je to, čo zvyšuje účinnosť a napĺňa zmyslom tento zaujímavý projekt Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov.

posve zasebno personalno značenje. Takva slika poseduje duh svog tvorca, odraz je njegovog senzibiliteta i ekspresiviteta, njegovog poimanja sveta i sveta slike. Otuda je i „zadatak“ da se bavi portretima znamenitih sunarodnika Čanji izazovan i prihvatljiv. Učestvujući u ovom interesantnom projektu Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka on je ostvario portrete Mihala Babinke i Zuske Medveđove. Logično, Čanji je pristup je drugačiji od pristupa Pavla Popa. Njegove slike su rađene izrazito svetlijim, kolorističkim i ekspresivnijim manirom. U portretu književnika Mihala Babinke (1921-1997) Čanji ilustruje tezu „Život, unapred doživotan“ (naziv zbirke pesama Palja Bohuša napisane na srpskom jeziku) i „objašnjava“ je motivom jabuke u pozadini slike čija je biblijska simbolika i danas aktuelna. Uz to, na ovoj slici je vidljivo da su se slikar i portretisani poznavali, da su često bili u direktnom kontaktu, te da ovaj portret poseduje izvornost i proživljenost. Slikajući Zusku Medveđovu (1897-1985), inače rođenu Petrovčanku i prvu akademsku slikarku u Slovaka uopšte, Pavel Čanji prezentuje lik umetnice za koju ima istinsko poštovanje, ali i lik zadovoljne zrele žene a samo nas četkice u njenoj ruci upućuju na njenu slikarsku biografiju. Uz to, u pozadinu slike Čanji inkorporira motiv tipične slovačke tkanine (krpara, šarenica, tapet) a što je jedno lepo ukazivanje na pripadnost Medveđove nacioni donjozemskih Slovaka.

Rezultati portretskog slikarstva Pavla Popa i Pavla Čanji je veoma su uspešni. Iako su se bavili jednom danas već zaboravljenom „velikom slikarskom temom“, dvojica savremenih slikara su se izvanredno kreativno postavili i došla do veoma vrednih rezultata. Zbog svega toga, povodom ovih njihovih akcija, moguće je prisetiti se jednog svojevremenog zapisa Milana Kašanina u kojem se tvrdi da je slikarstvo rezultat rada punog borbe, radosti i sumnji, koji je, bez obzira na vrednost dela, sam po sebi lep i kreativan. Jer, nikada nije i ne može biti uzaludno postaviti primat života.“ A o tome se radi u celokupnom projektu stvaranja portreta zaslužnih vojvođanskih Slovaka. Jer, to umetničko slavljenje nekih uspešnih života i biografija – obezbeđuje delotvornost i puni smisao ovom zanimljivom projektu Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

MEĐUNARODNA SARADNJA

O SPOLOČNÝCH DOLNOZEMSKÝCH PROJEKTOCH V SEGEDÍNE

Organizácie Slovákov z Rumunska, Maďarska a Srbska sa budú aj v nadchádzajúcom roku uchádzať o projekty na ÚSZZ, v ktorých spoločne participujú. V piatok 18. októbra 2013 sa v Segedíne uskutočnila pravidelná ročná schôdza Slovákov z Maďarska, Rumunska a Srbska s cieľom podpísať Dohodu o spoločných projektoch na rok 2014. Na schôdzi sa stretli predstavitelia Celoštátnej slovenskej samosprávy a Čabianskej organizácie Slovákov z Maďarska, Demokratického zväzu Slovákov a Čechov z Rumunska, Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Kraska a Spoločnosti pre edukáciu a poradenstvo z Rumunska, ako aj predstavitelia Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, Asociácie slovenských pedagógov, Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a Matice slovenskej zo Srbska. Na schôdzi boli hodnotené spoločné projekty realizované v roku 2013 a väčšina z nich, ocenená ako úspešná, bola navrhnutá na realizáciu aj v roku 2014. Spomínané gestorské organizácie sa tak dohodli pokračovať v spolupráci a podieľať sa na spoločných projektoch v oblasti vzdelávania a kultúry. Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v rámci spoločných projektov sa v roku 2014 bude uchádzať o celodolnozemský folklórny festival Na jarmoku a o X. konferenciu muzikológov a hudobných odborníkov.

SLOVÁCI V SRBSKU Z ASPEKTU KULTÚRY AJ V NEMECKOM GOMARINGENE

ÚKVS v októbri 2013 so svojim knižným dielom Slováci v Srbsku z aspektu kultúry odcestoval aj do Nemecka, do Slovenského spolku v Gomaringene. Kniha Slováci v Srbsku z aspektu kultúry naplno roztočila svoju zahraničnú púť. Po úspešných prezentáciách v našom štáte, ako aj v Bratislave, Kanade a v Austrálii, ktoré sa konali v minulom roku, tentokrát si svojich čitateľov hľadala medzi Slovámi žijúcimi v Nemecku. Sú to vlastne naši krajanovia, ktorí sa v minulom storočí za prácou odsťahovali do Nemecka zo štátov bývalej Juhoslávie a ktorí si založili Slovenský spolok v Gomaringene. Cieľom spolku je organizovať rôzne aktivity ale predovšetkým vytvoriť adekvátne podmienky na stretnutia tam žijúcich Slovákov, aby sa mohli navzájom kamarátiť a svojim deťom vštepovať lásku k slovenskej kultúre, jazyku a tradíciám. Základný kameň Slovenského spolku bol položený 21. mája 1995 pri športovom stredu v dedinke Horbe v Baden-Württembergu. Dnes spolok úspešne pôsobí vedený predsedom Martinom Valovcom, kovačickým rodákom. K pravidelným akciám spolku patria dve zábavy, ktoré si naši krajanovia organizujú každoročne v jeseň a na jar. Spravidla ich navštívi okolo 200 hostí, medzi nimi aj Srbi, Rusíni, tiež priatelia zo Slovenska, ale aj významní predstavitelia politického a kultúrneho života mesta Gomaringen a okolia.

Na poslednú takú zábavu, ktorá sa konala v sobotu 12. októbra 2013, zavítali aj hostky zo Srbska, aby predstavili knihu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, ako aj činnosť dvoch ustanovizní vojvodinských Slovákov. Boli to Anna Tomanová Makanová, podpredsedníčka Zhromaždenia AP Vojvodiny a

O ZAJEDNIČKIM DONJOZEMSKIM PROJEKTIMA U SEGEDINU

Organizacije Slovaka u Rumuniji, Mađarskoj i Srbiji i u predstojećem periodu će konkurisati za projekte u KSŽI, u kojima zajednički participiraju. U petak, 18. oktobra 2013. godine u Segedinu se održala redovna godišnja sednica Slovaka iz Mađarske, Rumunije i Srbije sa ciljem potpisivanja Sporazuma o zajedničkim projektima u 2014. godini. Na sednici su se susreli predstavnici Celodržavne slovačke samouprave i Čabijanske organizacije Slovaka iz Mađarske, Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u Rumuniji, Kulturnog i naučnog društva Ivana Kraska i Društva za edukaciju i savetovanje iz Rumunije, kao i predstavnici Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, Asocijacije slovačkih pedagoga, Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka i Matice slovačke iz Srbije. Na sednici su vrednovani zajednički projekti realizovani u 2013. godini, a većina njih, ocenjena kao uspešna, bila je predložena za realizaciju i u 2014. godini. Pominjane gestorske organizacije su se tako dogovorile da nastave sa saradnjom i učestvuju u zajedničkim projektima u oblasti obrazovanja i kulture. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka će u okviru zajedničkih projekata u 2014. godini konkurisati za Folklorni festival svih Slovaka sa Donje zemlje Na vašaru i za X konferenciju muzikologa i muzičkih stručnjaka.

SLOVACI U SRBIJI S ASPEKTA KULTURE I U NEMAČKOM GOMARINGENU

U oktobru 2013. godine sa svojim knjižnim delom *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, ZKVS otputovao je i u Nemačku, u Slovačko društvo u Gomaringenu. Knjiga *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* u punoj meri je otpočela svoju misiju u inostranstvu. Posle uspešnih prezentacija u našoj zemlji, kao i u Bratislavi, Kanadi i Australiji koje su se održavale prošle godine, ovog puta je svoje čitaoce tražila među Slovacima koji žive u Nemačkoj. To su zapravo naši zemljaci koji su se u prošlom veku zbog posla odselili u Nemačku iz zemalja bivše Jugoslavije, a koji su osnovali Slovačko društvo u Gomaringenu. Cilj društva je da organizuje razne aktivnosti, ali pre svega da stvori adekvatne uslove za susrete Slovaka koji tamo žive, da bi mogli da se uzajamno drže i svojoj deci usade ljubav prema slovačkoj kulturi, jeziku i tradicijama. Kamen-temeljac Slovačkog društva položen je 21. maja 1995. godine pri sportskom centru u seocetu Horbe u Baden-Virtembergu. Danas društvo uspešno funkcioniše pod rukovodstvom predsednika Martina Valovca, zemljaka iz Kovačice. U redovne akcije društva spadaju dve zabave koje naši zemljaci svake godine organizuju u proleće i u jesen. Po pravilu ih poseti oko 200 gostiju, među njima i Srbi, Rusíni, takođe prijatelji iz Slovačke, ali i značajni predstavnici političkog i kulturnog života grada Gomaringena i okoline.

Na poslednju takvu zabavu, koja je održana u subotu, 12. oktobra 2013. godine, došle su i gošće iz Srbije, da bi predstavile knjigu *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, kao i delatnost dveju ustanova vojvođanskih Slovaka. To su bile Ana Tomanova Makanova, potpredsednica Skupštine AP Vojvodine

Srdečné privítanie a prezentácia činnosti nášho ústavu v nemeckom Gomariningene

predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku Milína Sklabinská, riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, a Katarína Mosnáková, pracovníčka v INDOK oddelení tejto ustanovizne. Kniha vzbudila veľký záujem u prítomných, ktorí si listujúc v nej s nostalgiou zaspomínali na svoje rodisko. Po prezentácii a príhovoroch generálneho konzula republiky Srbsko v Stuttgarte Božidara Vučuroviča a primátora mesta Gomariningen Steffena Hessa nasledovala tanečná zábava pri kovačicko-padinskej hudobnej kapele. Podpredseda spolku, Ján Turčan, pôvodom zo Starej Pazovy, pre hostky pripravil aj ďalší program – obhliadku mesta Stuttgart a návštevu svetoznámeho Októberfestu.

Stretnutie s významnými osobnosťami spoločenského, kultúrneho a politického života pôsobiacimi v Gomariningene, ale aj s členmi Slovenského spolku, bolo významné a podnetné, najmä keď ide o ďalšie spoločné projekty, rozširovanie a prehlbovanie medzinárodnej spolupráce našej ustanovizne. Úprimne veríme, že na Slovákov žijúcich v Nemecku podobne inšpiratívne zapôsobil kniha Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a že naše prvé stretnutie bude iba dobrým základom pre nové aktivity, ktorými budeme spoločne chrániť, zachovávať a zveľaďovať slovenskú kultúru.

i predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji; Milina Sklabinski, direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka i Katarina Mosnak, zaposlena u INDOK odeljenju ove ustanove. Knjiga je pobudila veliko interesovanje kod prisutnih, koji su se listajući je, sa nostalgijom prisetili svog rodnog kraja. Nakon prezentacije i obraćanja generalnog konzula Republike Srbije u Štutgartu Božidara Vučuroviča i gradonačelnika grada Gomariningena Štefana Hesa, usledila je plesna zabava uz muzičku kapelu iz Kovačice i Padine. Potpredsednik društva Jan Turčan, poreklom iz Stare Pazove, za gošće je pripremio i nastavak programa – obilazak grada Štutgarta i posetu svetski poznatog Oktobar festa.

Susret sa istaknutim ličnostima društvenog, kulturnog i političkog života koje deluju u Gomariningenu, ali i sa članovima Slovačkog društva, bio je značajan i podsticajan, pogotovo kada je reč o budućim zajedničkim projektima, širenju i produbljivanju međunarodne saradnje naše ustanove. Iskreno verujemo da je na Slovake koji žive u Nemačkoj takođe inspirativno delovala knjiga *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, i da će naš prvi susret biti dobra osnova za nove aktivnosti, kojima ćemo zajedničkim snagama čuvati, održavati i unapređivati slovačku kulturu.

V BANSKEJ BYSTRICI SA HOVORILO O SLOVÁKOC H ŽIJÚCICH V SRBSKU

NRSNM a ÚKVS nadviazali spoluprácu so vzdelávacími a kultúrnymi inštitúciami v Banskej Bystrici, ktorá vyústila do konkrétnych už aj realizovaných akcií, ale aj do niektorých nových plánov. Dňa 15. októbra 2013 predstaviteľky Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov navštívili Banskú Bystricu. Náplňou návštevy boli pracovné stretnutia na Univerzite Mateja Bela, prednáška o slovenskej enkláve v Srbsku na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov, tiež prezentácia knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, ktorá sa konala v Štátnej vedeckej knižnici.

Annu Tomanovú Mekanovú, Milinu Sklabinskú a Katarínu Mosnákovu na pôde Univerzity Mateja Bela v mene rektorky Beaty Kosovej najprv privítal Igor Kosír, prorektor pre medzinárodnú spoluprácu UMB, ktorý medziiným povedal: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici patrí k tým slovenským univerzitám, ktoré nadštandardne rozvíjajú spoluprácu s krajinami v Srbsku, Maďarsku a Rumunsku, nielen preto, že mnohí rodáci práve z týchto regiónov sa vysťahovali

U BANSKOJ BISTRICI SE GOVORIL O SLOVACIMA KOJI ŽIVE U SRBIJI

NSSNM i ZKVS uspostavili su saradnju sa obrazovnim i kulturnim institucijama u Banskoj Bistrici, koje su poprimile oblik konkretnih, kao i realizovanih akcija, ali i nekih novih planova. Dana 15. oktobra 2013. godine, predstavnice Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji i Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka posetile su Bansku Bistricu. Sadržaj posete činili su radni susreti na Univerzitetu „Matej Bela“, predavanje o slovačkoj enklavi u Srbiji na Fakultetu političkih nauka i međunarodnih odnosa, takođe prezentacija knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* koja se održavala u Državnoj naučnoj biblioteci.

Anu Tomanovu Mekanovu, Milinu Sklabinski i Katarinu Mosnak na prostoru Univerziteta „Matej Bela“ u ime rektork Beate Kosove najpre je dočekaao Igor Kosir, prorektor za međunarodnu saradnju UMB, koji je između ostalog rekao: Univerzitet „Matej Bela“ u Banskoj Bistrici pripada onoj grupi slovačkih univerziteta koji iznad standarda razvijaju saradnju sa zemljacima u Srbiji, Mađarskoj i Rumuniji, ne samo zato što su se mnogi zemljaci upravo iz ovih oblasti iselili na Donju zemlju, već i

Prezentáciu ÚKVS, ale aj prednášku o vojvodinských Slovákoch si mali príležitosť vypočuť početní prítomní v Slovenskom národnom múzeu v Martine, ►

na Dolnú zem, ale aj preto, že na strednom Slovensku je rozvinuté to čítanie spolupatričnosti. A my to vo vedení tejto univerzity tiež takto vnímame, povedal I. Kosír.

Na stretnutí bola prítomná aj Zuzana Drugová, programová manažérka Metodického centra UMB, inak vnučka kultúrneho dejateľa Kovačičana Janka Bulíka, ktorá sa zvlášť zaujíma o krajskú, dolnozemsťu problematiku. V rozhovore informovala, že na UMB súčasne študuje 160 zahraničných študentov, z ktorých je väčšina z Dolnej zeme. Zauzímienila si v rámci tohto akademického roka zmapovať týchto študentov a poskytnúť im spoločenský priestor pre vzájomné stretávanie a vytvorenie komunity: Je dôležité, aby prichádzali noví študenti na UMB, aby sa im pomohlo v prvých rokoch štúdia, hlavne v študijných problémoch a v problémoch so slovenským jazykom, s ktorými sa stretávajú, povedala Z. Drugová.

Na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov hostky prijali dekan Ján Koper a prodekan pre medzinárodné vzťahy Branislav Kovačik. Anna Tomanová Makanová s hosťiteľmi rokovala o spôsoboch podpory slovenských vysokých škôl z programov Európskej únie, o možných modeloch spolupráce medzi fakultami na Slovensku a v Srbsku, vytváraní študijného programu, tzv. dvojitého diplomu, ako aj o konkrétnych krokoch v spolupráci Výboru pre vzdelávanie NRSNM a Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov a iných fakúlt UMB. Dekan Ján Koper informoval, že ich fakulta už nadviazala kontakty s niektorými vysokými školami v Novom Sade a v Belehrade a navštívili i slovenské gymnáziá v Petrovci a Kovačici.

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov organizovala aj prednášku, na ktorej sa študenti UMB mohli pouinformovať o dejinách, kultúre a súčasnom živote vojvodinských Slovákov, ale aj o významných celomenšinových inštitúciách a právach menšín žijúcich v Srbsku. Prednášku uviedol doktorand Martin Balco nasledovnými slovami: – Vojvodinskí Slováci sú menšina, ktorej sa aj napriek tomu, že je menšinou, podarilo úplne sa integrovať do väčšinovej spoločnosti a zároveň si zachovať všetky svoje kultúrne charakteristiky, zvyky a tradície, čiže neasimilovať sa. Na druhej strane nám dokazujú, že početnosť, čiže kvantita nie je vždy tá rozhodujúca, napriek tomu, že ich je podľa posledného sčítania niečo cez 50 000, dokázali skutočne veľké veci čo sa týka celého slovenského národa ako celku.

Prednáška oslovila veľký počet študentov, ktorí neváhali položiť otázky hovoriacim – podpredsedníčke Zhromaždenia AP Vojvodiny Anne Tomanovej Makanovej a riaditeľke Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Miline Sklabinskej. V poobedňajších hodinách v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici odznela prezentácia knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Publikáciu predstavili zosťavovateľky Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková a program spestril Detský folklórny súbor Matičiarik z Banskej Bystrice pod vedením Zuzany Drugovej. Prítomným sa prihovarila aj Oľga Lauková, riaditeľka Štátnej vedeckej knižnice a niekoľko slov knihy a všeobecne slovenskej menšine žijúcej v Srbsku venovala Anna Tomanová Makanová a Igor Furčík, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Prezentácia knihy bola sprievodným podujatím vedeckej konferencie Mosty priateľstva – osobnosti Slovenska v kontexte vzťahov so zahraničím.

zato što je u srednjoj Slovačkoj razvijeno to osećanje zajedništva. A mi, koji rukovodimo ovom ustanovom, takođe ovako osećamo.

Na susretu je bila prisutna i Zuzana Drugova, menadžerka za program Metodickog centra UMB, inače unuka kulturnog aktiviste iz Kovačice Janka Bulika, koja se posebno interesuje za problematiku zemljaka sa Donje zemlje.. U razgovoru je informisala da na UMB sada studira 160 inostranih studenata od kojih je većina sa Donje zemlje. Naumila je da u okviru ove akademske godine mapira te studente i pruži im društveni prostor za međusobne susrete i stvaranje zajednice: *Važno je da na UMB dolaze novi studenti, da im se pomogne u prvim godinama studija, uglavnom u studijskim problemima i u problemima sa slovačkim jezikom sa kojima se susreću,* rekla je Z. Drugova.

Na Fakultetu političkih nauka i međunarodnih odnosa gošće su primili dekan Jan Koper i prodekan za međunarodne odnose Branislav Kovačik. Ana Tomanova Makanova se sa domaćinima dogovarala o načinima podrške slovačkih visokih škola iz programa Evropske unije, o mogućim modelima saradnje među fakultetima u Slovačkoj i Srbiji, izradi studijskog programa, tzv. dvojne diplome, kao i o konkretnim koracima u saradnji Odbora za obrazovanje NSSNM i Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa i drugih fakulteta UMB. Dekan Jan Koper informisao je da je njihov fakultet već uspostavio kontakte sa nekim visokim školama u Novom Sadu i Beogradu i posetio i slovačke gimnazije u Bačkom Petrovcu i Kovačici.

Fakultet političkih nauka i međunarodnih odnosa organizovao je i predavanje na kojem su studenti UMB mogli da se informišu o istoriji, kulturi i savremenom životu vojvođanskih Slovača, ali i o značajnim svemanjinskim institucijama i pravima manjina koje žive u Srbiji. Predavanje je najavio doktorand Martin Balco sledećim rečima: *Vojvođanski Slovaci su manjina, kojoj je i povrh toga što je manjina, pošlo za rukom da se u potpunosti integriše u većinsko društvo i istovremeno sačuva sve svoje kulturne karakteristike, običaje i tradicije, odnosno, da se ne asimiluje. S druge strane nam dokazuju da broj tj. kvantitet nije uvek presudan; uprkos tome što ih je prema poslednjem popisu stanovništva nešto više od 50 000, postigli su zaista značajne stvari koje se tiču slovačkog naroda kao celine.*

Predavanje je privuklo pažnju velikog broja studenata koji se nisu ustručavali da postave pitanja gošćama – potpredsednici Skupštine AP Vojvodine Ani Tomanovoj Makanovoj i direktorki Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača Milini Sklabinskoj. U popodnevnom satima u Državnoj naučnoj biblioteci u Banskoj Bistrici održana je prezentacija knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Publikaciju su predstavile autorke Milina Sklabinski i Katarina Mosnak, a program je obogatio Dečiji folklorni ansambl „Matičiarik“ iz Banske Bistrice pod rukovodstvom Zuzane Drugove. Prisutnima se obratila i Olga Laukova, direktorka Državne naučne biblioteke, a nekoliko reči knjizi i uopšte slovačkoj manjini koja živi u Srbiji, posvetili su Ana Tomanova Makanova i Igor Furčík, predsednik Kancelarije za Slovače koji žive u inostranstvu. Prezentacija knjige je predstavljala prateću manifestaciju naučne konferencije *Mostovi prijateljstva – ličnosti iz Slovačke u kontekstu odnosa sa inostranstvom*.

SLOVOM A OBRAZOM PREDSTAVENÁ KULTÚRA DOLNOZEMSKÝCH SLOVÁKOV V MARTINE

Slovenské národné múzeum v Martine, Národopisná spoločnosť Slovenska, Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre a ÚKVS usporiadali v Martine výstavu fotografií a prezentáciu knihy a tak aj tu bola slovom a obrazom predstavená kultúra dolnozemsých Slovákov. V Slovenskom národnom múzeu v Martine najprv prostredníctvom knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a potom aj výstavou fotografií pod názvom Kultúrne tradície dolnozemsých Slovákov, ktorú pripravila Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre.

Početných prítomných na pôde Slovenského národného múzea privítala riaditeľka Mária Halmová. Práve vďaka jej zostavovateľky publikácie Slováci v Srbsku z aspektu kultúry Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková minulý rok mali možnosť preskúmať múzejný materiál v oddelení etnografických a historických zbierok a nové údaje následne zaradiť do doplneného vydania tejto knihy. Ako vidno, spolupráca pokračovala aj v tomto roku, presnejšie 16. októbra, kedy spoločne v Martine zorganizovali aj jej prezentáciu. Večierok svojou prítomnosťou poctila Anna Tomanová Mekanová, podpredsedníčka Zhromaždenia AP Vojvodiny, a predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, ktorá v pozdravnom príhovore stručne predstavila kultúrnu infraštruktúru vojvodinských Slovákov a zároveň uviedla prezentáciu knihy. Prítomný bol aj Alexander Lilge, zástupca primátora mesta Martin, etnológ Mojmir Benža z Bratislavy, ktorý pre vydanie tohto knižného diela ešte v roku 2011 napísal odborné odporúčanie, tiež predstaviteľia Slovenskej národnej knižnice v Martine a mnohí iní.

Niekoľko pochvalných slov knihe venoval aj Jaroslav Čukan, šéf Katedry manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre, ktorý spolu so svojimi kolegami, výskumnými pracovníkmi, už roky skúma kultúrne tradície Slovákov žijúcich na území Maďarska, Chorvátska, Rumunska a Srbska. Jedným z výsledkov ich práce je aj výstava fotografií, ktorá bola otvorená v ten istý deň. Expozícia poukazuje na spôsob života a kultúru vo vidieckom aj prímestskom prostredí, v rôznych geografických podmienkach, sociálnych, profesijných, konfesijných a etnických kontextoch. K tejto výstave autorský tím medziiným napísal: V hornatom Zadunajsku, pod Pilišom, či v Bihorských horách, aj na nedozerných dolnozemsých rovinách, prišli do iného geografického prostredia, kde našli maďarských, rumunských, srbských, chorvátskych, bulharských alebo aj nemeckých susedov. Všetky tieto faktory prispeli k formovaniu neopakovateľných kultúrnych systémov, ktorým zodpovedajú výnimočné, archaické a stále živé varianty maďarskej, rumunskej, bulharskej alebo „juhoslovanskej“ slovenčiny. Dolnozemske slovenské kultúrne tradície patria do klenotnice kultúry Slovákov a predstavujú mimoriadne bohatstvo štátov, ktoré sú ich novou domovinou.

Výstavu a prezentáciu knihy organizovali Slovenské národné múzeum v Martine a Národopisná spoločnosť Slovenska v spolupráci s Ústavom pre kultúru vojvodinských Slovákov a Katedrou manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre.

ako aj na pôde Fakulty politických vied a v Mestskej knižnici v Banskej Bystrici

REČJU I SLIKOM PREDSTAVLJENA KULTURA DONJOZEMSKIH SLOVAKA U MARTINU

Slovački narodni muzej u Martinu, Etnografsko društvo Slovačke, Katedra za menadžment kulture i turizma FF UKF u Nitri i ZKVS organizovali su u Martinu izložbu fotografija i prezentaciju knjige, i na taj način je i tamo, rečju i slikom predstavljena kultura Slovaka sa Donje zemlje. To se odvijalo u Slovačkom narodnom muzeju u Martinu, najpre posredstvom knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, a zatim i kroz izložbu fotografija pod nazivom *Kulturne tradicije Slovaka sa Donje zemlje*, koju je pripremila Katedra za menadžment kulture i turizma FF UKF u Nitri.

Mnogobrojnim prisutnima na prostoru Slovačkog narodnog muzeja dobrodošlicu je poželela direktorka Marija Halmova. Upravo zahvaljujući njoj, autorke publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, Milina Sklabinski i Katarina Mosnak, prošle godine su imale mogućnost da prouče muzejski materijal na Odeljenju etnografskih i istorijskih zbirki, a zatim uvrste nove podatke u dopunjeno izdanje ove knjige. Vidljivo je da se saradnja nastavila i ove godine, tačnije 16. oktobra, kada su zajedno u Martinu organizovale i njenu prezentaciju. Veče je svojim prisustvom uveličala Ana Tomanova Mekanova, potpredsednica Skupštine AP Vojvodine i predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, koja je u pozdravnom obraćanju ukratko predstavila kulturnu infrastrukturu vojvođanskih Slovaka i ujedno najavila prezentaciju knjige. Prisutni su bili i Aleksander Lilge, zamenik gradonačelnika Martina, etnolog Mojmir Benža iz Bratislave koji je za izdanje ovog knjižnog dela još u 2011. godini napisao stručnu recenziju, takođe predstavnici Slovačke narodne biblioteke u Martinu i mnogi drugi.

Nekoliko pohvalnih reči knjizi je posvetio i Jaroslav Čukan, šef Katedre za menadžment kulture i turizma FF UKF u Nitri, koji zajedno sa svojim kolegama naučnim radnicima, već godinama istražuje kulturne tradicije Slovaka koji žive na teritoriji Mađarske, Hrvatske, Rumunije i Srbije. Jedan od rezultata njihovog rada je i izložba fotografija koja je bila otvorena tog istog dana. Ekspozicija upućuje na način života i kulturu u seoskoj i prigradskoj sredini, u raznim geografskim uslovima, socijalnim, profesionalnim, konfesionalnim i etničkim kontekstima. U prilog izložbi autorski tim je između ostalog napisao: *U brdovitoj Prekodunavskoj regiji, ispod Piliša, ili u Bihorskim šumama i na nepreglednim donjozemskim ravnica, došli su u drugu geografsku sredinu, gde su našli mađarske, rumunske, srpske, hrvatske, bugarske i nemačke komšije. Svi ovo činioči doprineli su formiranju neponovljivih kulturnih sistema, kojima odgovaraju izuzetne, arhaične, a neprekidno žive varijante mađarskog, rumunskog, bugarskog ili „jugoslovenskog“ slovačkog. Donjozemске slovačke kulturne tradicije spadaju u riznicu kulture Slovaka i predstavljaju izvanredno bogatstvo država koje su njihova nova domovina.*

Izložbu i prezentaciju knjige organizovali su Slovački narodni muzej u Martinu i Etnografsko društvo Slovačke u saradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Slovaka i Katedrom za menadžment kulture i turizma FF UKF u Nitri.

ISTORIJA SLOVAČKE – PODPORA TLAČE A REALIZÁCIE PROGRAMU PREZENTÁCIE

ÚKVS v minulom roku podporil vydanie publikácie **Dejiny Slovenska v srbskom jazyku**, ktoré pripravili Vojvodinská akadémia vied a umení v spolupráci so Slovenskou akadémiou. Autorom knihy je akademik Dušan Kováč a prekladateľom profesor Samuel Boldocký. Prezentácia tohto knižného diela, ktoré bolo doposiaľ preložené aj do maďarčiny a češtiny, sa konala 4. apríla 2013 v Zhromaždení AP Vojvodiny a zúčastnili sa jej predseda Zhromaždenia AP Vojvodiny István Pasztor, zástupca veľvyslanca SR v Belehrade Rastislav Kostilník, predseda Vojvodinskej akadémie vied a umení Julian Tamaš, početní predstavitelia politického, spoločenského a kultúrneho života a v neposlednom rade aj autor knihy Dušan Kováč a prekladateľ Samuel Boldocký. Prezentácia sa konala pod záštitou podpredsedníčky Zhromaždenia AP Vojvodiny Anny Tomanovej Mekanovej. Viedla ju riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Milina Sklabinská, ktorá prítomným priblížila aj životopis akademika Dušana Kováča. Slovo najprv odovzdala tajomníkovi Vojvodinskej akadémie vied a umení (VANU) Milošovi Tešičovi, ktorý sa vo veľkej miere pričinil o vydanie tejto knihy v srbskom jazyku. Hovoril o tom, ako prišlo k spolupráci VANU so Slovenskou akadémiou vied a poďakoval sa všetkým, ktorí knihu finančne podporili. Dejiny Slovenska vyšli v roku 1998 v českom vydavateľstve Lidové noviny. Predtým podobné vedecké dielo v slovenskej literatúre neexistovalo jednak preto, že Slovenská republika vznikla ako samostatný štát až v roku 1993 a jednak z dôvodu, že sa ani jeden historik neujal takejto komplexnej práce, keďže je každý odborníkom iba pre jedno z dejinných období. O tomto a iných problémoch a úskaliach pri písaní knihy Dejiny Slovenska na prezentácii hovoril autor Dušan Kováč. Zdôraznil pritom, že k výskumu pristupoval kriticky, neskrášľoval skutočnosť, snažil sa podať dejiny Slovenska čím dôveryhodnejšie, s čím možno niektorí čitatelia na Slovensku celkom nesúhlasili.

ISTORIJA SLOVAČKE – PODRŠKA ŠTAMPANJU I REALIZACIJI PROGRAMA PREZENTACIJE

Prošle godine, ZKVS je podržao objavljivanje knjige *Istorija Slovačke* na srpskom jeziku, koju je pripremila Vojvođanska akademija nauka i umetnosti u saradnji sa Slovačkom akademijom. Autor knjige je akademik Dušan Kovač, a prevodilac profesor Samuel Boldocki. Prezentacija ovog knjižnog dela, koje je do sada prevedeno i na mađarski i češki jezik, održana je 04. aprila 2013. godine u Skupštini AP Vojvodine. Učestvovali su: predsednik Skupštine AP Vojvodine Istvan Pastor, zamenik ambasadora SR u Beogradu Rastislav Kostilnik, predsednik Vojvođanske akademije nauka i umetnosti Julijan Tamaš, brojni predstavnici političkog, društvenog i kulturnog života, i najzad, na ne manje važnom mestu, autor knjige Dušan Kovač i prevodilac Samuel Boldocki. Prezentacija se odvijala pod pokroviteljstvom potpredsednice Skupštine AP Vojvodine Ane Tomanove Mekanove. Vodila ju je direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača Milina Sklabinski koja je prisutnima približila i biografiju akademika Dušana Kováča. Najpre je dala reč sekretaru Vojvođanske akademije nauka i umetnosti (VANU) Milošu Tešiću koji se u velikoj meri pobrinuo za objavljivanje ove knjige na srpskom jeziku. Govorio je o tome kako je došlo do saradnje VANU sa Slovačkom akademijom nauka, i zahvalio se svima koji su knjigu finansijski podržali. *Istorija Slovačke* je objavljena 1998. godine u češkom izdavačkom preduzeću *Lidové noviny*. Pre toga, slično naučno delo u slovačkoj književnosti nije postojalo, delimično zato što je Slovačka Republika nastala kao samostalna država tek 1993. godine, a delimično zato što se nijedan istoričar nije prihvatio ovako kompleksnog posla, budući da je svako stručnjak samo za jedno od istorijskih razdoblja. O ovom i drugim problemima i teškoćama prilikom pisanja knjige *Istorija Slovačke*, na prezentaciji je govorio autor Dušan Kovač. Pritom je naglasio da je istraživanju pristupao kritički, ne ulepšavajući stvarnost, trudeći se da predstavi istoriju Slovačke što objektivnije, sa čime, možda, neki čitaoci iz Slovačke nisu u potpunosti saglasni.

DUŠAN KOVÁČ, DEJINY SLOVENSKA SAMUEL BOLDOCKÝ

Kaže se da istoriju pišu pobednici, međutim onu pravu ljudsku istoriju „piše“, dakle stvara, sam život a pobednici je samo krivotvore, prema svom nahođenju, u svoju korist, ideolozi selektiraju i iskorišćavaju za svoje pragmatične potrebe, književnici ulepšavaju ili dramtizuju... Samo pravi istoričari pokušavaju da je prikažu što istinitije i objektivnije. Među njih spada i akademik Dušan Kováč, inače brat bivšeg, prvog predsednika Slovačke posle razdvajanja Češke i Slovačke (1993). Knjigu *Istorija Slovačke* slovački akademik Kováč je objavio 1998. god. u češkom izdavaštvu *Lidové noviny* u ediciji *Istorija država* imajući, između ostalog, u vidu činjenicu da u savremenoj slovačkoj literaturi nedostaje naučno zasnovana istorija Slovačke za širu javnost. Jedina publikacija ovakvog tipa je, prema njegovim rečima, knjiga *Slovenské dejiny* grupe autora među kojima je bio i sam D. Kováč (1992). Međutim, ovakvi kolektivni radovi, doduše, imaju neospornu prednost u tome što je svaki autor stručnjak za razdoblje i problematiku koju obrađuje, ali njihov nedostatak je to što je, u takvim delima, teško sačuvati jedinstven stil a relativno često se, zbog detalja iz konkretnog razdoblja, gubi uvid u celinu. Sa druge strane, ako se pisanja ovakvog dela prihvati jedan autor, teško može da izbegne neka uprošćavanja i uvek mu preči opasnost

DUŠAN KOVAČ, ISTORIJA SLOVAČKE SAMUEL BOLDOCKI

Kaže se da istoriju pišu pobednici, međutim onu pravu ljudsku istoriju „piše“, dakle stvara, sam život, a pobednici je samo krivotvore, prema svom nahođenju, u svoju korist, ideolozi selektiraju i iskorišćavaju za svoje pragmatične potrebe, književnici ulepšavaju ili dramtizuju... Samo pravi istoričari pokušavaju da je prikažu što istinitije i objektivnije. Među njih spada i akademik Dušan Kováč, inače brat bivšeg, prvog predsednika Slovačke posle razdvajanja Češke i Slovačke (1993). Knjigu *Istorija Slovačke* slovački akademik Kováč je objavio 1998. god. u češkom izdavaštvu *Lidové noviny* u ediciji *Istorija država* imajući, između ostalog, u vidu činjenicu da u savremenoj slovačkoj literaturi nedostaje naučno zasnovana istorija Slovačke za širu javnost. Jedina publikacija ovakvog tipa je, prema njegovim rečima knjiga *Slovenské dejiny* grupe autora među kojima je bio i sam D. Kováč (1992). Međutim, ovakvi kolektivni radovi, doduše, imaju neospornu prednost u tome što je svaki autor stručnjak za razdoblje i problematiku koju obrađuje, ali njihov nedostatak je to što je, u takvim delima, teško sačuvati jedinstven stil, i relativno često se zbog detalja

da će napraviti i poneku grešku. Olakšica u ovom smislu autoru u pisanju ove knjige bila je u tome što je kao upravnik Istorijskog zavoda Slovačke akademije nauka i kao član uredničkog saveta Istorijskog časopisa već po funkciji morao da se bavi i rezultatima koje su u svojim istraživanjima postigle njegove kolege istoričari, koji proučavaju druga razdoblja, a koji su mu dali značajne primedbe i dopune za ovu knjigu.

Odmah na početku rada na knjizi Istorija Slovačke autor se suočio sa suštinskim pitanjem, tj., od kakvih metodoloških principa da krene, jer ako bi pod istorijom država podrazumevali istoriju državnopolitičkih programa, onda bi u takvom smislu istorija Slovačke mogla do doseže samo do polovine 19. veka. Međutim, ako državu shvatamo u takvom strogom i modernom značenju te reči, onda ne bi starija bila ni istorija Italije, a o istoriji drugih savremenih evropskih država da i ne govorimo. Dakle, jasno je da je pod pojmom istorija Slovačke autor morao obuhvatiti predmet mnogo širi, nego što je istorija samostalne slovačke države, odnosno slovačke državnosti (koja, praktično, počinje odvajanjem Slovačke od Češke 1993.). U slovačkoj historiografiji se već duže vreme ustalio predmet istorije Slovačke: to je istorija savremene slovačke teritorije, kombinovana sa istorijom slovačkog etnosa (etničkog entiteta). Ovaj princip se pokazao kao najproduktivniji za upoznavanje slovačkog društva.

Arheološki dokazani počeci naseljavanja teritorije Slovačke stari su oko 100.000 god. Čovek savremenog tipa se, na slovačkoj teritoriji, pojavio pre 30.000 godina a ratarska kultura ovde postoji od 5. milenijuma pre Hrista. Sa druge strane, slovensko naseljavanje na slovačku teritoriju staro je samo 15 vekova, a o Slovacima, kao o samostalnom etnosu, korektno je govoriti tek od 10. veka. Savremena naučna istraživanja, doduše, govore da su u Karpatsku kotlinu Sloveni došli dok je još bila veoma retko nastanjena, međutim u istorijski poznatim razdobljima Karpatska kotlina nikada nije bila nenastanjena. Preistorijski etnosi su ovde, zajedno sa istorijskim narodima – Keltima Germanima a, napokon, i Rimljanima – ostavili svoje tragove. Stanovništvo je migriralo, mešalo se, sukobljavalo i stapalo, asimiliralo.

Ako se, pak, polazi od principa državnosti, onda se istorija Slovačke odvijala, pre svega, u dva državna okvira – u Ugarskoj i Češko-Slovačkoj. Uprkos tome, istorija Slovačke se potpuno ne iscrpljuje u tim okvirima. To bi nam ubrzo postalo jasno kada bismo pokušali da istoriju Slovačke zamenimo istorijom Ugarske do 1918. godine, a posle 1918. istorijom Češko-Slovačke. Sem toga postoji i druga krajnost da se istorija Slovačke i Slovaka posmatra samo kao istorija nekog „slovačkog disidenta“ u Ugarskoj ili, čak, i Čehoslovačkoj. Pronaći, u navedenom, prave proporcije predstavlja za slovačkog istoričara veoma važan problem, koji istoričari drugih država i naroda ne moraju da rešavaju, ili ne bar u takvom obimu.

Pošto su dosadašnja istorijska istraživanja u Slovačkoj bila većim delom usmerena na političku i kulturnu istoriju i istoriju elita, takva istorija čini i okosnicu ovog dela. Na kraju krajeva, kod ovog žanra, kod popularne istorije država i naroda – to važi uopšteno. Autor se, ipak, trudio, i u tome je u velikoj meri uspeo, da u delo unese i rezultate iz manje tradicionalnih oblasti istraživanja – iz socijalne istorije, istorije svakodnevnog života i istorije nastanka građanskog društva a i iz do sada zanemarivanih oblasti koje se tiču etničkih i verskih grupa – Jevreja i Roma na teritoriji Slovačke

Istinitost kod svake interpretacije istorijskog procesa je relativan pojam. Svaki istoričar za razliku od ideologa, trebao bi da se zalaže za istinito poznavanje društva i istorijskih procesa. Ipak, na svakom nivou saznanja ostaju i prazna mesta i sporne interpretacije. Sporne interpretacije, naravno, ne moraju da budu baš one koje se spornim često smatraju u javnosti. Zato, u ovoj knjizi, autor javnosti predložava takav sintetički pogled na

iz konkretnog razdoblja gubi uvid u celinu. S druge strane, ako se pisanja ovakvog dela prihvati jedan autor, teško može da izbegne neka uprošćavanja i uvek mu pretila opasnost da će napraviti i poneku grešku. Olakšica, u ovom smislu, autoru u pisanju ove knjige bila je u tome što je kao upravnik Istorijskog zavoda Slovačke akademije nauka i kao član uredničkog saveta Istorijskog časopisa već po funkciji morao da se bavi i rezultatima koje su u svojim istraživanjima postigle njegove kolege istoričari, koji proučavaju druga razdoblja, a koji su mu dali i značajne primedbe i dopune za ovu knjigu.

Odmah na početku rada na knjizi Istorija Slovačke autor se suočio sa suštinskim pitanjem, tj. od kakvih metodoloških principa da krene, jer ako bismo pod istorijom država podrazumevali istoriju državnopolitičkih programa, onda bi, u takvom smislu istorija Slovačke mogla do doseže samo do polovine 19. veka. Međutim, ako državu shvatamo u takvom strogom i modernom značenju te reči, onda ne bi starija bila ni istorija Italije, a o istoriji drugih savremenih evropskih država da i ne govorimo. Dakle, jasno da je pod pojmom istorija Slovačke autor morao obuhvatiti predmet mnogo širi, nego što je istorija samostalne slovačke države, odnosno slovačke državnosti (koja, praktično, počinje odvajanjem Slovačke od Češke 1993.). U slovačkoj historiografiji se već duže vreme ustalio predmet istorije Slovačke: to je istorija savremene slovačke teritorije, kombinovana sa istorijom slovačkog etnosa (etničkog entiteta). Ovaj princip se pokazao kao najproduktivniji za upoznavanje slovačkog društva.

Arheološki dokazani počeci naseljavanja teritorije Slovačke stari su oko 100 000 god. Čovek savremenog tipa se, na slovačkoj teritoriji, pojavio pre 30 000 godina, a ratarska kultura ovde postoji od 5. milenijuma pre Hrista. Sa druge strane, slovensko naseljavanje na slovačku teritoriju staro je samo 15 vekova, a o Slovacima, kao o samostalnom etnosu, korektno je govoriti tek od 10. veka. Savremena naučna istraživanja, doduše, govore da su u Karpatsku kotlinu Sloveni došli dok je još bila veoma retko nastanjena, međutim u istorijski poznatim razdobljima Karpatska kotlina nikada nije bila nenastanjena. Preistorijski etnosi su ovde, zajedno sa istorijskim narodima – Keltima, Germanima, a napokon i Rimljanima – ostavili svoje tragove. Stanovništvo je migriralo, mešalo se, sukobljavalo i stapalo, asimiliralo.

Ako se, pak, polazi od principa državnosti, onda se istorija Slovačke odvijala, pre svega, u dva državna okvira – u Ugarskoj i Češko-Slovačkoj. Uprkos tome, istorija Slovačke se potpuno ne iscrpljuje u tim okvirima. To bi nam ubrzo postalo jasno kada bismo pokušali da istoriju Slovačke zamenimo istorijom Ugarske do 1918. godine, a posle 1918. istorijom Češko-Slovačke. Sem toga, postoji i druga krajnost da se istorija Slovačke i Slovaka sagledava samo kao istorija nekog „slovačkog disidenta“ u Ugarskoj ili, čak, i Čehoslovačkoj. Pronaći, u navedenom, prave proporcije predstavlja za slovačkog istoričara veoma važan problem, koji istoričari drugih država i naroda ne moraju da rešavaju, ili ne bar u takvom obimu.

Pošto su dosadašnja istorijska istraživanja u Slovačkoj bila, većim delom, usmerena na političku i kulturnu istoriju i istoriju elita, takva istorija čini i okosnicu ovog dela. Na kraju krajeva, kod ovog žanra, kod popularne istorije država i naroda – to važi uopšteno. Autor se, ipak, trudio, i u tome je u velikoj meri uspeo, da u delo unese i rezultate iz manje tradicionalnih oblasti istraživanja – iz socijalne istorije, istorije svakodnevnog života i istorije nastanka građanskog društva a i iz, do sada zanemarivanih, oblasti koje se tiču etničkih i verskih grupa – Jevreja i Roma na teritoriji Slovačke.

Istinitost kod svake interpretacije istorijskog procesa je relativan pojam. Svaki istoričar za razliku od ideologa, trebao bi da se zalaže za istinito poznavanje društva i istorijskih procesa. Ipak, na svakom nivou saznanja ostaju i prazna mesta i sporne

slovačku istoriju koji, sigurno, neće biti iscrpan, ali će u datom prostoru i sa neizbežnim sažimanjima pružiti sliku o tome šta su slovačka i evropska nauka u ovoj oblasti postigle a ta slika je sažeta u sljedećih šesnaest poglavlja: 1. Pre dolaska Slovena, 2. Stari Sloveni, 3. U srednjevekovnoj Ugarskoj, 4. Pod pretnjom polumeseca, 5. U „prosvetljenom“ veku, 6. Nastanak modernog slovačkog naroda, 7. Postepeno otuđivanje od Ugarske države, 8. Prvi svetski rat, 9. U međuratnoj Čehoslovačkoj, 10. Slovačka država kao Hitlerov satelit, 11. Godine „dirigovane demokratije“, 12. Komunistička diktatura i njena kriza, 13. Od „normalizacije“ ka novoj nadi, 14. Pad komunizma, 15. Slovačka Republika, 16. Ulazak u 21. vek.

Ovaj osnovni sadržinski okvir funkcionalno dopunjuju prilozi na kraju knjige: Hronološki pregled značajnih događaja, Velikomoravski kneževi, Ugarski vladari, Predsednici Čehoslovačke republike i Predsednici Slovačke Republike.

Dakle s obzirom na navedeno, na kraju dozvoljavam sebi da, iako mi istorija nije struka, zaključim, da su Slovačka akademija nauka iz Bratislave i Vojvođanska akademija nauke i umetnosti, u okviru međusobne saradnje, izdavanjem ove knjige, ostvarili veoma koristan izdavački čin, koji će doprineti boljem poznavanju Slovačke kod nas a i u daljoj saradnji sa ovom nama, „inostranim Slovacima“, zemljom porekla ili pak zemljom naših predaka, a ovako koncipirana knjiga će, verujem, naići na povoljan odjek i kod stručnjaka i kod šire čitalačke publike.

interpretacije. Sporne interpretacije, naravno, ne moraju da budu baš one koje se spornim često smatraju u javnosti. Zato, u ovoj knjizi, autor javnosti predložava takav sintetički pogled na slovačku istoriju koji, sigurno, neće biti iscrpan, ali će na u datom prostoru i sa neizbežnim sažimanjima pružiti sliku o tome šta su slovačka i evropska nauka u ovoj oblasti postigle, a ta slika je sažeta u sledećih šesnaest poglavlja: 1. Pre dolaska Slovena, 2. Stari Sloveni, 3. U srednjevekovnoj Ugarskoj, 4. Pod pretnjom polumeseca, 5. U „prosvetljenom“ veku, 6. Nastanak modernog slovačkog naroda, 7. Postepeno otuđivanje od ugarske države, 8. Prvi svetski rat, 9. U međuratnoj Čehoslovačkoj, 10. Slovačka država kao Hitlerov satelit, 11. Godine „dirigovane demokratije“, 12. Komunistička diktatura i njena kriza, 13. Od „normalizacije“ ka novoj nadi, 14. Pad komunizma, 15. Slovačka Republika, 16. Ulazak u 21. vek.

Ovaj osnovni sadržinski okvir funkcionalno dopunjuju prilozi na kraju knjige: Hronološki pregled značajnih događaja, Velikomoravski kneževi, Ugarski vladari, Predsednici Čehoslovačke Republike i Predsednici Slovačke Republike.

Dakle, s obzirom na navedeno, na kraju dozvoljavam sebi da, iako mi istorija nije struka, zaključim da su Slovačka akademija nauka iz Bratislave i Vojvođanska akademija nauka i umetnosti, u okviru međusobne saradnje, izdavanjem ove knjige, ostvarili veoma koristan izdavački čin, koji će doprineti boljem poznavanju Slovačke kod nas, a i daljoj saradnji sa ovom nama „inostranim Slovacima“ zemljom porekla ili, pak, zemljom naših predaka, a ovako koncipirana knjiga će, verujem, naići na povoljan odjek i kod stručnjaka i kod šire čitalačke publike.

Jedna z početných návštev našej ustanovizne v roku 2013 – deti z folklórneho súboru Lúčka z Bratislavy. Po prednáške odpovedali na otázky súvisiace s vojvodinskými Slováckmi a získali za to vhodné darčeky.

V ÚSTAVE BOLO...

DOGODILO SE U ZAVODU...

Vo štvrtok **10. januára 2013** sa konalo pracovné stretnutie predstaviteľov Sekretariátu pre kultúru a verejné informovanie AP Vojvodiny a Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Pokrajinského tajomníka pre kultúru a verejné informovanie Slavišu Grujića, jeho zástupcu Dragana Srečkova a podpredsedníčku Zhromaždenia AP Vojvodiny a predsedníčku Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny Annu Tomanovú Mikanovú na pôde Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov privítala riaditeľka Milina Sklabinská.

ÚKVS navštívil pokrajinský tajomník pre kultúru a verejné informovanie Slaviša Grujić

Cieľom stretnutia bolo sekretariátu pre kultúru priblížiť činnosť slovenského ústavu a oboznámiť ho o plánoch v nastávajúcom období. V súlade s tým riaditeľka ÚKVS prezentovala najväčšie projekty tejto ustanovizne, medzi ktoré zaradila portál www.slovackizavod.org.rs, elektronickú databázu kultúry vojvodinských Slovákov a knihu *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*. Pri obhliadke miestností ústavu M. Sklabinská predstavila aj kolekciu umeleckých portrétov slovenských vojvodinských osobností, príručnú knižnicu ÚKVS a hovorila aj o tom, aké aktivity sa v tejto ustanovizni konajú. Pokrajinský tajomník pre kultúru a verejné informovanie Slaviša Grujić zvlášť pochválil knihu *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry* a povedal, že by si priaľ, aby také reprezentatívne vydania mali aj iné menšiny. Prezradil aj to, že sa v nastávajúcom období sekretariát pre kultúru bude snažiť rozvíť spoluprácu Ústavu pre kultúru Vojvodiny s menšinovými ústavmi. Priaľ by si však, aby sa pri spolupráci podporovali odlišnosti jednotlivých národov žijúcich na tomto území, ale aj to, aby sa do popredia vysúvali veci, ktoré sú týmto národom spoločné. Keď rešpektujeme to, v čom sme si podobní, budeme rešpektovať aj svoje špecifiká, povedal S. Grujić.

V utorok **14. mája 2012** navštívila ÚKVS JUDr. Dagmar Hupková, riaditeľka odboru vládnych štipendií, akademických mobilit a krajanov Sekcie medzinárodnej spolupráce, európskych záležitostí a celoživotného vzdelávania Ministerstva školstva SR, a referentka odboru Viera Guthová. Hovorilo sa o aktuálnych otázkach v kultúre vojvodinských Slovákov a o podpore krajanov v oblasti školstva. Dr. Hupková informovala o tom, že odbor má v umysle podporiť krajanov, keď ide o túto oblasť, ale aj o iných aktuálnych otázkach. M. Sklabinská bližšie ozrejmila hostkám zo Slovenska poslanie ústavu, jeho úspechy, aj plány. Zmienila sa aj o úspešnej knihe *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, ktorej druhé, doplnené vydanie pripravuje ústav práve v týchto dňoch do tlače. Hostky si pozreli výstavu inšitnej maliarky Alžbety Čížikovej. Prítomný bol aj lektor slovenského jazyka a kultúry na Oddelení slovistiky novosadskej filozofickej fakulty Dr. Juraj Glovňa.

U štvrtak, 10. januara 2013. godine održavao se poslovni susret predstavnika Sekretarijata za kulturu vojvođanskih Slovaka. Pokrajinskog sekretara za kulturu i javno informisanje Slavišu Grujića, njegovog zamenika Dragana Srečkova i potpredsednicu Skupštine AP Vojvodine i predsednicu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine Anu Tomanovu Mikanovu, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka srdačno je dočekala direktorka Milina Sklabinski. Cilj susreta bilo je približiti delatnost slovačkog Zavoda Sekretarijatu za kulturu

i upoznati ga o planovima u narednom periodu. U skladu sa tim direktorka ZKVS prezentovala je najveće projekte ove ustanove, među koje je uvrstila portal www.slovackizavod.org.rs, elektronsku bazu podataka kulture vojvođanskih Slovaka i knjigu *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Prilikom razgledanja prostorija Zavoda, Milina Sklabinski predstavila je gostima kolekciju umetničkih portreta slovačkih vojvođanskih ličnosti, príručnu biblioteku ZKVS, a govorila je i o tome kakve aktivnosti se održavaju u ovoj ustanovi. Pokrajinski sekretar za kulturu i javno informisanje Slaviša Grujić posebno je pohvalio knjigu *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, i rekao da bi voleo da takva reprezentativna izdanja imaju i druge manjine. Otkrio je i to da će se u predstojećem periodu Sekretarijat za kulturu truditi da razvije saradnju Zavoda za kulturu Vojvodine sa manjinskim ustanovama. Želeo bi, pak, da se prilikom saradnje podržavaju različitosti pojedinih naroda koji žive na ovim prostorima, ali i to da se u prvi plan ističu stvari koje su za ove narode zajedničke. *Kada budemo cenili ono u čemu smo slični, cenićemo i svoje specifičnosti*, rekao je S. Grujić.

U utorak, 14. maja 2013. godine, ZKVS je posetila JUDr Dagmar Hupkova, direktorka Odeljenja za vladine stipendije, akademske mobilnosti i zemljake Sekcije za međunarodnu saradnju, evropske poslove i celoživotno obrazovanje Ministarstva školstva SR, i referentkinja odeljenja Vjera Gutova. Govorilo se o aktuelnim pitanjima u kulturi vojvođanskih Slovaka, i o podršci zemljaka u oblasti školstva. Dr Hupkova informisala je o tome da odeljenje ima nameru da podrži zemljake kada je reč o ovoj oblasti, ali i o drugim aktuelnim pitanjima. M. Sklabinski je bliže objasnila gošćama iz Slovačke misiju Zavoda, njegove uspehe i planove. Iznela je mišljenje i o knjizi *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, čije je drugo, dopunjeno izdanje Zavod tih dana pripremao za štampu. Gošće su pogledale izložbu naivne slikarke Alžbete Čížik. Prisutan je bio i lektor slovačkog jezika i kulture na Odseku za slovastiku novosadskog Filozofskog fakuleta, dr Juraj Glovnja.

Vzácné návštevy v ÚKVS vždy majú za cieľ definovať budúcu spoluprácu

V stredu 5. júna 2013 žiaci Základnej školy Zdravka Čelara z Čeláreva navštívili ÚKVS. Cestu do Nového Sadu takmer dvadsaťčlennej výpravy žiakov, ktorí v Čeláreве navštevujú hodiny slovenského jazyka, naplánovala učiteľka Mária Kukučková Supeková, ktorá deti aj sprevádzala. V ÚKVS ich privítali Katarína Mosnáková a Nataša Simonovičová, ktoré hovorili o činnosti tejto ustanovizne, najmä o projektoch, ktoré sa týkajú rozvoja kultúry pre deti a mládež. Pri tej príležitosti pracovníčky ÚKVS darovali Základnej škole Zdravka Čelara balík slovenských kníh a cédečiek pre deti.

V dňoch 13. až 15. júna 2013 členky Spoločnosti pre predškolskú výchovu Slovenskej republiky pobudli v Srbsku, kde navštívili početné vzdelávacie a kultúrne ustanovizne. Neobišli pravdaže ani Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Cieľom ich zájazdu bolo oboznámiť sa s prácou predškolských zariadení vo Vojvodine, ako aj so životom slovenskej menšiny žijúcej v Srbsku. Za sprievodu Boženy Levárskej, predsedníčky Združenia vychovávateľov osvetových pracovníkov Slovákov Vojvodiny, učiteľky zo Slovenska navštívili predškolské ustanovizne v Hložanoch, Novom Sade a v Selenči. Oboznámili sa aj o práci Vysokej odbornej školy pre vzdelávanie vychovávateľiek predškolských ustanovizní v Novom Sade. Vo štvrtok 13. júna ich v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov privítala riaditeľka Milina Sklabinská, ktorá predstavila činnosť, zábery a ciele tejto ustanovizne. Videoprezentáciou, ako aj prostredníctvom knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry* sa im priblížila kultúra vojvodinských Slovákov, ktorá u prítomných vyvolala veľký obdiv. ÚKVS im pri tejto príležitosti venoval niektoré zo svojich knižných vydání.

ÚKVS v stredu 9. októbra 2013 svojou prítomnosťou poctili dve vzácne hostky a to nová vedúca Oddelenia slovakistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade, univerzitná profesorka, literárna kritička a historička Dr. Jarmila Hodoličová a srbská lingvistka, emeritná profesorka psycholingvistiky na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade, Dr. Svenka Savičová. V pracovnom rozhovore bolo spoločne uzavreté, že výskumy metodológiou „oral history“, ktoré svojho času Ženské štúdie uplatnili aj pri vydaní publikácie *Slovenky*, sú pre menšinovú komunitu veľmi dôležité a že v nich treba pokračovať aj v budúcnosti. Práve z toho dôvodu je dohodnuté, že v nasledujúcom roku bude pripravené doplnené vydanie tejto publikácie. Podobnou metodológiou však budú spracované aj iné témy a tak by ÚKVS, za pomoci odborných výskumných pracovníkov, mohol v budúcnosti byť strešnou ustanovizňou, ktorá bude ich realizátorom a vydavateľom. Nastolený bol aj rad iných tém, ktorými by sa v budúcnosti mohli zaoberať ÚKVS a Oddelenie slovakistiky FFUNS, ktoré by týmto svojím spolupodielaním sa kultúrnych a vzdelávacích ustanovizní tunajších Slovákov na ich spracovaní mohli byť všestranne prospešné pre našu menšinu a najmä jej odborné zastúpenie.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v stredu 20. novembra navštívila Magdaléna Janíková z odboru dotácií a ekonomiky Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Cieľom návštevy bola kontrola čerpania dotácií za roky 2011, 2012, 2013 z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a poskytnutie

U stredu, 05. júna 2013. godine, učenici OŠ „Zdravko Čelar“ iz Čelareva posetili su ZKVS. Put u Novi Sad grupe učenika od gotovo dvadeset članova koji u Čelarevu pohađaju časove slovačkog jezika, isplanirala je učiteljica Marija Kukučka Kupek, koja je decu i pratila. U ZKVS dobrodošlicu su im pozelele Katarina Mosnak i Nataša Simonović, koje su govorile o delatnosti ove ustanove, pre svega o projektima koji se tiču razvoja kulture za decu i omladinu. Tom prilikom zaposlene u ZKVS poklonile su OŠ „Zdravko Čelar“ paket slovačkih knjiga i CD-ova za decu.

U danima od 13. do 15. juna 2013. godine, u Srbiji su boravile članice Društva za predškolsko vaspitanje Slovačke Republike, gde su posetile brojne obrazovne i kulturne ustanove. Naravno, nisu zaobišle ni Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka. Cilj njihovog putovanja bilo je upoznavanje sa radom predškolskih ustanova u Vojvodini, kao i sa životom slovačke manjine koja živi u Srbiji. U pratnji Božene Levarski, predsednice Udruženja vaspitača prosvetnih radnika Slovaka Vojvodine, učiteljice iz Slovačke posetile su predškolske ustanove u Gložanu, Novom Sadu i Selenči. Upoznale su se i sa radom Visoke stručne škole za obrazovanje vaspitača predškolskih ustanova u Novom Sadu. U četvrtak, 13. juna, u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka ugostila ih je direktorka Milina Sklabinski, koja je predstavila delatnost, planove i ciljeve ove ustanove. Video-prezentacijom, kao i posredstvom knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* približena im je kultura vojvođanskih Slovaka, koja je kod prisutnih izazvala veliko divljenje. ZKVS im je tom prilikom uručio neka od svojih knjižnih izdanja.

ZKVS su u sredu, 09. oktobra 2013. godine, svojim prisustvom čast ukazale dve uvažene gošće, i to novi šef Odseka za slovakistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, univerzitetska profesorka, književna kritičarka i istoričarka dr Jarmila Hodolič, i spska lingvistkinja, cenjena profesorka psiholingvistike na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, dr Svenka Savić. U poslovnom razgovoru zajednički je zaključeno da su istraživanja metodologijom „oral history“, koje su svojevremeno Ženske studije primenile i prilikom izdavanja publikacije *Slovakinje*, veoma bitna za manjinsku zajednicu i da ih treba nastaviti i u budućnosti. Upravo iz tog razloga je odlučeno da se sledeće godine pripremi dopunjeno izdanje ove publikacije. Sličnom metodologijom će, pak, biti obrađene i druge teme, i na taj način bi ZKVS, uz pomoć stručnih proučavalaca mogao u budućnosti da postane vodeća institucija koja bi bila njihov realizator i izdavač. Predloženo je i niz drugih tema kojima bi u budućnosti mogli da se bave ZKVS i Odsek za slovakistiku FFUNS, koje bi ovim osobenim sadejstvom sa kulturnim i obrazovnim institucijama ovdašnjih Slovaka pri njihovom obrađivanju mogle biti višestruko korisne za našu manjinu, a posebno za njeno stručno zastupanje.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka u sredu, 20. novembra, posetila je Magdalena Janjkova iz Odeljenja za dotaciju i ekonomiku Kancelarije za Slovake koji žive u inostranstvu. Cilj posete bila je kontrola uzimanja dotacija za 2011, 2012, 2013. godinu iz Kancelarije za Slovake koji žive u inostranstvu i pružanje informacija koje se tiču dotacija za 2014. godinu.

Slovenská vojvodinská kultúra má mnoho tváří. Niektoré sa ukážu aj v našom ústave a s veľkou pozornosťou prichádza na ne sa pozrieť čoraz širšia kultúrna verejnosť.

informácií ohľadne dotácií na rok 2014. M. Janíkovú privítala riaditeľka Milina Sklabinská. Hlavnou témou ich rokovania bol projekt *Portréty slovenských vojvodinských osobností*, ktorý ÚSZZ prostredníctvom projektov financuje už tretí rok. Tiež sa hovorilo o žiadostiach o dotácie, s ktorými ÚKVS plánuje aplikovať v najnovšom dotačnom kole ÚSZZ.

Deti z folklórneho súboru Lúčka sa na ceste do Bulharska zastavili aj vo Vojvodine a získali nové skúsenosti, zážitky a známosti medzi vojvodinskými Slovákmi. Súbor sa tohto leta vybral na folklórny festival do Bulharska a svoju cestu si skrátil alebo skrášlil zastávkou v Kulpíne, kde ich prijal tamojší KUS Zvolen a jeho umelecký vedúci Michal Čiliak. Deti z Lúčky sa Kulpínčanom predstavili príliehavým programom a čo je podstatnejšie, nadviazali tu nové známosti so svojimi rovesníkmi. Streda bola rezervovaná na obhliadku Nového Sadu a na návštevu Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, kde ich riaditeľka Milina Sklabinská oboznámila o príbehu vojvodinských Slovákov – o ich príchode a o tom, aké slovenské obsahy dnes táto komunita pripravuje deťom. Deti boli vyzvané na interakciu, lebo ich po krátkej prednáške čakali otázky a odmeny z ÚKVS. Malý kvíz sa osvedčil, vzhľadom na to, že deti prejavili záujem o tunajších Slovákov, pozorne sledovali program a za svoje správne odpovede získali knižné a hudobné darčeky. Súbor taktiež na pamiatku a na bližšie oboznámenie sa s kultúrou tunajších Slovákov dostal aj publikáciu *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, ktorú prebral vedúci súboru Pavol Kollárik. Azda najzaujímavejším záverom tejto návštevy boli reakcie detí, ktoré úprimne uznali, že o Slovákoch v Srbsku zatiaľ nepočuli ale že teraz o tom budú hovoriť aj svojim spolužiakom a známym a že sa sem ešte určite vrátia.

M. Janjikovej je dobrodošlicu požeľala direktorka Milina Sklabinski. Glavna tema njihovih razgovora bio je projekat *Portreti slovačkih vojvođanskih ličnosti*, koji KSŽI posredstvom projekata finansira već treću godinu. Takođe se govorilo o potrebama za dotacijama, za koje ZKVS planira da aplicira KSŽI u najnovijem kolu dotiranja.

Deca iz folklornog ansambla „Livadica“ su se na putu za Bugarsku zaustavila i u Vojvodini i stekla nova iskustva, doživljaje i poznanstva među vojvođanskim Slovácima. Ansambl se ove godine uputio na folklorni festival u Bugarsku, ali je svoj put skratio ili ulepšao zaustavljanjem u Kulpinu, gde ih je primilo tamošnje KUD „Zvolen“ i njegov umetnički rukovodilac Mihal Čiljak. Deca iz „Livadice“ su se Kulpinčanima predstavila prigodnim programom, a što je važnije, tu su uspostavila nova poznanstva sa svojim vršnjacima. Sreda je bila rezervisana za obilazak Novog Sada i za posetu Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, gde ih je direktorka Milina Sklabinski upoznala sa dešavanjima iz života vojvođanskih Slovaka – sa njihovim dolaskom, i o tome kakve slovačke sadržaje ova zajednica danas priprema za decu. Deca su pozvana na interakciju, jer su ih posle kratkog predavanja čekala pitanja i nagrade iz ZKVS. Mali kviz se pokazao kao dobar izbor, s obzirom na to da su se deca zainteresovala za ovdašnje Slovačke, pažljivo pratila program, a za svoje tačne odgovore osvojila knjižne i muzičke poklone. Takođe, ansambl je za uspomenu i bliže upoznavanje sa kulturom ovdašnjih Slovaka dobio i publikaciju *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, koju je primio rukovodilac ansambla Pavol Kolarik. Verovatno najzanimljiviji završetak ove posete predstavljale su reakcije dece koja su iskreno priznala da o Slovácima u Srbiji do tada nisu čula, ali da će sada o tome pričati i svojim drugovima iz razreda i poznanicima, kao i da će se ovamo još sigurno vratiti.

PODPORILI SME

PODRŽALI SMO

Návšteva Luby pri otvorení Komunitného centra, odovzdanie kníh miestnym organizáciám

15. apríla 2013 sa riaditeľka ÚKVS zúčastnila seminára pre predstaviteľov národnostných rád na tému **Komunikácia s občanmi**, ktorú usporiadal Nacionálny demokratický inštitút v Belehrade. Seminár mal za cieľ pripomenúť význam permanentnej komunikácie zvolených predstaviteľov národnostných rád s občanmi. Odbornou prednáškou vrhla svetlo na túto problematiku aj Hajra Bugujevci, tiež Marko Živković, Jelena Avramovićová, Nenad Belčević a Elmedin Kurtović za podpory USAID.

20. mája 2013 riaditeľka ÚKVS otvorila **dokumentárnu výstavu fotografií** pod názvom *Poznáte ma?*, ktorá bola usporiadaná vo foaje Slovenského vojvodinského divadla. Dokumentárnu výstavu fotografií pripravili etnológovia Anna Sěčová Pintířová a Marjan Pavlov za podpory NRSNM.

ÚKVS podporil organizáciu troch sólistických koncertov Mareka Stupavského, žiaka Hudobnej školy Isidora Bajića v Novom Sade u prof. Very Hofmanovej Momčilovićovej. Koncerty sa uskutočnili 22. mája o 19. hod. v Základnej hudobnej škole Stevana Hristića v Báčskej Palanke, 28. mája o 18. hod. na Gymnáziu Jána Kollára v Petrovci a 6. júna o 18. hod. v Hudobnej škole Isidora Bajića v Novom Sade.

1. augusta v Zhromaždení AP Vojvodiny v Novom Sade NRSNM si pripomenula 10 rokov činnosti. Pri tej príležitosti bola verejnosti predstavená aj publikácia pod názvom **Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny 2003 – 2013**. Prvých päť rokov činnosti NRSNM spracovala riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská. Na oslavách odznili i slávnostné príhovory vysokých hostí z nášho štátu a zo zahraničia a boli udelené i ceny zaslúžilým ustanovizniám a jednotlivcom, ktorí prispeli k vzniku a 10-ročnému pôsobeniu tejto inštitúcie.

ÚKVS sa aktívne organizačne zapojil do prípravy otváracieho programu **Ja som národ**, ktorý sa uskutočnil 2. augusta 2013 v sieni Slovenského vojvodinského divadla v Petrovci. Program prebiehal v znamení osláv 10. výročia založenia NRSNM a režijne ho podpísal doc. Michal Babiak.

Misia OBSE v Srbsku usporiadala v čase od 16. – 21. augusta 2013 v Kladove letnú školu pre predstaviteľky národnostných rád národnostných menšín v Srbsku z domény rodovej rovnosti s cieľom poukázať na to, že ženy z menšinových spoločenstiev majú poznať svoje práva, keď ide o ich zapojovanie sa do verejného života a účasť na vynášaní dôležitých rozhodnutí pre spoločnosť. Na túto školu boli povolané predstaviteľky národnostných rád národnostných menšín zo Srbska a zúčastnili sa jej Albánky, Chorvátky, Nemky, Rómky, Slovenky a po jednej predstaviteľky macedónskej, bulharskej, bosniackej a českej národnostnej rady, ako aj predstaviteľka židovskej obce. Spred ÚKVS sa letnej školy aktívne zúčastnila riaditeľka Milina Sklabinská.

Poseta Ljubi prílikom otvaranja Komunikacionog centra, uručivanje knjiga mesnim organizacijama.

15. aprila 2013. godine direktorka ZKVS učestvovala je na seminaru za predstavnike nacionalnih saveta na temu *Komunikacija sa građanima*, koju je organizovao Nacionalni demokratski institut u Beogradu. Seminar je imao za cilj da ukaže na značaj permanentne komunikacije izabranih predstavnika nacionalnih saveta sa građanima. Stručnim predavanjem na ovu problematiku bacila je svetlo i Hajra Bugujevci, takođe Marko Živković, Jelena Avramović, Nenad Belčević i Elmedin Kurtović uz podršku USAID.

20. maja 2013. godine direktorka ZKVS otvorila je dokumentarnu izložbu fotografija pod nazivom *Da li me poznajete?* Izložba je bila organizovana u foajeu Slovačkog vojvođanskog pozorišta. Dokumentarnu izložbu fotografija pripremili su etnolozi Ana Seč Pinčir i Marjan Pavlov uz podršku NSSNM.

ZKVS podržao je organizaciju tri solistička koncerta Mareka Stupavskog, učenika Muzičke škole „Isidor Bajić“ u Novom Sadu kod profesorke Vere Hofman Momčilović. Koncerti su održani 22. maja u 19 h u Osnovnoj muzičkoj školi „Stevan Hristić“ u Bačkoj Palanci, 28. maja u 18 h u Gimnaziji „Jan Kolar“ u Bačkom Petrovcu i 06. juna u 18 h u Muzičkoj školi „Isidor Bajić“ u Novom Sadu.

01. avgusta u Skupštini AP Vojvodine u Novom Sadu, NSSNM obeležio je 10 godina rada. Tim povodom javnosti je predstavljena i publikacija pod nazivom *Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine 2003 – 2013*. Prvih pet godina delatnosti NSSNM obradila je direktorka ZKVS Milina Sklabinski. Na proslavi su se mogla čuti svečana obraćanja uvaženih gostiju iz naše zemlje i iz inostranstva, a dodeljene su i nagrade zaslužnim ustanovama i pojedincima koji su doprineli nastanku i desetogodišnjem delovanju ove institucije.

ZKVS se aktivno, organizovano uključio u pripreme programa otvaranja *Ja sam narod*, koji je održan 02. avgusta 2013. godine u sali Slovačkog vojvođanskog pozorišta u Bačkom Petrovcu. Program je proticao u znaku svečanosti 10-godišnjice osnivanja NSSNM, a režiju je potpisao doc. Mihal Babjak.

Misija OBSA u Srbiji organizovala je u periodu od 16. do 21. avgusta 2013. godine u Kladovu letnju školu iz domena rodne ravnopravnosti za predstavnice nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Srbiji. Cilj je bilo ukazati na to da žene iz manjinskih zajednica treba da znaju svoja prava, kada je reč o njihovom uključivanju u javni život i učešću u donošenju važnih odluka za društvo. U ovu školu su bile pozvane predstavnice nacionalnih saveta nacionalnih manjina iz Srbije, a učešće su uzele Albanke, Hrvatice, Nemice, Romkinje, Slovenkinje, i po jedna predstavnica makedonskog, bugarskog i češkog nacionalnog saveta, kao i jedna predstavnica jevrejske opštine. U ime ZKVS u letnjoj školi aktivno je učestvovala direktorka Milina Sklabinski.

Aktivity ÚKVS zasahujú do rôznych oblastí a rovín kultúry, všetky však majú za cieľ zveľadiť existujúce podoby slovenskej vojvodinskej kultúry a zabezpečiť jej trvalú udržateľnosť

Riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská dňa 1. septembra 2013 v Padine otvorila slávnostný program venovaný oslavám 90 rokov založenia a 10 rokov obnovenia činnosti Spolku žien v Padine. Pri tej príležitosti bola usporiadaná výstava slovenských krojov z rôznych slovenských vojvodinských prostredí, ako aj priliehavý kultúrny program.

ÚKVS sa zúčastnil Medzinárodnej konferencie o kreatívnom priemysle CRINSS. Creative Industries Summer Sessions je Medzinárodná konferencia, ktorá sa konala 12. a 13. septembra 2013 v Kultúrnom centre v Novom Sade v organizácii Klastra kreatívneho priemyslu Vojvodiny a Európskej podnikateľskej siete. Témou konferencie bol Rozvoj a financovanie kreatívneho priemyslu a hovorilo sa o podmienkach na rozvoj kreatívneho priemyslu, o programoch financovania kreatívneho a kultúrneho priemyslu, o formovaní zázemia pre participáciu kreatívneho priemyslu v lokálnych a regionálnych iniciatívach, o kandidature mesta Nový Sad na európske hlavné mesto kultúry a i. Na konferencii mala riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Milina Sklabinská prezentáciu na tému Kreatívny priemysel vo funkcii rozvoja národnostných menšín vo Vojvodine.

ÚKVS organizačne prispel k prezentácii programov, grantov a štipendií Medzinárodného Vyšegradskeho fondu V4. Prezentácia sa uskutočnila 24. septembra (utorok) 2013 v slávnostnej sieni Rektorátu Univerzity v Novom Sade, kedy o možnostiach financovania zo zdrojov V4 hovoril Jiří Sýkora ako predstaviteľ fondu.

V stredu 23. októbra v rámci 58. medzinárodného beogradského veľtrhu kníh v hale 4 na stánku Pokrajinského sekretariátu pre kultúru a verejné informovanie a Pokrajinského sekretariátu pre vzdelávanie, správu a národnostné menšiny knihu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry odprezentoval Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Pri tej príležitosti hovorili zostavovateľky knihy Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková.

Direktorka ZKVS Milina Sklabinski je dana 01. septembra 2013. godine u Padini otvorila svečani program posvećen proslavi 90 godina od osnivanja i 10 godina obnavljanja delatnosti Društva žena u Padini. Tom prilikom organizovana je izložba slovačkih nošnji iz raznih slovačkih vojvođanskih sredina, kao i prigodan kulturni program.

ZKVS je učestvovao na Međunarodnoj konferenciji o kreativnoj industriji CRINSS. Creative Industries Summer Sessions je Međunarodna konferencija koja se održavala 12. i 13. septembra 2013. godine u Kulturnom centru u Novom Sadu u organizaciji Klastera kreativne industrije Vojvodine i Evropske preduzetničke mreže. Tema konferencije bila je *Razvoj i finansiranje kreativne industrije*, a govorilo se o uslovima za razvoj kreativne industrije, programima finansiranja kreativne i kulturne industrije, o formiranju izvora za participaciju kreativne industrije u lokalnim i regionalnim inicijativama, o kandidaturi grada Novog Sada za evropski glavni grad kulture i dr. Na konferenciji je direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka Milina Sklabinski održala prezentaciju na temu *Kreativna industrija u funkciji razvoja nacionalnih manjina u Vojvodini*.

ZKVS je organizacijski doprineo prezentaciji programa, grantova i stipendija Međunarodnog Višegradskog fonda V4. Prezentacija je održana 24. septembra (utorak) 2013. godine u svečanoj sali Rektorata Univerziteta u Novom Sadu, kada je o mogućnostima finansiranja iz sredstava V4 govorio Jiri Sikora kao predstavnik fonda.

U sredu, 23. oktobra, u okviru 58. međunarodnog beogradskog sajma knjiga u Hali 4, na štandu Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine, knjigu *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* prezentovao je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka. Ovim povodom govorile su autorke knjiga Milina Sklabinski i Katarina Mosnak.

ADRESÁR INŠTITÚCIÍ, USTANOVIZNÍ, ZDRUŽENÍ, KULTÚRNYCH STREDÍSK A KULTÚRNO-UMELECKÝCH SPOLKOV VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

ADRESAR INSTITUCIJA, USTANOVA, UDRUŽENJA, KULTURNIH CENTARA I KULTURNO-UMETNIČKIH DRUŠTAVA VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine uSrbiji

Bulevar Mihajla Pupina 1/IV
21 000 Novi Sad
Tel./fax: 021/42 29 89
E-mail: office@rada.org.rs
URL: www.rada.org.rs
Predsedníčka: Anna Tomanová
Makanová

Matica slovenská v Srbsku Maticka slovačka u Srbiji

Maršala Tita 18
21 470 Bački Petrovac
Tel./Fax: 021/780 248
E-mail: msjbp@stcable.net
Predsedníčka: Katarína Melegová
Melichová

Slovenské vydavateľské centrum Slovački izdavački centar

14 VÚSB 4-6
21 470 Bački Petrovac
Tel./Fax: 021/780 159
E-mail: svcentrum@stcable.rs
Riaditeľ: Vladimír Valentík

Slovenské vojvodinské divadlo Slovačko vojvođansko pozorište

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/780 040
Fax: 021/780 444
E-mail: svdivadlo@stcable.net
Riaditeľka: Ivana Iličová

Ustanovizeň pre kultúru, informovanie a vzdelávanie Kultúrno- -informačné stredisko Kysáč Ustanova za kulturu, informisanje i obrazovanje Kulturno-informativni centar Kisač

Slovenská 22
21 211 Kisač
Tel./Fax: 021/827 642
E-mail: kis.kysac@gmail.com
Riaditeľka: Anna Chrtánová Leskovac

Dom kultúry 3. oktobra Dom kulture 3. oktobar

Maršala Tita 46
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 112, 013/660 666
E-mail: dkulture@gmail.com
Riaditeľ: Ján Marko

Dom kultúry Michala Babinku Dom kulture Mihala Babinke

Námestie oslobodenia 1
26 215 Padina
Tel.: 013/667 235
E-mail: dkmb@panet.rs
Riaditeľka: Anna Sládečeková

Stredisko pre kultúru Stará Pazova Centar za kulturu Stara Pazova

Svetosavska 27
22 300 Stara Pazova
Tel. 022/312 114, 022/311 104
E-mail: czkstpazova@ptt.rs,
centarzakulturu.starapazova@gmail.com
URL: www.czkstarapazova.com
Riaditeľ: Vladimir Kerkez

Knižnica Štefana Homolu Biblioteka Ščefana Homole

Narodne revolucije 9
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 335
E-mail: shomolu@stcable.net
Riaditeľka: Jarmila Stojmirovićová

Obecná knižnica Kovačica Opštinska biblioteka Kovačica

Maršala Tita 48
26 212 Kovačica
Tel.: 013/662 471, 013/660 800
E-mail: biblioteka.kovacica@gmail.com
URL: www.biblioteka-kovacica.org.rs
Riaditeľka: Mária Ďurišová

Slovakistická vojvodinská spoločnosť Slovakističko vojvođansko društvo

Dr. Zorana Đinđića 2
21 000 Novi Sad
Tel.: 021/401 220
Fax: 021/455 046
E-mail: tyr@neobee.net
Kontakt: Zuzana Týrová

Múzeum vojvodinských Slovákov Muzej vojvođanskih Slovaka

M. Tita 23
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
Riaditeľ: Pavel Čáni

Galéria Zuzky Medveďovej Galerija Zuske Medveđove

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
Riaditeľ: Pavel Čáni

Galéria insitného umenia Kovačica Galerija naivne umetnosti Kovačica

Masarikova 65
26 210 Kovačica
Tel: 013/661 157, 013/660 500
E-mail:
galerijanaivneumetnosti@gmail.com
URL: www.naivnaumetnost.com
Riaditeľka: Mária Raspirová

Nadácia Babka Kovačica Fondacija Babka Kovačica

Masarikova 65
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 631, 063/661 522
E-mail: pavel.babka@babka.rs
URL: www.babka.rs
Riaditeľ: Pavel Babka

Asociácia slovenských spolkov žien Asocijacija slovačkih udruženja žena

Maršala Tita 20
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 063 887 65 95
E-mail: assz.bp@gmail.com
Predsedníčka: Viera Miškovicová

Divadlo VHV Petrovec Pozorište VHV Petrovac

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 063 88 56 040
E-mail: divadlo@vhv.rs,
vhvpet@stcable.rs
URL: www.vhv.rs
Riaditeľ: Ján Černák

Ochotnícke divadlo Janka Čemana v Pivnici

**Amatersko pozorište Janka Čemana
u Pivnicama**
Vojvodinska 25
21 469 Pivnice
Tel: 021 756 550
E-mail: jceman@eunet.rs
URL: www.dida.co.rs
Predseda: Mirko Gedra

Art centrum Chlieb a hry Art centar Hleba i igara

Slovenski trg 2
22 300 Stara Pazova
Tel./Fax: 022/314 413
E-mail: info@miroslavbenka.com
URL: www.miroslavbenka.com
Riaditeľ: Miroslav Benka

KC Aradáč
KC Aradac

Kukučinova 16
23 207 Aradac
Tel.: 064 454 39 93
E-mail: kc.aradac@gmail.com
Predseda: Ivan Baglaš

Slovenský dom MO MS
Slovački dom MO MS

Šafarikova 1
21 400 Bačka Palanka
Tel.: 021 751 121, 063 74 34 091
E-mail: elenahlozan@gmail.com
Predseda: Juraj Beláni

KUS Petrovská družina
KUD Petrovačka družina

Kolarova 3
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021 780 965, 063 533 897
E-mail: kveta@stcable.net
Predsedníčka: Kvetoslava Benková

Folklorný súbor pri MO MS Biele Blato
Folklorna grupa pri MO MS Belo Blato

Ive Lola Ribara 15
23 205 Belo Blato
Tel.: 023 889 931
E-mail: jarmila.hromcik@grad.zrenjanin.rs
Predsedníčka: Jarmila Hromčíková

KUS Sládkovič
KUD Sladkovič

Braće Gavrajić 1
11 275 Boľovce
Tel.: 064 63 98 587
E-mail: boljevci.kudsladkovic@gmail.com
Predseda: Janko Maglovský

SKOS Šafárik
SKPD Šafarik

Ugrinovačka 120
11 272 Dobanovci
Tel.: 063 585 211
E-mail: kpdsafarik@kpdsafarik.co.rs
Predseda: Željko Čapeľa

SKOS v Erdevíku
SKPD u Erdeviku

Masarikova 2
22 230 Erdevik
Tel.: 063 76 37 447
E-mail: oberedi@gmail.com
Predseda: Andrej Berédi

KOS Jednota
KPD Jedinstvo

Maršala Tita 58
21 412 Gložan
Tel.: 065 47 788 122
E-mail: mzglozan@hotmail.rs
Predseda: Michal Hataľa

KUS Bratstvo
KUD Bratstvo

Slovenska 5
26 370 Hajdučica
Tel.: 061 637 1 588, 063 882 7 508
E-mail: dhudjec@open.telekom.rs
Predseda: Michal Hrudka

SKUS Jánošík
SKUD Janošik

Maršala Tita 5-7
26 362 Janošik
Tel.: 013 647 255, 060 080 696 0
E-mail: skusjanosik@gmail.com
Predsedníčka: Karolína Supeková

KUS Zvolen
KUC Zvolen

Maršala Tita 85
21 472 Kulpin
Tel.: 062 22 34 60
E-mail: kuszvolen@gmail.com
Predseda: Michal Čiliak

KUS Štefánik
KUD Štefanik

Maršala Tita 13
25 234 Lalič
Tel.: 025 870 030, 065 67 999 16
E-mail: mesnazajednicalalic@gmail.com
Predseda: Dušan Párnický

KUS Mladost
KUD Mladost

Maršala Tita 59
21 315 Lug
Tel.: 069 50 53 449
E-mail: haborivana@gmail.com
Predsedníčka: Ivana Haborová

SKC P. J. Šafárika
SKC P. J. Šafarik

Vuka Karadžića 2/a
21 000 Novi Sad
Tel.: 021 524 459
E-mail: safarikns@gmail.com
Predsedníčka: Katarína Mosnáková

SKOS Detvan
SKPD Đetvan

Spoljnostarčevačka 127
26 000 Pančevo
Tel.: 063 58 10 40, 065 40 50 570
E-mail: mihalspisjak33@hotmail.com
Predseda: Michal Spišiak

SKUS Pivnica
SKUD Pivnice

Vojvodinska 82
21 469 Pivnice
Tel.: 064 122 74 18, 065 9 756 098
E-mail: gvalentin@open.telekom.rs
Predseda: Valentín Michal Grňa

KUS Jána Kollára
KUD Jan Kolar

Maršala Tita 124
21 425 Selenča
Tel.: 069 107 58 90
E-mail: kud_jkolar@abakusbp.net
Kontaktná osoba: Rastislav Rybársky

SKUS h. Janka Čmelíka
SKUD heroj Janko Čmelik

Čirila i Metodija 11
22 300 Stara Pazova
Tel.: 022 310 676
E-mail: skushjcg6@gmail.com
Predsedníčka: Anna Lepšanovićová

SKUS Jednota
SKUD Jedinstvo

Svetog Save 74
22 240 Šid
Tel.: 022 712 854
E-mail: skudjednotasid@gmail.com
Predseda: Štefan Farkaš

SVKUFS Krajan – Vojvodina
SVKUFC Krajan – Vojvodina

Narodne revolucije 20
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 062 22 34 60
E-mail: krajan.vojvodina@gmail.com,
mciliak@gmail.com
Predseda: Michal Čiliak

Komorný zbor Zvony
Kamerni hor Zvona

Štefánikova 48
21 425 Selenča
Tel.: 021 774 139, 063 448 977
E-mail: zvony@neobee.net
Predseda: Juraj Súdi

Komorný zbor Musica Viva
Kamerni hor Musica Viva

XIV. VÚSB 7-9
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/780 614
E-mail: leaf@stcable.net
Predsedníčka: Mariena
Stankovićová-Kriváková

ÚKUS